

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bc. Lucie Remešová

**Argumentace v medializaci vybraných debat
pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo*
s *M. Jílkovou* a eristická dialektika**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Bc. Lucie Remešová**

Vedoucí práce: **PhDr. Otakar Šoltys, CSc.**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

REMEŠOVÁ, Lucie. *Argumentace v medializaci vybraných debat pořadů Otázky Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou a eristická dialektika*. Praha, 2017. 305 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zabývá argumentací hostů vybraných debat v medializaci diskuzních pořadů *Otázky Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou*. Formát těchto pořadů přisuzuje debatám v nich probíhajícím předem konfrontační charakter, což vede jejich účastníky s výjimkou jejich moderátorů k argumentačnímu souboji. Tématem výzkumu bude podrobná argumentační analýza hostů vybraných dílů zmíněných dvou pořadů včetně zodpovězení otázky, jakou úlohu v tom sehrávají jejich moderátoři. V analýze bude kladen důraz zejména na eristickou dialektiku, koncept Arthura Schopenhauera, jenž je chápán jako nauka o neústupnosti člověku vlastní. Sekundárně bude využit také koncept argumentačních klamů od Jiřího Krause nebo Davida McCandlesse. Sledovány budou rovněž jazykové a suprasegmentální prostředky či neverbální rovina komunikace. Cílem tohoto rozboru bude jednak popsat axiologii a s tím spojenou efektivitu argumentování hlavních hostů vybraných debat *Otázek Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou*, jednak ověřit, zda je eristická dialektika využitelná pro dekonstrukci mýtů, manipulací, zkreslování a překrucování faktů v těchto debatách. V závěru práce budou oba pořady porovnány a zároveň bude potvrzena či vyvrácena domněnka, zda debata v *Otázkách Václava Moravce* je kultivovanější, a plní tudíž službu veřejnosti ve smyslu posílení vzájemného porozumění, tolerance a celkové soudržnosti pluralitní společnosti lépe než diskuze v *Máte slovo s M. Jílkovou*.

Abstract

This diploma thesis deals with the argumentation of guests of selected debates of the talk shows *Otázky Václava Moravce* and *Máte slovo s M. Jílkovou* publicizing. The format of these talk shows assigns these debates the confrontational nature, which leads their participants excluding the presenters to the argumentation duels. The subject of the research is a detailed analysis of the argumentation used by guests of the selected debates of the respective talk shows, including finding an answer to the question of what role the presenters play in it. The analysis put a particular emphasis on eristic dialectics, the concept created by Arthur Schopenhauer, which is understood to be a science of human intransigence. The concepts of Rhetological Fallacies of Jiří Kraus or David McCandless are taken into consideration in the second place as well. Linguistic and suprasegmental means as well as nonverbal level of the communication are being examined too. The aim of this analysis is, on the one hand, to describe the axiology and the associated efficiency of argumentation of the main guests at selected debates of *Otázky Václava Moravce* and *Máte slovo s M. Jílkovou* and on the other hand, to verify the usability of eristic dialectics to deconstruct myths, manipulations and distortions of facts in these debates. Finally, both of these talk shows will be confronted and the assumption that the debate in *Otázky Václava Moravce* is more sophisticated, thus, in terms of enhancing mutual understanding, tolerance and overall coherence of a pluralistic society, serves the public service better than the discussion in *Máte slovo s M. Jílkovou*, will be confirmed or disproved.

Klíčová slova

argumentační analýza, eristická dialektika, *Otázky Václava Moravce*, *Máte slovo s M. Jílkovou*, medializace

Keywords

argumentation analysis, eristic dialectics, *Otázky Václava Moravce* (Václav Moravec's questions), *Máte slovo s M. Jílkovou* (Have a word with M. Jílková), mediatization

Rozsah práce: 405 223

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 1. 2017

Lucie Remešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména své rodině, bez jejíž podpory by tato práce nevznikla. Dále bych chtěla poděkovat vedoucímu své diplomové práce PhDr. Otakaru Šoltysovi, CSc. za konzultace. A můj dík patří také pronajímatelce bytu a předsedkyni bytového družstva, jejichž zásluhou se zklidnili mí hluční sousedé, čímž mi umožnily nerušené psaní této práce.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Remešová Lucie

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2014/2015

E-mail diplomantky/diplomanta:

Remesova16@seznam.cz; 64361339@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia a komunikační studia/ kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Argumentace v medializaci vybraných debat pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou* a eristická dialektika

Předpokládaný název práce v angličtině

Argumentation in publicizing of selected debates of talk shows *Otázky Václava Moravce* (Václav Moravec's questions) and *Máte slovo s M. Jílkovou* (Have a word with M. Jílková) and eristic dialectics

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2015/2016

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tématem diplomové práce bude analýza techniky argumentování, a to zejména z hlediska eristické dialektiky, v rámci vybraných debat ve zvolených současných diskuzních pořadech zprostředkovaných občanům prostřednictvím televize nebo internetu. Dialektika samotná je již od antiky považována za nástroj, s jehož pomocí je během rozhovoru možné prověřit, nakolik jsou určitá pojetí a mínění oprávněná a nosná, příp. za nástroj, díky němuž lze odhalit chybné argumentační kroky (viz Nünning, A., *Lexikon teorie literatury a kultury*, Brno 2006, s. 145). Eristickou dialektiku pak Arthur Schopenhauer ve svém díle *Eristická dialektika* (1927) definuje jako umění, jakým lze dopomoci objektivní pravdě k vítězství či jako nauku o neústupnosti (ješitnosti), která je člověkově přirozenosti vlastní. Argumentace, v nichž je eristická dialektika uplatňována, tudíž nabývají podoby konfliktu. K analýze jsme si proto vybrali takové debaty, kde se střetávají různá mínění (nejlépe protichůdná) a kde je diskuze vedena moderátorem.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem diplomové práce bude podrobná analýza argumentačních postupů jednotlivých diskutérů zejména z pohledu Schopenhauerovy eristické dialektiky. Budou tedy hledány odpovědi na otázky, jak tito diskutéři obhajují svá tvrzení, jak vyvracejí názory svých odpůrců, jaké „základy“ čili klamné argumenty (tzv. fallacia) a jazykové prostředky

k tomu používají. Na základě této analýzy se pokusíme také o nastínění axiologického pozadí jednotlivých aktérů debat. Analyzováno bude 4–6 vybraných dílů z diskuzních pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*. Oba pořady uvádí Česká televize, ovšem zatímco v tom prvním se dostávají do konfrontace obvykle 2–3 účastníci debaty, kterými jsou především politici, do pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* je obvykle zváno 7 aktérů z řad zástupců odborné i laické veřejnosti. V rámci diplomové práce budou tyto pořady porovnávány a zároveň bude zkoumáno, jaký vliv má nastavení pořadu a úloha moderátora na argumentační techniky jednotlivých řečníků.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod (vymezení problému)

2. Teoretická část

2.1 Argumentace a přesvědčování - přehled související problematiky v literatuře (rétorika, persvaze, argumentační postupy a fallacia, řečová kultura, dialektika, axiologie)

2.2 Medializace

2.3 Charakteristika diskuzních pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*

2.4 Eristická dialektika podle Arthura Schopenhauera

3. Praktická část

3.1 Metodologie k výzkumu – výzkumný vzorek (kritéria výběru diskuzních pořadů, debat i narátorů) a argumentační analýza

3.2 Argumentační analýza narátorů v *Otázkách Václava Moravce* a úloha moderátora

3.3 Argumentační analýza narátorů v *Máte slovo s M. Jílkovou* a úloha moderátora

3.4 Axiologie jednotlivých aktérů debat vyplývající z jejich argumentace

3.5 Komparace pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*

4. Závěr

5. Seznam použité literatury

6. Přílohy

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

2-3 vybrané díly pořadu *Otázky Václava Moravce* a 2-3 vybrané díly *Máte slovo s M. Jílkovou*

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Argumentační analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

- SCHOPENHAUER, Arthur: *Eristická dialektika čili umění dostati v každé debatě za pravdu*. Praha, Pokrok 1927. První vydání.

Stručná anotace: Eristická dialektika je agresivní způsob vedení sporu, zaměřený na vítězství za každou cenu (tedy bez ohledu na pravdivost prosazovaného tvrzení či správnost argumentace. Jméno jí dal Aristoteles a byla velmi oblíbená mezi sofisty. Eristická dialektika německého filosofa Arthura

Schopenhauera obsahuje jeden z nejuplnějších rozborů logických klamů, včetně příkladů použití a podrobnějšího popisu, jak s nimi zacházet.

- KRAUS, Jiří: *Rétorika a řečová kultura*. Praha, Nakladatelství Karolinum 2004. ISBN 80-246-0898-7. Vydání první.

Stručná anotace: Jedná se o průvodce dějinami a současností rétoriky. Výklad je zaměřen na praktické znalosti a přináší užitečný přehled tematických okruhů, které se vztahují ke stylistické stránce jednotlivých žánrů řečnického vystoupení. Autor se opírá o znalost jak tisíciletého vývoje oboru, tak moderních, na rétorice založených interpretativních metod. Prostřednictvím vybraných příkladů ze současného českého mediálního diskurzu kniha spojuje obě tendence rétoriky: teoretickou, úvahovou a praktickou, návodnou.

- AUSTIN, John Langshaw: *How To Do Things with Words*. Cambridge, Mass., Harvard U.P., 1962 (Jak udělat něco se slovy), přel. kol. autorů, Praha, vyd. Filozofický ústav AV ČR 2000.

Stručná anotace: Kniha přednášek britského filosofa, který v obratu k jazyku spatřoval největší revoluci v dějinách filosofie. Autor se pokouší formulovat obecnou teorii lidského jednání na základě toho, jak vyřčením slov jednáme. Nejdůležitější roli pak podle něho sehrává právě jednání verbální, které rozděluje mezi tři řečové akty: akt lokuční (týká se významu promluvy), ilokuční (souvisí s ilokuční silou promluvy, tedy s otázkou, zda jde o tvrzení, otázku, rozkaz apod.) a perlokuční (jak skrze nějaký řečový akt dosáhnout mimojazykového cíle). Jednotlivé kategorie podle Austina vykazují i společné rysy.

- SPENCE, Gerry: *Jak správně argumentovat a pokaždé zvítězit. Doma. V práci. Na kolbišti. Kdekoliv a každý den*. Praha, Nakladatelství Alternativa 1996. ISBN 80-85993-19-8.

Stručná anotace: Kniha je rozdělena do tří částí a šestnácti kapitol. První část se nazývá „Příprava k vítězství“, druhá část nese název „Přednesení vítězného argumentu“ a poslední část se zaměřuje na „Argumentování v lásce a v boji“. Autor je přesvědčen, že argumentování začíná u člověka samotného a že k úspěšnému argumentování je nutné zvládnout víc než jen techniku. Úspěch v persvazi pramení z kvality osobnosti, z osobního růstu a z využití neopakovatelnosti individuality každého z nás.

- KRAUS, Jiří: *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha, Karolinum 2008.

Stručná anotace: S důrazem na mezioborový kontext uvádějí tematické kapitoly publikace do široké problematiky komunikačních médií, s důrazem na praktické používání jazyka a interpretování nejrůznějších strategií, s nimiž se setkáváme ve světě současné komunikace. Lingvistické pojmy jako význam, reprezentace, informace, recepce, řečové akty, styl, tropy a figury, diskurz atd. se zde objevují v popularizujících, ale výkladově hutných a pronikavých sondách do oblastí každodenní řečové praxe i soudobých teoretických a metodologických koncepcí, reprezentovaných významnými proudy a osobnostmi (poststrukturalismus, teorie diskurzu, hermeneutika, kritika ideologií, Jacques Derrida, Antonio Gramsci, Stuart Hall atd.).

- VRÁNA, Karel; HAVEL, Václav: *Poslání a pokušení slova*. Praha, Trinitas 2009. První vydání.

Stručná anotace: Název *Poslání a pokušení slova* spojuje tituly dvou příbuzných esejí. Autoři uvažují o dvojnásobné moci lidského slova, které lze užít tvořivě k dobru člověka, ale také k jeho manipulaci a zkáze. Obě eseje se doplňují v myšlenkách o vztahu slova k moci a k pravdě. Společná otázka obou textů by mohla znít: "Jak dochází vlastně k tomu, že slovo ztratí svůj vztah ke skutečnosti a tím se zkazí?"

- JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara: *Média a společnost. Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha, Portál 2003.

Stručná anotace: Média a specifický typ sociální komunikace, na níž se podílejí, stále významnějším způsobem ovlivňují podobu společenského, politického i kulturního života současných společností - včetně podílu na výkonu politické moci - i ekonomickou úspěšnost řady odvětví. Dva autoři se značnou teoretickou i praktickou zkušeností v oblasti fungování médií v České republice nabízejí základní uvedení do studia médií z hlediska sociálněvědní disciplíny mediální studia. Oproti dosud vycházejícím překladovým publikacím jde o český pohled, beroucí v úvahu historii i současnost mediální scény i mediálních studií u nás.

- VAŇKOVÁ, Irena; NEBESKÁ, Iva; ŘÍMALOVÁ Saicová, Lucie; ŠLÉDROVÁ, Jasňa: *Co na srdci, to na jazyku. Kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha, Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0919-3. Vydání první.

Stručná anotace: Publikace vysvětluje jak základní teoretická a metodologická východiska kognitivní a kulturní lingvistiky, tak konkrétní možnosti jejich využití v souvislosti s češtinou a bohemistikou. Nosnost kognitivistického přístupu k jazyku je zobrazována různě zaměřenými pohledy na slovní zásobu češtiny. Záměrem autorek je poukázat na vnitřní provázanost jazyka, kultury a každodenního života národního společenství.

- DANEŠ, František a kol.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha, Academia 1997. ISBN 80-200-0617-6. První vydání.

Stručná anotace: Čeští a moravští jazykovědci z Akademie věd a univerzit popisují stav češtiny jako jazyka malého evropského národa na konci 20. století, který jednak sám prochází dynamickými proměnami, jednak je vystaven vlivům bouřlivě se proměňující Evropy. V knize najdeme charakteristiku naší současné jazykové situace, územní rozrůznění češtiny, výsledky průzkumných sond v deseti komunikačních situacích, výsledky průzkumu vývojové diferenciaci mluvy v deseti regionech, rozbor vztahu češtiny vůči jiným jazykům a závěrečný celkový pohled na dnešní jazykové dění s výhledem do budoucna.

- ECO, Umberto: *Teorie sémiotiky*. přel. Marek Sedláček. Praha, Argo 2009. Vyd. 2. ISBN 978-80-257-0157-7.

Stručná anotace: Publikace Teorie sémiotiky představuje základní odbornou literaturu ve svém oboru. Eco vidí sémiotiku v širších souvislostech, především jako ekvivalent kulturní antropologie, neboť člověk jako tvůrce znaku je de facto samotnou podstatou znaku a znak je konsekventně podstatou veškeré lidské komunikace, tedy základním stavebním prvkem kultury.

- FOUCAULT, Michel: *Slova a věci*. Brno, Computer Press 2007. ISBN 978-80-251-1713-2.

Sručná anotace: Dnešní humanitní vědy nejsou jen oblastí vědění: jsou praktikami a institucemi. M. F. analyzuje jejich zrození, vzájemné vztahy. „Člověk“ se objevil v našem vědění nedávno. Nebyl objektem zájmu po tisíciletí: zrodil se díky proměně naší kultury. Antropologická koncepce lidského bytí je nerozlučitelně spjata s bytím jazyka. V tomto díle nejde o „dějiny“ humanitních věd, ale o archeologii současnosti. A o kritiku: neboť kde se tyto okolnosti změní, „člověk“ zmizí a uvolní místo možnému novému myšlení.

- ČMEJRKOVÁ, Světlá; DANEŠ, František; SVĚTLÁ, Jindra: *Jak napsat odborný text*. Praha, Leda s.r.o. 2002. ISBN 80-85927-69-1. Vydání první.

Stručná anotace: Praktická, přitom však na vědecké bázi založená příručka, která radí uživatelům z různých vědních oborů, jak srozumitelně, přesvědčivě a osobitě formulovat a stylizovat texty, a seznamuje je s normami vědeckého vyjadřování, a to i s ohledem na mezinárodní zvyklosti. Čtenář se mimo jiné dozví, nejen jak může odborný text začít a jak jej ukončit, na které obsahové části jej rozčlenit a jaký mu vybrat název, ale i jak napsat abstrakt nebo resumé, i jak mají správně vypadat věci rázu technického (bibliografické údaje, citace, grafy, rejstříky aj.).

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- VOZKOVÁ, Markéta. *Argumentace v medializaci komentátorských pořadů a teorie řečových aktů Johna Searla*. Praha, 2012. 54 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Otakar Šoltys, CSc.
- JELÍNKOVÁ, Barbora. *Argumentace a přesvědčování v televizní debatě: Případová studie Otázky Václava Moravce*. Praha Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2013, 114s, přílohy 66s. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Jiří Kraus, DrSc.
- BLÁHOVÁ, IVA. *Způsoby argumentace v diskusních pořadech* [rukopis]; Univerzita Karlova (Praha). Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra masové komunikace. 99 s. Vedoucí diplomové práce Jiří Kraus. Praha, 1999.
- HUSTÁKOVÁ, Gabriela. *Analýza televizního pořadu Otázky Václava Moravce (se zaměřením na komunikační situaci a jazykové prostředky)*. Olomouc, 2012. 91 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury. Vedoucí diplomové práce Mgr. Miloš Mlčoch, Ph.D.
- POSPÍŠILOVÁ, Tereza. *Analýza mediálního dialogu – Otázky Václava Moravce*. Olomouc, 2012. 80 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Palackého

v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce
Mgr. Petra Chvojková.

- MERTA, VIKTOR. *Analýza promluv aktérů řádu mediovaného politického diskurzu*. Olomouc, 2007. 115 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra bohemistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Soňa Schneiderová, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

ÚVOD.....	2
1. RÉTORIKA	3
2. ARGUMENTAČNÍ ANALÝZA	6
2.1 Jazykové prostředky.....	13
2.2 Suprasegmentální prostředky.....	17
2.3 Neverbální komunikace.....	18
3. PERSVAZE A MÝTY.....	22
4. AXIOLOGIČNOST JEDNOTLIVÝCH NARÁTORŮ	25
5. MEDIALIZACE A DISKURZÍVNÍ ANALÝZA	26
5.1 Diskurz langue a medializace	26
5.2 Diskurz parole	28
6. CHARAKTERISTIKA DISKUZNÍCH POŘADŮ <i>OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE A MÁTE SLOVO S M. JÍLKOVOU</i>	34
7. ERISTICKÁ DIALEKTIKA PODLE ARTHURA SCHOPENHAUERA.....	36
8. METODOLOGIE K VÝZKUMU.....	45
8.1 Volba metody	45
8.2 Výběr výzkumného vzorku.....	47
8.3 Interpretace výsledků.....	48
9. ARGUMENTAČNÍ ANALÝZA NARÁTORŮ V <i>OTÁZKÁCH VÁCLAVA MORAVCE A ÚLOHA MODERÁTORA</i>	49
9.1 Otázky Václava Moravce (13. ledna 2013) – Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman	49
9.2 Otázky Václava Moravce (4. října 2015) – Andrej Babiš a Miroslav Kalousek.....	68
9.3 Úloha moderátora Václava Moravce v Otázkách Václava Moravce.....	90
10. ARGUMENTAČNÍ ANALÝZA NARÁTORŮ V <i>MÁTE SLOVO S M. JÍLKOVOU A ÚLOHA MODERÁTORKY</i>	94
10.1 Máte slovo s M. Jílkovou (2. dubna 2015) – Přísnější podmínky pro držení zbraní.....	94
10.2 Máte slovo s M. Jílkovou (4. února 2016) – Mělo by být referendum o vystoupení z Evropské unie?.....	115
10.3 Úloha moderátorky Michaely Jílkové v Máte slovo s M. Jílkovou.....	137
11. AXIOLOGIE JEDNOTLIVÝCH AKTÉRŮ DEBAT VYPLÝVAJÍCÍ Z JEJICH ARGUMENTACE.....	143
12. KOMPARACE POŘADŮ <i>OTÁZKY VÁCLAVA MORAVCE A MÁTE SLOVO S M. JÍLKOVOU</i>	161
ZÁVĚR	165
SUMMARY	168
POUŽITÁ LITERATURA.....	170
SEZNAM PŘÍLOH.....	181
PŘÍLOHY	182

Úvod

V této práci bude zkoumána technika argumentování ve vybraných debatách televizních pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*. Jedná se o pořady představující diskuzní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Vystupují v nich různí politici, odborníci, ale i obyčejní občané, kteří před televizními obrazovkami tisíců českých domácností vyslovují své argumenty. Mohou to být argumenty pravdivé, ale stejně tak to mohou být argumenty klamné. Člověk, který je vyslovuje, jimi může útočit na svého argumentačního protivníka, aby ho co nejvíce zdiskreditoval a tím nad ním zvítězil, ale může je používat také záměrně k manipulaci a oklamání jinými cestami než je tato diskreditace protivníka. Nepochybně se v debatách těchto pořadů najdou i argumenty, které v sobě žádný klam, manipulaci ani žádný jiný nekalý úmysl neskrývají a slouží pouze k vyjádření vlastních myšlenek a názorů. Domníváme se však, že je nemožné, aby argumentační protivníci v televizních debatách používali pouze tyto „čisté“ argumenty. Jednalo by se pak totiž o debaty, v nichž by nedocházelo k žádné konfrontaci, což by bylo z diváckého hlediska nudné, a rozhodně by pak tyto názorově jednostranné diskuze neplnily službu veřejnosti ve smyslu posilování pluralitní společnosti, jakou má Česká televize jakožto veřejnoprávní médium za úkol naplňovat. Jak tedy hosté v těchto pořadech argumentují? Co je vede právě k takové argumentaci? A je tato argumentace dostatečně efektivní?

Právě to jsou otázky, na něž se chceme v předkládané práci zaměřit. Jak jsme již zmínili, máme za to, že účastníci televizní debaty nebudou pronášet jen neutrální argumenty a jejich cílem bude snaha porazit svého argumentačního protivníka. Proto jsme se rozhodli využít při analýzách zejména konceptu německého filozofa 19. století Arthura Schopenhauera, který je nazýván eristickou dialektikou. Lze jej vysvětlit jako nauku zabývající se uměním prosazování svých tvrzení v argumentaci, a to jak dovolenými, tak nedovolenými prostředky s cílem uspokojit ješitnost, jež je člověku dle Schopenhauera přirozená.

Taktéž nás bude zajímat, jaký vliv má formát daného pořadu na kvalitu argumentace v nich probíhající či jakou úlohu v tom sehrává moderátor.

1. Rétorika

Rétorika má svůj původ již v antickém Řecku, kde řečnictví představovalo významnou součást veřejného společenského života. Rozhodující vliv na rétoriku měli zejména antičtí filozofové Sokrates (maieutická metoda), Platon a Aristoteles. **Platon** a sofisté považují rétoriku za nástroj klamného přemlouvání a jako takovou ji odmítají považovat za metodu filozofie¹.

Aristoteles svému učiteli Platonovi oponuje. Rétoriku považuje za užitečnou tím, že se neomezuje pouze na jeden určitý druh předmětů, ale podobá se dialektice: *“... jejím úkolem není přemlouvání, nýbrž aby dbala toho, co ještě v každé jednotlivé věci přesvědčivé, jako je tomu ve všech ostatních vědách (technai). Neboť ani lékařství nemá cílem, aby učinilo zdravým, nýbrž aby v mezích možnosti k tomu cíli vedlo. Vždyť i to náleží k jeho působnosti, aby správným způsobem sloužilo také těm, kdo nemohou dosíci plného zdraví.”*² Ve spise *Rétorika*, kterou vydal kolem roku 320 př. n. l., pokládá za cíl rétoriky dobro. Aristoteles byl totiž přesvědčen, že pravda není subjektivní (jak o tom byli přesvědčeni sofisté), ale naopak pravda je dána a my bychom se pouze měli snažit ji najít a řídit se podle ní (pravda je tedy objektivní). Úkolem rétoriky je podle Aristotela stejně jako v dialektice rozeznání toho, co je skutečně přesvědčivé od toho, co je přesvědčivé jen zdánlivě, tedy co je skutečný a co pouze zdánlivý sylogismus. Sofistický sylogismus čili klamný úsudek podle něho netkví ve schopnosti, nýbrž v úmyslu.

Aristoteles si uvědomuje společenský význam rétoriky – s tím souvisí pojem **kontingence**. Kontingentním se chápe to, co je určitou situací a kontextem podmíněné, co se sice v jednání mezi lidmi očekává, co však není úplně nutné. Lidské poznání se pak většinou nepohybuje ve světě jistot, ale ve světě výměny názorů, subjektivních hodnocení a preferencí. Pojem kontingence je tak důležitý i pro filozofii jazyka. *Tvrzení se nepřijímá jako pravdivé proto, že ho považujeme za přesný a transparentní odraz zobrazovaného světa, ale proto, že je koherentní se znalostmi a slovníkem těch, kteří toto tvrzení produkují, a těch, jimž je adresováno a kteří je podle situace a zkušenosti vykládají.*³

¹ Srov. STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filozofie*. Praha: ZVON, české katolické nakladatelství, 1991, s. 119.

² ARISTOTELÉS. *Rétorika/Poetika*. Praha: Nakladatelství Petr Rezek, 1999, s. 30.

³ KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2010, s. 9.

Podobně jako Aristoteles chápal rétoriku i **Kvintiliánus**⁴, první státem placený učitel řečnictví, který koncem 1. století napsal *Základy rétoriky*. Rétorika se podle něho zabývá tím, **jak se ve veřejných i soukromých záležitostech vyjadřovat dobře a přesvědčivě** (důležitá je působivost stylu a přesvědčivost argumentace). Vedle **gramatiky**, která učila, jak se vyjadřovat správně, a **dialektiky** (logiky), uměním myslet správně, patří rétorika ke třem původním svobodným uměním (tzv. trivium). Řadí se od řecké a latinské antiky až po novověk k základu evropského školství a vzdělanosti.

V antice se rozvinul systém rétoriky poskytující pravidla a techniky primárně pro vytváření proslovu a sekundárně pro tvoření textu. Rozlišuje a) **soudní řeč** s funkcemi obžalovat či obhajovat, b) **politickou řeč** s funkcemi poradit či odradit a c) **slavnostní řeč** s funkcí pochválit či pokárat. Tomuto rozčlenění je nadřazeno dělení rétoriky dle pěti pracovních postupů při přípravě proslovu: a) nauka o hledání a nacházení argumentů a důkazů, b) nauka o počtu a posloupnosti částí proslovu, c) nauka o stylu – důraz na jazykové výrazy, tropy, rétorické figury, stylové žánry, d) nauka o paměti a e) nauka o přednesu.⁵

Ve středověku se rétorika řadila mezi **sedm tzv. svobodných umění**. Základní skupinu tvořily gramatika, dialektika a rétorika, na ně navazovala aritmetika, geometrie, astronomie a hudba. Důraz se v této době kladl zejména na umění kázání a rétorické umění psaní dopisu.

Protikladné chápání rétoriky, jaké započalo už v antice, pokračuje také v pozdějších obdobích. **Humanisté** viděli v rétorice jednotu řeči a rozumu, která tvoří kulturu⁶, zatímco například **Descartes**, **Locke** či **Kant**⁷ považovali v Platonově duchu rétoriku za machiavelistické, mocensko-politicky motivované řečnické umění. Díky dominantní úloze jazyka ve společnosti i v procesech poznávání **Nietzsche** a po něm někteří další moderní myslitelé, jako např. **H.-G. Gadamer**, **R. Barthes**, **P. Ricoeur**, **U. Eco**, **R. Rorty**, **V. Bělohradský**, považují rétoriku za univerzální partnerku filozofie (v souvislosti s tím také vědy, politiky, etiky a teologie), která překračuje hranice jednotlivých vědních oborů, nikoliv za její protiklad⁸.

⁴ Srov. Tamtéž, s. 7.

⁵ Srov. NÜNNING, A. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006, s. 671.

⁶ Tamtéž.

⁷ Srov. KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2010, s. 8.

⁸ Tamtéž.

V průběhu dějinného vývoje rétoriky se stávalo, že se spojovala také s **poetikou** (zabývala se zejména tropy a figurami) či **stylistikou** (nauka o stylu, tzv. grammatica secunda).

Pokud chápeme **rétoriku jako umění „vyjadřovat se dobře“** (tedy umění vyjadřovat se ke čtenáři či posluchači přiměřeně, působivě a kultivovaně), nikoli jako ozdobné nicneříkající krasořečnění, potom také rozumíme, proč se i v dnešní době nepřestává těšit obecnému zájmu a stává jedním z důležitých předpokladů úspěšného vykonávání mnoha činností a profesí. Zájem o rétoriku posilují také rozšiřující se **řečové tradice, normy a stereotypy okrajových skupin**, jako například feministická, genderová, queer nebo emancipační rétorika.

2. Argumentační analýza

Argumentace je jednou z technik rétoriky, jejímž cílem je najít výchozí tvrzení, které by bylo relevantní pro odvození určitého závěru argumentu. **Argument** chápeme jako spojení výroků, které přenáší deklarovanou nebo předpokládanou jistotu východisek usuzování (**premise**) na tvrzení výsledné (**konkluze**). Ujasněme si také význam termínu **entyméma**, jde o určitou zámlku premisy. *Toto nevyjádření někdy bývá motivováno snahou o stručnost, jindy je vědomou součástí přesvědčovací či vypravěčské strategie. Entymématem se též nazývá syllogismus, jehož prvky – premisy nebo závěr – jsou vyvázány z kritérií pravdivosti, ale pohybují se v hranicích pravděpodobného a věrohodného.*⁹

Při argumentační analýze si nejprve budeme všimát, jaké **argumentační postupy** si jednotliví řečníci volí k prosazení svých tvrzení. Může jít na jedné straně o **explikaci**, kdy řečník daný jev, situaci, ideu, událost či vztah výslovně pojmenuje pomocí definice, enumerace (výčtu), popisu, vyprávění, klasifikace, srovnání či vydělování, nebo na straně druhé může řečník použít **implikaci**, kdy určité informace zamlčí, neboť předpokládá, že vyplynou z kontextu a situace a na základě celkové znalosti světa¹⁰. Mezi další argumentační postupy, které si řečník může zvolit, patří dva typy inferenčního¹¹ odvozování závěrů – indukce či dedukce. **Indukce** je usuzování od jednotlivých tvrzení k závěru (tedy od konkrétního k obecnému; např. modelová situace, precedens, příklad) a typicky bývá používána pro politickou či masově mediální argumentaci. **Dedukce** je naopak usuzování od obecného ke konkrétnímu (např. syllogismus). Obecně lze tyto argumentační postupy charakterizovat jako **vyhledávání a formulaci příčinných vztahů mezi jevy**.

Protože chceme analyzovat argumentaci především z pohledu eristické dialektiky, kterou Schopenhauer definoval jako umění diskutovat tak, aby řečník dokázal prosadit svá tvrzení ať už dovolenými či nedovolenými prostředky, hned po argumentačních postupech zaměříme svou pozornost v rámci argumentační analýzy zejména na tyto prostředky.

Za **nedovolené prostředky** zde budou pokládány pochopitelně především ony Schopenhauerem analyzované **úskoky (záludy)**, jimiž se podrobně ještě budeme

⁹ KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2010, s. 37.

¹⁰ KARLÍK, P.; NEKULA, M.; PLESKALOVÁ, J. (eds.). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 131.

¹¹ Inference je usuzování od známého k neznámému.

zabývat v další teoretické části práce. I když moderní rétorika eristickou argumentaci odmítá¹², stejně jako Schopenhauer doporučuje řečníkovi se s ní seznámit, aby ji uměl rozpoznat a podle potřeby se jí pak bránit. Mnoho Schopenhauerových úskoků lze v literatuře najít také pod termínem **sofismata**, **fallacia** nebo **klamné argumenty**. V naší analýze budeme pro klasifikaci klamných argumentů primárně vycházet z Schopenhauerovy terminologie, využijeme však také konceptu, který v duchu aristotelovské logiky charakterizuje Jiří Kraus ve své publikaci *Jazyk v proměněch komunikačních médií*¹³ či konceptu londýnského novináře a grafika specializujícího se na vizualizaci informací Davida McCandlesse *Rhetological Fallacies*, který v rámci spolupráce s Centrem občanského vzdělávání přeložil do češtiny Marek Picha¹⁴.

Sofismata spadají do jedné kategorie s termíny fallacia a paralogismy. **Fallacii** se má na mysli slovo nadřazené pojmům sofismata a paralogismy a znamená klamné argumenty. V **paralogismech** se pak užívá fallacií omylem, v **sofismatech** je jich používáno naopak záměrně.

Podle Jiřího Krause (2008) je možné fallacia rozdělit do dvou skupin. Tou první je **skupina argumentů opírající se o patos a emocionální působení na publikum**. Lze k nim zařadit následující typy argumentů:

Argumentum ad auditorem, kdy řečník působí na city posluchačů (často rétorickými otázkami), aby je přesvědčil (např. v diskuzi o zavedení bezbariérových tramvají: A jak by se líbilo vám, kdybyste byl na vozíčku a nemohl kvůli tomu jezdit tramvají?).

Argumentum ad baculum/baculum, jinak nazývaný také jako argument hole a klacku, pomocí něhož řečník vyhrožuje oponentovi či přímo posluchačům ať už explicitně či implicitně násilím.

Argumentum ad personam, který spočívá v osobním útoku proti oponentovi, kdy řečník uráží a zesměšňuje protivníka, čímž chce u posluchačů prosadit odmítnutí jeho názorů.

Argumentum ad misericordiam, v němž řečník apeluje na lítost a soucit jak posluchačů, tak oponenta (např. Chcete snad, aby ta ubohá štěňátka pošla hladem?).

¹² LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 133.

¹³ KRAUS, J. *Jazyk v proměněch komunikačních médií*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 153–156.

¹⁴ McCANDLESS, D. *Argumentační fauly* [online]. [cit. 2016-2-15] Dostupné z: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/work/ke-stazeni/argumentacni-fauly-A4-barva.pdf>.

Argumentum ad hominem je argument využívající lidských slabostí a předsudků, který je postaven na osobních vlastnostech a společenském postavení účastníků řečového aktu (např. hloupá blondýna).

Argumentum ad populum populisticky až demagogicky využívá zájmů, slabostí a sentimentu publika, jde o působení na skupinové instinkty posluchačů (např. hrdost, egoismus), mohou sem spadat sliby nejrůznějších výhod.

Argumentum ad ignorantiam, což je argumentace, kdy řečník zneváží oponentovi argumenty jako příliš složité na porozumění; využívá neznalosti či nekompetence publika.

Argumentum ad autoritatem využívá autority autora argumentu, na kterého se řečník odvolává, přičemž je přesvědčen, že oponent nebude mít odvalu postavit se proti této autoritě.

Argumentum ad verecundiam souvisí s předchozím typem argumentů, protože rovněž klade důraz na autoritu, jeho účelem je vyvolávat ostych či úctu posluchačů nebo oponenta náročností sdělovaných tvrzení a užitého jazyka, nebo uváděním autorit, které oponent nezná a bojí se to přiznat.

Argumentum ad vanitatem, což je způsob přesvědčování, kdy řečník působí na ješitnost oponenta se záměrem získat si jej lichotkami.

Argumentum ad consequentiam je argument, pomocí něhož se řečník odvolává na reálné nebo možné příznivé následky chybného jednání (např. Když už jste využila výhodné cenové nabídky tohoto výrobku, určitě využijete i naší jedinečné cenové akce na tento výrobek.).

Druhou skupinu pro fallacia budou tvořit **argumenty založené na chybném úsudku**. Mezi ně budeme řadit zejména tyto argumenty:

Autofagie, což je argument který pohltí sám sebe, nebo který lze použít proti tomu, kdo jej použil (např. *V pravopise by se neměli dělat chyby.*¹⁵).

Post hoc ergo hopter hoc, kdy řečník prohlásí za příčinu jev, který se stal před událostí, aniž by tyto jevy měly jakoukoli souvislost (př. Od té doby, co jsme ho přijali, nám zakázky klesly o 20 %. Myslím, že za to může on.)

Non causa pro causa je uvádění falešné příčiny (např. Dostal pětku, protože si na něho jeho učitel zasednul.).

---

¹⁵ KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 154.

Argumentum ex silentio, kdy řečník vychází při své argumentaci z toho, že mlčí-li historické prameny o nějakém jevu, znamená to, že v dané době tento jev neexistoval, což pak využije k potření argumentu protivníka.

Argumentum secundum quid neboli argument ukvapeného zobecňování, čímž se má na mysli, že to, co se říká za určitých podmínek a v určitém okamžiku, se chápe také obecně (např. „*Takže teď už, tatínku, víš, že všechny staré ženy jsou ježibaby,*“ zakončil své vyprávění Jeníček.¹⁶).

Fallacia accidentis je argumentem, v němž je závěr odvozený z náhodných jevů, z výjimek (např. Petr je jistě nemocný, když dneska nebyl na fotbale.).

Fallacia compositionis čili směšování vlastnosti části a celku (př. Džiková zní romsky, někoho s takovým příjmením na tuto pozici rozhodně nemůžeme vzít.).

Petitio principii neboli důkaz kruhem, kdy premisou argumentace je poučka, kterou je třeba nejprve dokázat (např. Matěj z toho neustálého hraní počítačových her brzy zblázní. A zblázní se proto, že hraní her na počítači je ohlupující.).

Proton pseudos je argumentace chybná či sporná od samého počátku, protože vyplývá z neprokazatelné premisy (př. Nebezpečí v naší republice se s příchodem všech migrantů zvyšuje, proto mají lidé strach.).

Ignoratio elenchi čili strašák vkládá oponentovi do úst názor či tvrzení, které ho diskreditují (př. Já se na rozdíl od tebe nebojím zeptat.).

Argumentum ad absurdum, kdy předpoklad vede k nesmyslnému výsledku (př. Riziko zneužití zbraně se sníží, pokud každý držitel zbraně si bude vědomý její nebezpečnosti.).

Non sequitur je výtkou oponentovi, že jeho tvrzení nesouvisí s předmětem sporu nebo že předpoklady, které oponent uvádí, nejsou důležité pro jeho závěry (př. *Jestliže mě cituje pan Melčák, protože slovo koryto je mým oblíbeným slovem, tak z toho přece ještě vůbec nevyplývá, že bych mu radil, aby podpořil Topolánkovu vládu.*¹⁷)

Mezi fallacia lze řadit také tvrzení opírající se o **nedostatek příkladů a statistik** (např. Američtí vědci zjistili, že bavlna je oblíbenější látkou než samet.) či tzv. **klamnou analogii**, která je založena na podobnosti a usuzuje z jednoho příkladu na jiný (např. Když budu používat stejný šampon jako ta modelka, budu mít také tak krásné vlasy, jako má ona.).

¹⁶ McCANDLESS, D. *Argumentační fauly* [online]. [cit. 2016-2-15] Dostupné z: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/work/ke-stazeni/argumentacni-fauly-A4-barva.pdf>.

Od nedovolených prostředků argumentace se při argumentační analýze posléze dostaneme k **dovoleným prostředkům argumentace**. Ty budou vyplývat jednak z modelu argumentace, který díky své kritice klasického aristotelského sylogismu ve druhé polovině 20. století vymyslel **Stephen Edelstone Toulmin**, jednak z tzv. konverzačních maxim H. P. Grice. Toulminův model argumentace je deduktivní model usuzování, který je sylogismem obohacený o několik modalizujících prvků: **D** – výchozí data, premisy deduktivního usuzování; **C** – claim, závěr, výsledné (zdůvodněné) tvrzení argumentu; **Q** – qualifier, modalizátor; **W** – warrant, zdůvodnění, záruka; **R** – rebuttal, možné výjimky z pravidla, nepředvídané okolnosti, námitky apod.; **B** – backing, obecně sdílená nebo zákonem či jinými nespornými pravidly stanovená východiska argumentace.¹⁸ Podstatou tohoto modelu je, že závěr usuzování by měl vést k novým poznatkům. Mimo nové poznatky by závěr usuzování měl podle Toulmina vést také k respektování okolností, pro něž zavádí pojem **argumentační pole**. To je podmíněno povahou premis a oborem, v němž argumentace probíhá (např. jinak argumentují právníci na soudu a jinak kamarádi v hospodě).

data (D)	konektor	kvalifikátor (Q)	závěr (C)
<i>Eva má zvýšenou teplotu</i>	<i>takže, protože</i>	<i>pravděpodobně</i>	<i>má chřipku</i>
zdůvodnění (W)			omezení (R)
<i>zvýšená teplota bývá symptomem chřipky</i>	<i>pokud ovšem</i>	<i>např.</i>	<i>zvýšenou teplotu nezavinila bolest zubu</i>
podpora zdůvodnění (B)			
<i>jak prokazují dosavadní medicínské výzkumy</i>			

Toulminovo schéma argumentu¹⁹

Toulminovo argumentační pole nás zavádí až k **pragmatice**, která popisuje vztah jazykového znaku a účastníků komunikace s ohledem na komunikační kontext²⁰.

¹⁷ Druhé kolo volby prezidenta. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. Mediální archiv. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

¹⁸ KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 152.

¹⁹ KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2010, s. 41.

Tento vztah bude určovat, zda bude komunikace kooperativní, nebo nekooperativní. V **kooperativní interakci** dodržují komunikační partneři určité zásady, které vedou k přiměřené, srozumitelné, působivé a kultivované komunikaci. Tyto zásady formuloval britský filozof H. P. Grice²¹ jako tzv. **konverzační maximy**. Patří mezi ně:

1) **Maxima kvantity**, která nám radí, abychom neříkali více ani méně, než je momentálně zapotřebí. Tuto maximu porušíme, pokud například přeceníme nebo podceníme míru předpokládaných znalostí posluchačů, pokud záměrně používáme tautologie (viz jazykové prostředky argumentace) či pokud nám jde při hovoru pouze o udržení fatické funkce komunikace.

2) **Maxima kvality**, podle níž bychom neměli lhát, zkreslovat informace či říkat něco, pro co nemáme dostatečné důkazy. Tato zásada je důležitá k udržení důvěry mezi komunikačními partnery a vychází z jejich upřímnosti. *Čím větší důvěra, tím vyšší pravděpodobnost, že se s námi druzí podělí o své myšlenky, nápady či pocity*²². Tuto maximu můžeme porušovat například při užívání ironie či tzv. „bílé lži“, kterou vyslovujeme obvykle s cílem neublížit druhému, ale naopak k němu chceme být taktní a ohleduplní.

3) **Maxima relevantnosti**, která říká, že se máme vyjadřovat tak, jak je to vzhledem k tématu, cílům účastníků a řečové situaci pro posluchače žádoucí (relevantní, vhodné). Pokud například děláme určité narážky, které nesouvisejí přímo s tématem hovoru, nebo v řeči uvádíme různé asociace, pak se dopouštíme porušení maximy relevantnosti.

4) **Maxima způsobu** nám doporučuje vyjadřovat se jasně, srozumitelně a přesně. Podle ní není dobré vyjadřovat se dvojsmyslně, ovšem toto kritérium se například často porušuje ve vtipech, které bývají založeny právě na víceznačnosti²³.

Jak jsme si ukázali, konverzační maximy bývají často porušovány a velmi často bývá příčinou jejich porušení **zdvořilost** řečníka, tedy snaha o pozitivní a vstřícný vztah ke komunikačnímu partnerovi²⁴. Proto anglický lingvista, sémantik a pragmatik **G.**

---

²⁰ KARLÍK, P.; NEKULA, M.; PLESKALOVÁ, J. (eds.). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 332.

²¹ GRICE, H., P. *Logic and Conversation*. In: COLE, P.; MORGAN, J. (ed.) *Syntax and Semantics, 3: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975, s. 41–58.

²² BORG, J. *Umění přesvědčivé komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 22.

²³ HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ...* Praha: Trizonia, 1997, s. 100.

²⁴ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 155.

Leech²⁵ rozšiřuje kooperační princip Grice o princip zdvořilostní, který charakterizoval ve svých **zdvořilostních maximách**:

1) **Maxima taktu**, která řečníkovi radí, aby vůči svému komunikačnímu partnerovi kladl co nejmenší nároky a naopak pro něho maximalizoval výhody.

2) **Maxima uznání**, podle níž má řečník svého komunikačního partnera co nejméně kritizovat a naopak se má snažit projevovat mu co největší uznání.

3) **Maxima skromnosti** nám doporučuje, abychom posílili kritiku sebe sama a omezili naopak pozitivní sebehodnocení.

4) **Maxima shody** je formulována tak, aby řečník co nejméně vyjadřoval neshodu s komunikačním partnerem, a naopak aby maximálně zaujímal shodné stanovisko.

5) **Maxima účasti**, která tvrdí, že bychom měli projevit co největší účast s komunikačním partnerem.

6) **Maxima fatická** radí, abychom během rozhovoru udržovali fatickou funkci jazyka a zabránili naopak mlčení, neboť to může způsobit, že dojde k poruše kontaktu mezi námi a komunikačním partnerem.

Podle Leeeche je zdvořilostní princip důležitější než princip kooperační, neboť *zajišťuje fungování komunikace, zatímco kooperace umožňuje její zdárný průběh*²⁶. Oba druhy maxim se mohou tedy vzájemně doplňovat a přispívat tak k dosažení argumentační úspěšnosti, ale mohou se také vzájemně vylučovat, jak už jsme si ukázali výše při výkladu konverzačních maxim. Zdvořilost bývá totiž chápána různě, tzv. hyperzdvořilost bývá přijímána spíše negativně, neboť je pro mnohé posluchače vyčerpávající a nepříjemná. Různé stupně zdvořilosti lze vyjádřit pomocí jazykových a neverbálních prostředků.

Existuje ještě jedna **teorie zdvořilosti od P. Brownové a S. Levinsona**²⁷, která je založena na tom, aby řečník neztratil „svou tvář“ či aby neohrozil tvář komunikačního partnera např. ironií, obviňováním či zesměšněním. Pojem tváře zde chápeme jako určitou sebeprojekci či zachování si své image a autoři této teorie rozlišují **tvář pozitivní**, která má posílit naši sebeprojekci díky vzájemné solidaritě,

²⁵ LEECH, G., N. *Principles of Pragmatics*. New York: Longman Inc., 1983.

²⁶ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 157.

²⁷ BROWN, P.; LEVINSON, S. Universals of Language Usage: Politeness Phenomena. In: GOODY, E. (ed.) *Questions and Politeness. Strategie in Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1978, s. 56–289.

souhlasu a respektu, a **tvář negativní**, jež je vedena obavou o narušení naší image, proto je při ní konverzace spíše neosobní, opatrná či vyhýbavá.

2.1 Jazykové prostředky

V rámci argumentační analýzy se zaměříme rovněž na verbální (jazykové), prozodické (suprasegmentální) a neverbální prostředky. Mezi **jazykové prostředky** patří zejména figury (např. anafora, enumerace, pleonasmus, tautologie aj.) a tropy (metonymie, metafora, přirovnání, synekdocha a ironie), ale všimnout si musíme také volby slov. Do **prozodických prostředků**, jimiž máme na mysli zvukové modulátory projevu, lze zahrnout větnou intonaci, frázování řeči, větný důraz, mluvní tempo, silové odstínění a zabarvení hlasu. **Neverbální prostředky** jsou mimoslovní prostředky dorozumívání mezi lidmi, které jsou zahrnuty v proxemice, haptice, posturice, kinezice, mimice, pohledech a v různých signálech (symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry).

Specifické řečnické jazykové prostředky jako jsou **figury a tropy** mají za úkol zapůsobit na posluchače, podmínit si je. Figury a tropy se někdy uvádějí také jako přenesená/nepřímá pojmenování. *Přenesená pojmenování v sobě zahrnují posun formální (zvukové) stránky jazykových výrazů (u figur) nebo jejich stránky významové (u tropů).*²⁸ Hodně řečnických figur je založeno na opakování slov či vyšších textových celků, změně běžného slovosledu, vypouštění slova či části věty nebo spojení kontrastů. U tropů dochází zase k přenesení významu na základě podobnosti (metafora), věcných nebo logických souvislostí (metonymie) či na základě kontrastu (ironie). Podle Jozefa Mistríka je nejlepší figury a tropy klasifikovat nikoliv podle jejich formální stránky (ta není pro potřeby rétoriky podstatná), nýbrž podle funkce, kterou plní v textu, a to na: **sugestivní, emfatické, názorné, dramatické a ozdobné.**²⁹

Sugestivní řečnické prostředky mají na posluchače sugestivně zapůsobit, přitáhnout jejich pozornost a přesvědčit je, aby řečníkovi důvěřovali. Můžeme mezi ně zařadit například tyto jazykové prostředky:

Anafora – opakování stejných slov na začátku sousedních vět (Někdy se mi chce utéct, někdy se mi chce všechno vzdát.)

²⁸ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 96.

²⁹ MISTRÍK, J. *Rétorika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980, s. 69–123.

Enumerace – výčet po sobě následujících věcí, vlastností či dějů (Budme silní, stateční, obětaví a neústupní.)

Epanalepse – opakování stejného slova na začátku věty (Matku, matku měl moc rád.)

Epanastrofa – opakování stejných slov na konci jednoho a na začátku druhého větneho celku (Chovejme se jako dospělí lidé. Dospělí lidé umí řešit problémy konstruktivně.)

Epifora – opakování téže slov na koncích vět, opak anafory (Půjdeš-li na výstavu do muzea, potřebuješ peníze. Budeš-li si chtít poslechnout koncert, potřebuješ peníze.)

Pleonasmus – vyjádření téhož různými způsoby, někdy se může jevit jako nadbytečné hromadění synonym (Budme tolerantními, snášenlivými občany, kteří jsou otevřeni diskuzi.)

Polyptoton – opakování stejného slova v jiné gramatické formě (Oči s očima se střetly.)

Polysyndeton – opakování spojek ve větě (Viděl tam veverku a zajíce a srny a jeleny.), opakem je **asyndeton**, což je hromadění slov bez použití spojek (Ráda spí, ráda jí, ráda si zpívá.)

Tautologie – rozvedení téhož sdělení dvěma synonymními výrazy. (Sama, samotinká šla temným lesem.)

Rektifikace – použitý výraz se v textu upřesňuje či opravuje, často prostřednictvím rektifikačních konektorů (vlastně, totiž, přesněji, lépe řečeno apod.)

Spontánnost, citové vzrušení jsou typické pro **emfatické řečnické prostředky**. K nim lze přiřadit:

Apostrofa – oslovení nepřítomné osoby nebo neživé věci, patří sem také odvolávání se na autoritu (Hynku! – Viléme! – Jarmilo!!!)

Apoziopéze – odmlčení, přerušování věty z citových důvodů („Ale vždyť přece...“ koktal stařec.)

Exklamace – citově vzrušené zvolání (To je ale výborné!)

Inverze – obrácení gramaticky obvyklého pořádku slov (...v kolébku svou i hrob svůj...)

Mezi další skupinu figur a tropů patří **názorné řečnické prostředky**. Tyto prostředky mají znázorňující či didaktickou funkci a jsou používány zejména v naučných a agitačních projevech. Mimo jiné jsou jimi:

Přirovnání – popis jevu na základě srovnání s jiným jevem; jde o hodnotící pojmenování (Vypadal jako čert.)

Metafora – přenesené pojmenování podle vnější podobnosti, zesiluje emocionalitu a intenzitu textu (Tyto argumenty jsou jako voda v koši.)

Metonymie – přenesené pojmenování na základě věcné souvislosti; jedná se o prostředek zkratky (Číšník nám každému přinesl jednu krásně vychlazenou plzeň.)

Synekdoha – pojmenování části jménem celku a naopak (Jiskrné oči přišly na přednášku.)

Ironie – zdánlivá chvála, která je ve skutečnosti výsměchem; často je opakem vyřčeného (To jsi teda hrdina!)

Aluze – narážka, nepřímý odkaz k jinému kontextu, který je posluchači známý; nepřímá charakterizace jevu, postaví-li se k němu do protikladu jev jiný (pes Karenin v Kunderově *Nesnesitelné lehkosti bytí*)

Antiteze – spojení protikladných slov či soudů (Ještě před týdnem umírala, a teď je čilá jako rybička.)

Apozice – přístavek, vyjadřuje stejnou představu různým způsobem (Ludvík XIV., Král Slunce, byl francouzský král, který nechal postavit Versailles.)

Hyperbola – nadsázka, zveličení určitého rysu (Nemáme miliony na rozdávání.)

Katachréze – přenesené pojmenování vzniklé spojením logicky nespojitelného (vůně dalek, kámen úrazu)

Parenteze – vsuvka, doplňující informace, která má funkci zpřesnit, osvětlit či zhodnotit (Vaše firma, buďme k sobě upřímní, nám nemůže nabídnout to, co očekáváme.)

Dramatické řečnické prostředky, které mají v projevu za úkol vzbuzovat a udržovat napětí, se realizují prostřednictvím textové výstavby (dramatičnost textu zvyšuje i induktivní argumentační postup či odchylka od ustáleného slovosledu), nebo prostřednictvím hlasové modulace či neverbální komunikací. Patří sem:

Antifráze – použití slova v opačném, ironickém smyslu (K člověku, který se válí v posteli: „Ty máš tedy hodně práce!“)

Gradace – řetězení podobných slov, které může mít postupný zesilovací význam – **klimax** (Z pomalé chůze zrychlil na svižný krok, pak začal klusat a po zahnutí za roh už běžel.), nebo naopak význam postupně slábnoucí – **antiklimax** (Z talíře zmizely hrozny, pak jablka a švestky, až na něm nezůstalo vůbec nic.)

Litotes – zjemnění určitého výrazu prostřednictvím jeho protikladu (Téma této práce vůbec není nezajímavé!)

Návěští – záměrně do textu vsunutá replika, která přitahuje pozornost posluchačů (Ale teď dobře dávejte pozor, co vám řeknu.)

Paralepse – záměrné upozornění řečníka na fakt, který ve své výpovědi vypustí (Nemusíme se ptát, jestli pan X učinil přestupek, když projížděl na červenou.)

Poslední skupinu figur a tropů tvoří **ozdobné řečnické prostředky**, jejichž funkcí je, jak vypovídá tento název, zdobit projev, to znamená, že mají zvyšovat estetickou funkci jazyka.

Digrese – odbočka od základní dějové linie vyjadřující subjektivní názor řečníka

Epiteton – básnický přívlastek, pomocí něhož se pojmenovává určitá vlastnost, kterou si řečník spojuje s určitým substantivem běžně (epiteton constans, př. sladká jahoda), či takovou vlastnost, která je s určitým substantivem neobvyklá (epiteton ornans, př. rozbitá těla, dychtivé kroky)

Eufemismus – zjemnění výrazu, které má záměrně zakrýt nepříjemné konotace (plnoštíhlý namísto tlustý)

Figura etymologica – slovní hříčka založená na spojení dvou slov se stejným slovním základem (největší z největších)

Oxymóron – spojení dvou významově protikladných slov (živé mrtvoly)

Paradox – na první pohled nelogické tvrzení, které odporuje vžitým představám, má blízko k oxymóronu (Byl silný právě tehdy, když byl slabý.)

Edvard Lotko vyděluje ještě jednu skupinu řečnických prostředků, jimiž jsou **nefigurální řečnické prostředky**³⁰, jako například aforismy, citace, gnómy či okřídlená slova aj., která řečnický projev ozvláštňují vkomponováním cizího textu.

³⁰ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 112–113.

Aforismus – krátce a vtipně vyjádřená myšlenka spočívající ve srovnání, rozporu či protikladu (př. *Nejsme vepři, nejsme ve při.*³¹); jde o tzv. „příslovní intelektuálů“

Gnóma – stručně vyjádřená myšlenka autora nějakého literárního díla vytažená z jeho původního kontextu, autor se zpravidla za touto myšlenkou uvádí

Okřídlená slova – patetizují projev, někdy jsou pocíťovány jako klišé (př. chybami se člověk učí)

2.2 Suprasegmentální prostředky

Zvláštní roli při argumentaci hraje také její zvuková stránka (**parajazyk**). Proto při argumentační analýze nesmíme opomenout ani **prozodické neboli suprasegmentální prostředky**³², které můžeme charakterizovat jako zvukové modulátory, mezi něž zařazujeme tyto prvky:

Větná intonace – během projevu se mění výška hlasu, dělíme klesající intonaci čili **kadenci** a stoupající intonaci čili **antikadenci**, přičemž kadence se vyskytuje v převážné většině vět (oznamovací a rozkazovací věty či doplňovací a rozkazovací otázky) a antikadence se uplatňuje zejména v tázacích větách. Intonace je důležitá nejen kvůli tomu, že pomáhá udržet pozornost posluchačů, ale také je podstatná pro správné pochopení sdělovaného.

Frázování řeči neboli segmentace a zpřehlednění řeči, která je pak díky tomu srozumitelnější. Rozlišujeme **čtyři typy pauz**: **fyzilogická** (umožňuje nádech řečníka), **logická/gramatická** (pomáhá, aby byly promluvy správně pochopeny, odstraňuje mnohoznačnost), **řečnická/umělecká** (jde o psychologickou pauzu, slouží ke zdůraznění) a **formulační** (slouží k promyšlení a formulování následující promluvy).

Větný přízvuk a větný důraz – souvisí s významovým jádrem výpovědi, pokud je na konci věty, pak se jedná o větný přízvuk, který bývá zpravidla na konci věty. Jestliže je jádro výpovědi na jiném místě, pak se jde o větný důraz.

Mluvní tempo – rozlišuje se mluvní tempo národní a mluvní tempo individuální; mluvní tempo individuální je závislé na obsahu sdělení (důležité obsahy sdělujeme pomalým tempem, nedůležité nebo méně důležité naopak rychle) a také na

³¹ Aforismus [online], poslední aktualizace 11. 2. 2016 v 20:13 [cit. 26. 2. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Aforismus>.

vlastnostech řečníka (např. extroverti mluví rychle a introverti mají sklon mluvit pomaleji³³).

Silové odstínění a zabarvení hlasu – pokud je projev příliš hlasitý, může být posluchači vnímán jako agresivní či afektovaný, pokud je naopak projev hlasově slabý, bývá považován za nejistý a nepřesvědčivý. Zabarvení hlasu neboli tzv. témbra/timbre nelze ovlivnit, je anatomicko-fyziologického původu.

Edvard Lotko upozorňuje na několik důležitých zásad rétoriky týkající se prozódie:

Využívejme vhodně výškové modulace řeči, posluchač to velmi uvítá.

Dbejme na náležité užití pauzy, tím bude náš projev srozumitelnější a jednoznačnější.

Nezapomínejme na větný důraz, je vždy spojen s významovým jádrem sdělení.

Příliš pomalé nebo příliš rychlé tempo narušuje srozumitelnost projevu a unavuje posluchače. Proto mluvní tempo vhodně střídáme.³⁴

V souvislosti s prozodií je třeba zmínit také termín **dikce**, který se zabývá dýcháním (respirací), tvořením hlasu (fonací) a tvořením hlásek (artikulací). Pokud řečník dokáže správně ovládat své mluvní orgány, dodržovat ortoepii (správnou výslovnost) a správně využívat suprasegmentálních prostředků, pak je jeho dikce správná.

2.3 Neverbální komunikace

Mimo jazykovou a parajazykovou (zvukovou) rovinu tvoří komunikaci také neverbální rovina. **Neverbální (nonverbální) komunikace**, tzv. řeč těla, je *proces dorozumívání mezi jedinci, resp. skupinami lidí pomocí mimoslovních prostředků*³⁵. Neverbální signály můžeme druhému člověku předávat vědomě či nevědomě. Jejich funkcí je zejména potvrzovat, zesilovat, doplňovat, zastupovat či vyvracet verbální informaci. Slouží také k **vyjádření** (nebo prozrazení) **emocí** mluvčího. Řeč těla sice není vrozená, ale při jistých znalostech si ji lze postupně osvojit.

³² LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 63–71.

³³ BORG, J. *Umění přesvědčivé komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 210.

³⁴ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 70.

Do neverbální komunikace lze zahrnout jak neverbální signály (symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry), tak proxemiku, posturiku, haptiku, kineziku (součástí je gestika), mimiku a oční kontakt³⁶.

Neverbální signály můžeme podle funkce rozdělit na:

Symboly – lze je přeložit do verbálního jazyka, zastupují určité promluvy (např. ukazováček přes ústa ve významu „Tiše!“), je nutné brát v potaz národní kulturu (např. jiný význam zdvihnutého palce nahoru u nás a v Japonsku);

Ilustrátory – dokreslují, co sdělujeme slovy, většinou jsou vyjadřovány rukami;

Regulátory – vyjadřuje se jimi proces sdělování či poslouchání, lze z nich odvodit náš postoj (např. kývání hlavou, oční kontakt, podání ruky atd.);

Adaptéry – vypovídají o našich emocích, často je používáme podvědomě (např. upravování si vlasů či klepání nohama vypovídá o rozrušenosti).

V rámci neverbální komunikace hrají také důležitou úlohu prostorové vztahy, těmi se zabývá **proxemika**. E. T. Hall v roce 1966 stanovil tzv. **proxemické zóny**, kde popsal, jaká vzdálenost je vyhovující při různých typech setkání. Patří sem:

Intimní vzdálenost – do 45 cm, v této zóně obvykle komunikujeme s blízkými rodinnými příslušníky, s blízkými přáteli či při důvěrných (milostných) a emotivních stycích;

Osobní vzdálenost – od 45 do 120 cm, dodržujeme při rozhovorech s blízkými přáteli a s dalšími příbuznými nebo taky při rozhovorech s kolegy, známými či sousedy, s nimiž dobře vycházíme;

Společenská vzdálenost – od 1,2 do 3,6 metru prostor vyhrazený pro setkání s cizími lidmi nebo pro neosobní jednání se skupinami (např. komunikace na semináři);

Veřejná vzdálenost – přesahuje 3,7 metru, jedná se o přijatelnou vzdálenost řečníka od publika, komunikace mezi cizími lidmi (např. učitelé, přednášející), souvisí s velikostí publika i s mírou patosu projevu řečníka.

V proxemice je třeba mít na paměti kulturní i individuální rozdíly a zejména pak povahu vztahu mezi komunikujícími. Obecně zde platí poučka: Čím větší blízkost, tím bližší vztah. Úmyslné narušení intimní zóny vyvolá prudký nárůst emocí a neklidu, což bývá někdy uplatňováno v rámci manipulace (např. při výslechu u policie).

---

³⁵ Tamtéž, s. 74.

Další oblastí neverbální komunikace je **haptika** neboli kontakt dotekem. Dotek se v sociálním kontaktu nejčastěji uskutečňuje prostřednictvím ruky, paže, ramena či hlavy. Nejdůležitější z těchto doteků je **podání ruky**. Při formálních setkáních má být stisk ruky krátký, pevný, nemá trvat déle než vteřinu.³⁷ Důležitou roli při podání ruky hraje čistota, vlhkost a teplota ruky, síla i délka stisku a provedení uchopení. Rozlišujeme tři typy **stylu podání ruky**:

dominantní stisk – dlaň směřuje dolů, stisk silnější a mírně delší;

spojenecký stisk – dlaň je v kolmé poloze, naznačuje ochotu spolupracovat;

podřízený stisk – dlaň směřuje nahoru, stisk je slabší a kratší.

Při všech dotycích opět záleží na kulturních či individuálních rozdílech, na povaze vztahu mezi komunikujícími partnery a na komunikační situaci.

Různé informace předáváme také naším fyzickým postojem a držením těla. Tímto neverbálním sdělováním se zabývá **posturika** neboli **posturologie**. Všímáme si zde zejména tzv. kongruentních a nekongruentních postojů³⁸. **Kongruentní postoj** vyjadřuje ochotu kooperace, komunikanti během něho zaujímají podobné nebo stejné polohy, charakterizuje rovnost mezi komunikujícími. Během **nekongruentního postoje** zaujímají komunikační partneři různé polohy, čímž vyjadřují spíše neochotu spolupracovat a vzájemnou nerovnost.

Pohyby těla se zabývá **kinezika**. Ta dělí pohyby těla na: **bodové činnosti** (trvají několik sekund, je jich nejvíce, např. uchopení předmětu); **pohybové pozice** (trvají několik minut, spadá sem celý pohybový děj jako např. mytí), **pohybové prezentace** (trvají hodiny, např. celkový pohyb těla od vstupu na party až po odchod z ní). Za nejdůležitější součást kineziky lze považovat **gestiku**. Gestika studuje záměrné pohyby (**gesta**) rukou, méně často také nohou a hlavy. Funkcí těchto pohybů je doprovázet či nahrazovat verbální projev. Do kineziky zahrnujeme také chironomii, která se zabývá pouze pohyby rukou. Na vytváření těchto pohybů má vliv opět řada faktorů. Zmiňme alespoň kulturní a osobnostní rozdíly či vliv nálady komunikanta.

---

³⁶ Tamtéž, s. 75–85.

³⁷ ŠPAČEK, L. *Business etiketa a komunikace*. Praha: Ladislav Špaček, 2013, s. 20.

³⁸ LOTKO, E. *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, s. 80.

Mezi neverbální komunikaci je třeba zařadit také **mimiku** čili vyjadřování výrazem obličeje. Jde o vyjadřování vnitřních emocí, které sociální psycholog Paul Ekman rozdělil na primární a sekundární³⁹. Do **primárních pocitů** zahrnul tyto dvojice: štěstí – neštěstí, očekávání – překvapení, jistota – strach, radost – smutek, klid – rozčilení, spokojenost – nespokojenost, zájem – nezájem. Mezi **sekundární emoce** pak zařadil emoce složené, kdy člověk zažívá více emocí najednou (např. smutek a rozčilení při nezdaru). Mimiku lze vědomě ovládat, proto se na ni nemůžeme vždy spolehnout jako na upřímného prostředníka sdělení. Můžeme jí ovšem vědomě navodit pozitivní emoce, pokud s ní umíme dobře pracovat. Nejzákladnějším a nejčastěji používaným výrazem tváře je **úsměv**. Tím lze dosáhnout až magického účinku: Pomocí úsměvu druhé lépe poznáme, naše komunikace se prohloubí, hladina stresu se sníží, uvolníme se, lidé nás budou mít přirozeně rádi – a budeme také přesvědčivější⁴⁰.

Důležitou součástí mimoslovní sociální komunikace jsou také **pohledy**. Působivě to popsal Jan Neruda v jedné ze svých povídek: Zvláště ale mne vábilo to oko její. Jak voda jasná, jak vodní hladina záhadná, takové neúkojně, které ti přivolává ihned slova: "Spíše se nasytí oheň dřev a moře vod, než krásnooká nasytí se mužů." ⁴¹ Oční kontakt vyjadřuje nejen naše emoce, ale má také důležitou **schopnost přesvědčovat či udržovat pozornost** posluchače/posluchačů. Obecně je vyšší míra očního kontaktu žádoucí, vyjadřuje **sociální zájem** posluchače či vztah mezi komunikačními partnery. Pohledy mohou být ale i nepříjemné, zvláště tehdy, pokud trvají bez přerušení delší dobu (tzv. dotěrné pohledy).

³⁹ KŘIVOHLAVÝ, J. *Jak si navzájem lépe porozumíme*. Praha: Svoboda, 1988, s. 36.

⁴⁰ BORG, J. *Umění přesvědčivé komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 66.

⁴¹ NERUDA, J. *Povídky malostranské*. Praha: Melantrich, 1971, s. 136.

3. Persvaze a mýty

Už antičtí filozofové chápali rétoriku jako umění přesvědčovat. Podle více autorů (Morris, 1946; Posner, 1992; Tondl, 1995) je koncept „víry a úmyslu“ **obecnou součástí komunikace**⁴². Významnou roli hraje při zkoumání persvaze **teorie mluvních aktů** od **J. L. Austina** a **J. R. Searla**. V Austinově knize *Jak udělat něco slovy* z roku 1962, k níž se ještě vrátíme, najdeme rozlišení komunikačních aktů na tři typy: lokuční, ilokuční a perlokuční. Jestliže při mluvení proběhnou všechny tři akty, pak se jedná o úspěšnou komunikaci. Také podle této teorie mluví úspěšnou komunikací nějak jedná, vykonává určitý akt, který je výsledkem jeho intence čili vědomého úmyslu. Podobně vykládá persuazivní komunikaci nová rétorika: *Nová rétorika v tomto smyslu chápe přesvědčovací diskurz nikoliv jako rafinovanou podvodnou proceduru, nýbrž jako techniku ‚rozumné‘ lidské interakce, která je ovládána pochybností a výslovně podléhá velkému množství mimo-logických podmínek.*⁴³

Persvazi je možné ale také chápat jako **specifický druh komunikace**, která je svým charakterem **manipulativní**. V tomto smyslu lze o persvazi mluvit tam, kde se jedná o nějakou **formu propagace** (např. ideologie, reklama, vykládání z ruky, televizní moderování atd.). C. L. Stevenson (1938) ji definuje takto: „*Mluví mění význam určitých obecných termínů tím, že soustavně užívá hodnotící rysy jejich znamenání.*“⁴⁴ Pod tento typ persuazivní komunikace můžeme zařadit také **ideologický diskurz**, kterému Umberto Eco rozumí jako způsobu argumentace, jenž používá jen pravděpodobné premisy a uvažuje pouze v omezeném výřezu určitého sémantického pole, kdy své vlastní hledisko prezentuje jako jediný možný závěr, přičemž zastírá rozporuplnou povahu globálního sémantického systému, a to ať už úmyslně, nebo je prostě jen obětí své vlastní zaujatosti⁴⁵.

S pojmem persvaze jsme se dostali až k **sémiologii**, což je věda o znacích. Do této oblasti je možné zařadit také **mytologii**, která zkoumá mýty. **Mýtus** je sekundárním sémiologickým systémem – to znamená, že zatímco sémiologie zkoumá jazyk, jímž je řeč, mytologie zkoumá **metajazyk**, který vytváří znaky. Znak je v mytologii považován za smysl (původní označující), který je vyprázdněn a použit jako prázdná forma pro sekundární označované, tzv. **koncept**. Ten je specifický tím, že je pevně vymezen a

⁴² Srov. DOUBRAVOVÁ, J. *Sémiotika v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2008, s. 98.

⁴³ ECO, U. *Teorie sémiotiky*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2004, s. 310.

⁴⁴ DOUBRAVOVÁ, J. *Sémiotika v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2008, s. 99.

⁴⁵ Srov. ECO, U. *Teorie sémiotiky*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2004, s. 311.

přizpůsoben určité skupině, kterou si klade za cíl oslovit. **Forma** společně s konceptem pak tvoří signifikaci. Mýtus vzniká v podstatě tak, že původní význam znaku zneužije ke svým účelům. Nejprve ho vyprázdní a pak naplní významem novým, přičemž nedovoluje akceptaci starého významu.

Roland Barthes⁴⁶ specifikuje mýtus jako určitou **promluvu definovanou svou intencí**. Mýtus nemůže být předmětem, pojmem či ideou, je vyjádřen výhradně formálně, je to tedy určitá forma. Intence mýtu tedy není vyjádřena přímo, ale **zprostředkovaně skrze formu**. Lze jej číst třemi způsoby: **tvůrce mýtu** má jeho signifikaci čili jeho koncept jednoznačně daný v mysli a hledá pro něj pouze vhodnou formu; **mytolog** odlišuje koncept od formy a snaží se signifikaci, tedy význam, dekonstruovat, odhalit deformaci smyslu formou; **recipient** přijímá signifikaci jakožto spojení formy a konceptu. Poslední způsob čtení je typický také pro **ideologa**, který má za úkol odhalovat funkce mýtu.

Mezi nepoužívanější rétorické figury mýtů patří:

1. Vakcína – spočívá v přiznání nahodilé choroby a v jejím vyléčení (či zlehčení) za účelem zakrytí choroby závažné.

2. Nepřítomnost dějin – mýtus zbavuje předmět veškerých dějin, tím i svobody a determinismu, což pak umožňuje úspěšně užívat mytizovaný zodpovědnosti zbavený předmět.

3. Identifikace – všechno cizí, jiné, je převedeno na známé, mýtu vlastní. Pokud z nějakého důvodu není možné předmět do mýtu zahrnout, je mu přidělena nálepka exotičnosti (figura exotika) a předmět se stává podívanou, „kašpárkem“.

4. Tautologie – jedná se o jakýsi logický kruh, který podle Barthesa zakládá mrtvý, nehybný svět, když předmět definuje svým synonymem nebo využívá argumentum autoritatem, kdy mluvčí předpokládá, že k vyrovnání se s určitou kauzalitou postačí, když pronese jakákoliv slova (např. při konverzaci s dítětem: „je to tak, protože to tak je“ nebo „pro slepičí kvoč“).

5. Ani-ani-smus – místo toho, abychom si vybrali mezi vícero možnostmi, zredukujeme nepříjemnou skutečnost pouze na dva protiklady, kterým přiřkneme stejnou váhu, a oba pak zamítneme.

6. Kvantifikace kvality – prochází všemi předchozími figurami. Mýtus redukuje jakoukoli kvalitu na kvantitu, čímž si uchopování skutečnosti značně ulehčí.

---

⁴⁶ BARTHES, R. Mýtus dnes. In: *Mytologie*. Praha: Dokořán, 2011, s. 107–157.

(Nepřiměřenost tohoto postupu je možné vidět například na hodnocení divadelní hry podle sumy zaplacené za lístek.)

7. Konstatování – nechť k vysvětlování, touha po univerzalizmu, konstatování má zde podobu lidového rčení, které nemíří k utváření světa, ale k pokrytí světa již utvořeného. Pravda je tu podobně jako v tautologii podpořena autoritou toho, kdo mluví.

Vedle těchto figur lze mýtus tvořit ještě mnoha jinými prostředky a figurami (viz Schopenhauerovy záludy, Krausovy fallacie nebo McCandlessovy argumentační fauly). Jejich společným cílem je **deformovat zjevnou skutečnost, nikoli něco zakrývat**. Mýtus věci konstatuje jako fakta, nijak je nevysvětluje, ruší jejich složitost a potlačuje kontradikce. Spolu s jednoduchostí a jasností dodává věcem **zdání samozřejmosti a přirozenosti**. Úkolem mytologa je odhalovat právě tuto falešně vnucovanou přirozenost.

4. Axiologičnost jednotlivých narátorů

Argumentační a diskurzivní analýzou vybraných debat v rámci zvolených pořadů se pokusíme ukázat, že komunikace nemá pouze racionální charakter, ale že může působit také emotivně a esteticky a ovlivňovat tak své účastníky v tom smyslu, že utváří či modifikuje jejich názory, postoje a hodnoty, což má pak dopad na jejich rozhodování a jednání. Cílem této argumentační a diskurzivní analýzy proto bude snaha popsat **axiologičnost**, tedy hodnotový systém jednotlivých účastníků vybraných debat.

Vaňková⁴⁷ společně s Kajfoszem vysvětluje axiologičnost jako zaujatost člověka skutečností, kterou hierarchicky člení, přičemž člověk a lidské je zde nejvyšší hodnotou. V rámci tohoto hodnocení se potom konstituují opozice, kdy na jedné straně stojí nějaká skutečnost s kladným ohodnocením, hned vedle ní je však skutečnost s ohodnocením záporným (například „já“, „my“ versus „oni“). Hodnoty se mohou měnit v závislosti na čase, prostoru či druhu kultury. Zároveň je pravděpodobné, že lidé řadící se do stejných sociálních, zájmových a profesních skupin, budou disponovat podobnými nebo stejnými hodnotami, neboť budou sdílet podobné zkušenosti, zájmy a cíle (v této hierarchizaci se může odrážet také vzdělání, výchova, majetkové poměry, víra, názorová orientace či volní, citové a jiné vybavení).⁴⁸

*Potřeba hodnotit je komunikaci imanentní, hodnotící funkce proniká spontánně do každého řečového i neřečového aktu.*⁴⁹ Proto se na závěr pokusíme vyhodnotit, jak efektivně jednotliví narátoři využívají dovolených a nedovolených prostředků argumentování k prosazení svých záměrů, které budou vyplývat právě z této axiologičnosti.

⁴⁷ VAŇKOVÁ, I.: Jazykový obraz světa. In: Vaňková, I.; Nebeská, I.; Římalová Saicová, L.; Šlédrová, J.: *Co na srdci, to na jazyku. Kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha, 2005, s. 54.

⁴⁸ MACHOVÁ, S. – ŠVEHLOVÁ, M. *Sémantika & Pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001, s. 80.

⁴⁹ Tamtéž.

5. Medializace a diskurzivní analýza

5.1 Diskurz langue a medializace

V rámci analýzy langue, tedy jazyka jako abstrakce či sdíleného sociálního jevu v určitém společenství, se zaměříme na samotnou **medializaci** jakožto klíčový fenomén podílející se na životě současné společnosti charakteristický extenzí, substitucí, amalgamizací a akomodací⁵⁰. Medializaci chápeme jako důležitou sociální změnu, která se začala prosazovat od nástupu masového tisku, přes vysílací média (rozhlas a televizi) až po rozvoj síťových médií. Souvisí s rozšířením přirozené hranice lidských komunikačních schopností (**extenze**), a to nejen v rovině prostoru a času, ale také ve způsobu vyjádření neboli zakódování sdělení. Čas se *rozpadá na vzácný čas příjemce, o jehož pozornost se bojuje, a v podstatě neomezený čas médií, která se o pozornost ucházejí*.⁵¹

Dnes se média jako moderní technologie stala nepostradatelnou součástí našich každodenních životů a dostala se také do úzké interakce s politikou. Již A. Tocqueville⁵² přišel s myšlenkou, že média (v tomto případě počínající masový tisk) mají ohromný vliv na politický život, neboť staví veřejné činitele před soud veřejného mínění. Neil Postman⁵³ pak dokonce slučuje politiku s médii v jedno a kritizuje publikum ve „věku televize“, které je podle něho publikem flexibilním, manipulovatelným a pasivním. Tím se dostáváme k druhému rysu medializace, tedy k **substituci**, čímž se má na mysli, že média zastupují sociální aktivity a sociální instituce. Společně s Tocquevillem i Postmanem zde můžeme však tvrdit, že média jakožto náhražka tohoto druhu mohou být společnosti prospěšná jen do určité míry. Napomáhají k větší informovanosti občanů, ale zároveň je mohou dezinformovat. Svobodná média umožňují existenci svobody, ale zároveň podrývají pořádek. Mohou být slastnou kratochvílí, ale zároveň mohou v Postmanově smyslu „ubavit k smrti“. V jistém smyslu média nahrazují jedinci „sociálně“, mohou jej však také zcela „desocializovat“.

Vezmeme-li v potaz další rys medializace, totiž **akomodaci**, lze opět mluvit o dvousečné zbrani. Jde o přizpůsobování jiných sociálních sfér médiím, což nám může přinést pozitivní změnu (např. ekonomický růst v podnikatelské sféře), ale také

⁵⁰ JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2015, s. 85.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² DE TOCQUEVILLE, A. *Demokracie v Americe*. Praha: Academia, 2000.

negativní změnu (např. politický marketing zaměřený více na efekt/obraz než obsah a myšlenky).

Zbývá nám vysvětlit poslední rys medializace, jímž se má na mysli směšování mediálních aktivit s těmi nemediálními, čímž prakticky dochází ke směšování mediální reality s realitou sociální. Tento rys nazýváme **amalgamizací**.

Za účelem dalšího rozboru medializace vybraných debat zvolených pořadů nám v rámci naší diskurzivní analýzy pomůže také **teorie simulaker** francouzského filozofa Jeana Baudrillarda. Podle něho *televize a média už dávno vystoupily ze svého mediálního prostoru a získaly plnou moc nad „reálným“ vnitřním životem, přesně tak, jak to dělá virus s normální buňkou. K čemu digitální přilba nebo kombinéza: naše vlastní vůle končí tak, že se pohybuje ve světě jako v syntetické představě. Všichni jsme spolkli nějaký mikrofon, který způsobuje intenzivní šumové efekty kvůli přílišné blízkosti života a jeho dvojníka, kvůli kolapsu času a vzdálenosti. Ať už je to televizní projekce, televizní psychodrama v přímém přenosu nebo snad bezprostřednost a okamžitost informace na všech monitorech, vždycky je to tatáž zkratová záležitost reálného života.*⁵⁴ Tím vlastně Baudrillard kritizuje medializaci, která v Ogdenově a Richardsově sémiotickém trojúhelníku smazává rovinu skutečnosti. Vztah mezi znakem (jazykovou rovinou) a pojmem (mentální rovinou) se neodráží v realitě, ale v tzv. hyperrealitě, která je ekvivalentní Platónově stínu na stěně jeskyně a její funkci plní v podstatě všechna média, tedy tištěná, elektronická i síťová. Medializaci, v Baudrillardově terminologii simulaci, je možné chápat velmi pesimisticky, či dokonce až nihilisticky – naše vůle je vůlí k iluzi, náš svět je mentální představou, realita je mrtvá. V tomto světě dochází i při snaze o destrukci či transformaci pouze k reprodukci stávajícího. Myšlenka absolutního popírání reality může být nebezpečná, meritem jeho filozofie pro nás v této práci však bude zejména pojem simulakra a jeho dopad na sociální život člověka: *Jsme sice o všem informováni, ale přesto jsme bezmocní. Jsme si plně vědomi odpovědnosti, ale i paralyzováni. V této fázi nastupuje na místo velkých morálních orientací, které lidem nabízelo náboženství nebo osvícenství, právě hyperrealita médií a sítí. Duchovní byli dnes nahrazeni médii a jejich „faráři“ a „vůdčími figurami“*⁵⁵.

⁵³ POSTMAN, N. *Amusing ourselves to death: public discourse in the age of show business*. London: Methuen, 1987.

⁵⁴ BAUDRILLARD, J. *Dokonalý zločin*. Olomouc: Periplum, 2001, s. 34.

⁵⁵ BRÁZDA, R. Jean Baudrillard – simulace, simulakra a reverzibilita. In: Tamtéž, s. 169–170.

Protože se budeme zabývat analýzou debat publicistických pořadů, jejichž účastníky jsou z převážné většiny politikové nebo zástupci určitých názorových skupin, budeme se v rámci *langue* zabývat také diskurzem jejich politického jednání, jehož cílem je vytvořit či rozložit skupiny pomocí produkce, reprodukce či destrukce reprezentací. Skupinu lze vytvořit stmelěním více jedinců, kteří si budou vědomi své jedinečné identity a jednoty, neboť *sociální svět je vůlí i představou – a společensky existovat, to' být vnímán jako distinktivní*⁵⁶. Pokusíme se zde o sociální konstrukci reality jednotlivých aktérů analyzovaných debat podle T. Eagletona, jenž se zaměřuje na **kritiku ideologií**, přičemž využijeme jedné z jeho definic ideologie, kde ji popisuje jako: *ideas and beliefs (whether true or false) which symbolize the conditions and life experiences of a specific, socially significant group or class*⁵⁷ (názory a domněnky /ať už pravdivé či nikoliv/ odrážející podmínky a životní zkušenosti určité společensky významné skupiny či třídy⁵⁸).

5.2 Diskurz parole

Budeme-li chtít zkoumat analýzu diskurzu desaussurovského parole, musíme se zaměřit na konkrétní promluvy, na konkrétní komunikáty. V případě naší práce se bude jednat o **vybrané diskuze pořadů Otázky Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou**. K hlubší charakteristice těchto debat využijeme osmisložkového **Dell Hymesova modelu**⁵⁹ pro zkoumání etnografie řeči z roku 1972, jenž je tvořen následujícími složkami: S (setting) = situace, P (participants) = účastníci čili účastníci, E (ens) = cíle a výsledky, A (act) = řečový akt a jeho charakteristika, K (key) = tón, duch, v němž se komunikuje, I (instruments) = nástroje, prostředky, kódy, komunikační kanály, N (norms) = normy interakce, G (genus) = žánry, kategorie řečových aktů a událostí. Pomůckou pro zapamatování si těchto složek je spojení začátečních písmen všech osmi komponentů, neboť tím nám vznikne slovo SPEAKING.

⁵⁶ BOURDIEU, P. *Co se chce říct mluvením. Ekonomie jazykové směny*. Praha: Karolinum, 2014, s. 26.

⁵⁷ EAGLETON, T. What Is Ideology? In: EAGLETON, T.: *Ideology. An Introduction*. London: Verso, 2007, s. 29.

⁵⁸ Překlad autorky této práce.

⁵⁹ HYMES, D. Models of Interaction of Language and Social Life. In: GUMPERZ, J. J.; HYMES, D. *Directions in sociolinguistics: the ethnography of communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1972, s. 35–71.

Pokud jde o první složku modelu, tedy vymezení **komunikační situace**, můžeme zde odkázat na následující část této práce, v níž budeme podrobněji charakterizovat jak pořad *Otázky Václava Moravce*, tak pořad *Máte slovo s M. Jílkovou*. Připomeňme jen stručně, že se jedná o televizní diskuze na aktuální témata.

Participanty neboli účastníky pořadu *Otázky Václava Moravce* jsou převážně politici a moderátor Václav Moravec, zatímco v *Máte slovo s M. Jílkovou* jsou jimi vedle politiků a moderátorky Michaely Jílkové i zástupci odborné či laické veřejnosti. To má také dopad na složku modelu K, totiž na celkový tón, duch, v němž se komunikuje a k němuž se ještě vrátíme.

Dalším komponentem Hymesova modelu jsou **cíle a výsledky** těchto diskuzních televizních pořadů. Lze konstatovat, že zde platí obecné kritérium, že čím je vedená diskuze vyostřenější a kontroverznější, tím je pro publikum zajímavější. Proto jsou do těchto pořadů většinou zváni zastánci několika protichůdných názorů a proto se moderátoři snaží iniciovat v těchto diskuzích spory. Z podstaty obou pořadů by však měly být rozhovory, které se v nich uskutečňují, vedeny v seriózním duchu, neboť jejich primární funkcí je **informovat veřejnost**. V obou se však může projevat i sekundární funkce, kterou je zalíbit se divákovi, což se mnohdy daří pomocí humoru nebo právě pomocí konfrontace, neboť tím se stimuluje emocionální zaujetí diváka. Spojením informační a zábavné stránky získává pořad charakter **infotainmentu**. Výrazná je zde také **persvazivní funkce**, jejímž účelem je přesvědčit posluchače o názoru řečníka. Přitom platí, že dotazování *hosté musejí svůj projev v politických debatách neustále přizpůsobovat nově vznikající situaci v dialogické interakci, jejíž atmosféra je velmi často napjatá a v níž musí host hájit svou tvář, aby jak uspěl v dialogu s oponentem, tak vyhověl požadavkům moderátora, který se může snažit hosta vmanévrovat do pozice pro něj nevýhodné*⁶⁰.

K další složce modelu patří **řečový akt a jeho charakteristika**. Řečový neboli mluvní akt jako funkční jednotka parole souvisí s **teorií mluvních aktů**, jejímž autorem je oxfordský filozof jazyka **J. L. Austin**⁶¹ a kterou později rozvinul **J. R. Searle**⁶².

⁶⁰ ČMEJRKOVÁ, S. et kol. *Styl mediálních dialogů*. Praha: Academia, 2013, s. 59.

⁶¹ AUSTIN, J. L. *How To Do Things with Words*. Oxford: Clarendon Press, 1962.

Podle této teorie mluvčí řečovou činností nějak jedná, neboli vykonává určitý akt, kterým míří k určitému cíli a podněcuje určité efekty a účinky. Proto je v této teorii tolik podstatný záměr, intence mluvčího. Ovšem *musíme mít vždy na paměti rozdíl mezi vyvoláním účinků či důsledků, které jsou záměrné nebo nezáměrné; (i) jestliže mluvčí zamýšlí způsobit nějaký účinek, tento účinek se přesto nemusí dostavit, a (ii) může se naopak dostavit tehdy, když jej vyvolat nezamýšlí, anebo když má v úmyslu nevyvolat jej*⁶³. Austin rozdělil mluvní akty do tří skupin nikoliv podle kritéria pravdivosti, nýbrž podle kritéria úspěšnosti, čímž vytvořil tzv. **felicity conditions** čili podmínky úspěšnosti:

Lokuční akt – pronesení výpovědi, jejíž význam je ekvivalentní významu v tradičním slova smyslu, tedy tak, jak jej zachycují slovníky a gramatiky příslušného jazyka. Díky této jasné sémantice vykonáváme lokučním aktem zcela určitý druh jednání.

Ilokuční akt – pronesení výpovědi, které mají určitou konvencionalizovanou platnost. Ilokučním aktem uskutečňuje mluvčí svůj záměr (intenci) – např. varování, informování, výtky, rozkaz atd. Pokud adresát nerozpozná záměr mluvčího, dojde k nepochopení, což může mít v případě např. varování závažné následky. Mluvíme zde proto o ilokuční síle, tedy o tom, jak zdařile (úspěšně) působí mluvčí svou ilokucí (ilokučním aktem) na adresáta. *Každá výpověď má lokuční a zároveň ilokuční aspekt: lokučním aktem mluvčí uchopují svět, ilokuční akt slouží k vytčení interpersonálního, společensky normativně strukturovaného vztahu.*⁶⁴

Perlokuční akt – prověřuje účinnost lokučního a ilokučního aktu, je to výsledný efekt těchto dvou aktů. Např. pokud někoho přesvědčujeme a on se skutečně nechá přesvědčit, pak dojde k naplnění perlokučního aktu. Pronesením takové výpovědi mluvčí nějakým způsobem ovlivňuje adresáta a vyvolává u něho nějaký účinek. Tyto výpovědi nemají na rozdíl od ilokučních aktů konvencionalizovanou platnost (adresát se rozhodne sám, jak bude na podnět ilokuce jednat).

Pokud během mluvení kontinuálně proběhnou všechny tři akty, pak se jedná o úspěšnou komunikaci. To platí zejména v případě **performativní výpovědi**, pomocí níž uskutečňujeme určité jednání. Pronášet ovšem můžeme i výpovědi, pomocí kterých

⁶² SEARLE, J., R. A Taxonomy of Illocutionary Acts (1975), In: SEARLE, J., R. *Expression and Meaning*. Cambridge: Cambridge University Press, 1979, s. 1-29.

⁶³ AUSTIN, J. L. *Jak udělat něco slovy*. Praha: Filozofický ústav AV ČR, 2000, s. 110.

⁶⁴ MACHOVÁ, S. – ŠVEHLOVÁ, M. *Sémantika & Pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001, s. 90.

něco říkáme, ale přitom tím míníme, implikujeme něco úplně jiného. Jedná se o **nepřímé mluvní akty** a podnět pro jejich užívání dává zejména zdvořilost.

Pomocí nepřímých mluvních aktů lze vysvětlit také různé druhy otázek. Kladení otázek je jedním ze základních prostředků vedení rozhovoru. Pomocí otázek může mluvčí poznatek či **informaci u adresáta hledat** (tazatel odpověď na svou otázku nezná), nebo si tento poznatek u něho **jen ověřovat** (tazatel věcnou odpověď na svou otázku zná, ale chce vědět, co o tom ví dotazovaný). Protože tyto typy otázek často souvisejí s odstraňováním tazatelovy nejistoty, obsahují otázky a zejména pak odpovědi na ně tzv. modalizátory (zřejmě, patrně, určitě, sotva, necelých, víc jak atd.). Existují však také typy otázek, které nevyžadují žádnou odpověď, ale naopak zintenzivňují sílu tvrzení. Jedná se o **dialektické otázky**, které pomáhají text tematicky členit nebo se odvolávají na souhlas recipientů, jenž považují za samozřejmý. Posledním typem otázek jsou **otázky eristické** s provokativním charakterem, jejichž cílem je destabilizovat postoj řečového protivníka/partnera.

Jak už jsme předznamenali výše, na složku **K neboli tón, duch, v němž se komunikuje**, mají vliv zejména participantů a pak také situační kontext. Do celkové atmosféry dané diskuze se bude tedy promítat subjektivismus jednotlivých participantů a určité normy, jaké jsou v daném společenství zaužívané (např. pozdrav na začátku a rozloučení se na konci mediálního rozhovoru). Situačním kontextem se zde má na mysli místo, vysílací čas a délka jednotlivých pořadů.

Duch konkrétní diskuze je pak přímo realizován určitými **nástroji, prostředky, kódy a komunikačními kanály**. V našem případě oba analyzované pořady jsou zprostředkovány veřejnoprávní Českou televizí, kterou lze považovat za komunikační kanál našeho parole. Prostředky jsme podrobně charakterizovali v teorii k argumentační analýze, důležitou roli hraje v mediálních diskuzích zejména ironie a humor. Kódem je zde jazyk. Podle Grzegorzyczkowé⁶⁵ znakový vztah mezi skupinami zvuků a jevů se váže přes vědomí mluvčích, proto bude mít na kód vliv **subjektivismus** mluvčích. V rámci analýzy kódů nás proto bude zajímat lexikální, syntaktická, stylistická a morfologická struktura promluv jednotlivých participantů daných debat.

Další složkou modelu jsou **normy interakce**. Jedná se zejména o **normy zdvořilosti, chování a etiketu**, které jsou závislé na situaci a participantech. Důležité je všimnout si během rozhovoru **oslovování**, a to jak ze strany moderátora směrem k hostům, tak ze strany moderátora směrem k divákům a stejně tak je třeba se zaměřit na oslovování hostů navzájem, ale také směrem k moderátorovi. Odpovědi hostů, ale i otázky moderátorů jsou někdy pronášeny fragmentárně, neboť účinkující v debatách mají tendenci se často vzájemně přerušovat. Důvodem tohoto „**skákání si do řeči**“ neboli **intruzí** je časová omezenost pořadů, snaha hostů prezentovat se tak, aby získali diváky na svou stranu, a zároveň snaha moderátora vést rozhovor způsobem, aby se naplnila jeho představa, kterou si do značné míry zkonstruoval již během přípravy na rozhovor, a také představa televizní společnosti provozující daný pořad. Ve složce modelu „normy interakce“ je dobré sledovat také **míru oficiálnosti** sledované diskuze, **výběr lexikálních prostředků, zakončení dialogu a neverbální komunikaci**. Při sporu se v debatě jak u hostů, tak u moderátora projevuje jeden výrazný rys, a sice ten, že nikdo z nich nechce „**ztratit svou tvář**“. To znamená, že nikdo z nich není ochoten úplně upustit od své sebereflexe neboli od své image a ztratit důvěru u publika. Pojem pozitivní „tváře“ souvisí s projevením vzájemné solidarity mezi komunikačními partnery a se snahou dosáhnout vzájemného souhlasu. *Je evidentní, že zachovávat pravidla zdvořilosti se zakládá víc na racionalitě než na altruistické etice (na principu kooperace): je výhodnější komunikovat schůdně (byť předstíraně) než projevit vypjatou emoci – a tím ztrácet energii (projevili-li se někdo v interakci jako výrazný altruista, sleduje osobní zájem).*⁶⁵ Během sporu hosté i moderátor často porušují princip kooperace v komunikaci. Mohlo by se dokonce zdát, že v průběhu vypjatých situací z debaty úplně zmizí. To však není pravda, **princip kooperace** v mediální diskuzi funguje i tehdy, když diskuze eskaluje v konflikt, hosté jsou totiž nuceni svou rolí, kterou v pořadu hrají, reagovat na otázky moderátora, příp. na odpovědi svých řečových protějšků a respektovat alespoň některá společenská pravidla (např. neopustit televizní studio). Stejně tak moderátor je svou rolí vázán vést rozhovor, což by bez principu kooperace nebylo možné.

⁶⁵ GRZEGORCZYKOWA, R. Pojęcie językowego obrazu świata. In: BARTMIŃSKI, J. *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999, s. 39–46.

⁶⁶ MACHOVÁ, S. – ŠVEHLOVÁ, M. *Sémantika & Pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001, s. 104.

Poslední složkou Dell Hymesova modelu jsou **žánry, kategorie řečových aktů a událostí**. Podle současného polského lingvisty Stanisława Gajdy⁶⁷ lze žánr chápat jako kulturně a historicky ukotvený způsob dorozumívání se pomocí jazyka. Jinými slovy se jedná o předem stanovený vzorec pro organizaci určité výpovědi, který je zaužívaný ve společenských konvencích. V naší práci se zabýváme žánrem **televizní politické debaty**, u níž se vžil tento vzorec: *Debaty by měly být (1) věcné a sestávat ze sekvence vícevýpovědních replik, obsahujících především argumenty, zároveň však (2) přitažlivé pro diváky, tedy nikoli nudné, nýbrž živé a dynamické. Do debat jsou proto (3) zváni političtí oponenti a debaty jsou organizovány jako souboje. Potřebou debatérů je pak především (4) porazit soupeře a 5) pozitivní sebe prezentace; tato potřeba je dána tím, že jejich politický status mají v rukou voliči, a tedy diváci debaty.*⁶⁸ V politických debatách se vedle věcné argumentace objevují i tzv. nedovolené prostředky argumentování a z debaty se stává verbální bitevní pole, na němž vzniká mezi jednotlivými participanty debaty napětí. Hlavním úkolem moderátorů je klást hostům otázky či námítky a zároveň se snažit o rovnoměrné rozdělování času pro repliky jednotlivých hostů.

---

⁶⁷GAJDA, S.: *Gatunkowe wzorce wypowiedzi*. In: Bartmiński, J.: *Współczesny język polski*. Lublin, 2001, s. 255–268.

⁶⁸HAVLÍK, M. Dvojí řád střídání replik mluvčích v televizních politických debatách. In: ČMEJRKOVÁ, S. et kol. *Styl mediálních dialogů*. Praha: Academia, 2013, s. 207.

6. Charakteristika diskuzních pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*

Oba pořady uvádí Česká televize jakožto veřejnoprávní médium, jehož úkolem je poskytovat společnosti veřejnou službu, která má mimo jiné spočívat ve *vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti*⁶⁹. Na konci praktické části práce se pokusíme v rámci komparace pořadů také posoudit, nakolik každý z nich poskytuje společnosti veřejnou službu ve smyslu výše uvedeného.

Otázky Václava Moravce jsou publicistickým pořadem s aktuálními tématy, nad kterými diskutují zejména politici pravidelně každou neděli přesně ve 12:00 na kanálech ČT1 a ČT24. Pořad si klade ambici nastolit ve společnosti „*Témata, o kterých se začne mluvit*“⁷⁰. Ve druhém jmenovaném diskuzním pořadu, totiž v *Máte slovo s M. Jílkovou*, vystupují zástupci z řad odborné i laické veřejnosti, a to každý čtvrtek na ČT1 ve 21:45. Pořad si klade za cíl poskytnout mediální prostor k vyjádření různorodých názorů politiků, odborníků či laiků v oblasti témat, *kteřá působí starosti občanům*⁷¹. Na svých oficiálních webových stránkách⁷² pořad nabízí každému divákovi možnost přijít se zapojit do veřejné diskuze.

V rámci závěrečného porovnávání pořadů bude také zkoumáno, jaký vliv má diskurz daného pořadu (na němž se mimo jiné výrazně podílí úloha moderátora) na argumentační techniky jednotlivých řečníků. Podstatná zde bude také vysílací délka těchto pořadů. Pořad *Máte slovo s M. Jílkovou* trvá 60 minut, zatímco *Otázky Václava Moravce* mají délku prvních 60 minut na kanálu ČT1 i ČT24 a dalších 60 minut pouze na kanále ČT24.

⁶⁹ DIBLÍK, J.; VEIT, F. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice*. Praha: Linde, 2012, s. 55.

⁷⁰ *Otázky Václava Moravce* [online]. [cit. 2016-2-7] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/>.

⁷¹ *Máte slovo s M. Jílkovou* [online]. [cit. 2016-2-7] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/>.

⁷² Tamtéž.

Podobu diskuze jednotlivých pořadů ovlivňují vedle jejich vysílací délky samozřejmě také jejich účastníci. Do pořadu *Otázky Václava Moravce* jsou zváni většinou 2 až 3 politici, kteří jakožto osoby aktivně angažované v ovlivňování veřejných pravidel a rozhodování jsou zvyklí veřejně diskutovat. Specifikem pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* oproti *Otázkám Václava Moravce* je větší počet diskutujících (převážně 6 osob stojících u pultů, ale také lidé sedící v publiku), mezi nimiž jsou zapojeni jedinci, kteří jsou zvyklí vystupovat veřejně před kamerou, na druhé straně jsou ale do diskuze zapojeni také lidé, kteří nejsou zvyklí vystupovat před kamerou, či vůbec nejsou zvyklí vystupovat na veřejnosti.

7. Eristická dialektika podle Arthura Schopenhauera

Arthur Schopenhauer je z dnešního pohledu významným německým filosofem pesimismu a voluntarismu 19. století, který měl zásadní vliv na mnoho pozdějších filozofů (např. Fridricha Nietzscheho). Podle Schopenhauera je svět především vůlí a představou a od toho se odvíjí veškeré bytí. Vůle k životu nesouvisí s ničím a není ničemu podřízena, je to představa jedince o sobě samém. Člověk je hnán slepou vůlí přírody k rozmnožování, čímž vzniká nový život, který však po krátkém boji o existenci opět zaniká. Vůle je tedy marné snažení a život je jen vnitřním rozporem vůle. Podstatou života je tedy kromě vůle také utrpení. Člověk, který toto pozná, se pak odvrací od života. Celý svět je pouze představou jedince, proto je také všechna pozemská slast pouze klamem.

S přihlédnutím k předchozímu odstavci nás nejspíš nepřekvapí, že hlavní premisou k napsání *Eristické dialektiky* bylo Schopenhauerovi přesvědčení o přirozené špatnosti lidského rodu a zvrácenosti jeho vůle. Podle něho je **eristická dialektika** uměním, jak prosadit v argumentaci svá tvrzení ať už dovolenými či nedovolenými prostředky s cílem uspokojit ješitnost, jež je člověku přirozená. Jejím cílem tedy není nalézt objektivní pravdu, nýbrž zvítězit v diskuzi za každou cenu.

Metodu eristické dialektiky rozpracovali již sofisté v antickém Řecku. S pojmem dialektika poprvé přichází Platón a později se na ni hlouběji zaměřuje také Aristoteles. Oba považují **logiku a dialektiku** za synonyma, k čemuž se však Schopenhauer staví kriticky. Logiku chápe jako vědu zákonů myšlení neboli pochod čistého rozumu, který lze sestavit a priori (předem), zatímco dialektiku jako umění disputace, která je konstruována převážně a posteriori (následně, po). Schopenhauer zde stejně jako v celém svém filozofickém systému navazuje na **Kanta**, konkrétně na jeho *Kritiku čistého rozumu*. Ovšem zatímco Kant vyzdvihoval ve svém díle logiku a soudy a priori, Schopenhauer se v *Eristické dialektice* zaměřuje na dialektiku a soudy a posteriori. Je totiž příznačné, že pokud se člověk A dozví, že myšlenky člověka B se od jeho vlastních liší, nehledá chybu ve svém myšlení, ale naopak předpokládá, že chybu dělá B.

Aristoteles dle Schopenhauera stanovil svou logikou základ pro dialektiku. Tu považoval za důležitější než logiku, neboť se zabývá obsahem věty, zatímco logika zkoumá jen její formu. Avšak Aristoteles si na rozdíl od Schopenhauera klade za cíl

dialektiky nalezení objektivní pravdy. Ve svém spise *O sofistických důkazech*⁷³ odděluje Aristoteles dialektiku od sofistiky a eristiky. Sofistické důkazy jen zdánlivě pravdivě něco dokazují, ve skutečnosti to nejsou důkazy. Podobně je tomu u eristických důkazů, při nichž se usuzuje z premis, které nejsou pravděpodobné, i když se se zdají být. Sofistika a eristika se liší v účelu svého užití: eristik chce prosadit svou pravdu (pravdu pro sebe); sofist se pokouší jen prosadit svůj náhled na věc. Zjistit ovšem, zda řečník klame nebo říká pravdu, vyplývá až teprve z výsledku argumentace.

Podle Schopenhauera je proto u Aristotela pod termínem **dialektika** třeba rozumět rovněž **eristiku** a **sofistiku** a *definovat je jako umění zastávat pravdu v disputaci*⁷⁴. Schopenhauer se domnívá, že nejlepším prostředkem k vítězství v argumentaci by bylo tuto pravdu skutečně mít, což ovšem není kvůli nedokonalosti lidského myšlení vždy možné. Proto se člověk *musí naučit oddělit nalezení objektivní pravdy od umění prosadit svá tvrzení jako pravdivá*⁷⁵, což je také důvodem, proč je nutné eristiku odlišovat od dialektiky daleko ostřeji, než to udělal Aristoteles. V přemýšlení, usuzování a zkušenostech nám žádné umění nepomůže, ovšem prosadit si svou pravdu nám pomáhá dialektika, kterou Schopenhauer přirovnává k duševnímu šermování za obhajobu své pravdy. I když si je vědom, že pojem eristika jakožto umění vést spor za účelem dosažení vítězství a prosazení své pravdy, by se zde hodil více, zdá se mu vzhledem k tomu, jak chápal dialektiku, nepřesný. Proto se rozhodl pro označení eristická dialektika.

Hlavním úkolem vědecké eristické dialektiky je vnést do pře **triky**, označované též jako **úskoky** či **záludy**, a analyzovat je. Podle Schopenhauera je dobré, aby se s eristickou dialektikou seznámil také člověk, který má pravdu, neboť pokud ji chce v argumentaci obhájit, musí znát i tyto nepoctivé úskoky, aby se jim mohl bránit, neboť nejlepší obranou je útok.

Prvním krokem je v této analýze rozpoznat **podstatu právě probíhajícího sporu**. Odporovat určité tezi lze podle Schopenhauera dvěma způsoby a dvěma cestami:
Způsoby: a) *ad rem* (k věci)

⁷³ ARISTOTELÉS. *O sofistických důkazech: Organon 6*. Praha: Academia, 1978.

⁷⁴ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991, s. 11.

⁷⁵ Tamtéž, s. 13.

b) *ad hominem* (působí výhradně na osobu, se kterou se přeme) nebo *ex concessis* (poukazování na to, že tvrzení nesouvisí se samou podstatou věci)

Cesty: **a) přímé vyvrácení** – napadneme tezi v základu nebo v jejích důsledcích (ve formě závěru či úsudku) a ukazujeme, že není pravdivá

b) nepřímé vyvrácení – napadneme tezi v jejích důsledcích, ukazujeme, že nemůže být pravdivá, použijeme buď **apagogu** (protivníkovu tezi přijmeme nejprve jako pravdivou, ale ve spojitosti s jinou tezí, která byla již za pravdivou uznána, ji pak využijeme jako premisu k nějakému chybnému závěru), nebo **instanci** (vyvrácení pomocí přímého poukázání na jednotlivé případy z protivníkovy argumentace, které jsou chybné).

Schopenhauer analyzuje 38 „nepoctivých záludů“ s cílem předložit je k používání bez ohledu na to, zda má řečník pravdu či nikoli. Jak už bylo řečeno, pravda není předem stanovena, vyplývá až ze samotného sporu. Tím chce Schopenhauer v podstatě naznačit, že i při vedení sporu je nutná **existence kooperačního principu**: *Diskutujme s těmi, o nichž víme, že budou opravdu diskutovat pomocí argumentů a ne výhrůzkami, že budou poslouchat naše důvodné připomínky a akceptovat je, že ctí pravdu a rádi slyší dobré argumenty i z úst protivníka, a mají zároveň tolik slušnosti, že přiznají, že nebudou mít pravdu, pokud ji má druhá strana.*⁷⁶ Jen za těchto podmínek pokládá Schopenhauer disputaci, čili vedení sporu, za velmi užitečné k poopravení vlastních myšlenek a získání nových pohledů na věc. Zároveň připomíná, že taková diskuze je možná pouze v případě, když diskutující budou přibližně na stejné intelektuální a odborné rovině.

Nyní se zaměříme na stručnou prezentaci těchto záludů⁷⁷.

Zálud 1: Čím obšírněji je tvrzení vyjádřeno, tím více útokům je vystaveno. Obranou proti těmto útokům je vyjádřit svou vlastní tezi co nejpřesněji, tedy v co nejužším slova smyslu.

Zálud 2: Spočívá v homonymii, kterou lze definovat jako dva různé pojmy označující se stejným slovem. Homonyma nám umožní zmást protivníka, díky nim

⁷⁶ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991, s. 53.

⁷⁷ V českém vydání z roku 1927 je používán termín „záludy“, v pozdějším vydání z roku 1991 je používán už modernější výraz „triky“, v této práci bude pro toto označení využito slovo „záludy“, neboť se nám jeví při Schopenhauerově chápání eristické dialektiky jako duševního šermování za nejpřílehavější. V šermířské terminologii totiž slovo „zálud“ znamená bod/sek s výhybem (tzv. druhou intencí).

můžeme vyslovit i něco, co nemá kromě stejného názvu nic společného s tématem sporu. Schopenhauer zde uvádí příklad, který si zaslouží citaci: **A říká:** „*Nejste dosud zasvěcen do kouzel Kantovy filosofie.*“

B: „*Ach, o tom, kde je jakákoli mystika, nechci nic vědět.*“⁷⁸

Zálud 3: Pokud protivník vysloví tvrzení, které platí jen ve vztahu k něčemu, můžeme je záměrně přenést do obecné roviny a chápat absolutně. V tomto duchu pak tvrzení vyvrátíme. Schopenhauer zde uvádí příklad, kdy v jednom rozhovoru uvedl, že chválí quietisty, v jiném pak prohlásil, že Hegel napsal z velké části nesmysly. Jeho protivník nepoužil způsob k vyvrácení sporu *ad rem*, nýbrž *ad hominem*, neboť prohlásil, že když Schopenhauer chválil ony quietisty, musí přece vědět, že i oni napsali spoustu nesmyslů. Schopenhauer jeho argument přijal, ale odrazil ho vysvětlením, že quietisty nechválí jako filosofy a spisovatele, nýbrž jako lidi, kdežto u Hegela byla řeč o jeho teoretických výkonech.

Tyto tři úskoky mají společné to, že mění předmět tématu sporu. Odpůrce v nich mluví o něčem jiném, než co bylo původně řečeno.

Zálud 4: Tento úskok radí, abychom závěr našeho argumentu nedali protivníkovi uhodnout hned, ale abychom postupovali pomalu a nechali odpůrce nejprve přijmout různé premisy a až posléze, kdy bude všechno, co potřebujeme, připuštěno, jsme zeširoka vyvodili svůj závěr.

Zálud 5: Použijeme-li stejného způsobu myšlení jako náš protivník, můžeme tak jeho tvrzení lépe vyvrátit. Jinými slovy, pokud použijeme teze, které jsou ve skutečnosti chybné, ale *ad hominem* jsou pravdivé, podaří se nám ve sporu zvítězit. Pokud je například protivník voličem určité politické strany, kterou my neuznáváme, můžeme proti němu využít hlavní myšlenky této strany.

Zálud 6: To, co máme dokázat, vyjádříme jiným výrazem (např. místo panenství ctnost, místo cti dobré jméno) nebo tak, že to, co je zvláštní či sporné přijímáme v obecném smyslu.

Zálud 7: Tento úskok se nazývá sokratickou metodou. Pokud máme dokázat určité tvrzení, měli bychom se na odpůrce obracet s otázkami, na které získáme díky odpovědím určité připouštějící výroky, z nichž pak učiníme závěr o správnosti našeho tvrzení.

---

⁷⁸ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991, s. 22.

Zálud 8: Podle tohoto úskoku je dobré protivníka dráždit, nepokrytě mu křivdit a vytvářet na něho nátlak, až se rozzlobí. V tomto stavu totiž nebude schopný správného úsudku, případně ani nepostřehne svou eventuální výhodu.

Zálud 9: Pro zmatení protivníka je dobré otázky různě přehazovat. Potom lze jeho odpovědi použít k různým závěrům, třeba i protichůdným.

Zálud 10: Pokud si všimneme, že protivník odmítá otázky, jejichž potvrzení by se nám hodilo, musíme se tázat po negaci toho, co ve skutečnosti potřebujeme slyšet.

Zálud 11: Schopenhauer doporučuje používat v argumentaci indukci. Nemusíme se pak odpůrce ptát, zda přijme obecnou pravdu, neboť ta vyplyne z jednotlivých odpůrcem schválených případů.

Zálud 12: Pokud to lze, radí Schopenhauer použít takové přirovnání, které bude příléhavé pro naše tvrzení. Jedná se v podstatě o vložení toho, co chceme dokázat, přímo do určitého signifikantu (přirovnání/názvu). Například místo „fanatismus“ použijeme „horlivost ve víře“.

Zálud 13: Abychom si zajistili, že protivník nám odpoví tak, jak potřebujeme, postavme vedle sebe dva protiklady. Protiklad, který potřebujeme od odpůrce uznat, vyjádřeme pak dostatečně razantně, aby protivník musel uznat naše tvrzení. Schopenhauer to přirovnává k tomu, že když šedou položíme vedle černé, můžeme ji označit za bílou, ale když ji položíme vedle bílé, můžeme ji klidně nazvat černou.

Zálud 14: „Nestoudným kouskem“ nazývá Schopenhauer 14. úskok, kdy po mnoha otázkách, na které nám protivník odpoví opačně, než bychom potřebovali k vyvození našeho závěru, tento závěr stejně nakonec triumfálně vykřikneme, i když nevyplývá z předchozích tvrzení.

Zálud 15: Tento úskok je podobný tomu předchozímu, a dokonce může být stejně zakončen. Spočívá v tom, že pokud si uvědomíme, že naše tvrzení je paradoxní a nedaří se nám nalézt pro něho důkaz, pak vyslovíme nějaké správné tvrzení, jako bychom chtěli získat důkaz z něj (i když se k naší závěrečné tezi nebude úplně vázat). Jestliže ho náš protivník odmítne, pak jej dovedeme ad absurdum a zvítězíme, pokud ho přijme, máme alespoň něco, od čeho se můžeme znovu odrazit. Třetí možností je zakončení právě úskokem 14.

Zálud 16: Jedná se o argumenty *ad hominem* aneb *ex concessis* (s ústupky). Tyto argumenty neplatí všeobecně, nýbrž pouze pro určitého člověka. Snažíme se sledovat, zda v nějakém protivníkově tvrzení není rozpor s něčím, co tvrdil dříve, či se zásadami školy, politické strany apod., k níž se hlásí, nebo s jeho vlastními skutky a

chováním. Schopenhauer zde uvádí příklad, že pokud je protivník třeba zastáncem sebevraždy, můžeme se ho razantně ptát, proč ji nespáchá sám.

Zálud 17: Zde lze spatřovat podobnost s úskokem 2. Spočívá v homonymii nějakého protidůkazu protivníka, které jsme si předtím nevšimli. Rozlišením dvou pojmů se nám může podařit útok protivníka odrazit.

Zálud 18: Pokud zjistíme, že protivník se svou argumentací vítězí, musíme se všemožně snažit debatu nějak přerušit (např. změnou tématu, přeskočením určitého problému).

Zálud 19: V případě, že budeme protivníkem vyzváni, abychom vznesli námitku ke konkrétní části jeho tvrzení, a nás zrovna nic nenapadá, je dobré přejít s celou svou argumentací do obecné roviny (např. jestliže by nás odpůrce vyzval k argumentaci, proč je určitá fyzikální hypotéza nesprávná, budeme mluvit o mámivosti lidského vědění).

Zálud 20: Jestliže nám protivník připustil předpoklady, můžeme závěr sami snadno odvodit a nemusíme se jej na něho ptát, a to dokonce i v případě, že pro závěr nám bude něco chybět.

Zálud 21: Použije-li odpůrce zdánlivý či přímo sofistický argument, který zaznamenáme, můžeme ho rozložit výkladem o jeho nepoctivosti, ale lepší je se bránit stejným způsobem – použitím stejného druhu argumentu, jaký použil náš protivník.

Zálud 22: Tímto záludem má Schopenhauer v podstatě na mysli tzv. *petitio principii*, tedy důkaz kruhem, kdy premisou argumentace je určitá poučka, která se musí nejprve dokázat.

Zálud 23: Dráždíme odpůrce takovým způsobem, že tvrzení, které je samo o sobě a v určitých mezích správné, vystupňuje odpůrce takovým způsobem, že již pravdivé nebude.

Zálud 24: Chybným odůvodňováním či překrucováním pojmů odpůrce dospějeme k *fallacia non causae ut causae*, což znamená uvádění falešné příčiny.

Zálud 25: Potřebujeme-li najít u protivníka alespoň jeden případ, na nějž by se dané tvrzení nehodilo, a tím bylo vyvráceno, musíme si všimnout:

zda je příklad pravdivý (např. zázraky, strašidelné povídačky apod.);

zda zvolený příklad spadá pod pojem nastolené pravdy;

zda je daný příklad opravdu v rozporu s nastolenou pravdou.

Zálud 26: Jako „brilantní kousek“ hodnotí Schopenhauer tzv. obrácení důkazu, kdy argument, který použije odpůrce, s úspěchem obrátíme proti němu (např. u výroku:

„Je to dítě, proto je třeba mu něco prominout.“ obrácení: „Právě protože je to dítě, je třeba jej potrestat, aby se pro příště vyvarovalo špatným návykům.“).

Zálud 27: Jestliže se náš protivník kvůli nějakému argumentu nečekaně obzvláště rozzlobí, radí Schopenhauer setrvávat na tomto argumentu, neboť je z rozzlobení patrné, že jsme se dotkli jeho slabé stránky a na tomto slabém místě bychom mu mohli zasadit ještě více ran, než jsme předpokládali.

Zálud 28: Tento zálud lze použít zejména v případě, že se přou vzdělanci před nevzdělaným publikem. Postavíme-li argument protivníka do směšného světla, přikloníme si posluchače na svou stranu, odpůrce by se musel na obranu pustit do dlouhých výkladů, k tomu však u „smíšků“ nenalezne příliš ochoty poslouchat.

Zálud 29: Pokud zaznamenáme, že prohráváme, můžeme se pokusit změnit téma sporu, a to takovým způsobem, že se budeme tvářit jako by tato změna stále patřila k původnímu tématu sporu a jako by to byl argument proti protivníkovi, příp. změnu stočíme směrem *ad personam* či *ad hominem* – pak se bude jednat o osobní útok.

Zálud 30: Jedná se o argumentaci, v níž využijeme nějakou autoritu, kterou bude odpůrce respektovat. Autority působí tím více na odpůrce, čím více jsou jeho vědomosti a schopnosti omezené. Také u obyčejného posluchačstva platí, že chovají hlubokou úctu k odborníkům všeho druhu. Schopenhauer podotýká, že autority, kterým odpůrce vůbec nerozumí, budou působit nejlépe. V případě nutnosti, je možné tyto autority nejen překroutit, ale lze si je i přímo vymyslet. Je také možné využít jako autority obecné předsudky, protože lidé nevědí, že to, co se nazývá obecným míněním, je v podstatě mínění dvou či tří lidí. Zde Schopenhauer uvádí jako příklad soudní spory, které jsou vedeny jen pomocí autority, totiž autority zákonů, neboť cílem soudu je nalézt zákon, který lze použít na daný případ. *Pokud se k sobě daný zákon a případ zrovna nehodí, má dialektika dostatek manévrovacího prostoru, jak zákon nebo případ překroutit, aby nakonec bylo shledáno, že se k sobě vlastně hodí. Platí to i obráceně.*⁷⁹

Zálud 31: Tento zálud uplatňuje vlastní autoritu, a to takovým způsobem, že když nevíme, co bychom proti odpůrcově tvrzení namítli, můžeme se s mírnou ironií prohlásit za nekompetentní. To si však můžeme dovolit jen u posluchačstva, u kterého jsme si vědomi, že nás respektuje. Schopenhauer k tomuto záludu radí také protiúder, který by zněl: *Odpusťte prosím, ale při Vašem velkém důvtipu to pro Vás musí být hračka porozumět tomuto problému a vina spočívá v mém nejasném výkladu.*⁸⁰ A pak

⁷⁹ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991, s. 45.

⁸⁰ Tamtéž, s. 46.

mu celý problém vysvětlit ještě jednou a natolik polopaticky, že tomu už prostě bude muset porozumět.

Zálud 32: Některé z odpůrcových argumentů můžeme vyvrátit jednoduše zařazením do některé z nenáviděných kategorií, i když s ní souvisí jen velmi málo (např. idealismus, mysticismus atd.). Pokud argument bude s danou kategorií více či méně souviset, radí Schopenhauer reagovat následovně: *Oh, to už je přece známé!*⁸¹. Pokud argument zařadíme do kategorie, která je již vyvrácená, vyvrátíme tak i samotný protivníkův argument.

Zálud 33: Tímto sofismatem připouštíme důvody, ale vyvrácíme důsledky: *To by mohlo být správně teoreticky, prakticky je to ale chybně*⁸².

Zálud 34: Jestliže si všimneme, že se odpůrce viditelně zdráhá odpovědět na určitou otázku a vyhýbá se jí nepřímou odpovědí či protiotázkou nebo něčím s problémem zcela nesouvisejícím, znamená to, že jsme narazili na černý bod jeho teorie, a je třeba na něm setrvat a „podusit“ na něm našeho odpůrce.

Zálud 35: U tohoto záludu Schopenhauer podotýká, že pokud jej lze uplatnit, ostatní záludy jsou zcela zbytečné. Nazývá jej „dotknout se stromu u kořene“, což má vystihovat důležitost působení na vůli odpůrce či publika, která je daleko silnější než argument působící na rozum. Co je pro nás nevýhodné, pokládáme totiž automaticky za absurdní. Schopenhauer zde uvádí následující příklad: *Statkář chválí vysoký stupeň rozvoje strojírenství v Anglii, kde parní stroj ušetří práci mnoha lidí. Dáme mu tedy na srozuměnou, že brzy budou parními stroji taženy i vozy, a v důsledku toho se podstatně sníží cena všech jeho koní.*⁸³ Tatáž argumentace by platila v situaci, kdy rozvoj strojírenství v Anglii by chválil třeba nějaký průmyslník, ale posluchači by byli statkáři.

Zálud 36: Pokud člověk slyší slova, věří, že musí dávat nějaký smysl, proto je dle Schopenhauera užitečné zarazit odpůrce nesmyslnou mnohomluvností neboli s vážnou tváří odůvodnit své tvrzení nějakým hlubokomyslným nesmyslem.

Zálud 37: Má-li odpůrce pravdu v jisté věci, ale zvolí k tomu špatný důkaz, bude pro nás jednoduché vyvrátit tento důkaz a následně ho použít i k vyvrácení věci samotné. Jako příklad tu Schopenhauer uvádí špatné advokáty, kteří k obhajobě použijí špatný zákon.

---

⁸¹ Tamtéž, s. 47.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž, s. 49.

Zálud 38: Jestliže vidíme, že odpůrce vyhrává a my sami prohráváme, je třeba zaútočit na odpůrcovu osobu a urážet ho. V takovém případě se ale dostáváme od duševních sil již směrem ke zvířecím a tělesným pudům. Přesto tento zálud je podle Schopenhauera nejoblíbenější, neboť je ho schopný každý.

Eristickou dialektiku je třeba chápat jako knížku, která nebyla psána pro sekretariáty politických stran a pro samotné politiky, nýbrž pro voliče a obyčejné občany s cílem pomáhat v kritickém myšlení ve veřejném občanském životě.

8. Metodologie k výzkumu

8.1 Volba metody

Předmětem této diplomové práce je argumentace v medializaci vybraných debat pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou* a eristická dialektika. Pro účely výzkumu jsme si vytvořili vlastní metodu, která se bude skládat z **argumentační analýzy** a **analýzy diskurzu**, které jsme si podrobněji popsali již v teoretické části. Budeme se zabývat technikou zdůvodňování čili argumentace jednotlivých účastníků vybraných debat v rámci zvolených pořadů, a to především z pohledu **eristické dialektiky**, jejímž cílem je **podle Schopenhauera** prosadit vlastní tvrzení, ať už dovolenými, nebo nedovolenými prostředky tak, aby byla uspokojena ješitnost, jež je člověku od přírody vlastní. *I když má člověk pravdu, potřebuje dialektiku, zároveň musí znát i nepoctivé úskoky, aby jim mohl čelit, a dokonce často takové používat, aby protivníka porazil jeho vlastními zbraněmi.*⁸⁴

Východiskem pro tuto argumentační analýzu bude proto mimo jiné Schopenhauerův spis *Eristická dialektika*, v němž je analyzováno 38 „nepoctivých úskoků“, kterých je dosahováno již zmíněnými **nedovolenými prostředky**. Abychom je však správně rozpoznali, musíme znát pochopitelně i jejich protipól, tedy **dovolené prostředky**, které budou vyplývat z přiměřené, srozumitelné, působivé a kultivované argumentace. K posouzení takové argumentace využijeme **Griceovy teorie tzv. konverzačních maxim** (*obecně uznávaných většinou nepsaných pravidel komunikační úspěšnosti*⁸⁵), kterou **Leech** doplnil o **zdvořilostní zásadu taktu** a o **zásadu ironie**. V rámci argumentační analýzy budou tedy rozebírány jak dovolené, tak nedovolené prostředky argumentování jednotlivých účastníků vybraných debat zvolených pořadů.

Ke správnému vyhodnocení obou typů prostředků musíme ovšem znát diskurzivní podstatu vybraných debat. **Diskurz** zde budeme chápat jako institucionalizovanou řeč uvnitř diferencovaných oblastí vědění⁸⁶. Jde zde o propojení mezi myšlením a slovy. Souhrn toho, co je poznatelné, je oblastí předurčenou k zpracování lidským rozumem, která se týká všech jazyků, ale zároveň je od nich nezávislá, leží mezi nimi. Člověk se této čistě objektivní oblasti může přiblížit jedine

⁸⁴ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991, s. 13.

⁸⁵ KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 72.

⁸⁶ NÜNNING, A., *Lexikon teorie literatury a kultury*, Brno 2006, s. 154.

cestou čistě subjektivní. Foucault charakterizoval řeč *jako síť značek, kde každá může hrát, a skutečně i hraje, roli obsahu nebo znaku, tajemství nebo označení*.⁸⁷ Tím se Foucault vlastně odvolává na de Saussura, který popisuje znak jako spojení pojmu a akustického obrazu, jenž v jedinci vyvolává psychickou představu, reprezentaci, o níž nám poskytují svědectví naše smysly.⁸⁸ Tato představa je součástí zavedeného systému, který je produktem společnosti. Při bádání po diskurzu vybraných debat se proto zaměříme nejen na desaussurovské parole, ale také na desaussurovský langue, neboť *řeč má stránku individuální a sociální, a jednu si nelze představit bez druhé*.⁸⁹

Při diskurzivní analýze **langue** se zaměříme na **medializaci**⁹⁰ jakožto klíčovou společenskou změnu, která se projevuje extenzí, substitucí, amalgamizací a akomodací. Budeme se snažit odpovědět na otázku, jaký vliv má medializace na vybrané debaty. K tomu využijeme také Baudrillardovu teorii tzv. **simulaker**⁹¹ chápaných jako nápodoby, virtuální kopie neexistujícího originálu. V rámci této části se pokusíme o sociální konstrukci reality jednotlivých narátorů rovněž s pomocí jedné z Eagletonových definic **ideologie**⁹², která klade důraz na analýzu názorů odrážejících podmínky i životní zkušenosti určité společensky významné skupiny či třídy.

V rámci diskurzu desaussurovského **parole** bude třeba popsat komunikát ve vybraných debatách, tedy politickou debatu jakožto **žánr**. Pokusíme se zjistit, zda jsou jednotlivé výpovědi komunikačně úspěšné. K tomu nám poslouží Searlovy a Austinovy tzv. **felicity conditions**, tedy předpoklady úspěšnosti porozumění, jimiž jsou dle Austina⁹³ tři druhy komunikačních aktů: lokuční, ilokuční a perlokuční. V rámci analýzy parole bude hrát důležitou roli také **střídání replik** jednotlivých mluvčích, zejména pak problematika přerušování během debat. Jak vyslovila Grzegorzcyková⁹⁴, znakový vztah mezi skupinami zvuků a jevů se váže přes vědomí mluvčích. Proto v rámci této analýzy zaměříme pozornost rovněž na **subjektivismus** mluvčích. Bude nás zajímat lexikální, syntaktická, stylistická a morfologická struktura promluv jednotlivých narátorů.

⁸⁷ FOUCAULT, M. *Slova a věci*. Brno: Computer Press, a.s., 2007, s. 33.

⁸⁸ DE SAUSSURE, F. *Kurs obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 2007, s. 96.

⁸⁹ Tamtéž, s. 45.

⁹⁰ JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B.: *Masová média*. Praha: Portál, 2015, s. 84–85.

⁹¹ BAUDRILLARD, J. *Dokonalý zločin*. Olomouc: Periplum, 2001.

⁹² EAGLETON, T. What Is Ideology? In: EAGLETON, T.: *Ideology. An Introduction*. London: Verso, 2007, s. 1–31.

⁹³ AUSTIN, J. L. *How To Do Things with Words*. Cambridge: Mass., Harvard U.P., 1962.

⁹⁴ GRZEGORCZYKOWA, R. Pojęcie językowego obrazu świata. In: BARTMIŃSKI, J. *Językowy obraz świata*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999, s. 39–46.

Cílem argumentační a diskurzivní analýzy účastníků vybraných debat v rámci zvolených pořadů bude snaha popsat jejich **axiologičnost** čili hodnotový systém a následně pak vyhodnotit, jak efektivně jednotliví narátoři využívají dovolených či nedovolených prostředků argumentování k prosazení svých záměrů, které budou vyplývat právě z této axiologičnosti. V závěru práce se pokusíme také na základě získaných poznatků o komparaci obou pořadů a o zodpovězení nebo doplnění daných výzkumných hypotéz či o tvorbu zcela nových výzkumných hypotéz.

8.2 Výběr výzkumného vzorku

Analyzovány budou 2 vybrané díly diskusních publicistických pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*, a to zejména se zřetěním k argumentaci jejich jednotlivých účastníků.

Jako téma výzkumu jsme si určili analýzu argumentace ve vybraných debatách těchto dvou pořadů, a to především z pohledu eristické dialektiky. Jak již bylo řečeno, eristická dialektika je umění diskutovat tak, aby se řečník ocitl vždy v právu, neboli je to nauka o neústupnosti, jež je lidské přirozenosti vlastní. Pokud chceme zkoumat argumentaci v rámci těchto dvou pořadů z hlediska eristické dialektiky, musíme si vybrat takové debaty, kde se střetávají různá mínění a kde se debata často vyostřuje až do podoby konfliktu.

Z pořadu *Otázky Václava Moravce* jsme si z tohoto důvodu vybrali k rozboru debatu ze dne 13. ledna 2013, kdy se v Žižkovské vysílací věži setkala dvojice kandidátů o post prezidenta České republiky postupující do druhého kola v historicky první přímé volbě prezidenta České republiky Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman. V druhé části tohoto dílu pořadu pak diskutovali senátorka, bývalá soudkyně Ústavního soudu Eliška Wagnerová, předseda Ústavně právního výboru ČSSD Jeroným Tejc a bývalý ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta Ladislav Jakl na téma Klausovy sporné novoroční amnestie. Pro vyváženost vzorku z pořadu *Otázky Václava Moravce* s vybraným vzorkem *Máte Slovo s M. Jílkovou* však tuto druhou část debaty nebudeme analyzovat, neboť pro účely této práce bude dostačující analýza pouze její první části.

Jako druhý výzkumný vzorek z téhož pořadu jsme zvolili vyostřenou debatu mezi vicepremiérem, ministrem financí, předsedou hnutí ANO Andrejem Babišem a bývalým ministrem financí, prvním místopředsedou strany TOP 09 Miroslavem Kalouskem, která probíhala dne 4. října 2015 v první hodině pořadu. Ve druhé hodině

pořadu, kterou však analyzovat ze stejného důvodu jako v předchozím případě nebudeme, pak diskutovali ministr spravedlnosti Robert Pelikán a právní filosof, sociolog z Univerzity v Cardiffu Jiří Příbáň o migrační vlně.

V rámci pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* jsme si k analýze techniky argumentace vybrali debatu ze dne 2. dubna 2015, která se v souvislosti se střelbou v Uherském Brodě týkala otázky, zda by se měly v České republice zpřísnit podmínky pro držení zbrojního průkazu. Na toto téma diskutovali předseda Ústavně právního výboru ČSSD Jeroným Tejc, psychiatrička Džamila Stehlíková, prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu Jiří Hynek, zástupce Sdružení pro ochranu práv majitelů zbraní David Karásek a další.

A jako druhý vzorek k rozboru z téhož pořadu jsme si stanovili diskuzi ze dne 4. února 2016, v níž diskutovali místopředseda KDU-ČSL Jan Bartošek; předseda hnutí Svoboda a přímá demokracie Tomio Okamura; ekonomický konzultant Miroslav Zámečník; ekonom, předseda Reformy.cz, zakladatel Liberlandu Vít Jedlička; hudebník Aleš Brichta a další na téma, zda by mělo být referendum za vystoupení České republiky z Evropské unie.

8.3 Interpretace výsledků

Cílem této práce bude, jak již bylo řečeno, vyhodnocení efektivity postupů, jakých využívali jednotliví účastníci debat k prosazování svých záměrů, které vyplývají z jejich axiologičnosti. Na podkladě získaných poznatků se pokusíme také o komparaci obou pořadů a o zodpovězení nebo doplnění níže stanovených výzkumných hypotéz či o tvorbu zcela nových výzkumných hypotéz.

H1: Eristická dialektika nám v rámci argumentační a diskurzivní analýzy pomáhá dekonstruovat mýty, manipulaci, zkreslování, diskreditaci protivníka a překrucování faktů ve výpovědích jednotlivých účastníků vybraných debat v pořadech *Máte slovo s M. Jílkovou* a *Otázky Václava Moravce*.

H2: Diskuze v *Otázkách Václava Moravce* je kultivovanější, a plní tudíž službu veřejnosti ve smyslu posílení vzájemného porozumění, tolerance a celkové soudržnosti pluralitní společnosti lépe než diskuze v *Máte slovo s M. Jílkovou*.

9. Argumentační analýza narátorů v *Otázkách Václava Moravce* a úloha moderátora

9.1 *Otázky Václava Moravce (13. ledna 2013) – Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman*⁹⁵

Vybraná debata *OVM* byla specifická tím, že se v ní utkala dvojice kandidátů na post prezidenta České republiky postupující do druhého kola v historicky první přímé volbě prezidenta České republiky. Česká televize se prostřednictvím tohoto pořadu pokusila pomoci občanům České republiky při jejich rozhodování se pro toho či ono kandidáta. Její televizní kamery totiž umožnily české veřejnosti sledovat argumentační souboj Karla Schwarzenberga a Miloše Zemana buď v přímém přenosu 13. ledna 2013 v 12:00 na ČT1 a ČT24, či jako reprízu tentýž den 10 minut po půlnoci na ČT24, nebo kdykoliv prostřednictvím internetového vysílání České televize. Medializace zde tedy hrála obzvláště důležitou roli. Uvědomoval si to zejména Miloš Zeman, který v pořadu na otázku Václava Moravce, jakou částku dá pro druhé kolo prezidentské volby, prohlásil, že deset milionů je podle jeho názoru zbytečně mnoho, protože sice za účast v televizních debatách nedostávají zapláceno, ale také od nich peníze nevybírají. Když mu Václav Moravec připomněl koncerty a billboardy, odpověděl mu Zeman, že koncerty už byly a na billboardech se jeho tři brady příliš dobře nevyjímají. „*Já si myslím, že teď bude asi nejdůležitější právě ta série televizních diskusí, protože při vši účtě ke koncertům, na to přijde maximálně několik tisíc lidí, zatímco díky vašemu skvělému moderování tuto naši debatu sleduje nejméně půl milionu lidí,*“⁹⁶ dodal ke zmíněné otázce Zeman.

Z následující analýzy lze doložit, že Zeman používal v analyzované diskuzi nedovolené prostředky argumentování, přičemž se však většinou držel spisovné formy jazyka a používal správnou dikci. Karel Schwarzenberg s nedovolenými prostředky v debatě za Zemanem nezaostával, octl se však v nevýhodě kvůli své formální stránce projevu, zejména kvůli problémům s dikcí, ale také se spisovnou formou jazyka.

⁹⁵ Miloš Zeman a Karel Schwarzenberg. In: *Otázky Václava Moravce* [televizní pořad]. ČT1, 13. 1. 2013 12:00. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/213411030500113>.

⁹⁶ Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato z: Druhé kolo volby prezidenta.; Strategie pro druhé kolo.; Sporná Klausova amnestie. *Otázky Václava Moravce*, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Pokud bychom chtěli stručně zhodnotit jejich neverbální komunikaci, je možné říct, že oba kandidáti o prezidentský post většinou spíše nezaujímali vzájemně kongruentní postoj. Zeman seděl během debaty nakřivo, hlavu rovněž nakláněl nakřivo a také měl zkřížené nohy, což značí zamítavý negativní postoj. Zároveň se však obrací tělem směrem ke Schwarzenbergovi, když k němu mluví a občas pokyvuje Schwarzenbergově projevu souhlasně hlavou, což má naopak blíže ke kongruentnímu postoji, ale záměrem může být také snaha dodat své argumentaci zdání přesvědčivosti. Během debaty si často upravuje sako a u toho vypíná hrud'. Jeho gestikulaci lze hodnotit jako přiměřenou, artikulaci včetně větného důrazu má výbornou. Mluvní tempo má spíše pomalejší s působivým používáním pauzy. Schwarzenberg sedí během debaty oproti Zemanovi rovně, ale zároveň trochu shrbeně. Jeho velkou nevýhodou je špatná artikulace – kromě ráčkování a huhlání nevyužívá vhodně výškové modulace řeči ani pauzy. Projev trochu zlepšuje jeho mluvní tempo a větný důraz. Gestikulaci lze hodnotit stejně jako u Zemana za přiměřenou. Úsměv obou se projevoval většinou ve formě úšklebků a oční kontakt byl u každého specifický – Zeman často při pronášení svých argumentů obracel oči směrem nahoru, nebo se díval upřeně před sebe na stůl; Schwarzenberg často zase přivíral oči, oba se ale snažili rovněž udržovat oční kontakt mezi sebou a Moravcem navzájem. Zajímavostí u obou byly také ruce schované za stolem, což může vyjadřovat spíše neotevřenost a nekongruentní postoj.

Argumentace se v rozebírané debatě točila především kolem těchto premis:

1. Odstartoval Karel Schwarzenberg označením Miloše Zemana za muže minulosti negativní část volební kampaně?
2. Může být muž přítomnosti vděčný muži minulosti za to, že se stal ministrem zahraničí?
3. Co je to levice a co pravice?
4. Nemusejí se sociální demokraté obávat, že by Miloš Zeman, v případě, kdyby byl zvolen prezidentem, začal do ČSSD dosazovat své lidi?
5. Nabídne Karel Schwarzenberg rezignaci Petru Nečasovi, tehdejšímu českému premiérovi, na post ministra zahraničí či předsedy TOP 09?
6. Vnímá Karel Schwarzenberg výsledky prvního kola volby prezidenta za prohru pravice?
7. Spadl Miloši Zemanovi kámen ze srdce, když ho dosluhující prezident Václav Klaus po amnestii a veřejné kritice, kterou za ni obdržel, nedoporučil

- jako kandidáta na post prezidenta České republiky, ačkoliv ještě v listopadu 2012 tvrdil, že Miloš Zeman je pro něho jediným autentickým kandidátem?
8. Jakou částku dají oba kandidáti pro druhé kolo prezidentské volby?
  9. Jaká tři témata by podle obou kandidátů měla být hlavními tématy druhého kola prezidentské volby?
  10. Může jak Miloš Zeman, tak Karel Schwarzenberg za sebe zaručit, že nepovedou negativní kampaň?
  11. Bude Miloš Zeman využívat téma amnestie a měnění postoje Karla Schwarzenberga, protože na začátku tu amnestii podpořil a pak se od ní TOP 09 distancovala, ve své předvolební kampani?
  12. Je Miloš Zeman ochoten věřit teorii, že kauza Union banka může být jedním z důvodů, proč se v amnestii objevil článek dva?

První premisu Karel Schwarzenberg vyvrací způsobem, který by Schopenhauer nazval *ex concessis*, tedy poukázáním na to, že tvrzení nesouvisí se samou podstatou věci, neboť Václav Moravec necitoval celé jeho vyjádření. Nesouhlas zdůrazňuje na začátku své výpovědi tzv. epanastrofou (*Ne. To vůbec ne.*). Se zdvořilostí maximou uznání Schwarzenberg doplňuje, že *Miloš Zeman je opravdu velký politik, s kým je střet něco opravdu, co stojí zato*. Vedle toho, že v této výpovědi je dvakrát použito slovo „opravdu“, což může vyjadřovat jistotní modalitu, lze s ohledem na snahu o zmírnění negativních konotací výroku *Miloš Zeman je mužem minulosti* považovat tento argument za *argumentum ad vanitatem*. Schwarzenberg své označení Zemana za muže minulosti nepopírá, vysvětluje však, že tím chtěl dát najevo své mínění, že Zemanovy politické názory a směřování jsou spojené spíše s minulostí. Vyhrazuje se ovšem proti tomu, že by mu šlo o osobní útok. Podíváme-li se na komunikační úspěšnost tohoto Schwarzenbergova mluvního aktu, můžeme říct, že byl zdařilý. Schwarzenberg svůj záměr vyvrátit domněnku, že by označením Zemana za muže minulosti chtěl odstartovat negativní část kampaně, naplnil, když poukázal na to, že Moravec necitoval celé jeho vyjádření, a když objasnil, co tím vlastně myslel. I na této argumentaci jsou patrné Schwarzenbergovy problémy se spisovnou češtinou. Používá obecnou češtinu (*názory spojený s minulostí; názory, který máme; to je samozřejmý*), což však může být záměr, kdy se chce distancovat od svého šlechtického původu. Zároveň jsou zde vidět problémy s morfológií (*To je prostě názory, který různě máme.*), syntaxí a celkově stylistikou (*Že ho považuju za těžkou váhu české politiky. Ne,*

jenom jsem toho názoru, že jeho politické názory a směřování je spíše spojený s minulostí. Toho názoru jsem. Ale to není osobní útok. To je prostě názory, který různě máme. To je samozřejmý.)

Do druhé premisy, i když byla původně mířena od Václava Moravce směrem ke Karlu Schwarzenbergovi, se intruzí, kterou zjemňuje omluvou (*Promiňte, ale...*), vložil Miloš **Zeman**, jenž tvrzení, že v roce 2007 přispěl k tomu, že Schwarzenberg se stal v Topolánkově vládě ministrem zahraničí, ve snaze zachovat si „svou tvář“ popřel způsobem přímého vyvrácení a sdělil, že se jedná o široce rozšířenou iluzi. Když mu Václav Moravec oponoval autentickou nahrávkou se slovy Miloše Melčáka z 19. ledna roku 2007, Zeman se ohradil způsobem *ex concessis* se zdůrazněním, že Moravec tím ukázal *naprostý faul*, neboť *jestliže jej cituje pan Melčák, protože slovo koryto je jeho oblíbeným slovem, tak z toho přece ještě vůbec nevyplývá, že by mu radil, aby podpořil Topolánkovu vládu*. Uplatňuje zde *argument non sequitur*, jímž Moravcovi oponuje, že jeho předpoklady nesouvisí s předmětem sporu. Moravec chtěl upřesnit, co Melčák tvrdil v mnoha dalších rozhovorech, Zeman mu však znovu skočil do řeči s *argumentem ex silentio*, aby mu (a tedy i divákům) ty rozhovory ukázal, čímž Moravce pravděpodobně pobavil i zaskočil zároveň, neboť v jeho odpovědi se objevily u něho jinak neobvyklé syntaktické a morfologické chyby (*Jsou v novinách. Takže vám je ukáže. Stejně jako jsme tady autenticky, protože mi bylo jasné, že kdybych vám tady citoval z novin, tak řeknete, že to jsou zkreslená slova, tak jsem vám tady pustil autentické vyjádření a chcete noviny...*). V tomto úseku lze Zemanovu argumentaci považovat za úspěšnou, zatímco Moravcovo tvrzení za komunikačně neúspěšné, neboť bylo Zemanem vyvráceno. Přesto se k němu Moravec s otázkou na Karla **Schwarzenberga**, zda může být vděčný Zemanovi za to, že se stal ministrem zahraničí, vrátil, a Schwarzenberg mu odpovídá, že samozřejmě, že je spouště lidem vděčný. V jeho odpovědi se ale opět vyskytují lexikální chyby (*mě potvrdil v tom přesvědčení*) či chyby ve výslovnosti (*Ale ten úvod této diskuse mě potvrdil v tom přesvědčení, že ty /nesrozumitelné/, který neseme v české politice a pravice a levice víc a víc se stávají nesmyslní*).

V předchozí odpovědi se **Schwarzenberg** dostává ke **třetí premise**, a sice, co je to pravice a co levice. Odvážně používá *základ 31* s konstatováním, že už se tady pomalu nevyzná v tom, co je pravice a co levice, neboť Jiří Dienstbier označil dle jeho slov

Miloše Zemana za muže pravice, což zdůrazňuje rektifikací (*nikoliv levice*), zatímco Klaus a příležitostně i Kalousek jej označují za levičáka. Tato Schwarzenbergova implikace je nepřímým mluvním aktem, kdy Schwarzenberg sice říká, že se v tom rozdělení, co je to pravice a levice, nevyzná, ale jeho záměrem, který se mu však díky Zemanově přičinění nepodařilo naplnit, bylo poukázat na nesmyslnost škatulkování v české politice. Miloš **Zeman** se následně chopí své příležitosti a pomocí **záľudu 35** a s porušením téměř všech zdvořilostních zásad nabízí Schwarzenbergovi návod, jak rozlišit pravici od levice, přičemž využívá také **záľudu 11**, tedy indukčního argumentačního postupu. Pravicový politik je podle něho ten, kdo hlasuje pro církevní restituce, zvýšení daně z přidané hodnoty na základní potraviny a léky a pro takovou důchodovou reformu, která preferuje bohatší před chudšími, neboť pravice má své voliče v těch bohatších vrstvách obyvatel. **Záľud 35** má v tomto případě blíže k *argumentu ad populum*, neboť má vliv na vůli Zemanových voličů. Působivosti tomuto argumentu Zeman dodává prostřednictvím anafory (opakováním slov „*pravicový politik je ten, kdo hlasuje pro*“ na začátku vět), enumerace (výčtu, co všechno je pravicový politik), parenteze (*jak obecně známo*) a nakonec i citace (*Ale tohleto je učebnice politologie, stránka tři až pět. Neřekl jsem nic nového.*) s nádechem ironie vůči Schwarzenbergovi, jehož oslovuje „pane ministře“. Zemanovou intencí zde nebylo poučit Schwarzenberga o tom, co je to pravice a levice, ale spíš ho postavit do směšného světla a přiklonit si tak diváky na svou stranu. **Schwarzenberg** se však zdařile brání argumentem *non sequitur* s tím, že Zemanova definice, jak rozlišit pravici od levice, je nelogická, neboť otázka restituce není otázkou pravice či levice, nýbrž otázkou, jestli existuje v České republice právo. Slovo „otázka“ Schwarzenberg špatně skloňuje a používá ho v nominativu, ačkoliv v druhém a třetím případě by mělo být v instrumentálu. Dále svůj projev zdůrazňuje epiforou (*..., jestli v České republice existuje právo. Anebo jestli se ignoruje právo,...*). Stejně nesouhlasí s tím, že by výše daní určovala rozdíl mezi pravici a levicí, což vyvrací pomocí *argumentu ad hominem*, kdy záměrně podotýká, že sociálnědemokratické vlády měly mnohem vyšší daně, a zároveň opět používá argument *non sequitur*, neboť otázka výše daní, je podle něho spíš problémem aktuální rozpočtové situace. Zde si opět můžeme povšimnout nesprávně užívané syntaxe, lexika i stylistiky (*Takže to, co se týká té restituce. A výše daní tedy, když jsem se podíval do minulosti, /.../ i nepřímé daně. Takže to bych nenaznačil, že je to rozdíl mezi pravici a levicí,...*).

Miloš **Zeman** Karlu Schwarzenbergovi útok *ad hominem* následně oplatil stejnou mincí, tedy rovněž *argumentem ad hominem*, ale výrazně ho posilňuje *argumentem ad populum*, kdy na začátku zdůrazňuje, že trpělivě čekal, než Schwarzenberg domluví, ale chtěl by *suše konstatovat* (přirovnání), že za jeho vlády byla *snížena sazba daně z přidané hodnoty na potraviny a léky 5 %*, což ještě více vyzdvihuje pomocí oslovení (*pane ministře*) a rektifikace (*Opakuji pět procent.*) a zejména eristickou otázkou s parentézí (*Za vaší vlády, a to jste ji ještě o jedno procento zvýšili, je teď kolik?*), na kterou vzápětí podává odpověď (*15 %*), kterou působivě rozvádí tautologií (*Třikrát víc.*). Vedle těchto prostředků je možné se domnívat, že ve výpovědi „...za mé vlády byla snížena sazba daně z přidané hodnoty na potraviny a na léky 5%, pane ministře.“ Zeman záměrně udělal gramatickou chybu a vypustil předložku „o“ před číslicí „5 %“, aby tím posluchačům zastřel skutečnou výši DPH za jeho vlády, která nebyla 5 %, nýbrž 10 %. V tomto úseku Zemanovy argumentace se výrazně projevuje jeho úsilí zachovat si svou „pozitivní tvář“, ale zároveň nasadit svému oponentovi „tvář negativní“. Na Zemana reaguje Moravec a upřesňuje, že strana, kterou Zeman zakládal, má v programu základní sazbu z přidané hodnoty ve výši 21 až 25 % a na základní potraviny 10 %, čímž má programově blízko k tehdejší TOP 09 a soudobé vládě, která měla základní sazbu DPH 21 %. Zeman ve snaze zachovat si „svou tvář“ používá didaktické explikace a podobně jako na začátku tohoto sporu vysvětloval Schwarzenbergovi rozdíl mezi pravicí a levicí, vysvětluje nyní Moravcovi rozdíl mezi DPH v programu jeho strany a současným DPH (*S tím rozdílem, pane Moravče, že vedle základní sazby je takzvaná snížená sazba a my máme v programu tuto sníženou sazbu redukovat z dnešních patnácti na deset procent, ale pokud jde o luxusní zboží, tak nemáme nic proti mírnému zvýšení daně z přidané hodnoty.*). K tomu doplňuje **základ 32** a *argumentum ad populum*, když říká, že zvýšená sazba DPH by platila na kaviár a šampaňské, neboť ty nepatří mezi základní suroviny. Výpověď zdůrazňuje jistotním modulátorem (*zcela určitě*) a parentézí (*jak s oblibou říkám*). Kaviár a šampaňské zde hrají roli synekdochy, nahrazují u Zemana luxusní zboží, potažmo vyšší třídu, která si toto luxusní zboží může dovolit, a oslovením „pane ministře“ sem zařadí i Schwarzenberga, čímž mu chce nasadit „negativní tvář“ a zároveň se sám od této třídy distancuje s intencí zachovat si „pozitivní tvář“ a pobavit publikum (*Kromě toho mně obojí nechutná, pane ministře, takže to můžu říkat s čistým svědomím.*). Moravec zde opět zasahuje a připomíná, že v oné základní sazbě není jen kaviár a šampaňské, protože v té snížené jsou pouze potraviny, léky, knihy a časopisy, což Zeman vyvrací způsobem

ad personam záludem 29, když dodává, že Moravec se mýlí, protože knihy tam nejsou. V tomto úseku Zemanovy argumentace vidíme, jakou ilokuční sílu mohou mít nepřímé mluvní akty. Pomocí eristické otázky provokativně destabilizuje Schwarzenbergovo tvrzení, že sociálnědemokratické vlády měly mnohem vyšší daně. Ilokuční akt nasadit oponentovi „negativní tvář“ se Zemanovi v této argumentaci daří naplnit, ať už pomocí výše uvedených záludů a fallacií, či pomocí různých jazykových prostředků, které jsme se v tomto směru pokusili výše analyzovat.

Další premisou byla Moravcova otázka směrem k **Zemanovi**, zda se nemusejí sociální demokraté obávat, že by v případě, kdyby byl zvolen prezidentem, začal dosazovat do ČSSD své lidi. Miloš Zeman tuto premisu vyvrací *ad rem* se zdůrazněním pomocí modulátoru (*samozřejmě*), parentenze (*..., jíž jsem čestným předsedou, ...*), rektifikace (*..., to znamená...*) a také pomocí slova „fakt“, jež používá ve výpovědi dvakrát, prostřednictvím *chybné analogie* (SPO vstoupila v místech, kde uspěla, do koalice se sociální demokracií, proto se ČSSD nemusí obávat, že by Zeman dosazoval do jejího vedení své lidi).

V páté premise se Moravec táže **Schwarzenberga**, zda Petru Nečasovi, soudobému českému premiérovi, nabídne rezignaci na post ministra zahraničí či předsedy TOP 09. Schwarzenberg odpovídá důrazným (několikrát posilněným) zápořem (*Ne. Vůbec žádnou rezignaci nenabídnu.*) tak, že z páté premisy se stane *zálud 24*, tedy *fallacia non causa pro causa*. Jako důvod setkání uvádí, že se s ním musí poradit o postupu na příštích deset dní. Ve výpovědi jsou chyby morfologické (*každý pád nutný*), syntaktické i stylistické (*To je na každé pád nutný a musíme různé věci probrat.*). Václav Moravec se proto ptá, zda si bude Schwarzenberg brát neplacené volno a pak s rektifikací pokládá zjišťovací otázku, jestli vlastně něco takového, jako neplacená dovolená u ministrů existuje. To Schwarzenberg vyvrací způsobem *ad rem*, neboť odpovídá, že si nebude brát dovolenou, že pojedje do Bruselu, kde má „důležitý“ setkání ministrů zahraničí a že bude stále taky pracovat na Ministerstvu zahraničí, protože kampaň se dělá během týdne někdy navečer, kdy, jak se Schwarzenberg obhájí, má plné právo jít do hospody za kampaní místo za zábavou. Je možné, že při sestavování tohoto argumentu Schwarzenberg využil taktiku vyvrácení pomocí *záludu 24* (*fallacia non causa pro causa*; nebude si brát dovolenou v práci kvůli kampani, neboť kampaň se dělá až navečer, a ne dopoledne) a *argumentum ad populum* (navečer

má plné právo jít do hospody za kampaní místo za zábavou). Z této argumentace vyplývá, že Schwarzenberg se brání proti implikovanému nařčení Moravce, který zde zastupuje hlas veřejnosti, že zneužívá úřední moci, když kandiduje na prezidenta, pracuje na své kampani a vedle toho stále působí jako ministr zahraničí.

V dalším úseku *Otázek Václava Moravce* se díky Klausově vyjádření pro ČT, že první kolo prezidentské volby považuje za „*strašlivou prohru pravice*“ a že nebude dávat voličům do druhého kola žádná doporučení, se debata vrací zpátky ke sporu z třetí premisy, totiž ke sporu, co je pravice a co levice, neboť Klaus ve svém vyjádření také prohlásil, že pokládá Schwarzenberga za „*levičáka*“. Na to navazuje Moravec a obrací se k **Zemanovi** se sdělením, že se v tom, co je to levice a co pravice, znovu ztratil a s uplatněním *záľudu 31*, podobně jako to učinil prvně Schwarzenberg, v podstatě poukazuje na nefunkčnost Zemanovy definice rozlišení pravice a levice. Ilokuční síla tohoto řečového aktu však díky následující Zemanově argumentaci byla velmi malá. Zeman Klausovo označení Schwarzenberga za levičáka přirovnává pomocí *záľudu 12* k bonmotu, což on sám oceňuje, protože je milovníkem bonmotů. Poté ovšem prostřednictvím *chybné analogie* poukazuje ve snaze zachovat si „*pozitivní tvář*“ na absurditu označení Schwarzenberga za levičáka, čímž dovádí toto označení ad absurdum s intencí udělat hlupáka jak ze Schwarzenberga, tak z Moravce (*Ale protože pan Schwarzenberg je předsedou strany TOP 09, tak musíme prohlásit, že v takovém případě TOP 09 je levicová strana a absurdita tohoto označení bude jistě patrná i vám, pane Moravče.*). Na to reaguje *záľudem 1* (vyjádření svého tvrzení co nejpřesněji) **Schwarzenberg** s maximou zdvořilosti (*Smím vás upozornit, ...*), že strana TOP 09 je konzervativní strana, což není to stejné jako pravicová strana (zde Schwarzenberg používá špatný morfologický tvar – „*...stejný jako pravicový...*“). **Zeman** mu oponuje *záľudem 30* (čili argumentem ad autoritatem), že v Británii jsou konzervativci automaticky označováni za pravicovou stranu, který doplňuje *ignoratio elenchi* s oslovením (*...a nebrání se tomu, pane ministře.*) a rektifikací (*Čili nic nepředstírají a nic nezakrývají*). Jestliže se chtěl Zeman tímto argumentem Schwarzenberga dotknout, pak se mu to spíš nepodařilo, a naopak mu spíš nahrál k protiútok. **Schwarzenberg** se brání *záľudem 13*, když s nádechem ironie podotýká, že je tady jemný rozdíl, na čemž trvá a tento rozdíl přirovnává k rozdílu mezi sociální demokracií a komunistickou stranou, a argument zdůrazňuje návěstím a rektifikací, kterými sice tříští syntax, ale zároveň argument ozvláštňuje (*Je tady jemný rozdíl mezi, jak doufám, například, přece jenom někdy doufám, že je ještě rozdíl mezi sociální demokracií a komunistickou*

stranou.). **Zeman** mu na to přitaká (*Určitě ano.*), čímž umožní Schwarzenbergovi použít zálud 20 – Zeman připustil Schwarzenbergovy předpoklady, a ten se ho tím pádem nemusí ptát na závěr, ale odvozuje ho sám (*No vidíte. A přitom tvrdíte, že je tady jednota levice a ta se zdůrazňuje obzvláště v této kampani. Takže jsou tady rozdíly.*). Tento Schwarzenbergův protiútok lze považovat za performativní výpověď čili komunikačně úspěšný akt, neboť Schwarzenbergovi se jím podařilo, aby Zeman připustil předpoklady k tomu, aby on mohl vyvodit závěr, který potřeboval vyslovit, i bez Zemanova přičinění.

Jako **další premisu** je možné považovat Moravcovu otázku na Karla **Schwarzenberga**, zda vnímá výsledky druhého kola volby prezidenta za prohru pravice, kterou Schwarzenberg vyvrací způsobem *ad hominem*. Souhlasí sice, že pravice nezvítězila a v příští době ani vítězit nebude, ale neoznačil by to ani jako „*tak velké vítězství levice*“, neboť v této volbě se podle něho lidé nerozhodovali podle „*škatulky pravice-levice*“, nýbrž podle osobností, přičemž uplatňuje následující jazykové prostředky: návěstí (... *Bohu díky*,...), epifora (*Jedněm je Miloš Zeman sympatičtější, druhým je Karel Schwarzenberg sympatičtější.*), pleonasmus (*A to bylo to dobré na té volbě. Že se konečně opustily ty nesmyslné škatulky pravice - levice, nýbrž že se rozhodovalo podle osobností. To je to závažný na těch volbách. Není to prohra pravice, ani to není ohromující výhra levice. Je to prostě rozhodnutí pro toho či onoho kandidáta.*). Zde Schwarzenberg navazuje na předchozí argumentaci s intencí poukázat na to, že celá debata kolem škatulkování na pravici a levice se stává nesmyslná a že důležitější jsou podle něho samotné osobnosti.

V **další premise** se Václav Moravec **Miloše Zemana** ptá, jestli mu spadl kámen ze srdce, když ho dosluhující prezident Václav Klaus po amnestii a veřejné kritice, kterou za ni obdržel, nedoporučil jako kandidáta na post prezidenta České republiky, ačkoliv ještě v listopadu 2012 tvrdil, že Miloš Zeman je pro něho jediným autentickým kandidátem? Zeman s použitím *záludu 18* rychle odvrací pozornost. K otázce pouze sděluje, že si myslí, že prezident by neměl dávat jakákoliv doporučení, a následně mění téma sporu opět na rozpor mezi pravici a levicí, v němž ho v předchozí argumentaci Schwarzenberg porazil, s intencí nenechat si tuto porážku líbit. Používá aforismus oslovením Schwarzenberga (*Pane ministře zahraničí, když se podíváte do zahraničí...*) a následně *argumentum autoritatem* s použitím jistotní modality (... *tak zjišťujete, že*

v prezidentských soubojích ono podle vás zastaralé schéma levice–pravice dokonale funguje.). Schwarzenbergovu argumentaci vyvrací **záłudem 30** s enumerací (*A to nejenom v zemích, kde je silná role prezidenta, jako jsou Spojené státy a částečně Francie, Hollande teď vyhrál nad Sarkozym jasně se deklaroval jako levicový politik, ale i v zemích, kde ta role prezidenta není tak silná. Vezměte Heinze Fischera, sociální demokrat, bezesporu levice v Rakousku a šel do této kampaně jako levicový kandidát.*) a nakonec aplikuje **argumentum ad personam**, kdy v první části používá ironie, již implikuje posměch Schwarzenbergovi (*Čili buď jsou tyto země zaostalé a ještě nepochopily, že toto schéma je podle vás zastaralé, anebo tam toto schéma funguje a zřejmě bude fungovat i u nás.*). **Schwarzenberg** reaguje **záłudem 26**, připouští argument, že Heinz Fischer je levicový politik, ale dodává, že prezidentem se stal podle něho zejména proto, že je uznávaná osobnost, nikoli kvůli svým levicovým názorům. **Zeman** však Schwarzenberga poráží relativně krátkou argumentací, kde se řídí Toulminovým sylogismem a zároveň aplikuje **záludy 20, 26, 28 a 37**: *Já plně* (Q – modalizátor) *uznávám, pane ministře, že jak levice, tak pravice má mít v čele uznávanou osobnost* (D – výchozí data), *což se většinou projeví na volebních výsledcích* (B – obecně sdílené východisko argumentace), *protože když o sobě budete tvrdit* (morfologická chyba), *oba dva* (rektifikace), *že jsme osobnosti, tak si trošku lichotíme* (W – zdůvodnění, záruka, záłud 28). *Ale na druhé straně nemá-li ta osobnost nějaké konkrétní politické dějiny, z nichž se dá vyčíst, co je zač* (R – výjimky z pravidla), *a o tom bychom možná také měli mluvit* (návěstí), *no tak v takovém případě sama osobnost nestačí* (C – závěr – výsledné zdůvodnění – tvrzení argumentu).

Mezi **další premisu** patřila Moravcova otázka, jakou částku dají oba kandidáti pro druhé kolo prezidentské volby. Zde se vracíme k úvodu této analýzy, kde jsme tento úsek **Zemanovy** argumentace s ohledem na medializaci již zmiňovali. Zeman používá **argumentum ad populum** (*Já si myslím, že těch deset milionů je zbytečně mnoho, ... Takže já si nedovedu představit, za co by se těch deset milionů mělo utratit.*), který ozvláštňuje aforismem (*..., protože vy nám sice žádné honoráře neplatíte za účast v televizních debatách, ale také od nás peníze nevybíráte.*). Když mu Moravec navrhuje, za co by to mohl utratit – billboardy, koncerty – Zeman se vyjadřuje tak, že za nejdůležitější považuje sérii televizních diskuzí, protože na koncerty přijde maximálně několik tisíc lidí. Následně aplikuje **argumentum ad vanitatem**, když tvrdí, že jejich debatu sleduje díky Moravcově skvělému moderování nejméně půl milionu lidí.

Z těchto výpovědí si lze odvodit, jak velkou roli přikládá Zeman televizi a také se v nich odráží Zemanova sebezprezentace jako zastupitele nižších (míněno chudších) společenských skupin. Moravec zjišťuje, jestli se Zeman tedy vleze do milionu a ten s parenzemi (... , *jak už jsem řekl,...*) odpovídá, že opravdu (jistotní modalita) neví, co by s těmi deseti miliony dělal, protože nejdražší jsou podle něho billboardy, kde se však jeho tři brady příliš dobře nevyjímají. V této argumentaci využívá několika jazykových prostředků: návěstí (*Ale uvědomte si,...*), antiklimax (... , *že moje tři brady, když takhle zdvihnu bradu, tak moje dvě brady...*), litotes (*se příliš dobře nevyjímají*). **Schwarzenberg** odpovídá na tutéž otázku konkrétněji: *Abych vám řekl pravdu* (návěstí), *my jsme našetřili během té kampaně zhruba, přesné číslo nevím* (parenteze), *zhruba to bude pět milionů a ty hodláme taky vydat*.

V **deváté premise** je Moravcem položena oběma kandidátům otázka, jaká tři témata by podle nich měla být hlavními tématy druhého kola prezidentské volby. **Karel Schwarzenberg** považuje za žádoucí udělat revizi ústavy ČR, protože se po dvaceti letech ukazuje, že má své nedokonalé stránky, a dále Schwarzenberg podotýká, že prezident by měl v rámci svých pravomocí (*Že v rámci prezidentských pravomocí. Nemáme debatovat o tom, co nemůžeme vůbec udělat.*) působit tak, že země bude směřovat do budoucnosti. V tomto Schwarzenbergově vyjádření jsou opět chyby syntaktické (... , *že někdy v příštích letech bychom dělat revizi...*) i morfologické (*Tedy obrátit se opravdu do budoucnost a roli, kterou v tom může zaujímat prezident.*). **Miloš Zeman** reaguje na tutéž otázku nejprve přímým vyvracením toho, že by následujících čtrnáct dní říkali něco diametrálně odlišného, než říkali celou dobu kampaně, což ozvláštňuje návěstím (*Tak především bych předeslal,...*). Moravec upřesňuje dotaz, zda nebude mluvit Zeman třeba o něčem novém, což Zeman opět vyvrací: začíná zase návěstím (*Víte, já si myslím,...*), používá aluzi na Schwarzenberga (... , *že člověk má být stabilní ve svých názorech. Dokonce bych tady použil slova pana ministra a řekl bych konzervativní.*) a digresi (*Takže moje tři témata zůstávají, a já plně uznávám, že nekandidujeme na premiéra, ale na prezidenta, ale i prezident je občan a může mít svůj názor o tom, co je pro naši zemi užitečné více či méně,...*). Dále aplikuje argumentační postup explikaci pomocí enumerace: podle něho by se místo **žvanění** (hovorový hanlivý výraz) o boji proti korupci měl konečně prosadit zákon o prokázání původu příjmů a majetku; zadruhé by se měl *změnit volební zákon takovým způsobem, aby občané nebyli svázáni kandidátkou jedné strany, ale mohli si tak jako*

v komunálních volbách vybírat osobnosti, – zde opět naráží na Schwarzenberga – a opět jsme u těch osobností, z různých politických subjektů; a zatřetí Zeman zdůrazňuje význam investic pro nastartování hospodářského růstu, kde opět využívá digresi (... a já uznávám, že to je velmi nepopulární téma, ... (...) ..., i když vím, že investice nemají volební právo.). Když Moravec parafrázuje Schwarzenberga, že vnímá roli prezidenta spíš jako pasivní, Schwarzenberg ho intruzí přerušuje a pokládá Moravcovi otázku zjišťovací „Jako co?“, načež Moravec upřesňuje „Pasivní, který by neměl aktivisticky právě vstupovat do kompetencí vlády. Tak jste to říkal.“ To Schwarzenberg vyvrací způsobem *ad rem* s pomocí *základu 1* a rektifikace: „Ne. Měl by být aktivní, nikoli aktivistický. Nemá vstupovat do kompetencí vlády, ale může se vyjádřit a může řekněme svým vlivem podnítit diskusi o závažných otázkách. Nemá být pasivní.“ Moravec reaguje na tuto výpověď další otázkou na Schwarzenberga, zda ta tři témata, která zmínil Zeman, spadají do role aktivního prezidenta. Schwarzenberg odpovídá s epanastrofou „Já bych řekl, částečně ano. Částečně ano.“. Pokračuje rektifikací (Například), uplatňuje nelogickou jistotní modalitu (bych *naprosto* přijal *asi* v případě), parenthese (...v případě, *kdybych byl zvolen*,...), explikační argumentační postup (... tak bych se posadil s podnikateli, průmyslníky, odbory a jinými odborníky a pobavil se, co můžeme udělat, aby připluly větší investice do České republiky, co tomu brání.). S *argumentem ad auctoritatem* či *základem 30* odpovídá sám, co brání připlutí větších investic do ČR: „Strašná byrokracie u nás především. Na to stěžujou všichni. I zahraniční podnikatelé. Že tady, já jim vždycky říkám, přicházíte do země, kde se narodil a psal Franz Kafka, tak si to prosím uvědomte, když tady zacházíte s úřady. Ale mají pro to malé pochopení.“. Na této výpovědi si lze povšimnout opět špatně používaných tvarů slov (Na to stěžujou všichni.) či špatného navazování větných celků (Že tady, já jim vždycky říkám,...). Moravec se následně ujišťuje, zda má Schwarzenberg pochopení pro další témata uvedená Zemanem, totiž pro změnu volebního zákona nebo prosazení majetkových přiznání. K tomu se Schwarzenberg vyjadřuje tak, že ústavu metaforicky přirovnává ke *stavbě*, z níž by nebylo dobré vytahovat *jednotlivé stavební kameny a trámy* a zasadit tam místo nich něco jiného. Mělo by se podle něho uvažovat o celkové revizi ústavy, ne pouze o jednotlivých změnách, protože pak by z ústavy mohl vzniknout „*takový nešťastný kříženec*“ (metafora). Moravcovi otázku tedy vyvrací pomocí *fallacia compositionis*. Jeho argumentaci ale opět znehodnocuje množství stylistických a syntaktických chyb (Tady já mám tedy dvě odlišné věci, tedy to panašování, co navrhuje, já jsem sám mluvil

o tom, že by bylo dobré mluvit o celkové revizi ústavy. (...) Já bych byl, že bychom to taky prodiskutovali, ale že bychom uvažovali o celkové revizi.) a s tím související porušení maximy kvantity, relevantnosti a způsobu. Zatímco Zeman se v tomto úseku argumentace vyjadřuje jasně a srozumitelně, Schwarzenbergovo vyjádření je méně srozumitelné, ilokučně slabé, jak dokazuje Moravcovo nesprávné parafrázování Schwarzenberga.

Za **desátou premisu** je možné v této diskuzi považovat Moravcův dotaz, zda se mohou oba kandidáti zaručit, že nepovedou proti sobě negativní kampaň tak, aby česká veřejnost po těch čtrnácti dnech nezůstala rozdělena vedví. Slova se ujímá nejprve **Zeman**, který danou premisu vyvrací ***nepřímo pomocí instance*** s využitím analogie a ***argumentu ad populum***, přičemž se drží Toulminova sylogismu (*Já si myslím, že ten, kdo vede primárně negativní kampaň, škodí především sám sobě* [C - závěr], *protože většina* [Q – kvalifikátor] *voličů, neříkám, že všichni* [R – výjimka, omezení], *je rozumných* [D – výchozí data] *a říknou si, když ten člověk jenom nadává svému protikandidátovi, tak asi nemá sám co nabídnout* [W - zdůvodnění].). Václav Moravec se ujistí, zda tedy **Zeman** slibuje, že negativní kampaň nepovede, což Zeman vyvrací ***záľudem 6*** (*To, že budu kritizovat některé názory pana ministra, a on naopak názory moje, to přece není negativní kampaň.*). **Karel Schwarzenberg** se Zemanem souhlasí, že by se měli soustředit na názory a že je také proti negativní kampani, neboť ta se mu jednak osobně přičí, jednak vyjadřuje metaforou, že jeden z nich bude hlavou státu a *nebylo by hezké, kdyby vstoupil do Vladislavského (morfologie) sálu a měl samé kaňky na svém obleku, poněvadž po sobě do posledního okamžiku házeli vajíčka a rajčata.* V této premise oba diskutující zastírají, že by jim šlo v kampani o to nasadit druhému „negativní tvář“ čili že by chtěli proti sobě vést negativní kampaň, což je však vyjádření ilokučně velmi slabé, neboť ani v této debatě, jak jsme při analýze několikrát doložili, se jim to nedaří dodržet.

Předposlední premisa zněla: Bude Miloš Zeman využívat téma amnestie a měnění postoje Karla Schwarzenberga, protože ten na začátku amnestii podpořil a pak se od ní TOP 09 distancovala, ve své předvolební kampani? **Zeman** odpovídá se ***záľudem 6*** a ***argumentem ad populum***, že bude Karla Schwarzenberga citovat, neboť ten měl ještě před vyhlášením Klausovy amnestie amnestii ve svém programu, zatímco Zeman a mnozí další ji označili za *„feudální přežitek, monarchistický přežitek“*

(přirovnání, tautologie) a závazně prohlásili, že ji nebudou vyhlašovat ani na začátku, ani na konci jejich funkčního období. Zde je možné doložit, že i když Zeman lokučně tvrdí, že bude Schwarzenberga pouze citovat, jeho intencí je opět nasadit Schwarzenbergovi „negativní tvář“, což se mu daří naplnit pomocí zmíněného záludu 6 a rozdělení na my versus Schwarzenberg. Když se Moravec ujišťuje, zda tedy Zeman využije tento argument v souvislosti se schůzí v Poslanecké sněmovně, Zeman používá opět **zábud 6** a odpovídá, že bude pouze konstatovat, že mají se Schwarzenbergem odlišný názor na amnestie. Moravec se následně obrací na **Schwarzenberga**, zda je ochoten připustit, že ho může jeho postoj k novoroční amnestii v druhém kole prezidentské volby poškodit. To Schwarzenberg odmítá a „zachovává si svou tvář“, když tvrdí, že je stále příznivcem amnestie, vyvrací **chybnou analogii** (*Nikoliv jak asi předpokládáte z mých monarchistických sklonů, nebo feudálních, nýbrž z prostýho důvodu,...*) a používá **zábud 30** čili **argumentum ad auctoritatem** (*..., poněvadž v Čechách odsuzujeme za přečiny, který v jiných zemích dávno už se trestaj pokoutou, domácím vězením nebo jinými lehčími tresty.*), aby dovršil dedukci (*Tudíž máme přeplněné věznice.*). Moravec chtěl skočit Schwarzenbergovi do řeči, ale ten ho zastavuje návštěm (*Ale počkejte,...*), pokračuje **zábudem 6** (*... přeplněná věznice, to je vysoká škola zločinu, nikoliv nápravný zařízení.*) a uvedením **chybného dilematu** (*Tudíž buď zastavíme celou republiku věznicemi, na to ani nemáme peníze, to jsme zjistili, nebo musím lidi, kteří opravdu mají jenom lehké přečiny, nedbalosti, jsou vysokého věku a tak dále a tak dále pustit z vězení.*). Opět zde vidíme problémy s morfologií, které se mimo jiné projevují i směřováním gramatických osob. Moravec toho chybné dilema s maximou zdvořilosti vyvrací (*Promiňte, ale existuje ještě třetí cesta. Změnit trestní politiku státu, zlepšit fungování trestního řízení, k čemuž slouží trestní řád.*) a pokračuje indukčním postupem k **zábudu 16 mířeného ad hominem** (*A vy jste byl ve dvou vládách, které to mohly učinit a zatím v tom nepokročily.*). Schwarzenberg Moravcovu výtku nepopírá, ale hájí se tím, že je alespoň nový trestní řád v zásadě hotový a doufá, že bude konečně projednán. Ale se **zábudem 30** se vrací zpátky k tvrzení, že stav ve věznicích je neúnosný, což už konstatoval bývalý ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil, a mělo by se s tím něco udělat. Argumentaci o Klausově amnestii zakončuje aluzí na *Rozmarné léto*, když říká, že tento způsob amnestie byl poněkud nešťastný. Schwarzenbergovým záměrem bylo přesvědčit posluchače, proč je amnestie správná a také objasnit, proč je jejím příznivcem a proč se od Klausovy amnestie pak distancoval. K naplnění perlokučního aktu však přičiněním Moravce a v další premise Zemana

nedošlo. Moravec totiž nejprve upozornil na to, že problém přeplněných věznic lze řešit také jinou cestou, a sice zlepšením fungování trestního řízení, k čemuž slouží trestní řád, a zároveň podotýká, že Schwarzenberg byl součástí dvou vlád, které toto mohly učinit, ale neučinily. Zeman, jak si ukážeme v analýze následující premisy, poukázal zase na to, že amnestie se stává nefunkční, když propuštění vězňové, odsouzení třeba za bagatelní trestní činy, se krátce po propuštění dopouští dalších trestních činů a do věznic se zase vrací.

Za **poslední premisu** lze považovat Moravcovu otázku, zda je **Miloš Zeman** ochoten věřit teorii, že kauza Union banka může být jedním z důvodů, proč se v amnestii objevil článek dva. Zeman odpovídá s poukázáním na **unáhlený závěr**, že si myslí, že nejen Union banka je důvodem článku dva. S návěstím (*Vždyť si vezměte, ...*) poukazuje metaforicky na další případy (*..., kolik je tam jiných případů takzvaných velkých tunelářů.*). Moravec se ujišťuje, zda tedy Zeman chápe článek dva jako záměr, na to Zeman reaguje **záľudem 12**, do kterého vkomponovává zároveň aforismus (*Článek dva je podle mého názoru více než hloupost, je to zločin. Ostatně hloupost je zločinná.*). Moravec ale trvá na své otázce, zda ten článek chápe Zeman jako záměr. Ten se přímé odpovědi vyhýbá (*Já nebudu sahat prezidentu Klausovi do svědomí.*), na výpovědi, kde aplikuje **argumentum ad populum**, pouze implikuje, že to jako záměr vnímá (*Nicméně jako člověk, který je odpůrcem amnestie obecně, bych ještě dokázal pochopit to, co tady říká pan ministr, to znamená amnestie za bagatelní trestní činy, ale nedokážu pochopit, byť se to vyšetřování někdy opravdu vleče neúnosně dlouho, například právě soudce Berka, kterého jsem na desítkách mítinků uváděl jako případ justiční mafie, abych použil termín Marie Benešové, proč právě soudce Berka bude nejenom osvobozen, ale ještě dostane, jak jste sám řekl, těch pět milionů.*). Vzápětí však Zeman odbočuje se **záľudem 29** a reaguje na Schwarzenberga **argumentem ad populum** (*Pane ministře, nejde o to, že váš postoj vám určitě rozšíří lektorát o některé obyvatele věznic...*) a pokračuje **argumentem ad auditorem** a **záľudem 35** *..., ale jde o to* (antiteze), *že i u těch bagatelních trestných činů, a tam můžou přicházet v úvahu například i krádeže* (parenteze), *teď při té amnestii jsme zaregistrovali, a to nejsou ojedinělé případy* (parenteze), *že prostě ti propuštění, ti amnestovaní* (tautologie) *se dopustí dalšího, byť třeba bagatelního trestního činu, někdy ovšem i horšího, a do těch věznic se vrací.* Argumentaci končí Zeman **záľudem 33** s rektifikací: *„Čili jestliže amnestie vede k tomu, že jeden den, abych to přehnal* (parenteze), *vězně propustíte a druhý den se vám tam ten*

vězeň vrátí (hyperbola), *tak k čemu taková amnestie je?*“, uzavírá Zeman eristickou otázkou s vysokou ilokuční silou destabilizace Schwarzenbergova postoje. Moravec se poté obrací k **Schwarzenberovi** a pokládá mu otázku, zda to není na odchod TOP 09 z vlády, když s tou amnestií tak nesouhlasí. Ten odpovídá *záľudem 30* tedy *argumentem autoritatem*, že na tom by se muselo usnést předsednictvo nebo dokonce výkonný výbor TOP 09, podle jeho názoru to však není na odchod. Bavit se o tom i s Petrem Nečasem, který mu na to dal právní vysvětlení. Následně však mění téma sporu na propuštěné vězně a s *argumentem ad misericordiam* podotýká, že se o ně zabýval, a viděl, že když vyjdou na svobodu, nikdo se o ně nestará, zůstávají nezaopatření, což je vede zpátky do zločinu. Aluzí se vrací k Zemanově předchozí argumentaci, když toto nezaopatření vězňů po propuštění hodnotí jako chybu našeho sociálního státu. Zeman namítá, že existuje probační služba, sice nedokonalá, ale formálně existuje a Schwarzenberg ironicky přitakává: „*Ano, prosím, formálně existuje,*“ čímž implikuje nespokojenost s fungováním probační služby.

Pokud bychom se chtěli zabývat **analýzou langue této debaty OVM**, můžeme se zároveň podívat na všechny rysy medializace. Extenze dané debaty byla zprostředkována televizním přenosem, který měli možnost sledovat tisícovky českých domácností. Dřívější textové vyjadřování myšlenek politiků je substituováno audiovizuální reprezentací šířenou masově, která podléhá akomodaci (debata musí být atraktivní pro diváky) i amalgamizaci (dochází ke směšování mediální reality se skutečností) a v níž je snadnější přesvědčit publikum.

Politická debata mezi Karlem Schwarzenbergem a Milošem Zemanem se nese v seriózním duchu, i když jsou v ní uplatňovány rysy jak eristické dialektiky, tak rysy infotainmentu. Václav Moravec klade otázky, které přispívají k dynamičtější debatě, vlastně se snaží takzvaně „zhavit uhlíky“, aby byla debata pro diváky zajímavější a měla charakter sporu. Zároveň je však samotný pořad nastaven tak, aby byla debata vedena kultivovaně a měla informační ráz. Václav Moravec má za úkol rozdělit čas pro každého účastníka debaty tak, aby měl každý přibližně stejný prostor pro vyjádření se. Počet promluv jednotlivých účastníků debaty je v tomto díle OVM poměrně vyvážený: Zeman jich pronáší 38, Schwarzenberg 32⁹⁷. Také délka jejich promluv je velmi

---

⁹⁷ Údaj byl spočítán na základě textového přepisu této debaty z Mediálního archivu Newton Media. Viz: Druhé kolo volby prezidenta.; Strategie pro druhé kolo.; Sporná Klausova amnestie. Otázky Václava

vyrovnaná: Miloš Zeman pronáší v debatě celkem 1505 slov, Karel Schwarzenberg celkem 1472 slov⁹⁸.

Amalgamizace je patrná zejména ve směřování mediální reality se skutečnou realitou. To se projevuje například v sebe prezentaci účastníků debaty, kteří svou argumentaci do značné míry přizpůsobují tomu, aby se zalíbili divákům, jejich potenciálním voličům. Ve výše uvedené analýze toto dokazuje poměrně hojně používání argumentum ad populum, či méně časté užívání argumentum ad auditorem, argumentum ad misericordiam či záludu 28, který radí postavit argument protivníka do směšného světla, čímž si přikloníme posluchače, případně záludu 32, podle něhož lze některé z odpůrcových argumentů vyvrátit zařazením do některé z nenáviděných kategorií, i když s ní téměř nebude souviset, či záludu 35, který působí na vůli posluchačů. Snaha zalíbit se divákům se projevuje rovněž úsilím zachovat si „svou tvář“, kterou jsme v analýze také mnohokrát doložili.

Nyní se zaměříme na základní životní fakta a politickou příslušnost obou diskutérů. Stručný náhled do podmínek a životních zkušeností obou hlavních aktérů analyzované debaty nám totiž může alespoň trochu přiblížit její ideologické pozadí, z něhož vyvěrají hodnoty a názory obou diskutérů.

Miloš Zeman⁹⁹ se narodil v roce 1944 v Kolíně, dnes má tedy 72 let. Jeho matka byla učitelka a otec poštovní úředník. Ve dvou letech se jeho rodiče rozvedli a Zemana vychovávala matka s babičkou, s otcem se nestýkal a ve třinácti letech mu zemřel. Vystudoval střední školu ekonomickou v Kolíně, poté Národohospodářskou fakultu VŠE v Praze, obor národohospodářské plánování. Zeman byl od roku 1968 do roku 1970 členem KSČ, do roku 1989 byl zaměstnán v různých společnostech, z nichž byl ale posléze kvůli svým názorům vyloučen. Od roku 1990 je zaměstnán v Prognostickém ústavu ČSAV a aktivně vstupuje do politiky, nejprve jako člen OF se stává poslancem Federálního shromáždění, po rozpadu OF kandiduje za ČSSD, jejímž se stává v roce 1993 předsedou. V roce 1996–1998 byl předsedou Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a v letech 1998–2002 zastával post předsedy vlády České republiky. V roce 2003 kandidoval poprvé na prezidenta České republiky, po neúspěšném pokusu

---

Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních webových stránek Správy Pražského hradu. Viz: Životopis. Ing. Miloš Zeman, politik a český prezident [online], [cit. 17. 11. 2016], *Pražský hrad/ Prezident ČR*. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/zivotopis>.

se stáhnul z politiky a několik let žil jako starobní důchodce na Vysočině. V roce 2005 mu vyšla kniha *Jak jsem se mýlil v politice* a o dva roky později vystupuje z ČSSD kvůli nesouhlasu s politikou tehdejšího předsedy Jiřího Paroubka. V roce 2009 zakládá Stranu Práv Občanů (SPO) a v roce 2010 se stává na pár měsíců jejím předsedou, na tento post však rezignuje a se stává jejím čestným předsedou, jímž je doposud. Od 8. března 2013 je Miloš Zeman prezidentem České republiky (ve druhém kole první přímé volby prezidenta v ČR získal 54,8 % hlasů). Miloš Zeman byl dvakrát ženatý, z prvního manželství s Blankou Zemanovou má syna Davida a z druhého s Ivanou Zemanovou, dnešní první dámou, dceru Kateřinu.

Karel Schwarzenberg¹⁰⁰ pochází z orlické větve šlechtického rodu Schwarzenbergů. Narodil se v roce 1937 (dnes má tedy 79 let) v Praze jako nejstarší syn Karla a Antonie Schwarzenbergových. V roce 1948 museli odejít do zahraničí. Ve Vídni a Štýrském Hradci studoval práva a v Mnichově lesnictví. Kvůli předčasné smrti svého adoptivního otce musel studia přerušit a začít hospodařit na rodinných statcích v Rakousku a Bavorsku. V 80. letech se jako předseda Mezinárodního helsinského výboru pro lidská práva zasazoval o dodržování lidských práv v Evropě a podporoval rovněž činnost československých disidentů z řad Charty 77 a VONS. V roce 1989 se vrátil do vlasti a v letech 1990–1992 byl kancléřem prezidenta republiky. Od roku 2004 do roku 2010 byl senátorem. V letech 2007–2009 byl jmenován ministrem zahraničí ČR v Topolánkové vládě, do níž byl nominován Stranou zelených. V této funkci podepsal v roce 2008 smlouvu o umístění radarové základny USA na území Vojenského újezdu Brdy. V roce 2009 spolu s Miroslavem Kalouskem zakládá stranu TOP 09 a nyní je jejím předsedou. V roce 2010 byl zvolen poslancem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. V letech 2010–2013 se stal opět ministrem zahraničí České republiky a prvním místopředsedou vlády. V roce 2012 kandidoval s podporou své strany TOP 09 na prezidenta České republiky, kde však neuspěl. Od listopadu 2015 je pouze čestným předsedou strany TOP 09. Karel Schwarzenberg je ženatý s rakouskou lékařkou MUDr. Therese Schwarzenbergovou, s níž má dvě děti (Johannes Nepomucenus Schwarzenberg, Anna Carolina Morgan) a jednoho nevlastního syna (Karel Phillip Prinzhorn).

¹⁰⁰ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek Karla Schwarzenberga. Viz: Životopis. [online], [cit. 17. 11. 2016], *Karel Schwarzenberg. Oficiální stránky*. Dostupné z: <http://www.karelschwarzenberg.cz/zivotopis.html> a také ze stránek NašiPolitici.cz. Viz: Karel Schwarzenberg. [online], [cit. 17. 11. 2016], *NašiPolitici.cz*. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/116-karel-schwarzenberg>.

Protože v naší analyzované debatě byl Miloš Zeman čestným předsedou SPO a Karel Schwarzenberg předsedou TOP 09, zaměříme se na to, nakolik reprezentovali oba předsedové ideologii svých politických stran. Podle *Wikipedie*¹⁰¹ lze SPO ideologicky zařadit pod sociální demokracii, přímou demokracii, anti-imigraci a antiislamismus. Tentýž zdroj¹⁰² označuje TOP 09 jako konzervativní, antikomunistickou a proevropskou stranu.

Obhajování sociální demokracie Milošem Zemanem a konzervatismu Karlem Schwarzenbergem se objevuje zejména při řešení sporu, co je to levice a co pravice (viz třetí premisa – Zemanův návod Schwarzenbergovi, jak rozlišit pravici od levice; Zemanova explikace snížené sazby daně z přidané hodnoty, která byla součástí programu SPO nebo viz šestá premisa, kdy Schwarzenberg obhajuje TOP 09 jako konzervativní stranu; příp. viz devátá premisa – Zemanova tři hlavní témata pro druhé kolo prezidentských voleb či Schwarzenbergovo ražení konzervatismu a také Zemanova snaha prosazovat přímou demokracii). V šesté premise dává Schwarzenberg najevo rovněž antikomunismus, když odmítá Zemanův argument, že pravicová strana je to samé, co konzervativní (*Je tady jemný rozdíl mezi, jak doufám, například, přece jenom někdy doufám, že je ještě rozdíl mezi sociální demokracií a komunistickou stranou.*¹⁰³).

Podíváme-li se, jakou sociálně významnou skupinu či třídu oba v debatě zastupují, zjistíme, že Karel Schwarzenberg v ní zastupuje zájmy mladých a Zemana označuje jako někoho, kdo zastupuje zájmy starších (viz první premisa – označení Zemana za muže minulosti). Zeman se v ní zase označuje za muže levice, který zastupuje zájmy chudých, tedy nižší třídy, zatímco Schwarzenberga zařazuje pod pravici, jež zastupuje zájmy bohatých, tedy vyšší třídy (viz třetí premisa – spor o to, co je to pravice a co levice). V podstatě totéž vyvěrá z jedenácté premisy, kdy se Moravec ptá Zemana, zda bude ve své volební kampani využívat téma amnestie a měnění postoje Karla Schwarzenberga, který na začátku amnestii podpořil, a pak se od ní TOP 09 distancovala. Zeman amnestii označuje za feudální přežitek a Schwarzenberg se označuje za příznivce amnestie, protože podle něho jsou věznice přeplněné a jsou do nich posíláni lidé za přečiny, které se v jiných zemích trestají pokutou, domácím

¹⁰¹ Strana Práv Občanů [online], poslední aktualizace 11. 11. 2016 v 17:18 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_Pr%C3%A1v_Ob%C4%8Dan%C5%AF.

¹⁰² TOP 09 [online], poslední aktualizace 15. 11. 2016 v 15:07 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/TOP_09.

¹⁰³ Druhé kolo volby prezidenta.; Strategie pro druhé kolo.; Sporná Klausova amnestie. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

vězením či jinými lehčími tresty, přičemž podotýká, že této tématice se poměrně hodně věnoval v mládí, především „mladistvými tehdy“, kteří prošli vězením.

Jak už bylo poznamenáno výše, do ideologického pozadí obou diskutujících se také výraznou měrou promítá medializace a Baudrillardův termín simulakrum či simulace. Hyperrealita Zemana se projevuje například v jeho odpovědi na Moravcovu otázku, zda měl možnost poděkovat Bohuslavu Sobotkovi za podporu ČSSD. Zeman odpovídá neurčitě, že poděkoval jednomu z funkcionářů ČSSD. Když se Moravec ptá, zda to byl Michal Hašek, komu poděkoval, odpovídá Zeman, že nemluví o nikom konkrétním, protože mu nechce dávat polibek smrti, ale že na druhé straně věří, že právě toto prohlášení vedení ČSSD některé předchozí hrany z obou stran otupí. Zeman vkládá velké naděje do síly simulakra, když věří, že jeho moc by mohla nejen způsobit politickou smrt nejmenovaného představitele ČSSD, ale zároveň by mu mohla pomoci stát se prezidentem ČR (viz 8. premisa, kde Zeman klade důraz na sérii televizních diskusí). Bylo by možné uvést ještě mnoho příkladů dokazujících existenci simulakra v myslích všech účastníků debaty, shrňme to však na jeden silný důkaz: velká část diskuse se točí kolem informací, které zprostředkovala televize, internet či rozhlas, proto realitu v těchto částech nahrazuje hyperrealita.

9.2 Otázky Václava Moravce (4. října 2015) – Andrej Babiš a Miroslav Kalousek¹⁰⁴

Ačkoliv Václav Moravec v úvodu této debaty předesílal, že diskuze se bude týkat migrační krize a jejího vlivu na aktuální politickou situaci u nás, Andrej Babiš s Miroslavem Kalouskem ji hned na samém počátku spontánně převedli z věcné roviny do osobní roviny, takže zmíněné téma se v ní téměř neobjevilo (dotkl se ho jen velmi okrajově Andrej Babiš na konci páté premisy, když vysvětloval, proč se pohoršila pozice vlády). Lze však říci, že diváci se prostřednictvím vzájemného osočování mezi Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem dovídají spoustu informací, ať už pravdivých, či nepravdivých, o soudobé politické situaci v České republice. Tento přímý televizní duel, který odvysílala ČT1 a ČT24 4. října 2015 ve 12:00, byl po odvysílání hojně medializován na různých webových serverech,

¹⁰⁴ Andrej Babiš (ANO), vicepremiér, ministr financí, předseda hnutí; Miroslav Kalousek (TOP09), bývalý ministr financí, 1. místopředseda strany. In: *Otázky Václava Moravce* [televizní pořad]. ČT1, 4. 10. 2015

například na demogog.cz¹⁰⁵, idnes.cz¹⁰⁶, echo24.cz¹⁰⁷ či reflex.cz¹⁰⁸, což je dokladem toho, že vybraná debata rezonovala ve společnosti více, než je tomu u jiných debat *Otázek Václava Moravce* zvykem.

Tato debata byla v porovnání s předchozí analyzovanou debatou méně kultivovaná, což bylo způsobeno zejména tím, že byla vedena v osobní rovině, nikoliv v rovině věcné. Nezáměrně tak nabývala více charakteru infotainmentu než charakteru seriózní politické debaty. To je možné doložit rovněž počtem premis, kolem nichž se debata točila. Bylo jich celkem osm, tedy o čtyři méně, než tomu bylo v rozebírané debatě mezi Schwarzenbergem a Zemanem. Přitom Babiš pronesl v debatě celkem 122 promluv a Kalousek 72¹⁰⁹, zatímco Zeman v předchozím analyzovaném díle *OVV* pronesl pouze 38 promluv a Schwarzenberg 32. Pochopitelně se výrazně lišila také délka promluv, Babiš pronesl celkem 3 846 slov, zatímco Kalousek pouze 2 469 slov¹¹⁰. Je sice pravda, že duel Schwarzenberg versus Zeman z 13. ledna 2013 trval celkem jen 47 minut a 32 sekund, zatímco duel Babiš versus Kalousek ze 4. října 2015 trval 61 minut a 28 sekund, rozdíl v délce debat byl tedy zhruba čtvrt hodiny. To je však podpůrný argument pouze pro celkový počet promluv Babiše či Kalouska, nikoliv pro počet premis, neboť ten byl, jak už jsme zmínili, menší než v debatě se Schwarzenbergem a Zemanem. Z počtu promluv a slov Babiše a Kalouska je možné také soudit, že debata, v níž vystupovali, se Václavu Moravcovi nepodařila vést

---

13:00. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030501004>.

¹⁰⁵ Soubor titánů. *Demagog.cz* [online] Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012–2016, 4. října 2015 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://demagog.cz/diskusie/334/souboj-titanu>.

¹⁰⁶ KUBIŠTOVÁ, P. *Demagog.cz*: Kalousek lhal u Moravce sedmkrát, Babiš jedenáctkrát. *Idnes.cz* [online] Praha: MAFRA, a. s., © 1999–2016, 7. října 2015 09:19 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/duel-babise-a-kalouska-v-otazkach-vaclava-moravce-f65-/domaci.aspx?c=A151007_085053_domaci_pku.

¹⁰⁷ Největší korupčník tady lže, proč tady sedí? rozčiloval se Babiš. *Echo24.cz* [online] Praha: Echo Media, a.s. © 2015, 4. října 2015 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/wrBy9/nejvetsi-korupcnik-tady-lze-proc-tady-sedi-rozciloval-se-babis>.

¹⁰⁸ GREGOR, M. Žižkovská věž vrátila Babiše i Kalouska o třicet let zpátky. *Reflex.cz* [online] Praha: CZECH NEWS CENTER a.s., © 2001–2015, 5. října 2015 18:00 [cit. 2016-12-5]. Dostupné

z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/66728/zizkovska-vez-vratila-babise-i-kalouska-o-tricet-let-zpatky.html>; DOLEŽAL, X. J. Babiš se v ČT choval jak opilý bača. *Reflex.cz* [online] Praha: CZECH NEWS CENTER a.s., © 2001–2015, 4. října 2015 20:00 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/66718/babis-se-v-ct-choval-jak-opily-baca.html>.

¹⁰⁹ Údaj byl spočítán na základě textového přepisu této debaty z Mediálního archivu Newton Media. Viz: Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. *Otázky Václava Moravce*, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: [prostřednictvím EZproxy](http://www.ezproxy.cz).

¹¹⁰ Tamtéž.

vyváženě, Babiš si v debatě zkrátka uzmul daleko víc prostoru než jeho protiřečník. Jak se mu to podařilo, si ukážeme v následující analýze.

Andrej Babiš má od přírody výše posazený témbr, navíc má po celou dobu debaty dioptrické brýle spadeny na špičku nosu, což může, ale nemusí, být důsledkem toho, že mluví jakoby přes nos. Pokud jde o silové odstínění hlasu, je nutné říci, že Babiš má během debaty často tendenci křičet a jeho síla hlasu vzrůstá s mírou rozčilení. Jeho mluvní tempo je spíše rychlejší a možná je jedním z důvodů, proč dělá tolik syntaktických chyb, které si brzy doložíme. Mimo to má však rychlé mluvní tempo také přímý dopad na počet promluv a počet slov, které se Babišovi v debatě podařilo pronést, a souvisí rovněž s tím, že příliš nedodržuje větnou intonaci či frázování řeči, což pak posluchači znesnadňuje celkové porozumění. Jako nejlepší, co se týče suprasegmentální roviny, lze u Babiše hodnotit větný přízvuk a větný důraz, kterými toto porozumění u recipientů mírně zlepšuje.

Miroslav Kalousek má naopak témbr posazený níže, od přírody má tedy hlas hlubší a silnější, v debatě se snaží nekřičet. V jeho hlase se ovšem rovněž projevuje rozčilení, a to zejména chvěním hlasu, což souvisí v jeho případě převážně se špatnou respirací. Jedním dechem by rád pronesl promluvu, která je příliš dlouhá a na kterou mu jedno nadechnutí nestačí. Druhým příznakem rozčilení u Kalouska je naopak hluboká respirace, tedy hluboký nádech beze slov. Jinak jeho mluvní tempo se zdá být přiměřené, což mu umožňuje i přiměřené frázování řeči s náležitým uplatňováním pauz. Pokud jde o větný přízvuk a větný důraz, ty se jeví u Kalouska rovněž bezproblémově, stejně jako větná intonace.

Přeneseme-li se z roviny suprasegmentální do roviny **neverbální komunikace**, můžeme sledovat, že postoj obou je spíše nekongruentní. Babiš sedí na své židli více strnule než Kalousek, který se občas na židli žoviálně zhoupne dozadu, čímž vyjadřuje pobavení z Babišovy rozzlobenosti. Babiš je od samého začátku debaty vážný, neusmívá se, pouze se ušklebuje některým Kalouskovým promluvám. Kalousek se snažil usmát na začátku debaty při pozdravu, pak už se také jen ušklebuje některým Babišovým promluvám. Babiš sedí v mírném předklonu nad stolem, přičemž nohy má zkřížené dozadu, což může vyjadřovat pocit ohrožení či nepřístupnosti, zatímco Kalousek sedí na začátku debaty s nohama široce rozkročenýma, což naopak může být známkou pocitu neohroženosti. Postupně však nohy posouvá směrem k sobě a zdá se, že

postupně zaujímají čím dál kongruentnější postoj, to však v jejich případě není výrazem shody, ale naopak se jedná o nevědomé přizpůsobování charakteru debaty, v níž probíhá vzájemné, nikoliv jednostranné osočování. Oba na sebe během debaty vzájemně ukazují prstem či rukou. Lze to považovat za ilustrátory, které dokreslují sdělované. Babišova gestika je ovšem dynamičtější než ta Kalouskova, a to nejen důsledkem toho, že Babiš během debaty ukazuje různé grafy a dokumenty, které si na ni připravil, ale také důsledkem rozčilení. Nadměrnější gestika, respektive osočování doprovázené ukazováním rukou, může souviset také s tím, proč oba účastníci diskuze mají po celou dobu ruce na stole, nikoliv pod stolem. Pokud jde o oční kontakt, u Babiše je specifický tím, že má po celou dobu debaty nasazený brýle na špičce nosu, používá je při čtení na blízko. Když hovoří s Moravcem nebo Kalouskem, nesundává je, a proto jeho pohled působí podezřívavě. Navíc často mrká, čímž vyjadřuje nesouhlas. Kalousek má také po celou dobu debaty brýle, ty má však nasazený rovně a dívá se po celou dobu skrze ně, což nepůsobí nijak zvláště. Jeho neverbální komunikace je však specifická tím, jak používá regulátory, nesouhlas dává najevo kroutěním hlavy, pobavení z Babišovy argumentace předvádí zase tak, že si podepírá bradu a usazuje se jako by byl na komediálním divadelním představení. Co se týče dodržování proxemické zóny, to je zajištěno samotným pořadem. Všichni účastníci sedí kolem kulatého stolu, což působí méně konfrontačním charakterem, než jaký je předem nastaven u stolu obdélníkového tvaru, přičemž Václav Moravec sedí uprostřed a Andrej Babiš s Miroslavem Kalouskem sedí proti sobě. Zdá se, že u všech je dodržena společenská vzdálenost, která sahá 1,2 do 3,6 metrů.

Co se argumentace samotné týče, zakládala se na následujících premisách:

1. Koriguje se Andrej Babiš, aby nevypadal jako antikalousek a kontroluje se Miroslav Kalousek, aby nevypadal jako antibabiš?
2. Proč opozice místo vymezování se, že jeden nebo druhý lže, nepředloží návrhy zákonů, které by byly alternativní k vládní politice?
3. Je normální svolat mimořádnou schůzi Poslanecké sněmovny k projednání zdanění hazardu?
4. Jak bude Andrej Babiš hlasovat při projednávání zásadní novely zákona o veřejných zakázkách?
5. Registr smluv a dotace soukromým firmám z veřejných rozpočtů

6. Je Miroslav Kalousek schopen zastat se Andreje Babiše, protože finanční správa jak za úřadování Andreje Babiše, tak Miroslava Kalouska dala a odpustila v obou případech penále ve výši zhruba 6 miliard?
7. Státní rozpočet na rok 2016. Pozitivní hodnocení vlády v zajišťování ekonomické prosperity země, ale zároveň výhledy k velikosti dluhů a zadlužování.
8. Babišovy cesty po republice v rámci kampaně hnutí ANO před krajskými volbami 2016

Andrej Babiš vyvrací **první premisu** přímo způsobem *ad rem* (*Tak já nejsem antikalousek.¹¹¹) a s pomocí **záľudu 6** vysvětluje, že reaguje na „*ty ataky*“ (anglicismus) celého spektra tradičních politických stran. Následně premisu **záľudem 26** obrací a tvrdí, že žádná opozice vůči vládě de facto neexistuje, protože opozice je zaměřena pouze na jeho osobu, což lze zároveň považovat za **záľud 22**, tedy *petitio principii*. Už v první Babišově výpovědi můžeme vidět syntaktickou roztříštnost, směšování gramatických osob, digrese, které ovšem místo aby jeho projev zdobily, tak mu spíše škodí, patrné je také nadměrné používání variací ukazovacího záľmena *ten* či adverbii *tam*, *tady* (*Tady je opozice proti Babišovi, takže v tom se všichni shodli a my jsme stále ten cizí element a já si myslím, že ty preference jsou pro nás skvělé, protože ty předpovědi, že skončíme jak Věci veřejné, se nenaplnily, ani další menší strany, které vznikly a zanikly. A že jsme se stali stabilní součástí politického spektra.*). Digresi „...já si myslím, že ty preference jsou pro nás skvělé, protože ty předpovědi, že skončíme jak Věci veřejné, se nenaplnily, ani další menší strany, které vznikly a zanikly“ lze považovat za **záľud 18**, pomocí něhož Babiš mění téma argumentace s cílem zachovat si pozitivní tvář před publikem. Ve výpovědi: „*Tam je obrovská, obrovská kampaň a my samozřejmě jsme ztratili preference, protože tady se stále lže o elektronické evidenci tržeb. To je od rána do večera,*“ uplatňuje také **záľud 24**, tedy *fallacia non causae ut causae*, když za příčinu ztráty volebních preferencí ANO považuje lži o elektronické evidenci tržeb či kampaň hyperbolicky označenou za „*obrovskou, obrovskou*“. Za hyperbolu lze považovat také časový údaj „*od rána do večera*“.*

¹¹¹ Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato z: Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Babišovu odpověď na Moravcovu otázku, zda se ANO začíná stávat středově levicovou stranou, je možné hodnotit jako **záluď 36**, kdy se Babiš pokouší Moravce zarazit nesmyslnou mnohomluvností a opět je zde vidět fragmentárnost a nekonzistence ve vyjadřování, ale také morfologické chyby včetně slovakismu (**Určité. Určité, protože... Ne, my jsme není středová levice, my jsme důkazem toho, že lidi moc nevnímají levici a pravici. My jsme strana selského rozumu, strana, která přináší řešení a která řeší věci a samozřejmě historicky si můžeme vykládat o tom, jak nám pravice vlastně navýšila daně, jak pan Klaus zavedl socialismus bankovní nebo jak pan Zeman, levičák, privatizoval banky. Takže já myslím, že lidi to tak nevnímají a vnímají hlavně to znechucení ty politiky 25 let po listopadu a hlavně proto naše hnutí uspělo a my se snažíme samozřejmě nezklamat, i když určité jsme demokratické hnutí a občas se u nás vyskytne nějaký člověk, který nám právě nedělá anebo dělá ostudu. Takže já si myslím, že je to úspěch.**). Nejen v této Babišově promluvě, ale téměř ve všech jeho promluvách v rámci analyzované debaty je možné sledovat vyčleňování na my versus oni. Konstatování, že Babišovo hnutí uspělo kvůli pětadvacetiletému znechucení občanů ČR z politiky po listopadu 1989, lze považovat za mýtus. Pokud by to byla pravda, mohlo by ve volbách uspět také jakékoliv jiné politické hnutí. Navíc jestliže hnutí ANO 2011 v říjnu 2013 ve volbách do Poslanecké sněmovny obsadilo druhé místo a jestliže Andrej Babiš mluvil o pětadvacetiletém znechucení občanů ČR z politiky po listopadu 1989 v *Otázkách Václava Moravce* dne 4. 10. 2015, pak lze do důvodu onoho znechucení zahrnout také působení samotného hnutí ANO 2011.

Z výše uvedeného vyplývá, že v Babišově argumentaci na první premisu je možné spatřovat porušování maximy kvantity, relevance, způsobu i kvality. Zároveň porušuje maximu zdvořilosti, když zvyšuje hlas, skáče jak Kalouskovi, tak Moravcovi do řeči, nebo když obviňuje Kalouska ze lži (v jedné promluvě složené ze dvou vět používá slovo lež v různých obměnách dokonce sedmkrát), což souvisí také s použitím **záluďu 8, záluďu 16 ad hominem**, či **záluďu 38**, nebo **argumentu ad personam** (*Jako jediný program pana Kalouska jsou lži o Babišovi. On lhal ohledně procesu s StB, nikdy jsem nespolečnicoval, lže o biopalivech, nemám žádné dotace, lže o tom, že jsme mu nedali rozhovor, přitom sám rozhovor dal. TOP 09 lže, že jsem vyšetřován v rámci Agrotecu. Takže to jsou samé lži od rána do večera. Lže o tom, že budeme...*). Jeho vyjadřování je silně expresivní a právě tato expresivita má u něho přímý dopad na projev, který je neadekvátní jeho společenskému postavení. Mezi jazykovými prostředky lze u něho zaznamenat vedle digresí a hyperbol ještě například frazém „žít

na *podání ruky*“, přirovnání s hovorovým výrazem „*tohle je flaška Coca-Coly*“, případně pleonasmus („...*lhát a říkat, že tohle je flaška Coca-Coly.*“, samé výmysly, lži od rána do večera, lži o Babišovi atd.), polyptoton (*A bude to tak říkat, on to takhle říká.*) či epanastrofu (*On ji nezaložil, já jsem ji založil. Já jsem ji založil.*), které však patrně vznikly nezáměrně.

Podíváme-li se konečně na argumentaci **Miroslava Kalouska** k **první premise**, zjistíme, že je oproti té Babišově gramaticky i stylisticky správně a celkově působí koherentně. Na Moravcovu otázku, zda sám sebe nekoriguje, aby nebyl antibabiš, odpovídá argumentem *ad personam* či *záludem 28*, kterým staví Babišovu argumentaci do směšného světla (*Já snad nebudu reagovat na tenhle ublížený pláč, který tady teď zazněl.*) a pokračuje *záludem 1* spolu se *záludem 6*, kdy s argumentačním postupem *explikace* specifikuje význam slova antibabiš (*Ale antibabiš je mediální zkratka. Pokud ji přijmeme, tak je to odpor proti jinému uspořádání státu, než který spočívá ve volné soutěži politických stran, které jsou nějak ideově, hodnotově ukotveny. Na tu politickou scénu, a stalo se její jasnou součástí, vstoupilo hnutí ANO bez jasného ideového ukotvení s jiným modelem řízení státu. Tam si myslím, že v podstatě pro ten svůj model použil pan předseda celkem trefnou zkratku řídit stát jako firmu, několikrát to opakoval. To je korporátní model řízení státu. Korporátní model řízení státu, jenom připomínám, že stál u kolébky italského fašismu.*). Z uvedené explikace Kalousek postupně vydedukuje *zálud 32*, kterým zařazuje politiku ANO pod korporátní model řízení státu, jenž *analogicky* spojuje s italským fašismem. V této promluvě uplatňuje parentezi (*..., a stalo se její jasnou součástí, ...*), digresi (*Tam si myslím, že v podstatě pro ten svůj model použil pan předseda celkem trefnou zkratku řídit stát jako firmu, několikrát to opakoval.*) či přirovnání (*ublížený pláč*). Záměrem této Kalouskovy argumentace je evidentně nasadit Babišovi „negativní tvář“. To mu však Václav Moravec překazí, když mu s maximou zdvořilosti oponuje: „*Promiňte, ale kdybych vám namítl, že Andrej Babiš jako lídr a úspěšný podnikatel jenom zvolil i model vzniku své politické strany nebo hnutí, jako jste ho zvolili vy s Karlem Schwarzenbergem, to znamená, je to víc věcí, které vás dva spojují, než které vás rozdělují.*“ Kalousek se snaží zachovat si svou tvář, když odpovídá, že neví, co by je s Babišem mohlo spojoovat, zatímco Babiš jim skáče do řeči a zdůrazňuje, že Kalousek žádnou novou politickou stranu nezaložil, protože ukradl půlku KDU-ČSL, zatímco on tu svou politickou stranu opravdu založil. Kalousek *přímým vyvrácením ad rem* v další výpovědi se ohrazuje, že když vznikla TOP 09, tak bývalých členů KDU-ČSL tam byly celkem 4 % a tento poměr doposud zhruba zůstává.

Vzápětí s použitím *záľudu 18* poukazuje v trpném slovesném rodě, že TOP 09 je dnes počítána mezi tradiční politické strany, přestože trvá jen 5 let. V jeho argumentaci je patrný *důraz na tradici* a svůj projev ozvláštňuje parentezí (...*a já si toho vážím*...) či apozicí (...*byť trvá velmi krátkou dobu, jenom 5 let.*). I v další Kalouskově výpovědi je vidět vymezování vůči Babišově hnutí s intencí zachovat si pozitivní tvář (*Právě proto, že my jsme skutečně vznikli jako tradiční demokratická politická strana, která se pozná podle toho, že má své jasné hodnotové ukotvení, svoji jasnou vizi společnosti, která vyhovuje vždycky jenom určité části té společnosti, protože ve společnosti se střetávají různé protichůdné zájmy rovnostářství proti výkonu a tak dál. Je jasné, že...*), což mu však Moravec opět zdárně překazí, když jeho tvrzení vyvrátí *ad rem eristickou otázkou*, proč to není vidět na konkrétní politice.

Tím se dostáváme k **druhé premise**, která spočívala v Moravcově otázce, proč opozice místo vymezování se, že jeden nebo druhý lže, nepředloží raději návrhy zákonů, které by byly alternativní k vládní politice. Odpovědi obou diskutérů na tuto premisu vykreslují divákům obraz soudobé situace v Poslanecké sněmovně. **Kalousek** to označuje za problém, kvůli němuž došlo ve sněmovně ke střetu mezi opozicí a koalicí. *Deduktivně* líčí, že opozice předložila 60 návrhů zákonů, které však koalice vůbec nepřipustí na program schůze, což opozici přestalo bavit, a proto nedovolí projednat žádný koaliční návrh koaličního poslance dřív, než se projednají ty opoziční. K tomu používá Kalousek tzv. okřídlená slova „*slušný člověk ve frontě nepředbílá*“, která patetizují jeho projev, ale zároveň jsou pocitována jako klišé. Na konci této výpovědi už ztrácí kvůli Babišově intruzi nervy (*To je strašné... Může mi skákat do řeči? Takhle. Domluvme se. Budeme si skákat do řeči? Jestli si budeme skákat do řeči, tak si skákejme.*). **Babiš** útočí *záľudem 24*, tedy uváděním falešné příčiny, a také populárním *záľudem 38*, kdy vysvětluje, že celá sněmovna je blokována Kalouskem. „*Podle toho, jestli jde na koncert, tak se dělá po 19. hodině, v pátek se končí hned po poledni, podle toho, jakou má náladu,*“ líčí hyperbolicky situaci ve sněmovně Babiš. Když chtěl Moravec tento Babišův argument vyvrátit nejprve *ad rem* se záměrem dovést Babišovu *argumentaci ad absurdum* (*Počkejte, to je sněmovna tak slabá, že záleží na koncertu Miroslava Kalouska. Promiňte, že záleží na koncertu Miroslava Kalouska...*), odpovídá mu *explikací* Babiš v podobném duchu jako v jeho předchozí výpovědi (*To jsou informace z grémia. Ten jednací řád je absolutně nenormální v tom, že tam pan Kalousek vystoupí a může mluvit 2, 3 dni, týden, kolik de facto chce.*). To už

Moravec úspěšně vyvrací způsobem *ad hominem*, když podotýká, že to může i Babiš. V další argumentaci Babiš aplikuje *záluď 8*, jímž dráždí protivníka, a *argumentum ad misericordiam*, kterým apeluje na soucit posluchačů (*A naši koaliční partneři nechtějí upravit ten jednací řád, protože říkají, no jednou budeme v opozici, tak proč bysme to dělali. Ta sněmovna je paralyzovaná, my nemůžeme pracovat, my nemůžeme přijímat ty zákony, on to blokuje.*). Kalousek na to reaguje dvakrát *přímým vyvrácením ad rem*, že sněmovna není paralyzována. Babiš pokračuje žalováním na Kalouska, že se zastával pana premiéra, pana poslance Šincla a pana hejtmána Nováka a pokládá *dialektickou otázku s fallaciem compositionis* (*Když on je teda pravicová strana, proč nenapadá levici. Já nejsem jako levice. Proč všichni útočí na mě?*). Na to Kalousek reaguje argumentem *non sequitur*, že to nemá nic společného s otázkou levice či pravice a že když někdo prostě pomluví kolegu, tak se ho prostě zastane.

Za **třetí premisu** je možné považovat Moravcovu *eristickou otázku*, zda Kalouskovi přijde normální, aby se svolávala mimořádná schůze Poslanecké sněmovny k projednání zdanění hazardu. **Kalousek** opět odpovídá svým příměrem „*slušný člověk ve frontě nepředbíhá*“ a zároveň používá *argumentum ad personam* a *záluď 24* (uváděním falešné příčiny), když tvrdí, že není moc možností, jak seznámit voliče s návrhy zákonů opozice, protože koalice jim je nedovolí projednávat a v Babišových novinách je cenzura, což však vyvrací Moravec tak, že připomíná, že existuje plno dalších novin, čímž dovádí Kalouskův *argument ad absurdum*. **Babiš** zase reaguje *záluď 38*, *argumenty ad personam* a označením Kalouskových návrhů za *šikanózní* a jako příklad uvádí návrh o kompetencích státních firem. Moravec mu *záluď 26 ad hominem* odpovídá, že on (Babiš) chtěl mít zase všechny firmy pod sebou, což Babiše viditelně rozzlobí (*Ne. Není to pravda. Není to pravda. Neříkejte to, není to pravda.*). Vzápětí *záluď 18* přeskakuje na návrh poslance Volného o zdanění hazardu, který má přinést do rozpočtu peníze, stejně jako návrh zákona o elektronické evidenci tržeb, což lze také považovat za *argumentum ad populum*. *Záluď 35* a *24* dodává, že to jsou jejich zákony, které budou mít přímý dopad na rozpočet (krajům vynesou 3,7 miliardy), zatímco zákony opozice jsou tvořené jen pro to, aby blokovaly koalici. Když si Moravec se *záluď 34* upřesňuje, zda chápe dobře, že teď už se budou svolávat jen mimořádné schůze k rychlejšímu projednání vládních zákonů, opakuje Babiš *záluď 35*, kterým působí na vůli diváků, když říká, že chtěli navýšit důchody a opozice v čele s Kalouskem to blokuje. **Kalousek** zase způsobem *ex concessis* opakuje, že jim nejde

o věcný obsah návrhů zákonů, ale se **záluDEM 26** znovu podotýká, že koalice jejich návrhy vůbec neprojednává. **Babiš** to Kalouskovi vrací stejnou mincí, tedy rovněž uplatněním **záluDU 26**, a zároveň **záluDEM 6** (*Co je to za demokracii, když čtyři a půl hodiny mluví o nesmyslech.*), což doplňuje **argumentem ad personam** (*Naschvál to blokuje.*). Ačkoliv diskuze v tomto bodě zamrzla a od obou diskutérů se dovídáme dokolečka pořád to samé, Moravec neztrácí trpělivost a se **záluDEM 34** trvá na otázce, jak se Kalousek postaví k návrhu o zdanění hazardu na mimořádné schůzi Poslanecké sněmovny. Na to **Kalousek** po několika vyhýbavých odpovědích a po několika Babišových intruzích konečně odpovídá tak, že návrh podpoří za předpokladu, že na té mimořádné schůzi se projednají všechny návrhy opozice, které byly předloženy před návrhem poslance Volného. Divák, který zapomněl, jaký počet návrhů opozice předložila před poslancem Volným a který netuší, jak probíhá mimořádná schůze Poslanecké sněmovny, mohl nabýt dojmu, že opozice návrh možná přece jenom podpoří. Tuto argumentaci lze proto považovat za **argumentum ignorantiam**, který využívá neznalosti publika. Moravec však vzápětí upřesňuje, že to se nemůže stát, protože mimořádná schůze Poslanecké sněmovny má jasně stanovený program, čímž tyto případné divácké domněnky úspěšně vyvrací.

Ve **čtvrté premise** se Václav Moravec ptá Andreje Babiše, jak bude hlasovat při projednávání zásadní novely zákona o veřejných zakázkách. **Babiš** reaguje **záluDEM 18** se snahou změnit téma na jiná protikorupční opatření. Moravec však **záluDEM 34** trvá na své otázce, z Babiše se mu však přímou odpověď na ni dostat nepodaří. Babiš se pouze prořekne, že k návrhu mají výhrady a že budou požadovat, aby to bylo transparentní, ale protože to nebylo ještě projednané, nechtěl se k tomu víc vyjadřovat. Místo toho převádí úspěšně **záluDEM 18** řeč na to, co již projednané bylo, a sice k registru smluv, kde **argumentem ad populum** připomíná, že pouze hnutí ANO bylo pro zveřejnění všech smluv a ostatní byli proti, a proto, **deduktivně** vyvozuje, je ve vládě netransparentní zdravotnictví, hospodaření České pošty a tak dále. Moravec se **záluDEM 26** s ironií podotýká: „*Hlavně že máme tak transparentní resort dopravy, který vede vaše hnutí.*“ Babiš se pokouší Moravcovi útok **záluDEM 26** vrátit, když říká, že kritizuje ostatní ministerstva v rámci koalice za to, že nezveřejňují všechny smlouvy a uvádí příklad, že ČSSD navrhovala, aby Česká televize nezveřejňovala všechny smlouvy, přičemž aplikuje **fallacia compositionis**, když do této kritiky zahrnuje oslovením „... pane redaktore. Už jsme u toho.“ také Moravce. Zároveň zde využívá **záluD 29** s intencí **ad**

personam (Takže tady občané platí 7 miliard poplatků a ČSSD navrhovala, aby se nezveřejňovaly smlouvy, jako když už jsme u toho, u tý transparentnosti.). Moravec však argumentační fauly Babiše úspěšně odráží argumentem *non sequitur* s maximou zdvořilosti (Promiňte, ale já tady nejsem za ČSSD, pane vicepremiére.). Na to Babiš reaguje s porušením maximy kvantity, relevantnosti i způsobu „Ale já neříkám, já jen říkám o debatě.“ **záluDEM 29**, kterým přesouvá svou argumentaci k netransparentnosti České pošty a k podpoření své argumentace s použitím *argumentu auctoritatem* a **záluDEM 30** cituje zápis dozorčí rady České pošty, kterou zakončuje *dialektickou otázkou* „Takže člen dozorčí rady Babišovi nemůže nic říct, jo? A ted'ka jsme zase viděli, že je tam exministr Žák, má smlouvu na České poště. Nevím proč. Tam komu radí proč?“ a upozorňuje na mediální zkreslování informací „Takže něco se říká do novin a něco je pravda.“. Za touto Babišovou výpovědí se ozývá **Kalousek** a s ironií prohlašuje: „Tohle je svým způsobem mistrovství. Já to musím obdivovat.“ Moravec však tento Kalouskův neúspěšný pokus o **záluD 28**, tedy postavit argument protivníka do směšného světla, vyvrací vtipně **záluDEM 26** „Tak se poučte, to jsem zvědav, jestli předvedete jiné mistrovství.“, čímž zdárně ukončí Kalouskovu ironii. Ten se **záluDEM 1** dodává, že Babišova firma manipulovala zakázkami v České poště, čímž chce *vyvolat zášť* vůči Babišovi a čímž *útočí na jeho nezávislost*. Na to Moravec Kalouska upozorňuje **záluDEM 16** s maximou zdvořilosti „Promiňte, ale vy jste říkal, že se chcete dostat k registru smluv a mluvíte najednou o České poště.“, zatímco **Babiš** po celou dobu obviňuje Kalouska ze lži.

Ke zmíněnému registru smluv se **Kalousek** dostává až v **páté premise**, kdy zdůrazňuje jednu dle jeho slov (přirovnání) „velmi pikantní věc“ a sice, že s majetkem státu nehospodaří jen rozpočtové a příspěvkové organizace či státní podniky, ale více jak 60 miliard dostávají z veřejných rozpočtů soukromé firmy. S *argumentem ad populum* Kalousek dodává, že opozice chtěla, aby firmy, které dostávají tyto dotace vyšší jak 20 milionů za rok, rovněž zveřejnily smlouvy, aby bylo viditelné, co s těmi penězi dělají. **ZáluDEM 38** s *argumentem ad personam* a *fallaciem compositionis* však sděluje, že návrh neprošel z toho důvodu, že „*hnutí ANO jako jeden muž hlasovalo proti, celkem logicky, protože bránilo podnikatelské zájmy svého šéfa*“. **Babiš** odpovídá samozřejmě rovněž s použitím *záluDU 38* a *argumentem ad personam* a *ad populum* se snaží Kalouskovo tvrzení obrátit **záluDEM 26**, když apeluje na to, že by bylo možná dobré, aby Kalousek řekl, jaké dotace dostal Karel Schwarzenberg, když Kalousek byl

ministrem financí. Po celou dobu své argumentace se Babiš opírá o číselné údaje, které ji mají dodat důvěryhodnosti. Totéž činí Kalousek. „*Abych vás nenapadal, pane ministře, tak jenom teď odkazuji všechny čtenáře a diváky na ta čísla, která tu zazněla. Upozorňuji, že pan ministr mluvil o státním rozpočtu, nemluvil o veřejných zakázkách,*“ reagoval na Babiše **Kalousek**. Tohoto Kalouskova odkazu se možná chytila redaktorka **Eliška Hradilková Bártová**, která na serveru *hlidacipes.org* dne 9. 11. 2016 uvedla, že Babišovy firmy získaly v posledních deseti letech veřejné zakázky až za 35 miliard korun¹¹². Kalousek dále pokračuje **záłudem 1**, kdy s rektifikací („*Jinými slovy...*“) vysvětluje, že do českých veřejných rozpočtů lze započítávat i rozpočty Evropské unie a **záłudem 6** s metaforou útočí na nezávislost Babiše, když říká, že Babiš *jako nejvyšší strážce čistoty čerpání těchto prostředků je také jejich největším adresátem*. Babiš oponuje **kvantifikací kvality**: „*Ano. Protože mám největší firmu tady a zaměstnávám 35 tisíc lidí a platím nejvíc daní a odvádím 3 miliardy do rozpočtu.*“ Dále Babiš pokračuje **záłudem 38**, **argumentem ad personam**, což Moravce patrně přestává bavit poslouchat, a proto mu se zdvořilostní maximou **vtipně** položí otázku „*Promiňte, ale přemýšlel jste někdy o změně strategie?*“, kterou ozvláštňuje a vysvětluje příslovím „*orel much nelapá*“. Na to Babiš odpovídá **eristickou otázkou** „*A proč zvete mouchy do vašeho pořadu?*“, na niž Moravec odpovídá: „*Protože je to zástupce lidu. Stejně jako vy.*“. To spustí u Babiše další vlnu argumentů **ad personam** a **záludů 38**. Ve výpovědích však také používá **argumentum autoritatem**: „*Ne, občané necht' si přečtou tuhle knížku od Nadačního fondu proti korupci, za 20 let to jsou všechno jeho levárny tady.*“; „*Ne, on se dostal, protože vzal pana Schwarzenberga jako koně dopředu, aby mu nahnal ty hlasy.*“ Ve zmíněných příkladech argumentum autoritatem si lze všimnout také specifického lexika (necht', levárny, koně, nahnal), v nichž se mísí knižní styl se stylem hovorovým.

V **šesté premise** se Moravec ptá, zda je Kalousek schopen zastat se Babiše, protože finanční správa jak za úřadování Babiše, tak Kalouska dala a odpustila v obou případech penále ve výši zhruba 6 miliard. **Kalousek** nejprve odpovídá **explikací** se **záłudem 1** a parentézí „*Ministr financí ani já ani, já jsem s tím začal, předtím se nějaké daně odpouštěly, já jsem žádné daně neodpustil od roku 2010 ani Rusnok ani Babiš.*“

¹¹² BÁRTOVÁ, H. E. Babišovo impérium získalo v posledních deseti letech veřejné zakázky až za 35 miliard korun. *HlidacíPes.org* [online] Praha: HlidacíPes.org, © 2014, 9. listopadu 2016 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://hlidacipes.org/babisovo-imperium-ziskalo-za-deset-let-verejne-zakazky-az-za-35-miliard-korun/>.

Nejedná se o daně, jedná se o nařízené odvody a penále z porušení rozpočtové kázně. Finanční správa trestá dvěma způsoby, jednak v rámci daňového řádu doměřuje daň, popřípadě penalizuje za její zkrácení. A protože má své pravomoce i v případě dotací, tak v případě pochybení u těch dotací nařizuje, že ta dotace se musí vrátit a ještě k tomu dá odvod.“ Ve své argumentaci mimo jiné také klade **důraz na rozšířený názor** „Každý to zná a každý ministr financí to zná.“ a zakončuje ji **záludem 38, argumentem ad personam a ad populum** „Fór je v tom, že já jsem nikdy neodpouštěl sám sobě. On odpustil 1,5 miliardy sám sobě a je jedno...“. **Babiš** na to reaguje předvídatelně „Zase lež. Zase lež. Zase je to sprostá lež“ a se snahou nasadit Kalouskovi negativní tvář doplňuje, že „Ministerstvo financí odpustilo v roce 2014 190 tisíc korun a jednalo se o 2 žádosti před rokem 2010 na prominutí daně. Takže institut prominutí daně ministrem je zrušen 4 roky. On mohl odpouštět daně.“, což server demagog.cz vyhodnocuje jako pravdivý výrok¹¹³. Dále se **záludem 29** odvádí pozornost směrem ke kauze Promopro a s intencí **vyvolat zášť** připomíná, že ODS si v této kauze polepšila o 500 milionů korun, když jí rozkladová komise odpustila 250 milionů. S **argumentem ad absurdum a záludem 6** svou výpověď uzavírá tím, že on žádné daně odpustit nemůže, protože to jde mimo něho, a Kalouskův argument považuje pouze za další pokus o kompromitaci jeho osoby. **Kalousek** se opět **záludem 1** s ironickou zdvořilostí a parentezí omlouvá „Já se velmi, já se velmi omlouvám, ale opravdu jsem řekl, a ještě jednou to opakuji, že Babiš žádné daně nikomu ani sobě neodpustil. Ale penále za porušení rozpočtové kázně, to nejsou daně, sám sobě odpouští.“ Moravec se Kalouska vzápětí ptá, zda si myslí, že kdyby Babiš nebyl ministrem financí, nebylo by Agrofertu penále ve výši 1,5 miliardy odpuštěno, na což mu neodpovídá Kalousek, nýbrž Babiš, který rozzlobeně pokládá **dialektické otázky** (první se zpřeházeným slovosledem) „O čem to mluvíte tady?“, „Proč tady diskutujeme nějaký Agrofert?“ a se **záludem 18** se snaží převést téma debaty: „Tak se bavme. Já jsem myslel, že se budeme bavit o rozpočtu. O tom, že máme největší růst, že snižuju zadlužení této země. Že si půjčujeme peníze za minusové úroky. To by asi lidi měli slyšet, že se nám daří, že celá země staví.“ Tímto záludem byl Babiš úspěšný, protože diskuze se opravdu přesunula na téma rozpočtu na příští rok.

Sedmá premisa se tudíž týká státního rozpočtu na rok 2016. Václav Moravec začíná diskuzi na toto téma sdělením, že z hodnocení vlády po polovině vládnutí

¹¹³ Soubor titánů. Demagog.cz [online] Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012—2016, 4. října 2015 [cit. 2016-

vyplývá, že lidé hodnotí pozitivně vládu v zajišťování ekonomické prosperity země, ale zároveň mají obavy z velikosti dluhů a zadlužování. **Babiš** reaguje *dialektickou otázkou* „*Jaké zadlužování?*“ a Moravcovo tvrzení vyvrací způsobem *ad rem* „*Však já jsem jediný ministr, který snížil dluh o 19,7 miliardy.*“. Proto Moravec upřesňuje *záluDEM 1*, že vláda stejně navrhuje deficitní rozpočet a že, když byl Babiš před rokem v jeho pořadu, naznačoval, že vláda by mohla předkládat vyrovnaný státní rozpočet už v roce 2017, což, jak se zdá, podle dlouhodobého i střednědobého záměru ministerstva financí nebude. Babiš odpovídá *záluDEM 6*, když slovo *naznačoval*, které použil Moravec, vyměnil za slova „*já jsem vyslovil přání, že bych si přál, že bych rád teda*“ a vzápětí *záluDEM 26* obrací argument, že se mu naopak daří snižovat státní dluh (*My jsme měli, v roce 2014 jsme měli 112 deficit rozpočet plánovanéj a skončili jsme 77,8. Ted'ka máme 100 miliard a k 30. 9. máme deficit jenom 2,8 miliardy.*), což server demagog.cz¹⁴ potvrdil jako pravdivou informaci. Když se Moravec ptá, kdy by mohlo dojít podle Babiše k vyrovnaní státního rozpočtu, vyjadřuje se Babiš *záluDEM 29* slangovým výrazem, že museli „odšpuntovat“ ekonomiku, dát do pořádku státní správu, že museli přijmout 13 tisíc nových zaměstnanců, důchodcům vrátit na důchodech, navýšit platy a uvolnit investice, čímž se Babiš snaží zachovat si pozitivní tvář a což můžeme zároveň považovat za *argumentum ad populum*. Moravcovi však tato odpověď nestačí, tak se znovu *záluDEM 34* ptá, jak dlouho bude vláda ještě „odšpuntovávat“ ekonomiku a kdy by Česká republika mohla mít vyrovnaný státní rozpočet. Babiš však pokračuje *záluDEM 29* ve stejném duchu jako v předchozí odpovědi, když mluví o tom, že snižuje státní dluh, navíc přidává *záluDEM 38* a *argumentum ad personam*, když obviňuje Kalouska, že zadlužil zemi o 668 miliard korun. S *argumentem auctoritatem* a *záluDEM 35* podotýká, že si půjčuje peníze za negativní úrok. Ve výpovědi využívá návěští (*Já nevím, jestli jste si, pane redaktore, někdy půjčil peníze a ještě vám někdo platil úrok.*), na které Moravec odpovídá se záměrem vrátit se ke své původní otázce, že se snaží hospodařit se svými penězi tak, aby si nemusel půjčovat. Jeho intence je zde úspěšná, protože Babiš se ohrazuje, že dluh zdědil po Kalouskovi a že to, kdy se podaří dostat se na vyrovnaný rozpočet, bude záviset na tom, kdo bude ve vládě a doplňuje, že „*sociální demokracie je nastavena na utrácení peněz*“. Proto se Moravec *analogií* ptá, zda vládu na cestě k vyrovnanému státnímu rozpočtu tedy blokují sociální demokraté, což Babiše konečně donutí k přímé

12-5]. Dostupné z: <http://demagog.cz/diskusie/334/souboj-titanu>.

odpovědi, že toto neříká, ale že se pokusí jej navrhnout na rok 2018. Vzápětí však opět vyjmenovává spoustu překážek, jimiž znatelně oslabuje ilokuční sílu záměru mít vyrovnaný státní rozpočet v roce 2018. S argumenty *ad populum* a snahou zachovat si před diváky pozitivní tvář Babiš ve své výpovědi zdůrazňuje, že Česká republika má druhou nejmenší nezaměstnanost v Evropě a přitom je zde 104 tisíc volných pracovních míst¹¹⁵, o která čeští občané nemají zájem a která je nutné proto nabízet zahraničním žadatelům, což záludem *1 specifikuje* na Ukrajince, Nepálce či Mongoly. Nezapomene se ani znovu pochválit v tom, jak vláda snižuje dluh a jak si půjčuje peníze tak, že jim ještě vrací, na čemž Babiš v roce 2015 vydělal dle jeho slov 240 milionů, to však server demagog.cz¹¹⁶ vyvrací. Totéž vyvrací také **Kalousek** s *argumentem ad auctoritatem* a *indukcí*, tedy *záludem 11*, když říká, že bude důsledně citovat pouze čísla ministerstva financí „*Pan ministr Babiš zdědil strukturální deficit z roku 13 v podstatě na nule. V roce 14 ho koalice zhoršila na 1,4, byť byla doba růstu, v roce 15 ho zhoršila na 1,8 a teprv ten příští rok ho vrací zpátky na to pohoršení roku 14. To znamená, došlo k výraznému zhoršení strukturálního salda, přestože ekonomika roste,...*“. Zároveň se vyjadřuje k dluhu *eristickou otázkou* určenou Babišovi s použitím *argumentu ad populum* a *ad auditorem*: „*To, že jsou teď záporné úroky, není vaše zásluha, ale jsme všichni rádi, že jsou. A vy rozpouštíte všechna aktiva a rezervy, jestli je to rozumné? Jestli v okamžiku, kdy v podstatě vyděláváme na tom, že si půjčujeme, jestli bysme neměli ty rezervy spíše vytvořit, protože za to dostaneme peníze, abysme si pak nemuseli půjčovat v době, kdy zase za to budeme muset platit.*“ **Babiš** reaguje *záludem 14*, který Schopenhauer nazývá „nestoudným kouskem“, neboť po mnoha výpovědích, které Kalousek vyvrací, Babiš stejně vykřikuje svou pravdu: „*Pane redaktore, ten rozpočet je snad poprvé v historii proticyklický. To znamená, že nám se daří dobře, ale zároveň šetříme a jdeme dolů s tím saldem.*“ Na to **Kalousek** s nevěřicným kroutěním hlavou reaguje: „*To snad není pravda.*“ Moravec však upřesňuje, že saldo jde dolů. Na to okamžitě navazuje **Babiš** a *záludem 26* obrací Kalouskovu výpověď s argumentem *ad populum*, že saldo jde dolů a že mají vyšší příjmy než výdaje. Osočuje Kalouska, že zinkasoval daně od důchodců a on jim teď za rok 2014 a 2015 vrací 7 miliard korun. Také Kalouskovi vytýká, že vybral na darovací dani z emisních povolenek 7,4 miliardy

---

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tyto dva výroky vyhodnotil server demagog.cz jako pravdivé. Viz: Souboj titánů. Demagog.cz [online] Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012—2016, 4. října 2015 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://demagog.cz/diskusie/334/souboj-titanu>.

¹¹⁶ Tamtéž.

a Babiš je teď bude muset vrátet, protože je to v rozporu s Evropským soudem. Dále Babiš k *vyčtu* dluhů, které zdědil po Kalouskovi, přidává 4,7 miliardy za zadržené odpočty České exportní banky a paralepsí ještě uvádí: „*A nemluví o církevních restitucích, které nás stojí 165 miliard díky němu.*“ Tyto zděděné dluhy po Kalouskovi v rámci své výpovědi označí vulgarismem „*průsery*“. Když ho za to Moravec napomenul a připomněl mu, že jsou ve veřejnoprávní televizi, kde by se mělo mluvit slušně, Babiš odpovídá: „*Však já mluvím slušně. Co jsem řekl špatně?*“ čímž se **Kalousek** zjevně baví a provokativně dodává, že to bylo u Babišů slušně. Další argumentace pokračuje v duchu vzájemného osočování. **Kalousek** napadá Babiše s *argumentem ad personam, populum, auditorem*, ale především *záluDEM 35 a 38*, když tvrdí, že Babiš od roku 2012 navýšil platy veřejným zaměstnancům o 19 miliard a neinvestiční dotace podnikatelským subjektům téměř o 50 %, tedy o 16,4 miliardy. Zároveň připomíná, že Babiš jako jeden z mála během volební kampaně Kalouska kritizovat za to, že málo šetřil na provozu státu a že měl na mzdách ušetřit daleko víc. **Babiš** reaguje *záluDEM 38 a 6*, že Kalousek *zdecimoval* stát i jeho zaměstnance. **Kalousek** dále pokračuje argumentací ve stejném duchu jako v předchozí výpovědi, že nikdy nedošlo k tak výrazné akceleraci výdajů za platy státních úředníků jako za vlády Babiše. Na to reaguje Moravec se zdvořilostní maximou: „*Promiňte, ale což pomáhá nastartovat ekonomiku.*“ Kalousek také s maximou zdvořilosti obrací tento argument *záluDEM 26*: „*Jestli vám můžu odpovědět. Já nevím, jestli je ekonomicky zdravé, že díky politice pana ministra platy v nepodnikatelské sféře předběhly platy v podnikatelské sféře.*“ Kalouskův argument zase vyvrací **Babiš**, když s *argumentem ad populum* a *důrazem na peníze* říká, že nabízejí vysokoškolákovi, který má nastoupit na finanční správu v Praze 14 tisíc korun. Dále vysvětluje s připraveným grafem, že nabírají 13 329 zaměstnanců, protože potřebují stabilizovat státní správu, a 5 812 učitelů. Poté dochází k dalšímu vzájemnému slovnímu napadání a vysmívání se, až do chvíle, kdy do sporu vstupuje opět Moravec se záměrem posunout debatu dál, což se mu naštěstí podaří, když se zeptá Babiše, zda se těší, až bude před krajskými volbami objíždět republiku.

Tím se debata posunula k **poslední premise**. **Babiš** Moravcovi odpovídá, že se těší na své cesty napříč kraji České republiky v rámci kampaně svého hnutí před krajskými volbami 2016, protože rád chodí mezi lidmi. A s *argumentem ad populum* a *záluDEM 38* dodává, že rád vysvětlí, proč se pohoršila pozice vlády, neboť podle něho „*tady někdo lže o migraci*“, neurčitým zájmem porušuje maximu kvality, z následující

argumentace však implicitně vyplývá, že označením „někdo“ má na mysli opozici. V *populistickém* duchu pokračuje *záłudem 35*, když v první osobě čísla množného sděluje: „*My nechceme žádné uprchlíky. My jich tady nebudeme mít, nemáme je a to, že nás přehlasovali, a tady někdo tvrdí, že jsme udělali málo. Ne. My tady ty uprchlíky mít nebudeme a my si vybereme, komu poskytneme humanitární pomoc. My si, naše české firmy si vyberou, koho chtějí zaměstnávat, ne Brusel. Brusel nám nebude říkat, koho tady máme brát.*“ Další věc, kterou by Babiš chtěl během těchto cest občanům vysvětlit, je elektronická evidence tržeb, opět zde využívá *argumentum ad populum*: „*To není proti živnostníkům. To je o narovnání trhu a o tom, že je tu šedá ekonomika, že někteří podvádějí.*“ Na to navazuje Moravec *záłudem 4*, když podotýká, že by Babiš mohl občanům, až bude před krajskými volbami v Brně, také vysvětlit, jak plní jeho hnutí slib, že do městských či veřejných firem půjdou odborníci, když v brněnských teplárnách je syn místopředsedy hnutí ANO Jaroslava Faltýnka. **Babiš** odpovídá *kvantifikací kvality s důrazem na peníze*, že Faltýnkův syn za tuto pozici bere 25 tisíc korun. Dále se snaží zachovat si pozitivní tvář, když tvrdí, že on sám by to samozřejmě neudělal. S tímž záměrem také používá *eristickou otázku*, zda rodinní příslušníci všech 2 600 členů hnutí ANO snad nemají právo na to, aby někde pracovali. Pokračuje *záłudem 29 ad personam* a *záłudem 38*, když poukazuje na to, že Kalousek zaměstnává trestně stíhané a příkladem uvádí Šnábla odsouzeného za daňový podvod. Pokračuje v *populistickém* duchu a tvrdí, že jemu samotnému se to nelíbí, protože to nevypadá dobře a pokud to bude vadit i veřejnosti, tak *implikuje*, že se jeho hnutí bude chovat jinak, přičemž *analogicky* zmiňuje odchod Kleslové. Na to Moravec reaguje přímou otázkou, zda odejde i mladý Faltýnek. Babiš odpovídá *záłudem 13*: „*Jako asi ano, pokud... Protože tady tradiční politické strany nakradly miliardy, spolu dělaly kšefty a my vždycky řešíme nějakého syna našeho funkcionáře, který za 25 tisíc korun dělá auditora v té firmě.*“ Debata je u téměř konce a intence obou mít závěrečné slovo, kterým ještě nasadí oponentovi „negativní tvář“ je patrná. Padají argumenty v duchu *záludu 38, ad personam, ad populum, ignoratio elenchi*, Babiš dokonce ve své promluvě „*Vy jste tady podváděli 20 let. A proto jsem já tady. Mohl jsem být se synem na Bohemce.*“ uplatňuje *argumentum ad misericordiam*. Vzájemně si skáčou do řeči. **Kalousek** chce na závěr zapůsobit promluvou se dvěma sugestivními prostředky – anaforou a epiforou: „*Že někteří podvádí, jak řekl pan ministr, to je bohužel pravda. Že ovšem nejvíc podvádí současný ministr financí, je bohužel také smutná pravda.*“ Na to Babiš reaguje *záłudem 38, 26* a *argumentem ad personam*: „*Ježišmarja, no to je zas...*

Největší zloděj tady vykládá, největší korupčník... Vůbec nechápu, proč tady sedí, ale vy jste ho pozval jako.“ Poté ještě Babiš názorně ukazuje v brožuře, kterou si přinesl, jak vypadá účtenka z elektronické evidence tržeb (EET) a opět obviňuje Kalouska ze lži, protože z účtenky nejsou patrná žádná data, jak Kalousek dle Babišových slov tvrdil. Moravec sděluje, že bude rád, když Babiš v dohledné době přijde diskutovat pouze o EET, na to Babiš odpovídá, ať je ale Moravec pozve každého zvlášť, protože už nehodlá poslouchat Kalouskovy lži. Kalousek ještě se **záľudem 12** stihá vyslovit, že on zase rád přijde vysvětlit „*ten šmírovací tunel*“.

Budeme-li se chtít zaměřit na **analýzu langue**, musíme se podívat na sociální charakteristiku a ideologické zakotvení obou diskutérů či na to, jakou roli u nich hraje medializace.

Andrej Babiš¹¹⁷ se narodil 2. září 1954 v Bratislavě do úřednické rodiny. Jeho otec byl jedním ze zakladatelů zahraničního obchodu na Slovensku, jako delegát československých firem byl vyslán do Etiopie, Francie či Švýcarska. Andrej Babiš šel v otcových šlépějích. Vystudoval zahraniční obchod na VŠE v Bratislavě (kterou jeho otec spoluzakládal a také na ní externě přednášel), během jejího studia se stal prezidentem v mezinárodní organizaci studentů AIESEC a dva roky po ukončení školy vstoupil do KSČ. Tyto skutečnosti mu byly odrazovým můstkem pro jeho další působení. V roce 1985 byl vyslán jako delegát společnosti Petrimex do Maroka, kde zastupoval asi 15 podniků zahraničního obchodu. V roce 1991 se vrátil do Petrimexu v Bratislavě a o dva roky později založil v Praze společnost AGROFERT s.r.o. V roce 2011 pak založil také občanské sdružení Akce nespokojených občanů 2011 (ANO 2011). V říjnu 2013 byl zvolen poslancem Parlamentu ČR, v lednu 2014 byl jmenován ministrem financí a místopředsedou vlády. Má čtyři děti, žije v Průhonicích nedaleko Prahy. Hovoří slovensky, česky, anglicky, francouzsky, německy a rusky.

Miroslav Kalousek¹¹⁸ se narodil 17. prosince 1960 v Táboře. V roce 1984 vystudoval Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze a poté pracoval do roku

¹¹⁷ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek hnutí ANO 2011. Viz: Můj příběh. ANO. *Politické hnutí*. [online]. Praha: ANO, © 2016 [cit. 8. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/blogy/12512/muj-podrobny-zivotopis> a také ze stránek NašiPolitici.cz. Viz: Ing. Andrej Babiš. [online], [cit. 8. 12. 2016], *NašiPolitici.cz*. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2803-andrej-babis>.

¹¹⁸ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek TOP 09. Viz: Miroslav Kalousek. Předseda TOP 09. *TOP 09. S podporou Starostů*. [online]. Praha: TOP 09, © 2009-2016 [cit. 8. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/osobnosti/miroslav-kalousek-512.html> a také ze stránek NašiPolitici.cz. Viz: Ing.

1990 jako technolog a vedoucí investičního útvaru národního podniku Mitas Praha. V roce 1984 se stal členem lidové strany, kde zůstal až do svého přestupu do TOP 09 v roce 2009. Na začátku roku 1990 vstoupil jako ekonomický expert do služeb české vlády. Mezi lety 1993–1998 zastával post náměstka ministra obrany ČR. V této funkci měl na starosti finanční řízení resortu a armádní restrukturalizace, včetně řízení klíčových armádních zakázek. V roce 1998 byl na kandidátce KDU-ČSL zvolen do Poslanecké sněmovny. Poslanecký mandát pak obhájil i ve všech nadcházejících volbách. V letech 2003–2006 předsedal KDU-ČSL. V období let 2003–2005 opakovaně odmítl přijmout ministerský post v koaliční vládě (ČSSD, KDU-ČSL, US-DEU) a raději si podržel vlivný post předsedy sněmovního rozpočtového výboru. V letech 2007–2009 byl ministrem financí ve vládě Mirka Topolánka. V červnu 2009 vystoupil z KDU-ČSL a založil spolu s Karlem Schwarzenbergem novou stranu TOP 09, v níž zastával šest let funkci 1. místopředsedy. Ve volebním roce 2010 opět obhájil poslanecký mandát a posléze se stal ministrem financí v koaliční Nečasově vládě, jímž byl až do 10. července 2013. Od této doby je se svou stranou TOP 09 v opozici, stal se předsedou poslaneckého klubu TOP 09 a Starostové, je také místopředsedou rozpočtového výboru. Od listopadu 2015 je předsedou TOP 09. Miroslav Kalousek je rozvedený a má dvě děti.

Lokální a sociální charakteristika hraje důležitou roli v mluveném projevu obou diskutérů. U **Babiše** lze v jeho vyjadřování v *Otázkách Václava Moravce* ze dne 4. 10. 2015 doložit slovakismy (např. navrhol, lúto, máťe, dať, poslúchať, nezklamaf), ale také obecnou češtinu a středočeské nářečí (např. předraženej, některý lidi tomu uvěřej). Na výše uvedené analýze jsme doložili, že dělá chyby především syntaktického rázu, ale rovněž je možné si všimnout chyb lexikálních a morfologických. Po syntaktické stránce je jeho mluvený projev specifický fragmentaritou, špatným propojováním vět či větných členů, a to až do té míry, že příjemci mnohdy zatemňují význam sdělení. Zaznamenali jsme u něho také nadbytečné užívání ukazovacích a osobních zájmen, opakování slov a větných celků, různé syntaktické odchylky či vypouštění obligatorních větných členů. Mluvené projevy Andreje Babiše jsou charakteristické rovněž expresivitou, ať už inherentní (např. ježišmarja, největší korupčník) či adherentní (vyplývá z kontextu – př. A proč zvete mouchy do vašeho pořadu?). To vše lze vysvětlit

jeho relativně krátkým působením na politické scéně a také tím, že čeština není jeho rodným jazykem. Svou roli v jeho vyjadřování ale hraje také to, že se po převážnou většinu svého života pohyboval ve světě mezinárodního obchodu.

Andrej Babiš je předsedou a zakladatelem hnutí ANO 2011, kterou lze podle *Wikipedie*¹¹⁹ ideologicky zařadit pod centrismus, populismus, liberalismus a pro-evropanismus. V *Otázkách Václava Moravce* ze dne 4. 10. 2015 však Andrej Babiš nedokazuje, že by byl zastáncem centrismu či pro-evropanismu. Když se ho Moravec v první premise ptá, zda se ANO začíná stávat středově levicovou stranou, odpovídá Babiš, že ANO není středovou levicí, nýbrž „*stranou selského rozumu, která přináší řešení a která řeší věci*“. Jeho tvrzení lze chápat spíše jako vymezování se jak vůči pravici, tak vůči levici než jako podporování centrismu. To má souvislost s charakterem jeho osobnosti, což je možné doložit téměř ve všech jeho promluvách v rámci analyzované debaty, kde u něho sledujeme vyčleňování se na my versus oni. Babišovo konstatování, že jeho hnutí uspělo kvůli pětadvacetiletému znechucení občanů ČR z politiky po listopadu 1989, lze však považovat za mýtus. Pokud by to byla pravda, mohlo by ve volbách uspět také jakékoliv jiné politické hnutí. Navíc jestliže hnutí ANO 2011 v říjnu 2013 ve volbách do Poslanecké sněmovny obsadilo druhé místo a jestliže Andrej Babiš mluvil o pětadvacetiletém znechucení občanů ČR z politiky po listopadu 1989 v *Otázkách Václava Moravce* dne 4. 10. 2015, pak lze do důvodu onoho znechucení zahrnout také působení samotného hnutí ANO 2011. Pro-evropské smýšlení Babiš vyvrací na konci sedmé premisy ve své promluvě „*My nechceme žádné uprchlíky. (...) My tady ty uprchlíky mít nebudeme a my si vybereme, komu poskytneme humanitární pomoc. My si, naše české firmy si vyberou, koho chtějí zaměstnávat, ne Brusel. Brusel nám nebude říkat, koho tady máme brát.*“ Už na této výpovědi, ale také na mnoha dalších výpovědích v debatě však můžeme doložit u Babiše liberální a populistické smýšlení.

V promluvách **Andreje Babiše** se často vyskytuje textový vzorec jakési osobní obhajoby, kdy výchozí premisou je pro něho cizí argument, vůči němuž má tendenci se ostře vymezit. Toto vymezování v rámci osobní obhajoby navzdory své kontextové expresivitě není pro diváky příliš atraktivní. Jak je totiž dle Jakobsonova modelu komunikačního procesu známo, sdělovaný text by měl být primárně zaměřen na adresáta, nikoli na odesílatele. Pevná většina výpovědí Andreje Babiše je však

postavena na cizím tvrzení, které si vykládá jako urážku nebo pomluvu své osoby či své strany. Jeho projevy jako politika, prvního místopředsedy vlády České republiky, by ale měly být zaměřeny zejména na občany České republiky, ne na něho samotného.

Vezmeme-li v potaz lokální a sociální charakteristiku **Miroslava Kalouska**, bude nám lépe pochopitelné, proč je jeho vyjadřování srozumitelnější a kodifikačně správnější než vyjadřování Babišovo. V Kalouskových promluvách sice najdeme rovněž morfologické chyby (spojené zejména s Kalouskovým středočeským nářečím – např. *dořek, neřek, nejsme hluchý, to je velmi jednoduchý*), případně chyby syntaktické (způsobené zejména Babišovými intruzemi), je jich však méně než v promluvách Babiše. Celkově jeho projev působí koherentněji a stylisticky lépe než Babišův projev, což je způsobeno zejména tím, že Kalousek se pohybuje ve světě politiky již od roku 1984. Jeho dlouhodobé působení na politické scéně má však také negativní dopad na jeho projev, a to zejména v lexikální rovině, kdy používá výrazy, které nemusí být diváku zcela srozumitelné (např. *korporátní model řízení státu, zmodifikovat, penalizovat za zkrácení, strukturální saldo, strukturální deficit, rozpouštět aktiva*). Na jeho promluvách je stejně jako u Babiše patrná expresivita ať už inherentní či adherentní (např. *smutná pravda, šmírovací tunel, nejvyšší strážce čistoty čerpání těchto prostředků, pikantní věc*).

Miroslav Kalousek byl v době své účasti v *Otázkách Václava Moravce* dne 4. 10. 2015 místopředsedou strany TOP 09, jejíž ideologie je podle *Wikipedie*¹²⁰ charakterizována jako konzervatismus, antikomunismus, liberalismus a proevropanismus. V rozebírané debatě se projevuje u Kalouska zejména hodnotové zakotvení konzervatismu, když v první premise zdůrazňuje, že TOP 09 je počítána mezi tradiční politické strany (*TOP 09 je, a já si toho vážím, dnes počítána mezi tradiční politické strany, byť trvá velmi krátkou dobu, jenom 5 let.*). Ačkoliv Kalousek vysvětluje, že antibabiš je mediální zkratka, kterou charakterizuje odpor proti uspořádání státu, které spočívá ve volné soutěži politických stran, jež jsou nějak hodnotově a ideově ukotveny, implicitně z jeho výpovědi (ale také z téměř všem jeho pozdějších výpovědí) můžeme vyvodit, že právě on sám se velmi vymezuje vůči Babišovi, a proto by se tato zkratka dala označit jako ideologie jemu vlastní. Patrné je to třeba z této výpovědi, kde Kalousek dále charakterizuje stranu TOP 09: *Právě proto, že*

---

¹¹⁹ ANO 2011. [online], poslední aktualizace 6. 12. 2016 v 14:50. [cit. 8. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/ANO_2011.

my jsme skutečně vznikli jako tradiční demokratická politická strana, která se pozná podle toho, že má své jasné hodnotové ukotvení, svoji jasnou vizi společnosti, která vyhovuje vždycky jenom určité části té společnosti, protože ve společnosti se střetávají různé protichůdné zájmy rovnostářství proti výkonu a tak dál.

Medializace a **simulakrum** se u obou projevuje zejména nadměrným používáním argumentů ad populum se snahou zachovat si před diváky pozitivní tvář a zároveň nasadit oponentovi tvář negativní. K tomu jim slouží celá řada argumentačních faulů a záludů. Důraz na medializaci můžeme vidět také přímo v první premise, když se Moravec ptá na antibabiše a antikalouska a když Kalousek odpovídá, že antibabiš je pro něho mediální zkratkou. U Babiše si lze v rozhovoru povšimnout strachu z mediálního dopadu, když odmítá Moravcovi odpovědět na otázku, jak bude hlasovat v zákoně o veřejných zakázkách s důvodem, že to ještě nebylo projednáno. Během debaty také prohlásí: „*Takže něco se říká do novin a něco je pravda.*“ a na konci debaty Babiš zmíní, že čte *Parlamentní listy*, z nichž se také dozvěděl o tom, že Faltýnkův syn dělá místopředsedu představenstva v brněnských teplárnách. Kalouskovo simulakrum se projevuje v páté premise, když apeluje na diváky, aby si uvědomili, že nejsou jenom rozpočtové a příspěvkové organizace a státní podniky, které hospodaří s majetkem státu, ale z veřejných rozpočtů dostávají také dotace soukromé firmy (*Ale je tam, byla tam, jedna velmi pikantní věc, tu bych velmi rád, abychom si všichni uvědomili.*) nebo když odkazuje *všechny čtenáře a diváky na ta čísla, která tu zazněla*, přičemž upozorňuje, že Babiš ve své předchozí výpovědi mluvil o státním rozpočtu, nikoli o veřejných rozpočtech. Co se medializace týče, je třeba upozornit také na množství mediálních reprodukcí, které se vzápětí po odvysílání tohoto dílu OVM objevily, jak jsme na to poukázali již v úvodu této analýzy. Tento díl pořadu má také na internetovém vysílání České televize¹²¹ 105 856 zhlédnutí, což je nezvykle vysoký počet. Vysoká rezonance debaty v české společnosti lze vysvětlit zejména jejím charakterem infotainmentu a vysokou mírou vzájemné kompromitace obou vlivných politiků.

---

¹²⁰ TOP 09 [online], poslední aktualizace 15. 11. 2016 v 15:07 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/TOP_09.

¹²¹ Viz Andrej Babiš (ANO), vicepremiér, ministr financí, předseda hnutí; Miroslav Kalousek (TOP09), bývalý ministr financí, 1. místopředseda strany. In: *Otázky Václava Moravce* [televizní pořad]. ČT1, 4. 10. 2015 13:00. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030501004>.

9.3 Úloha moderátora Václava Moravce v Otázkách Václava Moravce

Jak jsme zmínili již v teoretické části této práce, politické debaty by měly být věcné tvořené vícevýpovědními replikami obsahujícími argumenty a zároveň by měly být živé a dynamické tak, aby byly atraktivní pro diváky. Z toho důvodu jsou do debat zváni političtí oponenti a debaty jsou strukturovány jako souboje. Cílem diskutérů je porazit soupeře a zároveň se ukázat divákům v pozitivním světle. Hlavním úkolem moderátorů je pak klást hostům otázky nebo námítky a zároveň se snažit rovnoměrně rozdělit čas pro výpovědi jednotlivých hostů. A jak se to dařilo Václavu Moravcovi v námi analyzovaných debatách?

Z uvedených analýz vyplývá, že Václav Moravec si potrpí na fakta, přesné informace a jasné odpovědi. Je patrné, že na obě rozebírané debaty se pečlivě připravil, což dokládají různé grafy, mapy, průzkumy či citace, na něž odkazuje téměř vždy s přesným zdrojem. V diskuzi se Zemanem a Schwarzenbergem se snažil doložit autentickou nahrávkou se slovy Miloše Melčáka, že Schwarzenberg se stal ministrem zahraničí díky Zemanovi, protože ten přispěl k tomu, že poslanci ČSSD Melčák a Pohanka podrželi Topolánkovu vládu. Zeman to však vyvrací argumentem non sequitur a obviňuje Moravce z argumentačního faulu („*Promiňte, ale teď jste ukázal naprostý faul. Jestliže mě cituje pan Melčák, protože slovo koryto je mým oblíbeným slovem, tak z toho přece ještě vůbec nevyplývá, že bych mu radil, aby podpořil Topolánkovu vládu.*“¹²²). Moravec mu oponoval, že Melčák pak i v mnoha dalších rozhovorech mluvil o Zemanových doporučeních, Zeman mu ale skočil do řeči s ilokučním aktem, aby mu ty rozhovory ukázal, načež Moravec odpověděl, že jsou v novinách, a s intencí záľudu 26 se pokoušel odrazit Zemanův faul („*Takže vám je ukáže. Stejně jako jsme tady autenticky, protože mi bylo jasné, že kdybych vám tady citoval z novin, tak řeknete, že to jsou zkreslená slova, tak jsem vám tady pustil autentické vyjádření a chcete noviny.*“). Na této Moravcově promluvě je také vidět pro něj velmi netypická syntaktická roztržštěnost způsobená vypuštěním obligatorního větného členu,

¹²² Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato buď z: Druhé kolo volby prezidenta. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy. nebo z: Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

zpřeházený slovosled, a dokonce morfologická chyba. Jinak se však Václav Moravec vyjadřuje velmi přesně s používáním kodifikované normy jazyka.

V úvodu obou debat Václav Moravec představuje témata, o nichž se bude diskutovat v analyzované i v neanalyzované části pořadu. V úvodní části obou rozebíraných debat se také nachází názorné grafy s komentáři jiných redaktorů České televize, případně autentická nahrávka s interpretací spoluautora výzkumu Trendy Česka 2015, z něhož vycházely grafy prezentované na začátku rozhovoru s Babišem a Kalouskem. Úvodní Moravcův pozdrav směrem k divákům u televizních obrazovek zní: „*Vítejte. A hezkou neděli vám všem.*“; případně „*Vítejte a hezkou neděli vám všem z Žižkovské vysílací věže.*“ A během představování témat nezapomíná v úvodu ani pronést motto pořadu: „*I to jsou témata, o kterých se po dnešních Otázkách začne mluvit. S nadhledem a v souvislostech.*“, případně „*A o jakých tématech se po dnešních Otázkách začne mluvit?*“ Pokud jde o přivítání a představení hostů, potrpí si Moravec i zde za exaktnost: „*Hlavními hosty dnešních otázek jsou lídr hnutí ANO, ministr financí, vicepremiér Andrej Babiš. Vítejte po čase v Otázkách. Hezký dobrý den.*“; „*A vítám i prvního místopředsedu TOP 09, exministra financí Miroslava Kalouska. I vám přeji hezký dobrý den.*“ Přesnost zde chybí jen v názvu jeho pořadu, kde používá zkratku „Otázky“, což však vzhledem k situačnímu kontextu nijak recipientům nebrání v porozumění. Specifický je také jeho pozdrav „*Hezký dobrý den.*“, neboť tento pozdrav se většinou používá s jedním, nebo druhým uvedeným adjektivem, ale málokdy s oběma adjektivy naráz. Obdobný způsob přivítání proběhl i u Miloše Zemana a Karla Schwarzenberga: „*Prvními hosty Otázek jsou vítěz prvního kola volby prezidenta, bývalý premiér Miloš Zeman. Vítejte v Otázkách, hezký dobrý den.*“; „*A druhý v cíli, vicepremiér, ministr zahraničí, předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg.*“ K zaužívaným normám v televizních politických debatách patří samozřejmě i rozloučení na konci pořadu. V první analyzované debatě se rozloučil Moravec následovně: „*Prvními hosty otázek byli Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman. Uvidíme se ve čtvrtek ve dvacet hodin na jedničce a na zpravodajské čtyřadvacítce v první prezidentské debatě mezi prvními a druhými kolem. Děkuji vám, že jste byli hosty Otázek a těším se ve čtvrtek na shledanou.*“ Druhá se nezáměrně protáhla a navíc se hosté ještě v jejím závěru vzájemně překřikovali, proto ji ukončil Moravec stručněji než v předchozí debatě se slovy: „*Tak Andrej Babiš a Miroslav Kalousek. Děkuji vám za vaši diskuzi.*“

Co se týče udržení vyváženosti mezi promluvy jednotlivých hostů, dařilo se Moravcovi zejména v první analyzované debatě, kde Zeman pronesl celkem 38

promluv, v nichž bylo 1505 slov, zatímco Schwarzenberg vyslovil 32 promluv obsahujících 1472 slov¹²³. V diskuzi, kde vystupovali Andrej Babiš a Miroslav Kalousek, se však Moravcovi tolik nedařilo rozdělit čas tak, aby každý z nich měl přibližně stejný prostor pro vyjádření se. Babiš zde totiž pronesl celkem 122 promluv obsahujících 3846 slov, zatímco Kalousek vyslovil pouze 72 promluv zahrnujících 2469 slov¹²⁴. S tím souvisí také míra intruzí, která byla znatelně vyšší v druhé zmiňované debatě, a to zejména ze strany hostů. Z výše uvedených analýz a premis však vyplývá, že se Václav Moravec snažil debatu organizovat tak, aby otázky (v našem případě se jedná o premisy) byly hostům pokládány ve vyváženém počtu. V rámci analýz můžeme doložit z vyčleněných premis, že v první debatě byly na každého hosta zvláště zaměřeny 4 premisy (na Zemana byla cílena premisa čtvrtá, sedmá, jedenáctá a dvanáctá; na Schwarzenberga mířila premisa první, druhá, pátá a šestá), zatímco 4 premisy byly pro oba společné, a to konkrétně premisa třetí, osmá, devátá a desátá. V druhé analýze je vyváženost i v rámci vyčlenění premis o trochu horší než v první debatě. Společně zaměřená premisa na oba hosty je pouze ta první, na Babiše pak cílí premisa čtvrtá, sedmá a osmá, zatímco na Kalouska byla mířena premisa druhá, třetí a šestá, přičemž pátou premisu si Kalousek prosadil sám.

Ve verbální komunikaci používá Václav Moravec, jak už jsme zmínili, spisovnou normu jazyka, kterou však oživuje různými jazykovými prostředky (např. neologismy *antibabiš* a *antikalousek*, přirovnání *muž minulosti* a *muž přítomnosti*, metafora *polibek smrti, kámen ze srdce*, přísloví „*Orel much nelapá*“, ironie a humor „*Tak se poučte, to jsem zvědav, jestli předvedete jiné mistrovství.*“). Co se týče suprasegmentální komunikace, tu lze u Moravce hodnotit jako profesionální, stejně tak jako komunikaci neverbální.

Otázky z úst Václava Moravce jsou především zjišťovacího, ověřovacího či upřesňujícího charakteru. Na analyzovaných debatách lze u Moravce doložit časté používání záludu 34, jímž setrvává na své otázce a „dusí“ jí hosty, kteří se zdráhají mu odpovědět, případně zálud 27, kterým setrvává na nějakém argumentu, kvůli němuž se

¹²³ Údaje byl spočítány na základě textového přepisu této debaty z Mediálního archivu Newton Media. Viz: Druhé kolo volby prezidenta. Strategie pro druhé kolo. Sporná Klausova amnestie. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

¹²⁴ Údaje byly spočítány na základě textového přepisu této debaty z Mediálního archivu Newton Media. Viz: Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

některý z hostů rozzlobí (používání tohoto záludu u Moravce lze vidět zejména v druhé analyzované debatě). Pokud host odpoví tak, že je odpověď matoucí, snaží se ji Moravec upřesnit, aby byla jasná. Při tom pracuje s maximy kvality, kvantity, relevance i způsobu a patrně je u něho také přiměřené používání zdvořilostních maxim (zejména při jeho intruzích s intencí upřesnit či objasnit odpověď hostů). Aby byla debata dynamická a měla charakter sporu, klade Moravec takové otázky, případně pronáší takové námitky směrem k pozvaným hostům, že se jimi snaží vmanévrovat je do pozic, které jsou pro ně nevýhodné a které jim nějakým způsobem ohrožují „tvář“. To může činit také například pomocí eristické otázky (př. *„Promiňte, ale proč, pane místopředsedo, proč to není vidět na konkrétní politice? Například předkládáním návrhů zákonů, které by byly alternativní k vládní politice a ne jen vymezováním se, že jeden lže nebo druhý lže?“*¹²⁵).

Úkolem Václava Moravce je také vést debatu tak, aby nebyl porušen *Kodex České televize*¹²⁶ a politická debata naplňovala zásady veřejné služby. Mimo výše uvedené se tato intence u Moravce projevila například zdvořilým napomenutím Andreje Babiše, když vyslovil vulgární výraz: *„Počkejte s dovolením. Jenom vteřinku. Jsme v televizi veřejné služby a podle Kodexu bychom měli mluvit slušně.“*¹²⁷

---

¹²⁵ Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

¹²⁶ Kodex České televize. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>.

¹²⁷ Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

10. Argumentační analýza narátorů v *Máte slovo s M. Jílkovou* a úloha moderátorky

10.1 *Máte slovo s M. Jílkovou (2. dubna 2015) – Přísnější podmínky pro držení zbraní*¹²⁸

Jak je z názvu patrné, debata analyzovaného dílu *Máte slovo s M. Jílkovou* se týkala toho, zda by se v České republice měly zpřísnit podmínky pro držení zbraní. Debata navazovala na událost, která se odehrála dne 24. února 2015 v Uherském Brodě. V tamější restauraci Družba zastřelil třiašedesátiletý Zdeněk Kovář osm lidí, jednu osobu vážně zranil a po zásahu policejní jednotky spáchal sebevraždu. Ještě před tím však stihl zavolat na Krimi linku zpravodajství TV Prima, kde se redaktorovi Pavlu Lebduškovi představil a chtěl, aby poslali do Uherského Brodu televizní štáb. Na otázku redaktora, z jakého důvodu by ho tam měli posílat, odpověděl, že mu spousta lidí ubližuje, že je šikanován a žádný úřad mu blíže nechce pomoci, a proto hodlá vzít situaci do vlastních rukou, neboť má pistoli a rukojmí. Důležitou úlohu medializace v této kauze potvrzuje nejen to, že událost vešla ve známost jako tragédie, která nemá v naší republice obdoby a která okamžitě zaplavila česká i zahraniční média, ale také samotný fakt, že sám pachatel kladl velký důraz na vliv a dosah médií, když před spácháním sebevraždy volal do zpravodajství TV Prima, aby se o jeho domnělých křivdách i o jeho pomstě dozvědělo co nejvíce lidí.

Střelba v Uherském Brodě vyvolala ve společnosti debatu o tom, jak podobným případům předcházet. Informace, že pachatel vraždil dvěma legálně držеныmi zbraněmi, ještě více umocnila otázku, zda by nemělo dojít ke zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu v České republice. Proti tomu se však začali s odkazem na Gerbnerovu kultivační teorii vymezovat někteří mediální analytici¹²⁹. Prostřednictvím kultivační teorie George Gerbner v 60. a 70. letech 20. století poukázal na účinky masových médií na jednotlivce. Hlavní myšlenkou této teorie je předpoklad, že ti, kdo sledují televizi ve vyšší míře, budou vykazovat větší odklon vnímání reality od přirozeného obrazu sociálního světa směrem k obrazu „televiznímu“. Výzkumy teorie

¹²⁸ Přísnější podmínky pro držení zbraní. In: *Máte slovo s M. Jílkovou* [televizní pořad]. ČT1, 2. 4. 2015 22:25. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/215411030520012>.

kultivace ukázaly, že čím více lidé sledovali televizi, tím více měli tendenci zveličovat výskyt zločinu i osobní ohrožení ve skutečném světě.¹³⁰

Navíc někteří psychologové začali upozorňovat na to, že média mohou šířit návodné řešení pro další potencionální duševně nemocné střelce¹³¹.

Souhlasná i nesouhlasná stanoviska ke zpřísnění podmínek pro držení zbraní se ozývala i v pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který byl na toto téma zaměřen. Jako hlavní premisu debaty lze tedy považovat úvodní slova moderátorky Michaely Jílkové: „*Jsou podmínky pro vydávání zbrojních průkazů dostatečně přísné? Anebo je v zájmu nás všech je opravdu hodně přitvrdit?*“¹³² Jednotliví hlavní diskutující hosté jsou v pořadu rozdělení nejen horizontálně podle toho, jestli k výše uvedené premise zaujímají kladný, nebo záporný postoj, ale také vertikálně podle skutečnosti, zda zastupují politiky, odborníky či veřejnost. Stojí jednotlivě u pultů čelem proti sobě. Napravo stojí ti, kteří souhlasí se zpřísněním podmínek pro držení zbraní v ČR, nalevo jsou pak odpůrci tohoto zpřísnění. Proti sobě na vzdálenost zhruba 3 metrů (tedy ve společenské vzdálenosti) stojí vždy dvojice zastupující politický úhel pohledu, dále dvojice odborníků a dvojice prezentující názor veřejnosti. Celkem v pořadu tedy diskutuje šest hlavních hostů, ale mimo ně se do debaty zapojují i diváci či hosté z publika a prostřednictvím sms, webových stránek www.ceskatelevize.cz/mateslovo či www.facebook.com/mateslovo i diváci u televizních obrazovek. Jejich zprávy po celou dobu pořadu běží ve spodní liště obrazovky, ty však nebudou součástí našeho rozboru, neboť v jejich případě se jedná o komunikaci jednosměrnou. Pulty diskutérů ze „stejného tábora“ jsou vedle sebe umístěny v rozestupech zhruba osobní vzdálenosti tak, že tvoří dvě řady. Uprostřed těchto dvou řad stojí pult, který byl pravděpodobně určen moderátorce Michaelle Jílkové, ta se však po celou dobu debaty pohybuje volně uprostřed obou řad.

Názor, že je potřeba rizika snížit, a proto je také nutné podmínky pro vydávání zbrojních průkazů zpřísnit, zaujímá k výše zmíněné premise v analyzovaném díle za

---

¹²⁹ Např. KASÍK, P. Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. *iDNES.cz*. [online] Praha: MAFRA, a. s., © 1999–2016, 24. ledna 2013 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-Ouv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka.

¹³⁰ McQuail, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009, s. 513.

¹³¹ ČT24. Psycholog: Nesmíme teď ukazovat na každého podivína. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, © 1996–2016, 25. února 2015 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/302821-psycholog-nesmime-ted-ukazovat-na-kazdeho-podivina/>.

politiky předseda Ústavně právního výboru a poslanec ČSSD Jeroným Tejc. Jeho oponentem stojícím na levé straně je představitel Sdružení pro ochranu práv majitelů zbraní David Karásek, podle něhož by se neměli hledat delikventi mezi držiteli legálních zbraní. Odborníky v pořadu reprezentuje jednak psychiatricka a bývalá ministryně Džamila Stehlíková, podle které by se měly v České republice zavést povinné psychologické testy pro všechny držitele zbrojních průkazů, jednak primář Psychiatrické nemocnice v Bohnicích Jiří Švarc, jenž je názorovým oponentem Stehlíkové a který návrh, aby téměř všichni lékaři nahlíželi do registru zbraní, pokládá za nesmysl. Veřejnost zastupuje s kladným postojem ke zpřísnění podmínek držení zbraní občan z Prahy Jiří Šmoldas a proti němu stojí držitel několika střelných zbraní z Hodonína, bývalý policista, Petr Gruber, který si myslí, že tragédii v Uherském Brodě nešlo zabránit.

Další argumentace se točila kolem 9 vedlejších premis, které lze stanovit takto:

1. Šlo tragédii v Uherském Brodě zabránit?
2. Je možné, aby povinné psychologické testy zabránily legálnímu držiteli zbrojního průkazu v trestném činu?
3. Co při tragédii v Uherském Brodě selhalo?
4. Držitelé zbraní jsou potenciálním rizikem pro ty, kteří zbraň nevlastní.
5. Má smysl zpříšňovat podmínky pro držení zbrojních průkazů v České republice?
6. Ministerstvo vnitra navrhuje opatření, aby si všichni lékaři, pokud zaregistrují u svého pacienta takovou změnu zdravotního stavu, která vede k tomu, že by mohl být nebezpečný svému okolí, ověřili v Centrálním registru zbraní, zda je, či není držitelem zbrojního průkazu a zahájili případně patřičné kroky. Je toto opatření efektivním řešením?
7. Lze se spoléhat na praktického lékaře, že bude dostatečným sítem pro zachycení zdravotně nezpůsobilých držitelů zbraní?
8. Co může obec dělat v souvislosti s držením zbrojního průkazu u občana, který dlouhodobě vykazuje známky agresivity vůči svým spoluobčanům a páchá přestupky?

---

¹³² Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato z vlastního textového přepisu audiovizuálního záznamu analyzovaného dílu pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který je přiložen v přílohouvé části této diplomové práce.

9. Jak občan pozná, že jeho soused nebo někdo jiný z jeho bezprostředního okolí může být nebezpečný a měl by to někam hlásit?

V první vedlejší premise dává Michaela Jílková slovo psychiatři Džamile Stehlíkové, podle níž šlo zabránit tragédii v Uherském Brodě, s otázkou, jak by tomu tedy zabránila a co podle ní selhalo. Stehlíková odpovídá s příznaky vysoké jistotní modality, že je *přesvědčena* o tom, že tomu šlo zabránit, protože střelec byl dle jejího názoru *nepochybně* duševně *nemocen*, *nepochybně* u něho byla opakovaně policie, vědělo se, že má patologické násilnické sklony a navíc se *prosáklo*, že se léčil u psychiatra. Intencí této vysoké jistotní modality je persvaze posluchačů. Po této enumeraci Stehlíková pokládá dialektické otázky „*Jak to, že legálně vlastnil zbraň? Jak to, že mu byla prodloužena? A jak to, že byl vyzván k tomu vyšetření opakovanému, kdy vlastně policie měla tu zbraň okamžitě zabavit?*“, kde je možné si povšimnout anafory „*Jak to, že*“, což zvýrazňuje působivost stylu. Co tuto působivost naopak kazí, je zpřeházený slovosled („... *rovněž prosáklo se, že léčil se ...*“) nebo například vypuštění obligatorního větného členu ve větě „*Jak to, že mu byla prodloužena?*“. Syntaktické chyby stejně jako hovorové výrazy (viz *prosáklo se* či tzv. slovní vata *vlastně*) jsou charakteristické pro mluvený projev, Stehlíková k tomu však přidává také výrazy typické spíše pro knižní styl (např. jmenný tvar přídavného jména *nemocen* či inherentně expresivní slovní spojení *hrůzný čin*). K persvazi Stehlíková v této argumentaci používá nejen zmíněné jazykové prostředky, ale také argumentační klamy, zejména *argumentum ad auditorem*, jímž působí na city posluchačů. Při první replice, kdy Stehlíková vysvětluje, že uherskobrodský střelec Zdeněk Kovář spáchal masovou vraždu čtyři dny poté, co byl vyzván k psychiatrovi, jí vstupuje do řeči Jílková a opravuje ji, že ona četla, že to bylo čtyři dny předtím, přičemž neuvádí zdroj, kde to četla. Stehlíková její tvrzení však úspěšně *vyvrací přímo ad rem*, z čehož vyplývá nedostatečná připravenost moderátorky. Stehlíková pomocí *základu 1 a 12* upřesňuje, že tragédie spočívala v tom, že Kovář se měl dostavit na testy, ale v obavě, že o svou zbraň, což zdůrazňuje apozicí „*o svého miláčka, kterým zlepšoval své ego*“, přijde, vraždil.

Po Stehlíkové se Jílková obrací k **Petru Gruberovi**, aby vysvětlil, proč podle jeho názoru tragédii v Uherském Brodě zabránit nešlo. Gruber odpovídá rovněž s vysokým příznakem jistotní modality, když říká, že podle něho tomu *rozhodně* zabránit nešlo, protože to bylo zkratkovité jednání na základě nějakých životních

problémů. V tvrzení používá princip dedukce, který je ostatně nejčastějším argumentačním postupem. Dále přidává *argumentum secundum quid*, když poukazuje na to, že je nesmyslné, aby všichni držitelé zbrojních průkazů museli procházet psychologickými testy, přičemž používá *zálud 30* čili *argumentum auctoritatem*, že je informován od jedné psycholožky, že duševní porucha lze v těchto testech odhalit tak z patnácti procent, což zdůrazňuje rektifikací zakončenou dialektickou otázkou „*Takže opravdu, ze sta lidí patnáct procent, co na tom poznáte?*“. Toto zdůraznění lze chápat jako aplikaci mýtu „*kvantifikace kvality*“, neboť kvalitu redukuje na kvantitu. V Gruberově replice můžeme vypozařovat neúplnou realizaci syntaktických konstrukcí typickou pro mluvenou řeč (např. „*Ale říkat, že všichni, kdo vlastní zbrojní průkaz nebo kdo vlastní zbraně, a vyřeší se to tím, že budou...*“).

Stehlíková reaguje s emocionálním zaujetím exklamací „*To není možný!*“ či elipsou „*Zkušenej psycholog...*“, kdy v obou případech používá hovorový jazyk s obecnou češtinou. S intencí *záludu 1* číselně opravuje Grubera, že „*zkušený psycholog pozná více než v devadesáti procentech případů, když člověk je duševně nemocen*“ a také doplňuje se záměrem vyvrátit Gruberovo tvrzení pomocí *fallacia compositionis*, že vyšetření se neskládá jen z psychotestů, ale součástí je i pohovor.

Tím se debata posouvá k **druhé vedlejší premise**, a sice zda je možné, aby povinné psychologické testy zabránily legálnímu držiteli zbraně v trestném činu. **Jílková** vstoupí Stehlíkové do řeči a navazuje na ni a Grubera *záludem 1*, že na psychotesty se nechodí každý měsíc a že Kovářovi měla vypršet platnost zbrojního průkazu v dubnu. S eristickou otázkou se pokouší vyvrátit tvrzení Stehlíkové ad rem: „*Vy si myslíte, že v roce 2000¹³³ nebo třeba i před pěti lety by nějaký psychologický test odhalil, že spáchá tento čin?*“ **Stehlíková** jí odpovídá *záludem non sequitur*, že to je jiný případ, načež **Jílková** pronáší exklamací „*No ne, to je ono!*“. Stehlíková tedy rozvádí *non sequitur*, že Kovář byl léčený u psychiatra a doplňuje se *záludem 30*, že to je podle zákona o zbraních neslučitelné s držením zbrojního průkazu. Po Stehlíkové se zapojuje do diskuze **Jiří Šmoldas**, který nejprve souhlasí s Gruberem, když tvrdí, že 15 %, které psychotesty odhalí, je málo a že tedy nejsou stoprocentní. Nakonec ale toto Gruberovo tvrzení *vyvrací nepřímou apagogou*, neboť s exklamací dodává „*Ale*

¹³³ Jde o chybný údaj, což vyplývá i z následující analýzy. Zdravotní způsobilost se podle zákona o zbraních musí prokazovat každých deset let, střelba v Uherském Brodě se odehrála v roce 2015, to

proboha, když 15 lidí nebude střílet, 15 % majitelů zbraní, nebude po vostatních střílet, tak je to furt ještě víc než nula! Tak 15 lidí nebude mít zbraně!“ Šmoldas používá hovorovou češtinu s prvky obecné češtiny a středočeského nářečí, v řeči se opravuje (což však v jeho případě může být záměr kvůli zdůraznění), některé výrazy opakuje a je u něj znát emocionální zaujetí. **Gruber** se *záludem 18* úspěšně převádí řeč k poslední výpovědi Stehlíkové, i když Jílková se ho neúspěšně snaží se *záludem 34* zdržet u Šmoldasovy výpovědi. Stehlíkové výpověď se pokouší vyvrátit *záludem 4*, když se *záludem 30* sděluje, že si přečetl její dva články na internetu, kde tvrdí, že zkušený psycholog odhalí duševní poruchu, neboť ta je člověku vrozená a nějak graduje. **Stehlíková** reaguje *přímým vyvrácením ad rem záludem 33*, že je ráda, že pan Gruber čte její články, ale že duševní porucha není od narození. **Gruber** se opravuje, že to tedy je od mládí, ale nepřikládá tomu žádnou ilokuční sílu a pokračuje dál s důrazem na osobní zkušenost, že prošel psychotesty dvakrát, tam mu skočí do řeči **Stehlíková** se *záludem 20* a exklamací „*No vidíte a neublížilo vám to!*“. **Gruber** přitaká, že jemu to neublížilo a *záludem 32* se dialektickými otázkami s aluzí na Kalivodu¹³⁴ ptá, zda u něho to ublížilo a co u něho psychotesty odhalily a vzápětí sám odpovídá, že neodhalily vůbec nic. **Stehlíková** se neúspěšně pokouší odporovat argumentem *non sequitur*, že Kalivoda není civilista, nad čímž se Gruber zaráží a ptá se, jak na to přišla. Se *záludem 3* Stehlíková upřesňuje, že Kalivoda není civilista, protože je to bývalý policista. To **Gruber** vyvrací *ad hominem*, neboť upozorňuje, že on sám je také bývalý policista a nyní už je civilista a s porušením maximy taktu Stehlíkovou napomíná, aby si uvědomila, co vůbec říká. **Stehlíková** se snaží zachránit situaci pomocí *záludu 6 a non sequitur*, když podotýká, že Kalivoda nebyl masový vrah, ale sériový a debata je o masakrech, načež **Gruber** i **Jílková** oponují rovněž *non sequitur*, že to v debatě není důležité, protože v ní je řeč i o někom, kdo by zabil třeba jen jednoho člověka. Do debaty se poté vkládá **Jiří Švarc** s tím, že psychotesty neuškodí, což pronáší se slabou ilokuční silou, ale vůbec tu situaci neřeší. Argumentaci Stehlíkové vyvrací *ad rem* a se slabší ilokucí *argumentu ad personam* dodává, že to naopak svědčí o neznalosti toho zdlouhavého správního procesu. **Stehlíková** oponuje *argumentem ad hominem*, že situaci by to vyřešilo, pokud by se psychiatr podíval do registru zbraní a oznámil to praktickému lékaři. To **Švarc** vyvrací explikací správního postupu vedoucího

---

znamená, že naposledy Kovář prokazoval zdravotní způsobilost v roce 2005, nikoliv v roce 2000, jak uvádí Jílková.

¹³⁴ Tzv. Lesní vrah, který zastřelil tři lidi, dříve nějakou dobu pracoval u policie.

k odebrání zbraně a poté analogií poukazuje se *záluDEM 12* a *30* na „velké zefektivnění“ obdobné situace v zákonu o silničním provozu, které spočívalo v tom, že se to podezření o zdravotní nezpůsobilosti nehlásí posuzujícímu lékaři, ale přímo tomu, kdo ten řidičský průkaz vydává, čili obecnímu úřadu, a pak přeskakuje analogií přímo ke zbráním, které vydává policie, takže podezření na nezpůsobilost k držení zbrojního průkazu by se podle něho měla hlásit policii.

Ve **třetí vedlejší premise** dostává slovo host z publika **Jiří Hynek**, prezident Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu. Do debaty vstupuje s porušením maximy zdvořilosti, neboť nepozdraví a hned útočí na Stehlíkovou s argumentem *non sequitur*, že ji velmi důkladně poslouchal, ale že z jejích úvodních slov nevyplývalo, že by tomu systému pomohly psychotesty, a že mluvila pouze o tom, že selhal lékař i policie. Tam mu skáče do řeči Stehlíková a se *záluDEM 6* ho opravuje, že neselhala policie, ale systém, neboť kdokoliv, kdo projde obyčejným lékařským vyšetřením, může vlastnit zbraň, ale zdůrazňuje, že pro vlastnění zbraně je velice důležitá i psychická způsobilost, kterou musí vyšetřit psychiatr nebo psycholog. A s intencí argumentačně porazit Hynka mu pokládá otázky se *záluDEM 28*, proč se psychologickému vyšetření brání a zda se ho bojí, přičemž zvyšuje hlas. Hynek odpovídá, že se ho nebojí, že jím několikrát prošel a *ad hominem* (i když implicitně, neboť používá neurčité zájmeno „někdo“) **útočí na nezávislost** Stehlíkové, když vyslovuje myšlenku, že mu připadá, že si chce na tom vygenerovat byznys. Poté používá *záluD 30* s tím, že podle něho stačí dodržovat ten zákon, který je dnes platný. Hynek má výbornou dikci a zároveň využívá neverbální komunikaci k provokaci, neboť se během odpovědi Stehlíkové nepatřičně usmívá. Dále Jílková předává slovo **Jeronýmu Tejcovi**, aby se i on vyjádřil, co podle něho při tragédii v Uherském Brodě selhalo. Ten svou argumentaci začíná *záluDEM 19*, kdy v obecné rovině usuzuje, že nelze říct, jestli by šlo či nešlo tragédii zabránit, neboť to by byl dle jeho přirovnání „čirý populismus“, ale myslí si, že zákon je třeba měnit, podle něho totiž selhal systém i zákon. Poté *záluDEM 1* explikací upřesňuje, že problém je v tom, že v zákoně neexistuje možnost okamžitě na základě podezření, že držitel zbraně je nezpůsobilý k jejímu vlastnění, mu ji odebrat. Kdyby policie toto oprávnění měla, následoval by psychologický posudek a pokud by se podle něho prokázalo, že držitel zbraně je v pořádku, zbraň by se mu vrátila, pokud by se však zjistilo, že v pořádku není, pak by mu byl odebrán zbrojní průkaz. Tejc podotýká, že si je vědom zneužití takového řešení, ale přikládá mu malou váhu.

David Karásek se při své argumentaci vrací k **druhé premise**. Karásek trpí rotacismem a špatným vyslovováním sykavek. Se **záluDEM 33** reaguje na dosavadní diskuzi, kterou označuje jako diskuzi „co by, kdyby“, a přesvědčit hodlá „*empirickým argumentem*“. Na začátku s rektifikací („*Psychotesty, povinné psychotesty na zbrojní průkaz jako prostředek k zabránění masakrům, ...*“) zdůrazňuje, že psychotesty jsou v praxi a ve velkém měřítku vyzkoušené a ukázalo se, že nefungují. S **fallacia accidentis** analogií poukazuje na masakr v Devínské Nové Vsi z roku 2010 a následné zavedení povinných psychotestů na zbrojní průkaz na Slovensku v roce 2011, kdy za čtyři roky se na Slovensku od té doby odehrály další tři masakry. Na to reaguje **Šmoldas** a úspěšně jeho tvrzení vyvrací **ad rem**, když říká, že jich tam mohlo být ještě víc, což se Karásek pokouší vyvrátit **záluDEM 6**, že to je „čirá spekulace“, ovšem opět neúspěšně, neboť Šmoldas používá **záluD 26 ad hominem** („*To vaše je také spekulace.*“) a souhlasí s ním i **Stehlíková**, která exklamací dodává „*Zaplaťpánbůh!*“. Pak znovu skáče do řeči Šmoldasovi, který se opakuje s **nepřímým vyvracením apagogou**, že patnáctiprocentní úspěšnost psychotestu pro něho není málo, a ptá se Karáska s intencí vyvrátit jeho tvrzení **ad hominem záluDEM 28**, proč se tak „*vehementně*“ brání psychotestům, zda je to tak obtížné je absolvovat, načež Karásek odpovídá, že on jím prošel. Stehlíková mu odpovídá s ironií a kývnutím hlavy, že mu gratuluje. Do diskuze jim vstupuje **Jílková** a rovněž s ironií dodává „*Ale to jsme rádi, pane Karásku, ...*“, přičemž jejím hlavním záměrem pravděpodobně nebylo prozradit svou antipatii vůči **Karáskovi**, nýbrž posunout debatu dál, takže se ho ptá, proč nesouhlasí s tím, aby i ostatní držitelé zbraní prošli psychotesty. Ten reaguje tzv. záluDEM „*všechno, nebo nic*“, kde s návěstím „*podívejte se*“ chybně vyvozuje, že tři masakry za čtyři roky se nedají nazvat úspěšným opatřením podle jakýchkoliv měřítek. **Jílková** se **Šmoldasem** a **Stehlíkovou** mu však oponují, že jich mohlo být víc a že je lepší něco proti tomu dělat, než nedělat vůbec nic.

Dále se do debaty s intruzí vloží další host z publika, jímž je starosta obce Kravaře **Vít Vomáčka**, který se **záluDEM 13** a **12** s neúspěšnou intencí uklidnit debatu podotýká, že držení zbrojního průkazu není jako držení rybářského průkazu, a on jako občan, ač velmi liberální, si nepřeje potkávat v nákupních střediscích ozbrojené lidi. A se zdůrazněním přiznává, že je tím velmi znepokojen. Tím se argumentace v podstatě posouvá ke **čtvrté vedlejší premise**, která se zabývá otázkou, zda držitelé zbraní jsou potenciálním rizikem pro ty, kteří zbraň nevlastní. Na Vomáčku navazuje **Gruber**

záluďem **16 ad hominem**, když se ptá, zda **Vomáčka** pozná, kdo je ozbrojený. Ten odpovídá, že to nepozná a že to ani nechce poznat a připojuje **záluď 13**, když porovnává, že řidiči kamionu musejí chodit na psychotesty každý rok a zbrojní průkaz se vydává na 10 let. A analogií dodává, že auto je také zbraň. V tomto místě mu skáče do řeči **Gruber** a vyvrací jeho argumentaci **přímou ad hominem**, když upozorňuje, že ty zákony netvoří oni, držitelé zbraní, ale zákonodárci. Poté dává Jílková slovo **občanovi z publika**, který se hlásí. Ten se ptá s **ignoratio elenchi** Vomáčky, zda zná statistiky, kolik lidí zemřelo následkem střelné zbraně za minulý rok, když mluví o tom, že by chtěl omezit zbraně a že se necítí v jejich přítomnosti bezpečný. **Vomáčka** odpovídá, že statistiky nezná a že mluvil pouze o svém pocitu. **Občan z hlediště** mu sděluje počet dopravních nehod za rok 2014 a s aluzí a **záluďem 16** se vrací k tvrzení Vomáčky, že auto je taky zbraň, ale přitom ho nikdo jako zbraň nepoužívá, neboť si to ani neuvědomuje, že auto by mohlo být zbraní. A s argumentem **secundum quid** analogií obrací toto tvrzení, že když má někdo zbraň, tak si naopak uvědomuje, že je to zbraň a podle toho se chová a má k ní respekt. Jeho argumentace si vysloužila v publiku potlesk. **Vomáčka** oponuje s ironií: „*Pardon, to bylo vidět na tom Uherském Brodě*“. Občan z publika však pokračuje **záluďem 16**, který chce dovést analogií **ad absurdum**, že pokud budou chtít omezit či zakázat zbraně, ať zakážou i řízení aut a ať nařídí povinné psychotesty i pro kuchařky ve školách a podobně. Jeho argumentaci se **záluďem 26** zase dovádí **ad absurdum** **Stehlíková**, když z jeho řeči vyvozuje, že se stane masakr a nebude se tedy dělat nic, protože máme auta. Na ni reaguje **občan záluďem 24**, že to byl masakr, kterému nelze jenom tak předejít, protože je to tragédie. Pokračuje opět **ignoratio elenchi**, že **Stehlíková** chce omezovat 290 000 držitelů zbrojního průkazu, ale ta mu ale intruzí vstoupí do řeči a se zvýšeným hlasem se ohrazuje, že omezovat nikdo nikoho nechce a se **záluďem 6** upozorňuje, že nošení zbraně není právo, ale privilegium a člověk by se k tomu měl chovat zodpovědně. **Občan** upřesňuje s **fallacia accidentis** a **kvantifikací kvality** zakončenou dialektickou otázkou, že pokud by se omezovalo těch 290 000 držitelů zbraní, bude to jen na základě jedné tragédie, která se může stát kdekoliv. U občana je z jeho slov patrné, že je odpůrcem zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu. Lze to vypořadovat i z místa, kde sedí, neboť diváci v publiku jsou rovněž stejně jako hlavní diskutující hosté zpravidla prostorově rozdělení dle jejich názoru, zda se prezentují jako příznivci či odpůrci hlavní premisy. Argumentaci občana lze považovat za částečně úspěšnou, neboť jeho poslední tvrzení vyvrací Jílková.

S tímto sporem se debata přesouvá k **páté vedlejší premise**, zda má smysl zpřísnovat podmínky pro držení zbrojních průkazů v České republice. **Jílková** se vkládá do diskuze, navazuje na občana a připomíná, že tragédie v Uherském Brodě nebyla jediná a že například jen ve Zlínském kraji, kde se odehrála, se za posledních šest let staly tři hromadné vraždy spáchané střelnou zbraní. **Občan z hlediště**, který mluvil i předtím, přitakává a doplňuje statistiku Jílkové s informací, že za posledních 5 let bylo zastřeleno celkem 18 lidí v rámci vražd, kde byl zastřelen víc jak jeden člověk. **Jílková** mu však s intruzí namítá, zda by nebylo lepší, aby nezemřel nikdo střelnou zbraní, na což **občan** reaguje *záludem 29* a fallaciem tzv. „*všechno, nebo nic*“: „*Tak jo a přestaňme jezdit auty.*“ Do toho vykřikuje **Stehlíková** s *non sequitur*, že se nikdo nebaví o autech. **Šmoldas** následně dovádí argumentaci občana *ad absurdum*, když říká, ať tedy přestaneme létat i letadly, a znovu opakuje, že psychotesty nejsou všemocné, ale že stačí, když se tím zachrání jeden jediný člověk. Stejně tak podle **Stehlíkové** je nutné s tím něco udělat a s dialektickou otázkou, kde lze doložit morfologické a syntaktické chyby („*zavírat na to oči*“ místo „*zavírat nad tím oči*“), podotýká: „*Proč na to zavírat oči a říkat nebudeme dělat vůbec nic?*“ Následně Jílková předává slovo **Tejcovi**, který pátou vedlejší premisu *vyvrací nepřímou instancí*. Se *záludem 32* říká, že si je vědom toho, že psychologické a psychiatrické posudky úplně všechno nevyřeší, přičemž vzpomíná na jednu bývalou politickou stranu, do níž politiky také vybíral psycholog, a s *důrazem na rozšířený názor* dodává, že všichni vědí, jak to s tou stranou dopadlo. S *důrazem na rozšířený názor* vzpomíná také případy policistů, kteří prošli relativně náročnými testy a nakonec vraždili nebo organizovali násilnou trestnou činnost. V první osobě plurálu imperativu pronáší ilokuční akt, aby se mluvilo o řešení, jak indikovat problematické osoby páchající přestupky. Se *záludem 30* odkazuje na zákon, kde je stanoveno, že pokud někdo spáchá určitý typ přestupku dvakrát během tří let, tak má přijít o zbrojní průkaz. V závěru své argumentace pokládá dialektické otázky, jestli některé přestupky proti veřejnému pořádku nemají vést automaticky k tomu, že ten člověk bude odeslán na nějaké psychologické vyšetření. **Jílková** po něm však požaduje konkrétní příklad a s aluzí na uherskobrodského střelce se ptá, zda by stačilo, aby třeba jen arogantně nadával sousedům. **Tejc** s *důrazem na pravděpodobnost* odpovídá, že to může být vyhodnoceno jako přestupek, po němž by mohl následovat psychologický test. Na Tejce reaguje **Hynek** argumentem *non sequitur*, že to, co on navrhuje je akceptovatelné, ale že debata je o posílání na plošné

testy. Dále vstupuje do debaty **Šmoldas** a se slabou **jistotní modalitou** a s **intencí implikovaného záludu 13** sděluje, že to neví jistě, ale že se mu zdá, že řidiči po šedesátém roce musí chodit na fyzické vyšetření pravidelně každé dva roky. Jeho zamýšlený **zálud 13** je však díky zvolání **Karáska**, že to platí i pro zbrojní průkaz, neúspěšný. Jílková pak se záměrem ukončit debatu o povinných psychologických testech předává slovo **Mileně Bačkovské** z Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra s otázkou, zda něco takového ministr vnitra bude navrhovat. Ta explikací sděluje, že ministerstvo vnitra se nedomnívá, že by zavedení plošných psychotestů vyřešilo situaci, ale že si myslí, že je třeba, aby všichni lékaři včas prostřednictvím Centrálního registru zbraní zjistili, zda jejich pacient je držitelem zbrojního průkazu a aby mohli potenciálně nebezpečného pacienta odeslat na psychotesty a na základě nich by pacientovi pak policie mohla odebrat zbraň. Z publika se však ozývá, že je to hloupost. **Občanka z publika** se s maximou zdvořilosti představí a pozdraví a s pomocí **záludu 6 a fallacia compositionis** sděluje, že se jí navrhované řešení ministerstva jeví jako hloupost a že systém, s rektifikací se opravuje „nebo *zákon teda*“, opět zklamal v tom, že se zase vymýšlí něco, co občana neuchrání, protože praktický lékař není schopen poznat, jestli je dotyčný pacient duševně nemocný. Na občance je znát emocionální rozrušení, které se projevuje fragmentarostí vět, hovorovým jazykem (obecná čeština), zpřeházeným slovosledem, ale i expresivním výrazem „hloupost“. Občanka je, jak implikují její slova i místo, kde je v publiku usazena, příznivkyní zpřísnění podmínek pro držení zbraní. Svou argumentací byla částečně úspěšná, neboť **Bačkovská** reaguje **přímým vyvrácením fallacia compositionis**, že mluvila o všech lékařích, ne jen o praktických. Tento argument však úspěšně vyvrací **Šmoldas**, který humorně s analogií nachází ve vyjádření Bačkovské **zálud 3**, jenž vyvrací **ad absurdum** pomocí příběhu s osobní zkušeností. Vypráví o tom, jak byl nedávno u své praktické lékařky, která se divila, že u ní sedm let nebyl, na což jí on odpověděl: „*No a proč bysem sem chodil?*“ A stejně tak podle něho „psychopat“, který o sobě ví, že je „psychopat“, tak nepřijde k lékaři se slovy: „*Dobrý den, já jsem psychopat. Změřte mě.*“ Ten totiž nemusí jít deset let k žádnému lékaři.

Jílková se následně obrací na Švarce, aby zareagoval na opatření, které chce navrhnout ministerstvo vnitra. Tím se dostává diskuze k **šesté vedlejší premise**. **Švarc** s porušením maximy kvality z důvodu dodržení maximy zdvořilosti a taktu sděluje, že myšlenka byla dobrá, ale **ad rem** ji **přímo vyvrací**, neboť je dle něho nepředstavitelné,

aby všichni lékaři po každém vyšetření nahlíželi do Centrálního registru zbraní. **Stehlíková** s **Bačkovskou** *zábudem 1* upřesňují, že by se to týkalo pouze pacientů, kteří by mohli být nebezpeční okolí nebo sobě. Podle **Švarce** právě v tom spočívá ono nedomyšlení opatření, neboť každý pacient může být nebezpečný sám sobě, dodává se *zábudem 3* a celé své vyjádření shrnuje *zábudem 13*, že není možné uložit lékařům povinnost dívat se u každého pacienta do registru nehledě na to, že smysl lékařů není dodržovat klid zbraní v České republice, což zakončuje dialektickými otázkami, jak by to zdůvodnili a jak by to zaplatili. Jílková poté vyzve **Tejce**, aby reagoval na Švarce. Ten reaguje *zábudem 19*, že je otázka, zda se to dá ve všech případech poznat, ale že by tady měla být nějaká odpovědnost a pokud má určitý lékař informace, že pacient by mohl být nebezpečný, měl by být také informován praktický lékař, který vydává zdravotní posudek a který pak může učinit další patřičné kroky. S *argumentem ad populum* doplňuje, že by také chtěl, aby se zdravotní posudky vydávaly pouze na pět let. **Jílková** ho napomíná, aby se držel tématu, přičemž se přerekne, a dokonce mu v jednu chvíli tyká („*Ano, ale pane předsedo, držme se teď té debaty, prosím tě, tedy lékaři budou mít povinnost: jeví se mi někdo nebezpečný, musím se podívat do registru a nahlásit...*“). **Švarc** jí intruzí vstupuje do řeči a *přímo ad rem* vyvrací její tvrzení, že taková povinnost není možná. Jílková mu však oponuje, že bude, protože to navrhuje ministerstvo vnitra, což **Bačkovská** potvrzuje a se *zábudem 1* a *návěstím* „*Podívejte se,...*“ vysvětluje, že v současné době jsou ve vyhlášce přesně stanoveny diagnózy, kterými nemohou držitelé zbrojních průkazů trpět a lékaři je mají znát, protože vydávají posudky, a že pouze u těchto diagnóz by lékaři měli ověřit, zda je daný pacient držitelem zbrojního průkazu, nebo ne. Na to **Švarc** reaguje *zábudem 33* a *fallaciem compositionis*, že problém je v tom, že se to týká všech lékařů, kteří se dozvědí, že někdo je držitelem zbrojního či řidičského průkazu a s *důrazem na rozšířený názor* či s *argumentum auctoritatem* vysvětluje, že naprostá většina jeho kolegů by řekla, že to kazí důvěru, pokud by pacient měl jistotu, že psychiatr bude mít povinnost podívat se do registru a oznámit to. **Jílková** tento argument zdůrazňuje jako „*velmi důležitou připomínku*“ se *zábudem 30*, že to říká i předseda Psychiatrické společnosti a „*řada psychiatrů*“. **Stehlíková** oponuje rovněž *zábudem 30*, že lékařům ale toto ukládá zákon. **Jílková** se pokouší vysvětlit Stehlíkové i divákům, proč mají psychiatři strach, že pacienti se k nim nebudou chtít chodit léčit, ale neúspěšně, protože se do toho sama zamotává, proto prosí o argumentační pomoc **Švarce**. Ten shrnuje s *důrazem na rozšířený názor*, že se všichni shodnou na tom, že zákony je potřeba zefektivnit tak, aby

duševně nemocný člověk o zbraň přišel. Se *záľudem 30* upozorňuje na již platnou vyhlášku, která stanovuje, za jakých zdravotních podmínek nemůže držet pacient zbraň a enumerací zdravotních poruch ji *relativizuje*, když říká, že na to není potřeba žádný lékař a že každý občan pozná, že je někdo agresivní, podotýká se *záľudem 3*. S rektifikací rekapituluje, že jedna z jeho myšlenek je změnit zákon tak, aby i občané mohli zareagovat na to, že je někdo, kdo je duševně nemocný, držitelem zbrojního průkazu, protože doposud nic takového neexistuje. **Jílková** s intencí vmanévrovat Švarce do pozice pro něho nevýhodné mu intruzí vstupuje do řeči a podotýká, že se vyvléká z odpovědnosti a že má mluvit za psychiatry a říct druhé straně a Bačkovské, proč nechtějí psychiatři nahlížet do Centrálního registru zbraní a čeho se Švarc obává. Na to jí **Švarc** odpovídá, že se obává, že na to nebude čas ani prostředky, protože by musela být uzákoněna povinnost dívat se do registru u každého pacienta, protože všichni psychiatrickí pacienti jsou riziková.

V dalším úseku se **Karásek** vrací ke *čtvrté vedlejší premise*, tedy zda jsou držitelé zbraní potenciálním rizikem pro ty, kteří zbraň nevlastní. Stehlíková s Gruberem mu skáčou do řeči, proto na ně **Karásek** zvyšuje hlas, aby ho to nechali doříct, protože by rád ukázal, jak velké to riziko ve skutečnosti je, přičemž naráží na zkreslování informací médií. Na přehledném grafu ukazuje statistiku kriminality za rok 2014, kterou doplňuje komentářem, jehož působivost zvyšuje inverzí („*kriminalita násilná*“), epanastrofou („*Tohle je kriminalita se zbraní, s jakoukoli zbraní včetně klacků, kamenů apod.*“) a parentezí („*Toto je násilná kriminalita se střelnou zbraní, do toho jsou započítány i vzduchovky a všechno.*“). Do řeči mu zase vstupuje **Stehlíková** a doplňuje ho se *záľudem 12*, hyperbolou a opětovným porušením maximy zdvořilosti, že ta je na rozdíl od ostatních fatální, protože „*klackem nezavraždí*“. Na to se z hlediska ozvou pobouřené hlasy. **Karásek** s *kvantifikací kvality* však ukazuje na grafu nejmenší sloupeček, který představuje kriminalitu s legálně drženou zbraní. Lze vypožorovat, že **Karásek** je při své argumentaci zcela zaujatý čísly, pro mnoho přihlížejících však v tomto případě čísla nehrají žádnou roli. **Jílková** mu viditelně rozzlobená vstupuje do řeči a zvyšuje na něho hlas, či přímo křičí, aby jí řekl, kolik lidských životů představuje ta malá čárka, načež jí **Karásek** odpovídá šest, což Jílkovou nutí k ještě většímu křiku s otázkou, zda šest lidí je pro něho málo. **Karásek** jí stále zaujatý čísly reaguje s neúspěšnou intencí o *záľud 26* dialektickou otázkou „*Šest z kolika?*“. **Jílková** ho s *non sequitur* upozorňuje, že je to úplně jedno z kolika a s *argumentem ad personam*

dodává, že kdyby to byl on ze všech lidí v tomto díle pořadu, tak i to by asi byla škoda, a že je třeba hledat takové opatření, aby tam nebylo vůbec nic. Na to **Karásek** zvolá s *argumentem ad absurdum*, že toho ale není možné dosáhnout.

Dále dostává slovo **občan z publika**. Ten se s maximou zdvořilosti představí a s dotazem na Stehlíkovou, případně na Šmoldase se vrací ke **druhé vedlejší premise** (Je možné, aby povinné psychologické testy zabránily legálnímu držiteli zbrojního průkazu v trestném činu?) a se *záľudem 2* se ptá, jakým způsobem by podle nich stát zajistil, že ti duševně nemocní lidé by nepoužili jakýkoli z mnoha jiných prostředků, pomocí kterých lze ublížit velkému počtu lidí. S epanalepsí na konci svého dotazu zdůrazňuje, že jsou to lidé, kteří rozhodují o tom, že chtějí ublížit co nejvyššímu počtu lidí. Se *záľudem 26* dodává, že je potřeba chránit společnost před lidmi, ne před zbraněmi. Z hledišť se ozývá potlesk. **Stehlíková** přitakává, že vraždí lidé, ale s *argumentem secundum quid* odpovídá, že rizikem pro většinu lidí, jsou ti, kteří neprojdou zmiňovaným sítím a že většina žádnou zbraň nemá. Na to se z hledišť ozve pobouřený hlas, Jílková mu tedy dává slovo. **Rozzlobený občan z hledišť** s maximou zdvořilosti pozdraví, představí se křestním jménem a *záľudem 2* se Stehlíkové ptá, zda doma nemá nůž. Ta se pokouší obrátit jeho argument *záľudem 26*, když říká, že ona s sebou nůž nemá a doufá, že on u sebe nemá střelnou zbraň. Rozlíčený občan zvyšuje hlas a vyvrací její tvrzení *ex concessis*, když říká, že u sebe ho nemá nikdo, že se ptal, zda ho má doma. **Stehlíková** se pokouší *záľudem 18* vysvětlit s tautologií, že střelná zbraň má daleko větší, fatálnější dosah. **Rozzlobený občan** se *záľudem 12* vyvrací její tvrzení *ad rem*, když s porušením snad všech maxim zdvořilosti vysvětluje, že pokud by vzal své 30 dkg vážící klíče a udeřil jimi Stehlíkovou po hlavě, bude z ní „mrtvý koš“, načež se v publiku ozývá pobavený smích. **Stehlíková** se pokouší vyvrátit jeho tvrzení *ad rem* se *záľudem 13* a *argumentem ad auditorem*, když popisuje, že zastřelení lidé v Uherském Brodě neměli šanci se jakkoliv bránit a že pokud by měl Kovář nůž, nezůstalo by tolik obětí, neboť střelná zbraň mění i psychiku toho, kdo ji nosí, protože zbraň zvyšuje těmto lidem sebevědomí. Svou argumentaci ukončuje se *záľudem 12*, že snaha pomstít se pomocí zbraně je stará jako lidstvo samo. Na její slova reaguje **Gruber**, který se *záľudem 4* pokouší vyvrátit její argument tak, že si Stehlíkovou nejprve nechá potvrdit, že výhodou střelné zbraně je, že zabíjí na velkou vzdálenost, následně pokládá dialektické otázky, kolik metrů měla restaurace Družba a nakonec sám vydedukuje, že na to stačil ten nůž. **Stehlíková** se však brání tím, že se pokouší dovést

jeho *argument ad absurdum*, když se *eristickou otázkou* ptá, zda dvaasedesátiletý důchodce zabije nožem osm lidí. **Gruber** následně s analogií *záludem 18* připomíná maketový útok v Novém Boru, **Stehlíková s Jílkovou** mu však namítají *non sequitur*, že to nesouvisí s podstatou sporu.

Jílková pak posouvá debatu k *sedmé vedlejší premise*, když se ptá Karáska, zda se lze spolehnout na praktického obvodního lékaře, že bude dostatečným sítem pro zachycení zdravotně nezpůsobilých držitelů zbraní. **Karásek** se domnívá, že to je dostatečné síto a se *záludem 18* dodává, že to totiž není jediné síto, které tam je, a znovu ukazuje na nejmenší sloupeček (dle jeho slov „*tenkou čárku*“) na grafu znázorňujícím násilnou kriminalitu za předchozí rok. **Jílková** mu intruzí vstupuje do řeči a ptá se, jak si tedy vysvětluje, že útočník dostal 14. ledna potvrzení o tom, že je zdravotně způsobilý pro držení zbraně. Na řeči jejího těla si lze povšimnout opět rozrušení, když přistupuje ke Karáskovi úmyslně blízko (což bývá uplatňováno v rámci manipulace např. při výslechu u policie), zároveň si přitahuje Karáskův oční kontakt, zdvíhá ukazováček, nebo zaujímá nekongruentní postoj s rukama v bok a zdůrazňuje svou dikci zvýšeným hlasem a zřetelným akcentováním některých slov, zejména časového údaje 14. ledna. **Karásek** s očním kontaktem neuhýbá a podotýká, že pak ovšem byla ta způsobilost odvolána. **Jílková** upřesňuje, že podnět k tomu však nedal praktický lékař, ale příbuzní Kováře, kteří obvodnímu lékaři napsali, a s intencí vkomponovat Karáska do nevýhodné pozice se jej ptá, když tedy odmítá psychologické testy a větší zapojení psychiatrů, zda jsou obvodní lékaři dostatečnou zárukou, že nemocný člověk nezíská zbraň. To **Karásek** vyvrací *nepřímo apagogou*, když odpovídá, že neodmítá větší zapojení psychologů, jen si myslí, že plošné preventivní prohlídky lidí toto nedokážou. **Tejc** se k sedmé vedlejší premise vyjadřuje *přímým vyvrácením ad rem*, neboť podle něho sám obvodní lékař není dostatečným sítem k zachycení zdravotně nezpůsobilých držitelů zbraní. Dále se vyjadřuje *indukcí a záludem 19* a upozorňuje na již zmiňované problémy. Jednak se dle něho musí vymyslet způsob, jak dostat duševně nemocného, potenciálně nebezpečného, držitele zbraně k psychiatrovi nebo psychologovi, jednak musí reagovat sám lékař, když zjistí, že by pacient mohl být nebezpečný, jednak může být podezření v okolí, kdy pak musí mít možnost jednat policie. Následně reaguje **Vomáčka**, který názorně ukazuje, jak vypadá dokument o Zdravotní způsobilosti držení střelné zbraně, s intencí upozornit na jeho stručnost a analogicky vyjádřit, že praktický lékař tudíž není dostatečným sítem. Dále se *záludem 35, argumentem ad populum a ad*

auditorem vypráví, že existují případy, kdy jeden dostane povolení o zdravotní způsobilosti od lékaře za 50,- Kč a druhý úplně stejné povolení od jiného doktora za 1.500,- Kč. Švarc se *záludem 1 a 30* upřesňuje, že dle zákona je posuzujícím lékařem praktický nebo závodní lékař a s univerbizací typickou pro mluvený projev dodává, že „obvodáci“ byli zrušeni v devadesátém roce, což opět poukazuje na nepřesnost a nepřipravenost Jílkové. Dle něho je problémem jednak to, že praktického lékaře může každý změnit čtyřikrát do roka a zejména pak to, že mezi lékaři nemají žádnou elektronickou komunikaci, tudíž posuzující lékař se dozví jen to, co mu řekne pacient nebo, co mu pošlou kolegové poštou. Sedmou vedlejší premisu tedy *vyvrací přímo ad rem*, že síto podle něho není vůbec spolehlivé, ale s návěstím „*Nicméně pozor,...*“ upozorňuje, že praktický lékař má možnost přikázat specializovaná vyšetření a s *argumentem ad populum a auditorem* podotýká, že pokud se na ně dívají praktičtí lékaři, „*tak at' posílají ty lidi k psychiatrovi a nezanedbávají to*“. Poté se vrací ještě k odpovědnosti jiných lékařů z předchozí otázky a navrhuje, aby tito lékaři měli povinnost oznamovat to přímo policii, nikoliv posuzujícímu lékaři, protože tak to trvá moc dlouho.

Další občan z publika, který dostává slovo, se vrací ke **druhé vedlejší premise** a ve svůj dotaz koncipuje, jak by to nazval Barthes, jako mýtus „*vakcína*“, když se ptá, zda se Stehlíková nezaměřuje spíše na léčbu symptomů, místo toho, aby se v debatě řešilo, jak by se dalo zabránit tomu, aby se stal z člověka masový vrah. **Stehlíková** s ním souhlasí, ale s exklamací nakonec sděluje, že selhal systém. S *argumentem ad auditorem* pokládá dialektickou otázku, proč psychiatr neoznámil policii, aby člověku, který vážně uvažuje o pomstě celému světu, sebrala zbraň. U **občana** se lze domnívat, že je odpůrcem povinných psychotestů a jeho intencí je obhájit právě tuto tezi. Opět to dokazuje i místo, kde sedí. Svou argumentaci v závěrečné replice zakončuje *argumentem ad hominem* s persvazivní aplikací návěstí: „*A jestli mu zatrhnete tak zvaně jeden, budete souhlasit se mnou, že takovej člověk si svůj prostředek najde*.“ Stehlíková reaguje *záludem 29, 30 a argumentem ad auditorem*, že to by ale znamenalo, že se nebudou řešit zbraně, masakry, co se dějí ve Spojených státech, což je ráj pro střelce, dodává se *záludem 12*. Z její paralepse „*nebudeme se srovnávat*“ vyplývá, že právě toto srovnání bylo ilokučním aktem, který zamýšlela učinit.

Otázka **dalšího občana z publika** směřovala k **páté vedlejší premise**. Tento občan sdělil *zábudem 30*, že se ztotožňuje přesně s tím, co řekl Tejc, a sice že podmínky v ČR pro držení zbrojních průkazů není třeba zpřísnovat, protože zákon o střelných zbraních, který platí u nás, je „*naprosto dokonalý a zabraňuje většině problémům*“. K persvazi opakuje to, co bylo již několikrát během debaty řečeno, že vrah, který chce vraždit, si svou cestu najde. Podává jen stručnou enumeraci: vraždící sestřička, heparinový vrah, Rožnov. A podotýká, že nechce v pořadu dávat návody, jak to dělají některá média. **Tejc** reaguje na občana, že neví, jestli je zmiňovaný zákon nejlepší, ale rozhodně patří mezi ty lepší systémy a s *argumentem ad auditorem* upozorňuje, že i on má bohužel mezery a každá mezera může stát život, takže je třeba zákon doladit, ale podle jeho názoru je po zpřísnění, které proběhlo před několika lety, relativně dobrý. **Jílková** mu však s *argumentem ad absurdum* namítá, že je to divné zpřísnění, protože původně se zbrojní průkaz vydával na pět let a v roce 2014 se to změnilo na deset let, a ptá se Tejce proč. **Tejc** se *zábudem 35* a *argumentem ad populum* odpovídá, že je přesvědčen, že to je věc zralá na změnu. **Jílková** pak se *zábudem 24* a *argumentem ad hominem* sděluje, že se dočetla, ale opět neuvádí zdroj, že za tím prodloužením zbrojního průkazu stojí myslivecká lobby. Poté představuje pana Králíčka, který v pořadu zastupuje 65 000 myslivců, a záměrně ho staví do nevýhodné pozice, když se ho ptá, zda je pravda, že myslivci zvou poslance na hony a podobně, protože mají zájem, aby se vydávání zbrojního průkazu prodloužilo na deset let. **Králíček** jí tuto tezi *přímo vyvrací ad rem*, že měli úplně jiné zájmy a se *zábudem 18 a 35* žádá Stehlíkovou, aby veřejně řekla, kolik psychotest stojí a jak dlouho platí. Nakonec si odpovídá sám, když říká, že psychotest nemusí platit ani týden, protože platí v závislosti na psychickém stavu člověka, a co se týče ceny, tak ta se pohybuje od 4.000,-Kč do 5.000,-Kč, dodává s *důrazem na peníze*, což mu hned **Jílková** se *zábudem 38* a *argumentem ad hominem* vytýká a ptá se ho, proč nechce platit za psychotesty, když chce mít myslivectví jako hobby. **Stehlíková** ji se *zábudem 12* doplňuje, že je to drahý, luxusní koníček. **Králíček** se brání s enumerací, za co všechno jako myslivec musí platit, a že neví, proč by měl platit další poplatek, když chodí k lékaři pravidelně a je normální. **Stehlíková** oponuje svým již několikrát řečeným tvrzením se *zábudem 30* a *důrazem na rozšířený názor*, že tak to cítí většina a ta chce bezpečí. Do debaty se vloží **Gruber**, který úspěšně obrací Stehlíkové argument *zábudem 26*, když souhlasí s tím, že pokud je to oficiální, tak je myslivectví drahý koníček, ale vzápětí na Stehlíkovou útočí *ad*

hominem, že kdyby zavedla psychotesty, tak by tím podnítila korupci, protože člověk, který by na ně šel, by je chtěl udělat za každou cenu.

Následně **Jílková** s intencí posunout debatu zase dál pokládá otázku starostovi obce Kravaře, co může obec dělat v souvislosti s držním zbrojního průkazu u občana, který dlouhodobě vykazuje známky agresivity vůči svým spoluobčanům a páchá přestupky, čímž se debata dostává k **osmé vedlejší premise**. **Vomáčka** explikuje, že obec v této souvislosti nemůže dělat nic, neboť jednak neví, kdo je držitelem zbrojního průkazu, jednak pokud má tzv. mandátní smlouvu a přestupkové řízení jí dělá někdo jiný, tak se obec ani nedozví, zda byl dotyčný uznán vinným a jak byl potrestán. Na to se **Jílková** obrací k **Bačkovské** a ptá se, zda bude ministerstvo v této věci sjednávat nějakou nápravu. **Bačkovská** navrhuje analogii řešení pomocí Centrálního registru přestupků a s anaforou líčí: „...*vědělo by se to všechno, vědělo by se to rychle a vědělo by se to online.*“ Zároveň doplňuje, že ministerstvo připravuje návrh, kterým umožní obcím možnost sdělit relevantní informace k vydávání zbrojních průkazů. **Hynek** však s *fallacia compositionis* namítá, že obec by sice měla mít podle něho možnost vyjadřovat se, ale nemůže se vyjadřovat k vydávání zbrojních průkazů z toho důvodu, že je to celostátní, potažmo celoevropský dokument. Toto však **Bačkovská** vyvrací *ad rem přímo*, když říká, že určitě nenavrhují, aby si starosta mohl rozmyslet, že chce „gun free“ město (anglicismus).

Jílková upozorňuje, že budou muset končit, proto dává ještě prostor pro dotazy z publika. **Občan**, který se přihlásí, s maximou zdvořilosti pozdraví, představí se a předešle, že jeho dotaz, s nímž se vrací k **páté vedlejší premise**, bude rychlý. S aplikací argumentu *ex silentio* se ptá příznivců zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu, jestli by mu mohli říct, kdy a kde pomohlo nějaké zpřísnění vydávání či držení zbrojního průkazu, protože on takový případ nezná, ale zná naopak případy, kdy to vedlo k vyšší kriminalitě a větším masakrům. Po jeho slovech se ozývá z hlediště potlesk. Logicky z jeho argumentace můžeme vyvodit, že se jedná o odpůrce zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu. **Stehlíková** se pokouší persvazivním návěstím („..., že snad souhlasíte se mnou...“) navodit u občana kooperaci, to se jí však nepovede, neboť občan a priori nesouhlasí. Se *záhledem 30* vysvětluje, že je nutné naplnit *literu v zákonu*, která nedovoluje, aby duševně nemocný nosil zbraň. **Jílková** jí následně pokládá otázku, jací občané podle ní žádají o zbraň, když uvedla, že 5 %

z nich mohou být psychicky narušené osobnosti. **Stehlíková** pouze odkazuje na zdroj těchto čísel, jímž je Slovenská asociace psychologů. Do toho jim však intruzí vstupuje **Karásek** a zaraženě namítá se *záľudem 12* a úspěšnou intencí dovést tvrzení Stehlíkové *ad absurdum*: „Počkejte. Tady je 300 000 držitelů zbraní. Pět procent z toho je 15 000. To tady jako je 15 000 lidí, kteří jsou ozbrojení a nebezpeční? To bysme tady měli válku!“ Jílková se Stehlíkovou mu přitakávají, a když jim Karásek položí eristickou otázku „A máme tu snad válku?“ , **Stehlíková** vyvrací jeho argumentaci *ad hominem* se *záľudem 38* a *argumenty ad auditorem* a *ad personam*, že Karásek mluví jen o sobě a o svých zájmech, že se chce cítit bezpečně, ale většina, která zbraň nemá, se chce také cítit bezpečně a připomíná, že právo většiny převažuje nad právem menšiny. Tento její oblíbený, již několikrát v debatě aplikovaný argument, lze však považovat také za *proton pseudos*, neboť vyplývá z neprokazatelné premisy. Stehlíková totiž mluví za většinu, ale nedokládá, jakým způsobem zjistila stanovisko většiny, tudíž se lze domnívat, že si ho pouze vymyslela, jak radí Schopenhauer v *záľudu 30*. **Karásek** však místo toho, aby reagoval protiúderem na některý z uvedených faulů, postupuje raději s intencí *záľudu 4* či *11* a dává výčet, že je dospělý, svéprávný a svoji bezúhonnost může doložit až do svých 15 let, na základě čehož si může dovolit, aby k němu zákon přistupoval s principem presumpce nevinny, přičemž používá přítomné autority Tejce jakožto předsedy Ústavně právního výboru. **Jílková** mu však skáče do řeči a neprofesionálně dává najevo svůj názor k otázce zpřísnování podmínek pro držení zbraní v ČR i zároveň své antipatie ke Karáskovi, kterého několikrát upozorňuje, že 15 000 držitelů zbraní může být psychicky nemocných. **Karásek** zase Jílkovou žádá, aby ho nechala domluvit, ta mu odpovídá, že kdyby mluvil zajímavě, tak by ho nechala domluvit, což vyvolá v obecnstvu smích. Karásek se ohrazuje, že mu Jílková skočí vždycky do řeči, než stihne dokončit myšlenku, načež mu Jílková odpovídá, že to trvá dlouho. Nakonec mu dá ještě šanci, aby se vyjádřil, a Karásek pokračuje *záľudem 4*, který zakončuje dialektickou otázkou, co kdyby člověk, který ho obviňuje, že by mohl se zbraní spáchat trestný čin, raději předložil nějaké důkazy jeho nebezpečnosti. **Jílková** mu pak znovu skáče do řeči a s analogií mu pokládá dotaz, co by jí řekl závěrem na to, že v USA byla provedena studie, která zjistila, že v 99,5 % z celkových vražd v USA spáchaných legálně drženou střelnou zbraní, kterou si domácnosti pořizují pro svoji domácí ochranu, zemře člen domácnosti a jenom 0,5 % byla použita proti vetřelcům, co se k nim vloupají. Na to jí **Karásek** odpovídá *argumentem ad sequitur*, že v USA je úplně jiný systém držení zbraní než v ČR.

V poslední, **deváté premise** se **Jílková** ptá Švarce, jak občan pozná, že jeho soused, nebo někdo jiný z jeho okolí může být nebezpečný a zda by to měl někam hlásit, přičemž ho prosí o stručnost, protože musí končit. **Švarc** explikuje, že to se pozná těžko a že v současném systému s tím není moc co dělat a tuto myšlenku dovádí s humorem *ad absurdum*, že spousta lidí má sousedy, kteří jsou celoživotně nepříjemní a i když to poznají, že jsou nebezpeční, tak s tím mnoho neudělají, protože všichni mají právo být nepříjemní. Jílkové ta odpověď však nestačí, tak prosí ještě o velmi stručnou odpověď **Bačkovskou**. Ta odpovídá se *záľudem 19* a *argumentem ad populum*, že lhostejnost je velký problém a že by občané měli upozorňovat policii, pokud se jim bude někdo jevit nemocný a policie pak toho člověka pošle k doktorovi, na druhou stranu dodává, že anonymní udání nemůže být podnětem pro odnětí zbrojního průkazu.

Abychom mohli lépe zhodnotit, jak efektivně hlavní diskutéři hájí svá stanoviska, která se odvíjí od jejich životních podmínek a zkušeností, zaměříme se u hostů reprezentujících politické a odborné stanovisko také na jejich základní životní fakta a sociální příslušnost. U hostů zastupujících veřejnost budeme toto posuzovat pouze na základě informací získaných prostřednictvím daného dílu pořadu.

JUDr. Jeroným Tejc¹³⁵ je poslancem Parlamentu České republiky, od roku 1997 je členem ČSSD. Absolvoval PF MU v Brně a od roku 2005 provozuje vlastní advokátní praxi. Od roku 2002 až do roku 2006 působil jako člen Zastupitelstva města Brna. Podílel se na členství ve statutárních orgánech několika společností spojených s městem Brnem. V období let 2005–2007 byl členem Ústředního výkonného výboru ČSSD. V roce 2006 byl zvolen poslancem do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. V roce 2011–2013 byl předsedou Poslaneckého klubu ČSSD, kde působil také jako stínový ministr vnitra a od roku 2013 je předsedou Ústavně právního výboru. Je ženatý a má jedno dítě.

¹³⁵ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek Jeronýma Tejce. Viz: O mně. *JUDr. Jeroným Tejc. Poslanec Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.tejc.cz/o-mne/zivotopis/> a také ze stránek NašiPolitici.cz. Viz: JUDr. Jeroným Tejc. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/330-jeronym-tejc>.

David Karásek¹³⁶ je členem představenstva LEX Sdružení na ochranu práv majitelů zbraní. Ve sdružení zastává také pozici tiskového mluvčího a má tak na starosti komunikaci s médii a veřejností. Sdružení LEX vzniklo v roce 1998 jako nezávislé sdružení, bránící zájmy všech legálních držitelů zbraní. Usiluje o zachování práva každého řádného občana na držení zbraně pro účely sebeobranu, sportu, myslivosti, k výkonu povolání nebo zaměstnání či ke sběratelským účelům. Zasaduje se o zachování práva na efektivní sebeobranu a zlepšení pozice obránce na úkor útočníka. Cílem sdružení je, aby nedošlo v rámci ČR k výraznému omezení těchto práv, jako tomu bylo v mnoha jiných zemích Evropy.

MUDr. Džamila Stehlíková¹³⁷ je psychiatrička, univerzitní pedagožka a politička pocházející z Kazachstánu. Vystudovala obor všeobecné lékařství na První vysoké škole lékařské v Moskvě, v rámci postgraduálního studia se specializovala na psychiatrii. V letech 1985–1988 se zabývala odbornou a pedagogickou činností v Moskvě a posléze i v Praze. Po sňatku se v roce 1988 natrvalo přestěhovala do Československa. Zde působila jako vědecká pracovnice ve státních zdravotních institucích a na univerzitě v Ústí nad Labem. Rovněž působila jako lékařka v Nemocnici s poliklinikou v Chomutově a provozovala soukromou lékařskou praxi. Byla členkou Zastupitelstva města Chomutov, v roce 2002 vstoupila do Strany zelených, kde od roku 2005 do roku 2007 zastávala post místopředsedkyně strany, ale v roce 2014 ze strany vystoupila. Od roku 2014 je členkou předsednictva Liberálně ekologické strany. V období let 2007–2009 zastávala post ministryně vlády ČR pro lidská práva a národnostní menšiny.

MUDr. Jiří Švarc PhD.¹³⁸ je psychiatr, sexuolog a primář oddělení ochranného léčení Psychiatrické nemocnice Bohnice. Ochranné léčení se ukládá pachatelům trestného činu, jejichž přičetnost byla snížena duševní poruchou. Primariát Ochranné léčby se skládá ze dvou oddělení, režimové oddělení je pro pacienty s nařízenou ochrannou sexuologickou léčbou a příjmové oddělení je pro pacienty s nařízenou

---

¹³⁶ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek Sdružení na ochranu práv majitelů zbraní. Viz: LEX. *Sdružení na ochranu práv majitelů zbraní* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://gunlex.cz/o-lex/kontakty>.

¹³⁷ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Džamila Stehlíková. [online], poslední aktualizace 14. 12. 2016 v 10:42. [cit. 15. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C5%BEamila_Stehl%C3%ADkov%C3%A1 a také ze stránek *NašiPolitici.cz*. Viz: MUDr. Džamila Stehlíková. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/363-dzamila-stehlikova>.

ochrannou psychiatrickou, protialkoholní, protitoxikomanickou nebo kombinovanou léčbou.

10.2 Máte slovo s M. Jílkovou (4. února 2016) – Mělo by být referendum o vystoupení z Evropské unie?¹³⁹

Pořad začíná sdělením Michaely Jílkové, že podle průzkumu nespokojenost se členstvím v Evropské unii mezi veřejností roste. Průzkum však blíže nespecifikuje, neuvádí u něho žádný zdroj, takže první sdělení, které se diváci hned po pozdravu moderátorky dozvídají, lze považovat za argumentační faul, jenž by Arthur Schopenhauer zařadil pod zálud 22, jímž chápe tzv. důkaz kruhem, kdy premisou argumentu je určitá poučka, kterou je třeba nejprve dokázat. Dále Jílková nepodloženě doplňuje, že tato nespokojenost souvisí zejména s uprchlickou migrací a že se kvůli tomu ozývají hlasy vyzývající, abychom Evropskou unii co nejdříve opustili. Na to navazuje dialektickými otázkami, zda by se nás problém s uprchlíky týkal méně a žilo se nám lépe, pokud bychom z EU skutečně vystoupili, nebo zda by se naopak zdražilo zboží a zvýšila se nezaměstnanost, což zastřešuje hlavní dialektickou otázkou s rektifikací: „Zkrátka, přináší nám členství v Evropské unii spíše výhody, nebo nevýhody?“¹⁴⁰

Za hlavní premisu celé diskuze lze považovat název tohoto dílu pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, tedy otázka: „Mělo by být referendum o vystoupení z Evropské unie?“ Diskutovat na toto téma přišlo do pořadu šest hlavních hostů, ale diskutovali také diváci z publika a zároveň i diváci u televizních obrazovek, kteří své názory a zkušenosti zasílali do pořadu prostřednictvím sms, webových stránek www.ceskatelevize.cz/mateslovo či www.facebook.com/mateslovo, jež byly promítány po celou dobu pořadu ve spodní liště obrazovky. Tyto názory a zkušenosti však nebudou součástí našeho rozboru, neboť v jejich případě se nejedná o obousměrnou komunikaci, nýbrž o komunikaci jednosměrnou. Pokud jde o hlavní diskutující hosty

¹³⁸ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z oficiálních stránek Psychiatrické nemocnice Bohnice. Viz: Ochranné léčby. In: *Psychiatrická nemocnice Bohnice* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.bohnice.cz/lecba/ochranne-lecby/>.

¹³⁹ Mělo by být referendum za vystoupení z Evropské unie? In: *Máte slovo s M. Jílkovou* [televizní pořad]. ČT1, 4. 2. 2016 21:10. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/216411030520004>.

u pultů, ti jsou klasicky dle schématu pořadu rozděleni vertikálně na politiky, odborníky, veřejnost a horizontálně na příznivce a odpůrce referenda o vystoupení ČR z EU. Nejdále od diváků v publiku stojí proti sobě dvojice politiků. Odpůrcem referenda za vystoupení z EU, který varuje před fatálními následky osamostatnění pro Českou republiku, je místopředseda Poslanecké sněmovny a místopředseda KDU-ČSL Jan Bartošek. Opačný názor, totiž že nás EU dlouhodobě poškozují a kdybychom z ní vystoupili, stalo by se ČR konečně suverénním státem, zastává poslanec a předseda hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) Tomio Okamura. Uprostřed stojí odborníci, které v tomto díle reprezentují dva ekonomové, napravo odpůrce vystoupení z EU, který tvrdí, že být v EU je naše jediná možná alternativa, jímž je známý ekonom Miroslav Zámečník. A jeho názorovým oponentem, který tvrdí, že opuštění EU by pro nás bylo velkou výhodou, je ekonom, zakladatel Reformy.cz a mikronárodu Liberland Vít Jedlička. Nejbližší k divákům v publiku stojí dvojice reprezentující veřejnost. Odpůrce referenda, podle něhož by vystoupení ČR z EU bylo politicko-ekonomickým hazardem s okamžitou jásavou reakcí Ruska, zastupuje penzista z Říčan Ivo Petříček. Vlevo za veřejnost diskutuje metalový zpěvák a hudebník, který je rozhořčen, že společenství rovnoprávných států se změnilo v kolonie pod koloniální nadvládou silných.

Debata vyplývala z 8 premis, přičemž jednou z nich je i premisa hlavní, kterou jsme si již stanovili na začátku předchozího odstavce:

1. Po vystoupení z EU by nám všechny 4 základní svobody zůstaly a nezaměstnanost by se nezvýšila.
2. Hrozil by nám válečný konflikt, pokud bychom z EU vystoupili?
3. Kdybychom z EU vystoupili, znamenalo by to, že by se nás uprchlická krize v EU netýkala?
4. Zhroutl by se v brzké době schengenský prostor?
5. Migrační krize je nezvládnutelná.
6. Mělo by být referendum za vystoupení z EU?
7. Umíme efektivně nakládat s evropskými dotacemi?
8. Jestliže bychom z EU vystoupili, zdražily by se nám potraviny?

---

¹⁴⁰ Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato z vlastního textového přepisu audiovizuálního záznamu analyzovaného dílu pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který je přiložen v přílohové části této diplomové práce.

Debatu rozvíjí **Jílková** od názoru Okamury, který lze považovat za **první premisu** debaty, že pokud bychom z EU vystoupili, 4 základní svobody by nám zůstaly a nezaměstnanost by se nezvýšila, a ptá se jej, kde bere tu jistotu, že nám volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu zůstane. **Tomio Okamura** ještě než odpoví na otázku, tak děkuje Jílkové za pozvání, což lze v této části pořadu považovat za nepatřičné, neboť se již nejedná o úvodní část, a můžeme se tak domnívat, že intencí k této přehnané zdvořilosti nebude altruismus, nýbrž nějaký osobní zájem.¹⁴¹ To se nám vzápětí potvrzuje, když Okamura s pomocí argumentu *ad misericordiam* sděluje, že je v médiích už přes rok cenzurován, což tautologicky rozvádí metaforou, že je na „černé listině“, neboť má „nepohodlné názory“, a znovu děkuje Jílkové za to, že měla odvalu jej pozvat do svého pořadu. Stylizuje tak sebe sama do role jakéhosi mediálního mučedníka, který si zaslouží lítost a soucit diváků, pokud se mu to podaří, budou pak diváci více nakloněni jeho osobnosti i názorům a právě to můžeme považovat za hlavní záměr jeho přehnané zdvořilosti. Na otázku Jílkové odpovídá v inkluzivním plurálu s vysokou jistotní modalitou: „*Samozřejmě vyvráťme si na úvod ten mýtus, že členství v EU má snad něco společného s volným pohybem osob, pracovních sil, s volným pohybem služeb a s volným pohybem kapitálu.*“ Mezi čtyřmi základními svobodami EU však není žádný pohyb pracovních sil, ten si patrně Okamura spletl s volným pohybem zboží. *Klamnou analogií se záludem 30* Okamura vysvětluje, že tyto smlouvy lze uzavřít i mimo členství EU tak, jako to má například Norsko nebo Švýcarsko, a smlouvy *záludem 6* specifikuje jako smlouvu EFTA¹⁴². Intencí jeho vysoké jistotní modalit je vyvolat zdání samozřejmosti a přirozenosti, což je jedním z charakteristických rysů mýtu (srov. „...i kdybychom vystoupili z EU, tak máme možnost jako i jiné země si zachovat bez problému tyto svobody a vůbec to nemá žádný vliv na to, že bychom snad nemohli cestovat nebo volně obchodovat.“). Můžeme tedy říci, že ačkoliv chce Okamura jeden „mýtus“ vyvracet, druhý implicitně tvoří. **Jílková** se pokouší vyvrátit tento Okamurou vytvořený mýtus otázkou s *argumentem ad absurdum*: „*A jste si jist, že bychom tyto výhody okamžitě vyjednali a byly by?*“ Na to **Okamura** reaguje opět s podezřele vysokou jistotní modalitou (*pochoptelně, bezpochyby, samozřejmě, vysloveně; nestrašme tím, že ne, naopak*) a *záludem 24*, když jako důvod zachování čtyř svobod uvádí to, že jsme ve střední Evropě a máme tady

¹⁴¹ Srov. MACHOVÁ, S. – ŠVEHLOVÁ, M. *Sémantika & Pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001, s. 104.

¹⁴² Evropské sdružení volného obchodu

obrovské investice z Německa i z dalších zemí. Členství v EU nazývá za stávající situace *záłudem 12* jako „*politicko-byrokratický projekt*“ a s *argumentem ad populum* doplňuje, že je pro ČR v této fázi kvůli imigrantům „*vysloveně nevýhodný*“.

Na Okamuru následně reaguje **Jan Bartošek**, když mu Jílková předá slovo. Se *záłudem 12* a *argumentem ad personam* označuje Okamurovy výpovědi za „*naprosté zneužití tématu*“, což zdůrazňuje příslovím „*Když se řekne a, musí se říct i b.*“ S návěstím „*tak řekněte lidem*“ nabádá Okamuru, aby sdělil, že v okamžiku vystoupení ČR z EU přijde 75 000 lidí o práci, což lze považovat za *záłud 35* a zároveň *záłud 22*. **Okamura** během jeho výpovědi provokativně se *záłudem 38* a *argumentem ad personam* zvolává „*To je nesmysl!*“, „*To není možný!*“, „*Tak to je lež už!*“, přičemž se usmívá a kroutí hlavou. **Bartošek** Okamuru okřikne s intencí nasadit mu „negativní tvář“, aby mu neskákal do řeči, protože on mu do ní taky neskákal a pokračuje *záłudem 35*, když tvrdí, že vystoupení z EU Českou republiku v konečném důsledku poškodí, protože povede ke zdražení zboží a potravin. A na závěr aplikuje *argumentum ad personam* a *záłud 38*: „*Jestliže říkáte tyto své fráze, směřuje to k tomu, že chcete poškodit Českou republiku a lidi této země.*“ **Jílková** se s lokučným aktem „*Ano, tak možná byste mohl říci, kde berete tu jistotu, ano?*“ obrací znovu na **Okamuru**. Ten reaguje pomocí *fallacia compositionis*, kdy chce prostřednictvím Bartošky nasadit „negativní tvář“ celé vládě, přitom však nezáměrně nasadí také „negativní tvář“ sám sobě, neboť nechtěně přisoudí Bartoškovi post „*místopředsedy vlády*“. Pokračuje *záłudem 24* a *argumentem ad personam*, který ozvláštňuje neobvyklým návěstím „*Jak vy, možná nevíte, ...*“, že nejnižší nezaměstnanost, kterou ČR měla za posledních dvacet pět let, byla před vstupem do Evropské unie v roce 1996 a naopak po vstupu do Evropské unie byla nejvyšší. **Jílková** Okamurovi vstupuje intruzí do řeči a vysvětluje mu, o čem mluvil Bartošek. Upřesňuje, že ČR je ze 75 % exportně závislá na EU a pokud by nemohla do těchto zemí vyvážet, pravděpodobně by se zavřela výroba, a tím by se zvýšila nezaměstnanost. **Okamura** reaguje exklamací, že je to úplný nesmysl a opět k tomu přidává provokativně úsměv. Pokládá Bartoškovi eristické otázky s *ignoratio elenchi* a *záłudem 30, 38 a 28*, zda chce říct, že Německo nám zavře trh, abychom k nim nemohli exportovat „*škodovky*“ navzdory miliardové investici Volkswagnu do Mladé Boleslavi, anebo zda chce říct, že vážne obchod s Čínou, když s ní všichni „*vesele*“ obchodují a obchod „*jenom kvete*“, i když Čína není součástí EU. Svou výpověď zakončuje *argumentem ad hominem*: „*Prosím vás jasně, jste ekonom, ale to je opravdu hrozně slabá argumentace.*“ V argumentaci Okamury si můžeme

povšimnout množství expresivních výrazů a slov s emocionálním příznakem. Emocionalita je patrná také z jeho dikce, kdy při rozčilení zvyšuje hlas i mluvní tempo a méně zřetelně vyslovuje sykavky, takže si mírně „šlape na jazyk“.

Následně Jílková předává slovo **Miroslavu Zámečnickovi**, aby se vyjádřil k první premise. Ten nepřímo vyvrací Okamurovo tvrzení, že ČR by neztratila čtyři svobody, kdyby vystoupila z EU prostřednictvím *záludu 1*, když upřesňuje, že Okamura asi myslel, že bychom zůstali součástí Evropského hospodářského prostoru (EHP), kam spadají všechny členské země EU plus Norsko a Island, ale že zapomněl říct (ironie), že v tom případě bychom museli dodržovat veškerou evropskou legislativu. Se *záludem 30* dále specifikuje, že Norsko je vysokým přispěvovatelem do EHP a kromě čtyř svobod nic nedostává a v duchu stejného záludu uvádí jako příklad ještě Švýcarsko, u něhož zdůrazňuje, že má uzavřeno s EU něco kolem 250 smluv týkajících se volného pohybu a svou argumentaci zakončuje eristickou otázkou „*Myslíte, že se to dá uzavřít zítra?*“. Zámečník mluví přiměřeným mluvním tempem, přičemž vhodně střídá výškovou modulaci řeči, působivě užívá pauzy i větného důrazu a jeho mimika dokresluje argumentaci.

Dále se vyjadřuje **Vít Jedlička**, který má rychlejší mluvní tempo, výše posazený hlas, ale vhodně používá větný důraz. Navazuje na Zámečníka a zpočátku s ním souhlasí v tom, že vystoupení z EU bude proces, který bude trvat tři, čtyři roky. Se *záludem 30* pak uvádí, že se k tomuto procesu můžeme připojit ze stejného důvodu jako VB. Tam mu skočí do řeči **Jílková** a upřesňuje, že VB se zatím k tomu procesu nepřipojuje a že tam bude o tom teprve referendum. Se *záludem 6* a *24* Jedlička upřesňuje, proč chce VB z EU vystoupit: „*EU vyprodukovala nějakých 200 000 stránek legislativy, šílené legislativy.*“ A následně přímo *vyvrací ad rem* Zámečnickovo tvrzení, že státy EHP musí všechnu tuto legislativu přijmout. Se *záludem 30* uvádí, že Norsko skoro třetinu této legislativy nepřijalo a s intencí *záludu 30* a *35* ještě dodává, že sama Evropská komise říká, že tyto regulace zpomalují hospodářský růst o 3,5 % ročně, což dle Jedličky způsobuje nezaměstnanost. **Jílková** ho zde přerušuje a upozorňuje, aby se držel tématu, Jedlička se tedy znovu vrací k regulaci evropské legislativy, kterou by podle něho šlo snížit o „*nějakých 30 % bez problémů*“ a se *záludem 30* metaforicky doplňuje, že by šel cestou Švýcarska. Stejně jako předtím Okamura používal Norsko, Čínu, Švýcarsko za příklady pro ČR, ve stejném smyslu používá i Jedlička Velkou Británii, Norsko a Švýcarsko – oba dva vkomponovávají do těchto příkladů mýtus „*Nepřítomnost dějin*“ a „*Identifikace*“, neboť vůbec neberou v potaz to, že Česká

republika má úplně jiné historicko-geografické a hospodářské podmínky než tyto země. **Jílková** Jedličkovi se *záľudem 35* namítá, že pokud bychom vystoupili z EU, nedostávali bychom už žádné dotace. Na to jí **Jedlička** odpovídá *záľudem 26*, že tam taky spoustu peněz posíláme, načež **Jílková** namítá, že ale víc dostáváme. **Jedlička** se *záľudem 22 přímo vyvrací ad rem* tvrzení Jílkové sdělením, že když si spočítá náklady našeho členství v EU, dojde ke 200 miliardám, z čehož jenom dotace na solární elektrárny a biopaliva jsou podle něho víc jak 45 miliard. Se *záľudem 6* zdůrazňuje, že EU je pro nás velký náklad. Zámečník však při jeho slovech krouť nesouhlasně hlavou. **Jílková** chce už nechat mluvit Petříka, ale **Jedlička** ještě zvyšuje hlas a s intruzí dodává, že důležité je, že se staneme čistým plátcem, neříká však kdy. **Jílkovou** ale viditelně rozzlobí, že ji nerespektuje, zvyšuje na něho hlas se slovy „*Tak o co vám jde?! Budeme to probírat postupně, ne?!*“ a úspěšně se staví do pozice dominantní ženy. Na Jedličku ještě reaguje se *záľudem 30*, že podle NKÚ jsme dostali 410 miliard.

Ivo Petřík se *záľudem 12* upozorňuje, že každá smlouva má dvě strany a metaforicky smlouvu nazývá také provazem, kde je delší a kratší strana, přičemž říká, že my bychom byli určitě na tom kratším konci, a že tudíž nedojednáme smlouvy tak snadno. S intencí *zastrašování* zmiňuje také, že ti, kdo na projektu EU pracovali desítky let, by se „*pěkně*“ naštváli, kdybychom vystoupili. Dále zdůrazňuje, že ČR musí být hlavně politicky ukotvená a zdůrazňuje, že sedmdesát let zde nebyla válka, což je v historii „*absolutně výjimečný období*“ a s dedukcí připomíná, že EU byla vytvořena zejména jako politický projekt s cílem předcházet válkám. Petřík mluví obecnou češtinou a v jeho projevu jsou patrné jak morfologické, tak syntaktické chyby, používá hezitaci a slovní vatu s kooperacním „*jo*“.

Jako poslední z pozvaných hostů dostává prostor vyjádřit se **Aleš Brichta**. Ten navazuje na Petříka, čímž se debata posouvá k **druhé premise**, zda by nám hrozil válečný konflikt, pokud bychom vystoupili z EU. Na Petříka reaguje *záľudem 26*, když říká, že má pocit, že situace v Evropě je v rámci uprchlické krize natolik závažná, že by mohlo dojít k válce už teď. Způsobili by ji, jak vysvětluje *záľudem 12*, „*ty dobráci, co vyrazili na vandr do Evropy*“. A doplňuje *argument proton pseudos*, že je „*jasně*“ znát, že se situace bude stupňovat a že do Evropy zatím přišla řádově čtvrtina, pětina lidí, co se sem ještě chystají. Vtom mu skočí do řeči s maximou zdvořilosti **Jílková** a žádá jej, aby si zapnul mikinu kvůli „*amorálnímu a paušalizujícímu*“ obrázku, který má na tričku, neboť jsou ve veřejnoprávní televizi a dohlíží na ně Rada České televize. Když si

ji **Brichta** zapne, pokračuje ve své myšlence a s *fallacia compositionis* doplňuje, že pokud bude situace s uprchlíky násobit, pak bude přibývat problémů, konflikty se budou stupňovat a mohlo by dojít ke střetu evropských kultur s „*veškerými...Islámským státem, nebo ne s Islámským státem, ale obecně vlastně s muslimským náboženstvím*“. U Brichty si v tomto úseku můžeme všimnout roztržité syntaxe i rektifikace. Jinak mluví obecnou češtinou, příliš nestřídá mluvní tempo a nevyužívá dostatečně větný důraz, v jeho vyjadřování lze zachytit intenci vyvolávat zdání samozřejmosti a přirozenosti, což se projevuje vysokou jistotní modalitou („*je jasné znát*“, „*to si nebudem namlouvat, že ne*“).

Na druhou premisu navazuje **Jílková** **premisou třetí** a pokládá otázku, zda by se nás, kdybychom z EU vystoupili, uprchlická krize v Evropě netýkala. Nejprve se jako v první premise obrací na **Okamuru**. Ten se pokouší se *záludem 18* vrátit se k dotacím, což mu však **Jílková** překazí a s důraznou dikcí (zvýšený hlas, ostrý akcent) a rozzlobenou gestikulací mu vysvětluje, že chce, aby se k něčemu dobrali, což zdůrazňuje rčením „*Já o voze, ten o koze*“. **Okamura** se ještě snaží vyjádřit se k dotacím: „*Dobře, no ale vy jste říkala, že Nejvyšší kontrolní úřad něco říkal...*“, ovšem **Jílková** opět zaujímá pozici dominantní ženy, dává si jednu ruku v bok, druhou výrazně gestikuluje, přistupuje k Okamurovi téměř do zóny intimní vzdálenosti a důrazně mu sděluje: „*Promiňte, teď jsem řekla, že jste se každý k něčemu vyjádřil, ano? A teď probíráme, zda by se změnila pro nás nějak situace ohledně uprchlické krize a toho se budeme držet.*“ **Okamura** jí odpovídá: „*Dobře, tak já vám odpovím. Samozřejmě. Tak. Já vám na to odpovím. Ano.*“ Poté krátce sděluje s vysokou jistotní modalitou, že „*je pravda*“, že kdyby ČR z EU vystoupila, měli bychom samostatnou zahraniční politiku a mohli bychom „*pochopitelně*“ odmítnout přijímání imigrantů. Poté se však opět pokouší *záludem 29* dostat se k dotacím („*Já, když slyším nějaká čísla o dotacích, tak bych tady vážené pány ekonomy...*“). **Jílková** ho však opět přeruší s *argumentem non sequitur*, že ví, kam směřuje a že dotace si proberou potom, ale teď, dodává se silnou ilokucí, aby se držel uprchlíků. **Okamura** mezi tím pět krát za sebou vykřikne „*Ne!*“. **Jílková** mu tedy se *záludem 1* pokládá otázku přesněji, sděluje, že máme přijmout asi 3 000 uprchlíků a zda to podle Okamury destruuje český stát. **Okamura** ji ujišťuje, že jí na to odpoví, a následně s intencí nasadit koaliční vládě „*negativní tvář*“ pomocí *záludu 35* sděluje, že vláda hnutí ANO, ČSSD a KDU-ČSL odsouhlasila proti vůli lidí prvních (*zálud 12*) 3 500 uprchlíků a z toho 35 % dobrovolně

v červenci, přičemž vypouští obligatorní větné členy. S *argumentem ad populum*, *důrazem na peníze* a *záluDEM 35* dále uvádí, že vláda pro uprchlíky vyčlenila 4,5 miliardy korun, přičemž „logicky“ (snaha vyvolat zdání samozřejmosti) na důchodce zůstalo jen 40 korun a až na základě opozičního návrhu (kam spadá i Okamura) dostali „držhubních“ (*záluD 12*) 1 200 korun. K těmto záluDům následně přidává ještě *záluD 30*, když tvrdí, že na základě zákona o slučování rodin, kdy jedna islámská matka má osm dětí na rodinu, to bude pro ČR pak znamenat „*takové náklady*“, že už dnes se mluví o desítkách miliard korun. Jeho výpověď je fragmentární, porušuje syntaktická pravidla, směšuje gramatické osoby, vypouští obligatorní větné členy, což znejasňuje recipientovi porozumění. Navíc zvyšuje hlas a je u něho znát emocionální rozrušení.

Jílková s gestikulací podobnou dopravní policistce dává slovo **Bartoškovi**. Ten reaguje na Okamuru *záluDEM 38* a *argumentem ad personam* s přirovnáním, že mu nebude na jeho „populistickou linku naskakovat“ a že to, co zde uvádí, je „*hromada nesmyslů, pokroucených dat*“. *Přímo ad rem vyvrací*, že Česká republika nikdy žádné kvóty neodsouhlasila a že nikdy neřekla, že bude slučovat rodiny a se *záluDEM 30* dodává, že to neudělalo ani Německo. Se zdůrazňujícím návěštím „*Prosím vás, já vám říkám,...*“ explikuje *záluD 6*, že pokud ČR nebude přijímat imigranty, kterým jde v jejich vlasti o život, tak se dopouští válečného zločinu. Mluví rychlejším mluvním tempem s důraznou dikcí doprovázenou výraznou mimikou i gestikou. *ZáluDEM 38, 12* a *argumentem ad personam* dokončuje svou výpověď, že Okamura „*jede protiuprchlickou linku zcela populisticky*“ bez toho, že by byl schopen vnímat souvislosti ČR, naše mezinárodní vztahy a závazky a že apeluje na „*naprosto primitivní lidský strach*“, což je z pozice politika nezodpovědné a že by měl hledat „*smysluplné řešení*“, což vystoupení z EU není a aby lidem nelhal. V publiku se ozývá potlesk, zatímco **Okamura** neustále Bartoškovi skáče s tišším hlasem do řeči a mumlá, že je to neuvěřitelné, ptá se ho, zda nezná zákony a po celou dobu jeho argumentace se snaží nějak provokovat.

Na Bartošku navazuje **Jedlička**, který s *argumentem proton pseudos* a vysokou jistotní modalitou jeho tvrzení *vyvrací ad rem*, že je to samozřejmě smysluplné řešení a že tím získáme znovu vládu nad touto zemí a nad našimi hranicemi, neboť budeme moci přijímat, kolik uprchlíků budeme chtít, ne kolik nám nadiktuje EU. S *argumentem ad populum* a *záluDEM 30* dále upozorňuje, že díky Lisabonské smlouvě nám může EU silou přidělit až 10 milionů uprchlíků a právě vystoupením z EU bychom se tomu vyhnuli a získali bychom spoustu suverenity zpátky. **Petrík** reaguje na Jedličku

argumentem *non sequitur*, že migrace v rámci vystoupení EU představuje jen malý úsek a že tím neustále odbíhají od tématu, načež mu **Jílková** vysvětlí se *záľudem 30*, že se teď baví o uprchlické krizi, protože se řada lidí domnívá, že vystoupením z EU, by se nás ta krize vlastně netýkala. Na to odpovídá **Petřík** dialektickou otázkou s ironií a *záľudem 28* vůči Okamurovi: „*A měli bychom nezávislou zahraniční politiku, jo? Tomu se musím hrozně smát a jsem rád, že pan Okamura do té zahraniční politiky nemůže moc mluvit.*“ Jílková se ho ptá, co mu přijde směšné, na což Petřík odpovídá *argumentem fallacia compositionis*, že každá zahraniční politika je v určitém prostředí a musí respektovat různé věci. **Okamura** se *záľudem 26* a s provokativním smíchem doplňuje Petříka slovem „*Brusel*“. Petřík reaguje dialektickou otázkou se *záľudem 12* a rčením: „*A zahraniční politika je má dáti, dal, jo?*“ **Brichta** si naopak myslí, že „*princip je úplně jednoduše*“ (intence vyvolat zdání samozřejmosti a přirozenosti). Znovu přirovnává migraci se *záľudem 12* k „*vandru*“ a začíná myšlenku, že jestliže někdo rozhodne příkazem, že každý z nás si musí vzít domů pár „*turistů*“ (*záľud 6*), kterou však nedokončí, neboť mu **Jílková** skočí do řeči a ptá se ho, jestli má pocit, že někdo takto rozhodl, načež **Brichta** odpovídá, že takový pocit má, a se *záľudem 30* a intencí *zastařovat* odkazuje na prohlášení Martina Schulze z Evropské rady¹⁴³, který podle něho „*jasně*“ prohlásil, že pokud nebudeme jako státy Visegrádu souhlasit s kvótami, budou nuceni použít vojenskou sílu. **Jílková** se obrací na Bartoška a ptá se ho, zda tento výrok zazněl, a se *záľudem 30* podotýká, že se objevuje na internetu. **Bartošek** Brichtovi na začátku *přímou ad rem vyvrací*, že kvóty mu nemůže nikdo přinutit. Pak se ovšem vrací k onomu prohlášení a tvrdí, že ho slyšel a s *důrazem na novost* jej označuje za starý. S *argumentem ad populum*, *záľudem 30* a *35* vysvětluje, že kvóty nemůžou být funkční a že to česká vláda v čele s premiérem říká od začátku. Personifikací Evropy doplňuje, že na to Evropa v průběhu času dochází a že říká: „*Ano, kvóty nejsou řešení.*“ **Brichta** reaguje na Bartoška s *argumentem ad auditorem*, že je rád, když říká, že EU postupně dochází k tomu, že názor států Visegrádu, které odmítaly kvóty, je ten správný, ale se *záľudem 14* dodává, že ty kvóty byly přesto oficiálně nařizeny a oficiálně schváleny proti naší vůli (*záľud 12*). A pomocí *záľudu 11* vyvozuje, že právě proto bychom v EU neměli dál setrvávat. **Bartošek** chtěl na Brichtu ještě zareagovat, ale **Jílková** s *autofagií* sděluje, že musí reagovat protistrana, protože se musí střídat.

¹⁴³ Martin Schulz je ovšem předsedou Evropského parlamentu, nikoliv Evropské rady, kde je aktuálně

Debata pokračuje dotazem z publika. Otázku pokládá Okamurovi student VŠE pocházející z Ostravy **Michal Mec**, který je proti vystoupení z EU. Ve své otázce nejprve se *záluDEM 22* upozorňuje, že migrace je přirozený jev, který by určitě nastal za pět, deset let a že jej urychlila pouze politika USA, a v otázce pokračuje, že si nedokáže představit, jak by Okamura chtěl zabránit uprchlíkovi, kterého by i vrátili zpátky do Sýrie, se otočit a jít zase zpátky do Německa, do České republiky, kdekoliv. **Okamura** se zase neúspěšně pokouší o *záluD 18* pomocí *argumentu ad personam* na Bartoška, **Jílková** ho však úspěšně vrací k dotazu Mece. **Okamura** ovšem dává znát, že ho moc dobře neposlouchal, neboť jeho dotaz rekapituluje tak, že **Mec** mluvil o kvótách a podobně, ten ho však zvýšeným hlasem opraví, že o kvótě neřekl ani slovo. **Jílková** s eristickými otázkami a *argumentem ad auditorem* specifikuje Mecův dotaz: „*Ale vždyť je to hezké, máte radost, že občan vám položil otázku? No a jistě vy si vážíte občanů, tak jo? Jestli bychom uchránili hranice s naší armádou, se ptal pan Mec.*“ **Okamura** odpovídá *záluDEM 24, 13* a *35*, že naše země je za 25 let kvůli „*těmhletěm stranám*“ rozkradená, a proto si musíme politicky vybrat, protože nemáme na to, abychom pomáhali „*nějakým nezákonným migrantům*“ i českým občanům. S *argumentem ad populum* Okamura líčí, že jeho hnutí SPD si vybralo české občany a těm chtějí přidat důchody, neboť nemůžou „*pomoci lidem z celého světa*“, odůvodňuje hyperbolicky. **Jílková** znovu specifikuje Mecův dotaz, jak by chtěl **Okamura** chránit zemi před uprchlíky, ten odpovídá se *záluDEM 29*, že je třeba, aby USA skončily s agresivní politikou na Blízkém východě. **Jílková** mu do toho znovu skáče a *záluDEM 28* opět upřesňuje dotaz: „*Já se ptám, co vy jako Česká republika budete dělat! A to dojednáte s tím USA? Vy to dojednáte?*“ V publiku se ozývá pobavený smích a **Okamura** exklamací zvolává, že je to ale důležité a dodává *argumentum absurdum*, když říká, že je třeba v EU tlačit na to, aby USA a také Francie a VB ukončily agresivní politické rozvracení režimů na Blízkém východě. **Jílková** se *záluDEM 34* Okamury ptá, zda je schopen odpovědět občanovi, načež se ozývá něčí hlas (pravděpodobně Jedličky), zda může odpovědět za něho, **Jílková** však odmítá se slovy: „*Ne, pan Okamura jistě umí sám.*“ **Okamura** odpovídá *záluDEM 6*, že je třeba zastavit „*ten exodus*“ na mezinárodní úrovni a dále je potřeba zvýšit ochrannou hranici ČR tak, aby se zde dodržovaly zákony. **Mec** na něho navazuje *záluDEM 1*, když nepomohla snaha Jílkové, a ptá se, jak by Okamura chtěl ty hranice hlídat. **Okamura** mu intruzí vstupuje do řeči,

takže Mec ani nestihne dokončit specifikaci dotazu. Se *záľudem 30* dáva za príklad slovensko-ukrajinskou hranici, kde je nasazená technika za niekoľik miliard slovenských korun¹⁴⁴, kde je to hermeticky hlídané a s mýtem „*Konstatování*“ dedukuje, že to tedy „*hlídát bez problémů jde, když se chce.*“ Na Okamuru reaguje **Zámečník** s *argumentem ad hominem* a *záľudem 29*, když říká, že Okamura má „*kvetoucí byznys v turistice v incomingu*“ a ptá se ho eristickou otázkou, jaký myslí, že bude úbytek japonských a korejských turistů do ČR, když padne Schengen a nebudou schengenská víza. Toto tvrzení vyvolá u **Jedličky** a **Okamury** zvýšené emoce, neboť začnou zvolávat se *záľudy 38*, že to, co Zámečník tvrdí je demagogie, lež a že je Zámečník „*úplně mimo*“. **Jedlička** vykřikuje, že existuje bezvízová politika a že nemusí být vůbec žádný problém cestovat po Evropě. **Okamura** reaguje na Zámečníka *záľudem 28* a *38* s intencí zesměšnit ho a žádá jej, aby se nepletl do oboru, ve kterém se nevyzná. S *fallacia compositionis* pak dodává, že aspoň vidí, že Zámečník mluví opravdu nesmysly, a pokračuje *záľudem 12* a *argumenty ad populum* a *ad auditorem* s intencí *zastrašovat* a *vyvolat zášť*, že naopak největší úbytky v cestovním ruchu mají všichni teď kvůli imigrantům, kvůli „*tý zvěři, která znásilňuje v Německu*“. **Jílková** Okamuru prosí, aby se krotil, a **Zámečník** a se *záľudem 27* podotýká, že v předchozím roce měla ČR v turismu rekordní rok.

Do sporu Zámečníka s Okamurou vstupuje **Jedlička** se *záľudem 18* a inkluzívním plurálem namítá: „*My bysme si měli říct, že ten Schengen už teďka kolabuje. Rakousko z něho vystoupilo.*“ **Jílková** jej však zaráží a ptá se, zda, kdybychom z EU vystoupili, nám ostatní státy EU vyjdou vstříc. **Jedlička** odpovídá paradoxem, že klidně můžeme zůstat součástí Schengenu, ale že má obavy, že Schengen zkolabuje dřív, než stihneme z EU vystoupit, a se *záľudem 22* opakuje, že už kolabuje teď. Podle něho by ČR mohla být svobodným státem stejně jako Švýcarsko (*záľud 30*). Tím se debata přesouvá ke *čtvrté premise*, kterou je otázka, zda padne Schengen. Následně **Zámečník** s *argumentem ad absurdum* Jedličku napomíná, aby byl alespoň chvíli konzistentní, a upozorňuje, že říkal, že Schengen padne a turistice se vůbec nic nestane a že v Bahrajnu může být bezvízový styk. Zámečník vyvrací Jedličkův názor přímo *ad hominem*: „... pane Jedličko, vy jste ekonom, tak neříkejte, že padnutí Schengenu by nebyla ekonomická ztráta pro všechny země, který dneska Schengen mají schválen.“

¹⁴⁴ Jedná se parafrázi výpovědi Okamury, který v ní zapomíná, že na Slovensku se už platí eury.

Jedlička na to odpovídá opět paradoxem, že by rád zůstal součástí Schengenu i po vystoupení, že je to důležité. Pak ale dodává se *záľudem 22*, že to nebude možné, protože Schengen se bortí už teď a bude zcela rozpadlý za dva roky, což, doplňuje se *záľudem 30*, že si uvědomuje i sama Evropská unie. Další *záľud 30* aplikuje Jedlička, když uvádí příkladem Rakousko, které vystoupilo ze Schengenu. S *argumentem ad populum* a *proton pseudos zastrašuje*, že jiným způsobem než zavést znovu národní hranice uprchlické krizi nejsme schopni čelit. Jílková pak předává slovo **Bartoškovi**. Ten začíná svou argumentaci aluzí na výpověď Okamury a se *záľudem 28* pobaveně líčí, že si představil Okamuru jako zástupce zahraniční politiky ČR, jak jede vyjednávat do Washingtonu, aby USA přestalo se „svými aktivitami“ na Blízkém východě. S ironií a přirovnáním podotýká, že si dokáže „v barvách představit“, jak přijede s úspěchem zpátky do ČR. Podle Bartoška Schengen udržitelný je, akorát, doplňuje *argumentem ad populum*, musí nastat to, co vláda říká od samého začátku, že se budou muset hlídat vnější hranice schengenského prostoru u států, jako je Řecko a Itálie. **Jedlička** jeho slova vyvrací *ad rem záľudem 32*, neboť podotýká, že o tom všichni mluví, ale nemá to vůbec žádný výsledek. Bartošek mu odporuje s *fallacia compositionis* a zdůrazňuje, že „ty kroky se činí“, přičemž uvádí vyjednávání s Tureckem. K tomu vizionářsky zvolává, že tohle bude fungovat, s metaforou „To je ten recept!“. **Jedlička** mu intruzí vstoupí do řeči a se *záľudem 30* mu oznamuje, že Řecko kolabuje díky Evropské unii, a s *eristickou otázkou* s intencí dovést jeho tvrzení *ad absurdum* se jej ptá, zda chce, aby Řecko chránilo hranice. **Bartošek** ho se záměrem nasadit mu „negativní tvář“ napomene, aby mu neskákal do řeči a nechal ho domluvit, on mu taky nebude skákat do řeči. Nepříliš konzistentně se vrací ke své předchozí výpovědi a se vztyčeným ukazováčkem vysvětluje, že je důležité na samotné hranici EU rozlišovat, zda ten člověk, který přichází do EU, je skutečný utečenec a jde mu o život, anebo je to ekonomický migrant a toho do EU nevpustit. Neříká však, jak by je rozlišoval, na což upozorňuje i Jedlička s Okamurou, i když ne zrovna taktně.

Poté dává Michaela Jílková slovo **občanovi z publika**. Ten s maximou zdvořilosti pozdraví, představí se a sdělí, že je členem SPD. Se *záľudem 24* uvádí, že ČR se v Lisabonské smlouvě vzdala mnoha svých práv v pevné víře, že EU bude schopna tato práva naplnit. Dále pokračuje *záľudem 12*, že EU „katastrofálně“ selhává především v zabezpečení svých občanů, a s *argumentem auctoritatem* dodává, že podle různých odhadů dalších třicet milionů migrantů se chystá do Evropy a že než začne fungovat pohraniční stráž, tak už tu dávno budou, proto považuje za naprosto legitimní,

aby si ČR v tomto případě vzala svá práva zpět. Na občana reaguje **Bartošek** a ohrazuje se proti *ignoratio elenchi*, že česká vláda nikdy neřekla, že by se vzdala ochrany svých hranic. Pak hyperbolicky líčí situaci, jak to vypadalo, když vstupovala ČR do EU a všichni byli nadšení. Od hyperboly však přechází ke kritice EU, s jejíž personifikací a argumentací *ad populum* a *ad auditorem* explikuje, že Evropa jako by zapomněla, že má vnější hranice a rezignovala na to a že do určité míry EU zůstala mentálně několik let zpátky a teď se probírala. Bartošek metaforicky dodává, že nezbyvá než říct: „*Evropo, budiček!*“ Toho se chytne Jedlička a se *záludem 26* obrací argument proti Bartoškovi: „*Pane Bartošku, budiček, ano!*“

Tím se debata přesouvá k **premise páté**. Zaznívá další **dotaz z publika**, tentokrát z úst docenta Západočeské univerzity v Plzni a politologa **Lukáše Valeše**, který nejprve krátce hodnotí diskuzi: „*Já jenom, já chápu ty emoce na obou stranách a je to diskuze, ale přece jenom bych šel možná k trošku věcnějším problémům.*“ Dále představuje svůj návrh, který by dle jeho slov mohl být možná přijatelný pro politiky na obou stranách. S kooperativním principem argumentování a *záludem 12* podotýká, že chápe „*velké vášně*“, jaké vyvolala migrační krize, ale na druhou stranu by podle něho byla určitě chyba přijít o řadu „*vymožeností*“, které Evropská unie přináší. Pokračuje metaforou, že jsou to pomyslné misky vah a stejně jako v manželství, nebo v čemkoli jiném prostě něco jeden dostává a něco ztrácí a je třeba si srovnat priority. Podle něho však EU přecenila své schopnosti ve věci migrační, ale i v celé řadě dalších věcí a uvádí například nezvládnutou krizi na Ukrajině či krizi eura. Indukčním argumentačním postupem tak Valeš dochází k názoru, že v celé EU je teď nutné provést zásadní reformu spočívající v tom, že si EU určí, co je schopna dělat efektivně a co by mělo zůstat v pravomocích národních států, protože ty se chovají v řadě věcí lépe než EU. Na Valeše reaguje **Zámečník**. S vysokou jistotní modalitou a persvazí na recipienty tvrdí, že situace samozřejmě při vynaložení přiměřeného úsilí zvládnutelná je a všichni o tom podle něho, vědí. Se *záludem 30* uvádí příkladem španělské hranice nacházející se asi 15 km od Maroka, přes které přešlo do Schengenu za poslední rok mnohem méně lidí než přes Itálii nebo Řecko. A argumentaci zakončuje stejným mýtem „*Konstatování*“, který použil také Okamura, že když se chce, tak všechno jde, a teď jde podle něho jen o to, aby politici zajistili, že řecko-turecká hranice bude zhruba stejná jako hranice španělsko-marocká. **Valeš** však Zámečníkovo tvrzení úspěšně *vyvrátí přímo ad rem*, když se *záludem 37* a *30* upozorňuje, že tu dohodu s Marokem neuzavírala EU, ale

Španělsko, a odkazuje na ten den vyšlé *Hospodářské noviny*, které na to rovněž upozornily. Dedukcí *záluDEM 1* pak Valeš explikuje, že jediný, kdo byl tedy v tom procesu efektivní, bylo Španělsko jako národní stát a pokud by se to nechalo na EU, skončilo by to jako v Řecku. **Zámečník** následně se *záluDEM 7* pokládá Valešovi otázku, zda si myslí, že bilaterální dohody jsou v současné době nemožné, přičemž **Valeš** zdvihá ukazováček a říká, že naopak jsou podle něho bilaterální dohody v současné době jediné možné řešení. **Zámečník** se tak eristickou otázkou se *záluDEM 30* ptá, zda ČR by byla schopná uzavřít efektivnější bilaterální dohodu s Tureckem než například SRN jako člen EU zdaleka nejsilnější. Svou myšlenku dokončuje popřením, že by tvrdil, že je to schopný vyjednat Brusel, ale ať mu Valeš neříká (navěští), že Bonn, a vzápětí se opravuje na Berlín, nemá tu sílu to s rezervou dojednat, načež **Valeš** odpovídá, že určitě má, ale zdůrazňuje, že Bonn, ne Brusel. **Zámečník** jej s úsměvem opravuje: „*Berlín. Už nějakou dobu.*“ A Valeš přitakává. Jejich původní spor končí tedy vzájemnou shodou. I když (a možná právě proto, že) na jejich argumentaci není vidět tolik argumentačních klamů a záluDů jako u jiných sporů, je možné tuto diskuzi celkově považovat za velmi zdařilou, neboť se při ní podařilo **Zámečníkovi** získat nový pohled na diskutovaný problém.

Poté dostává od Jílkové slovo opět **Okamura**, který se vrací k hlavní premise, zde však označené **premisou šestou**, která řeší otázku, zda by se mělo uskutečnit referendum za vystoupení ČR z EU. Se *záluDEM 35* a *argumentem ad populum* sděluje, že jeho politická strana by chtěla prosadit referendum o vystoupení z EU, aby sami občané rozhodli „*o své budoucnosti v této zemi v souladu s ústavou, kde je jasně řečeno, že tato země patří lidu a že lid může, samozřejmě, logicky to z toho vyplývá, rozhodnout*“. Dále pokračuje *argumentem ad personam*, že to už třikrát ve sněmovně navrhli, ale „*tahleta*“ vláda to třikrát zamítla. Okamura mimo urážky na adresu koalice pronáší v této souvislosti také ilokuční akt ve formě imperativu inkluzivního plurálu: „*A ved'me debatu o tom a nechme rozhodnout občany!*“ **Jílková** Okamurovi namítá, že ale není ještě ani schválený prováděcí zákon o referendu, načež jí **Okamura** intruzí vstupuje do řeči, že to není pravda. **Jílková** se proto rozzlobí a zaujímá opět pozici dominantní ženy, kdy přistupuje téměř do intimní zóny k Okamurovi, přičemž používá výraznou gestiku i mimiku (zejména je silný její oční kontakt) a ptá se s důraznou dikcí Okamury, zda mají už v praxi prováděcí zákon. **Okamura** reaguje exklamací: „*Ano! Kdyby nám schválili ten náš zákon, tak už by to tady bylo!*“ Na to mu **Jílková** odpovídá,

že se ho ptá ale na realitu, a on říká „kdyby“. **Okamura** se *záľudem 38* zvolává, že proto to **Jílková** říká a že to je realita s „*touhle*“ vládou a s *přesunutím důkazního břemene* doplňuje, že by se měla ptát jich, proč nechtějí ty zákony.

Následně **Jílková** dává slovo **občanovi z publika**, který s maximou zdvořilosti pozdraví a představí se jako **Tomáš Ryza**, mladí lidovci. Poté se obrací na Okamuru, jestli by mohl vysvětlit důsledky referenda a o čem se vlastně bude hlasovat, což odůvodňuje *záľudem 12*, že Okamura pořád dokola opakuje „jednu naučenou básničku“, ale neřekne například odpověď na jasnou otázku, zda chce tedy hranice zavírat, nebo ne. **Okamura** reaguje na dotaz viditelně podrážděně a s porušením snad všech maxim zdvořilosti se na občana zvýšeným hlasem oboří, co to říká za nesmysly. Dále občanovi pokládá dialektickou otázku, proč by stejní občané, kteří před deseti lety¹⁴⁵ rozhodli o vstupu do EU, nemohli také rozhodnout o vystoupení. S *argumenty ad populum, proton pseudos a záľudem 30* sděluje, že je pro zabezpečení naší státní hranice, protože výměnou za deset, patnáct minut čekání na hranicích budeme mít pod kontrolou, zda tu nejsou nějakí teroristé, přičemž *zastařuje*, že dokonce i Europol řekl, že v té migrační vlně je více než 5 000 bojovníků Islámského státu. Na to mu **občan** pokládá další otázku, čím to všechno zaplatí a čím pokryje výpadek 30 % pracovních míst. **Okamura** mu sice předesílá, že mu na to hned odpoví, což se však stane neúspěšným ilokučním aktem, protože ačkoliv se snaží s pracovními místy odkázat opět na svou tabulku, kterou si do pořadu připravil a přinesl, aby ukázal, že nejnižší nezaměstnanost byla před vstupem do EU, skočí mu tam do řeči **Jílková** s argumentem *non sequitur* rčením, že plete hrušky s jablky. **Okamura** však svým specifickým stylem se syntaktickými a morfologickými chybami pokračuje: „A já vám to řeknu s těma penězma jako, tak já to řeknu jednou větou, s penězma.“ Načež se občana ptá s ironickým oslovením „vážený pane“ *záľudem 26*, jakou hodnotu má tedy znásilnění jedné české dívky a jakou hodnotu má přepadení jednoho českého člověka. Z publika se ozývá pohoršený hluk a **Jílková** Okamurovi naznačuje, že to už přehání, a se *záľudem 34* specifikuje občanův dotaz, že Okamura chce na jednu stranu hlídat hranice, kde ale pak na stranu druhou bude ten volný pohyb osob a kapitálu, který rovněž slibuje. Odpověď **Okamury** spočívala opět v *argumentu ad populum*, ale také v *záľudu 6*, když říká, že rozdíl bude v tom, že my si můžeme říct, jakým způsobem budeme dělat naši politiku a nemusíme být pod „*diktátem*“ Bruselu. **Jílková** s bezradným výrazem ve

¹⁴⁵ Česká republika však vstoupila do EU v roce 2004, takže se Okamura o dva roky spetl.

tváři zvolává *argument non sequitur*, že debata je ale o hranicích, načež **občan** upřesňuje svůj dotaz, že se ptal na to, čím by to Okamura zaplatil. Odpovědi se za Okamuru chopí **Jedlička**, který vysvětluje s tautologií, že když vystoupíme z EU, ušetříme 45 miliard korun ročně „každý rok“. **Občan** zmiňuje peníze, co dostávají studenti na výměnu studijních pobytů, **Jedlička** ho však zaráží a říká se *záludem 6*, že je to pouhá promile z celého toho rozpočtu a se *záludem 35* se dialektickými otázkami táže, proč si lidé jako Babiš staví z těch peněz svoje soukromé ranče a jak je možné, že z těchto peněz vznikají stovky nesmyslných rozhleden, což doplňuje zároveň odpovědí, že ty peníze jsou „*neuvěřitelným způsobem*“ zneužívané. **Jílková** na Jedličku navazuje a ptá se pomocí *záludu 30*, jak se dívá na to, že podle NKÚ¹⁴⁶ vzniklo díky dotacím z EU 75 000 pracovních míst. Na to Jedlička odpovídá *záludem 26* protiotázkou, kolik jich ale kvůli EU zaniklo. A se *záludem 22* sděluje, že máme také elektřinu kvůli EU každý rok o 45 miliard dražší.

Na Jedličku chce reagovat **Bartošek** a diskuze se posouvá k **sedmé premise**, která se zabývá otázkou, zda umíme efektivně nakládat s evropskými dotacemi. Bartošek s důraznou dikcí a výraznou mimikou (třeští oči na Jedličku) říká, že ČR dostala od vstupu do EU tři biliony korun a upřesňuje, že to jsou tři státní rozpočty. **Jedlička** mu oponuje argumentem ad personam, že je to úplný nesmysl, **Bartošek** však s exklamací jeho tvrzení *přímo vyvrací ad rem*, že to není nesmysl a že je to takhle. **Jedlička** hyperbolicky namítá, že studie, o níž Bartošek hovoří, byla nejméně desetkrát vyvrácená, přičemž mu Okamura přizvukuje slovem „*přesně*“. Dále chce **Bartošek** Jedličkovo tvrzení se záměrnou hyperbolou dovést *ad absurdum* a s personifikací Bruselu dodává, že jestliže dostáváme dotace a můžeme s nimi hospodařit, tak potom říkáme: „*Ty zlý Brusele, my jsme rozkradli tvé dotace!*“ Slova se ujímá **Okamura** a upozorňuje Bartoška, že je to trochu jinak. S *argumentem secundum quid* mu dává konkrétní příklad, že předešlý den mluvil s jedním ředitelem gymnázia na Moravě, který mu přesně říkal, že když si žádali o dotace na školní pomůcky, tak reálný nákup pomůcek činil 40 % z celé dotace a zbylých 60 % byly náklady na administrativu. Dále zvyšuje hlas, či přímo křičí a s rychlým mluvním tempem a výraznou gestikulací útočí na Bartoška a ostatní z „jeho názorového tábora“ se *záludem 38, 6* a *argumenty ad populum* a *ad personam*, že jsou „*takoví demagogové, že to snad není možný*“, neboť

---

¹⁴⁶ Nejvyšší kontrolní úřad

z dotací jde jen zlomek na tu reálnou věc, takže když se mluví o dotacích, dodává Okamura, musí se to strukturovat a říct, co jde reálně na tu dotovanou věc a co jde na administrativu a byrokracii (tautologie). Jílková se snaží Okamuru zklidnit klidnějším, tišším hlasem: „*Ano. Tak. Pane Okamuro, už jste nám to řekl, necháme odpovědět.*“

Ke slovu se dostává **Zámečník**, který se *záludem 6* podotýká inkluzivním plurálem, že se na Brusel ve skutečnosti vymlouváme, protože ten nám opravdu nepředepisuje, jak máme realizovat čerpání evropských dotací, a s intencí nasadit Jedličkovi „negativní tvář“ a *argumentem ad personam záludem 1* napomíná Jedličku, ať neříká, že to neví a že by měl také přiznat, že těch 45 miliard, o kterých mluví, je újma způsobená českým rozhodnutím, českého parlamentu, která nemá vůbec nic společného s tím, jaké bude provedení závazků na podíl obnovitelných zdrojů, které jsme přijali. Ve svém projevu silně akcentuje některé výrazy, což souvisí s významem, jaký jim přisuzuje (akcentuje slova: neříkejte, taky, újma, českým, českého, vůbec, jaké). **Jedlička** namítá, že jsme přijali závazek, ale za jakých podmínek jsme toho dosáhli. **Zámečník** mu intruzí vstoupí do řeči a se *záludem 16* ho upozorňuje, že jsou oba ekonomové, takže ví, že ten závazek lze realizovat za zlomek nákladů, které jsme si způsobili. **Jedlička** se usmívá a s exklamací „*Není to normální!*“ apeluje na Zámečníka dialektickými otázkami, ať tedy vysvětlí, proč ty peníze od EU nepoužijeme na úhradu našeho státního dluhu a proč se místo toho zadlužujeme „*brutálním*“ způsobem a stavíme nesmysly. **Zámečník** mu odpovídá metaforicky *záludem 12*, že by měl vědět, že peníze „*nemají mašličku*“ a že můžou být samozřejmě nepřímo použity na snížení deficitu státního rozpočtu. **Jedlička** mu však oponuje, že ty peníze musíme utrácet podle určitých evropských programů a **Zámečník** mu skáče do řeči a doplňuje ho, že na projekty, které si definujeme sami.

Dále v debatě zaznívá **další dotaz občana z publika**, který se váže k šesté premise. Pronáší ho Tomáš Bursa, majitel úklidové firmy z Plzně, který podporuje vystoupení z EU. Se *záludem 35* apeluje na politiky, aby dali lidem tu možnost referenda, aby se mohli svobodně vyjádřit. Se slabou ilokuční silou pak dodává, že jim slibuje, že když lidem dají tu možnost, tak že se za ně pak lid postaví. A s *argumentem ad populum* a *ad auditorem zastrahuje*, že pokud to bude opačně, tak budou čelit rozpadu EU a uprchlické krizi. **Jílková** mu intruzí vstupuje do řeči a se silnější ilokucí ho nabádá, aby sdělil, co podle něho bude lepší, pokud z EU vystoupíme. **Bursa** odpovídá protimluvem, že zůstaneme samostatní a že bude rád, když Visegrádská čtyřka zůstane pospolu jako jeden celek. Jílková se ho ale *záludem 34* znovu ptá, v čem

to bude lepší, načež **Bursa** odpovídá *záluDEM 19*, že to bude lepší v podstatě pro celou naši společnost. **Jílková** však znovu opakuje *záluDEM 34*, ale v čem, na to Bursa uvede dva velmi obecné příklady, že v ekonomice v potravinách a ve všem.

Debata se díky jednomu z uvedených příkladů Bursy dostává k **poslední premise**, která zní, zda by se nám zdražily potraviny, kdybychom z EU vystoupili. První reaguje **Zámečnick**, který podotýká, že by se tím zvýšila cena mnoha potravin. **Jedlička** jeho tvrzení vyvrací *záluDEM 3*, když jako příklad dovážené potraviny, která se zdražila po vstupu do EU, uvádí rýži z Číny, jejíž cena po vstupu do EU se u nás zvýšila asi o 30 %. Z toho Jedlička klamnou analogií vyvozuje, že když jsme byli samostatným státem, určovali jsme si výši cla sami, a proto byla cla přes vstupem do EU nižší. **Zámečnick** však s ironií podotýká, že Jedlička by měl vědět takovou drobnou věc, načež jeho argumentaci *přímo vyvrací ad rem*, že naše průměrná celní zátěž se po vstupu do EU snížila oproti stavu, kdy jsme byli zemí, která měla samostatné celní sazby. Se *záluDEM 38* pak dodává, ať si Okamura říká, pokud nebude mluvit o ceně českých znásilněných žen, co chce, protože je to politik, ale že Jedlička by se alespoň trochu mohl držet odbornosti. Na to mu **Jedlička** odpovídá, že se drží odbornosti a se *záluDEM 35* a *argumentem ad populum* sděluje, že ví, že kdyby byla ČR samostatná, tak si svoje cla bude moci nastavit podle sebe a že on je velký příznivce toho, aby byly nulové a stejně tak, aby daně byly co nejnižší. **Jílková** pak pokládá Jedličkovi dotaz, zda by zemědělec, který získává dotace z EU, pak nevyrobil například máslo draž, když už nebude mít dotace. **Jedlička** odpovídá, že zemědělci dostávali dotace i před vstupem do EU a s *argumentem proton pseudos* říká, že si můžeme svoje zemědělce dotovat, jak budeme chtít, načež se **Jílková** ptá, zda na to máme a **Jedlička** odpovídá *záluDEM 26* a *29*, že daleko horší je, jakým způsobem EU prostřednictvím kvót ničí naše zemědělství. S *důrazem na rozšířený názor* sděluje, že spousta zemědělců by potvrdila, že zemědělství je kvůli kvótám EU daleko horší než v SSSR. Po delší době se pak ozývá **Petrík**, který s maximou skromnosti říká, že nechtěl mluvit o ekonomice, přestože je sám také inženýr ekonom, protože má kolem sebe plno renomovanějších ekonomů, ale se *záluDEM 12* podotýká, že kdybychom vystoupili z EU, nebyla by to pro nás žádná „procházka růžovou zahrádkou“, neboť by okamžitě poklesl rating ČR, to znamená, že bychom měli dražší úvěry a několik let by k nám velice opatrně investovali zahraniční investoři (*proton pseudos, zastrášování*). Dále nechává Jílková projevit se **Brichtu**, jenž navazuje na potraviny a zemědělství v ČR. S *důrazem na rozšířený názor* vypráví,

že například v rámci výroby mléka jsou naši zemědělci „*slušně bití*“, což každý zemědělec potvrdí (z publika se ozývá potlesk), a *autofagií* dodává, že nevidí důvod, proč bychom měli dovážet hovězí z Francie, protože podle něho je úplně jedno, jestli jí steak z české, nebo z francouzské krávy. Na Brichtu reaguje **Zámečník** a *přímo vyvrací ad rem* jeho argumentaci, když sděluje, že ČR je netto vývozcem hovězího a kvóty na mléko byly zrušeny, což je důvodem velikých potíží českých farmářů, doplňuje *záludem 22*.

Debata se pomalu chýlí ke konci, proto **Jílková** dává ještě prostor pro **dotazy občanů z publika**. Přihlásí se **Milan Fiala**, student FSV UK, který se vrací k sedmé premise a obrací se na Okamuru se sdělením, že měl tu čest (ironie) číst petici, která zmiňuje požadavek referenda o vystoupení z EU, pod nímž je Okamura podepsán. Zdůrazňuje *záłud 13*, který je v petici obsažen, a jímž Okamura srovnává současné postavení ČR v rámci EU s okupací nacistickým Wermachtem z roku 1939 a se sovětskou okupací. Fiala však s intencí dovést toto srovnání *ad absurdum* zdůrazňuje, že tady nevidí žádnou násilnou invazi, ani perzekuci lidí, ani cizí armády, a se *záludem 6* uzavírá svou námitku vůči Okamurovi, že naprosto respektuje jeho názor, ale tohle už je populismus za veškerou hranou. **Okamura** reaguje na Fialu nejprve *záludem 28*, že ho trochu nepochopil a ještě že se zeptal. S argumentem *proton pseudos, ad populum* a *ad auditorem* explikuje, že to bylo míněno v tom smyslu, že se rozhoduje někde o nás bez nás a prokazatelně proti vůli většiny obyvatel ČR. Poté *záludem 18* přeskakuje na akciové trhy a se *záludem 30* poukazuje, že pokaždé, když politici vedou závažná jednání o vystoupení VB z EU, nikdy burzovní trhy nezačaly panikařit, libra se neoslabovala, britské akcie se nepropadaly, naopak vystoupení VB z EU je finančními trhy chápáno jako snížení ekonomické zátěže. Analogicky pak se *záludem 30* a *6* převádí tuto vykonstruovanou situaci na ČR, že vůbec není pravda, že by se tu nějak panikařilo, což říká i dle něho špičková ekonomka Markéta Šichtařová, a zdůrazňuje *argumentem ad populum*, že si všichni musí uvědomit, že už brzy budeme víc platit, než od nich dostávat. **Fiala** se pak znovu pokouší neúspěšným ilokučním aktem přimět Okamuru, aby se vyjádřil k zmiňovanému srovnávání v petici, když říká, že tam Okamura sice srovnává svrchovanost, což je pravda, ale že se nedomnívá, že by ta svrchovanost byla stejná jako v době normalizace a v době protektorátu, což nazývá metaforicky *záludem 12* „*nebe a dudy*“. Okamura mu však pouze odpovídá, že on se tak domnívá, a tudíž je to v pořádku (použití fallacia „relativizování“ a *záludu 31*). Na

Okamuru ohledně vývoje kurzu libry a šterlinku k dolaru reaguje ještě **Zámečník**, který se *záľudem 26 a 30* jeho tvrzení *vyvrací přímo ad rem* a připomíná nedávný projev premiéra Camerona, který říkal, že doufá v to, že VB v referendu rozhodne pro setrvání v EU, protože to by znamenalo zpevnění libry vůči dolaru. **Okamura** následně používá *záľud 31* a opět *relativizování*: „*No tak vidíte! Britové říkají tohleco, to říkám já a pan Zámečník říká tohle.*“

Předposlední dotaz **občana z publika** začínal sdělením, že samostatnost má svou cenu, kdyby to tak nebylo, žijeme podle něho všichni ještě v tlupách. Pokračuje *záľudem 12* a *argumentem ad hominem*, že strana Bartoška je důkazem toho, že i malý může efektivně vyjednávat s velkým a že jejich volební výsledky byly vždycky relativně malé a vždycky byli ve vládě. **Bartošek** na to reaguje popřením, že vždycky ne, **občan** však pokračuje dotazem na Petříka a ptá se ho, jak nám zajistila EU bezpečnost před sta tisícem uprchlíků, kteří se na nás valí po deseti tisících každý den či týden (hyperbola). Svou argumentaci zakončuje občan *argumentem proton pseudos*, že Češi jsou v Evropě víc jak tisíc let, do Evropy patříme, nemusíme se nikam „*cpát*“ (hanlivý výraz) a nikdo nás odtud nevyžene. **Petřík** reaguje na občana *přímým vyvrácením ad rem* a se *záľudem 30* ukazuje, že už v 16. století si naši šlechtici dobrovolně zvolili Habsburka, abychom byli politicky ukotvení. **Jílková** Petříka však nabádá, aby se vyjádřil k bezpečnosti, neboť občan se domnívá, že pokud vystoupíme, bude u nás bezpečněji. Na to **Petřík** odpovídá nepřilíš zdařilým *záľudem 12*, že jsou tady dvě časové dimenze a že teď máme tu horší, ale pak bude zase dimenze jiná a dodává, že se současnou situací taky není zrovna spokojen, ale pokládá dialektickou otázku, co bychom dělali jako samostatný stát, a když chce Jílková specifikaci, v čem by nás to ohrozilo, tak Petřík s vysokou jistotní modalitou odpovídá, že po nás hned „*vyjedou Rusové*“.

Poslední dotaz **občana z publika** byl mířen se *záľudem 26* na Okamuru. Občan se ho *eristickou otázkou* ptá, proč myslí, že když vystoupíme z EU, a odmítneme se tak podílet na různých věcech, že by s námi státy EU chtěly zůstat ve svazku v rámci jiných smluv. **Okamura** mu s vysokou jistotní modalitou („*Já jsem o tom absolutně úplně přesvědčen...*“) odpovídá, že ekonomika ČR je tak provázaná s ekonomikou Evropy, že ekonomický tlak na politické elity nedovolí, aby nás vyčlenily z ekonomické spolupráce, načež mu skáče **Jílková** do řeči a svou otázkou, zda chce říct, že oni budou závislí na nás, ne my na nich, dovádí Okamurovu odpověď *ad absurdum*. Na to se z publika ozývá smích, takže pokud šlo Jílkové o *záľud 28*, byl zdařilý. **Okamura** ji

žádá, aby jeho výrok nepřevracela, a pokračuje argumentem *fallacia compositionis*, že zde máme množství investic a jsme odbytíštěm pro Německo. Jako poslední dostává příležitost se vyjádřit **Bartošek**, který reaguje na Okamuru *záluďem 6*, když jeho přístup označuje za typicky „pokrytecký“ a zároveň ho upozorňuje, že ČR je aktivní ve svém přístupu v ochraně vnějších hranic Schengenu a se *záluďem 3* uvádí příkladem cvičení armády v jižních Čechách nebo, že česká vláda vyslala vojáky do Maďarska, do Slovinska a dále.

Medializace a **simulakrum** se na této debatě projevuje zejména v tématu uprchlické krize. Na výše uvedené analýze jsme doložili, že je to téma zneužívané ve prospěch některých politiků. Z analýzy vyplývá, že příznivci za referendum o vystoupení ČR z EU migrační krizi využívali jako jeden z hlavních důvodů, proč by se tak mělo stát. K přesvědčení a o správnosti svých názorů používají zejména argumenty ad populum, ad auditorem a záluďy 30 a 35, přičemž hojně využívají také zastrašování a hyperbol.

Abychom zhodnotili lépe axiologii včetně ideologického pozadí jednotlivých politiků a známých diskutujících hostů u pultů, zaměříme se nyní na jejich základní sociální fakta.

Tomio Okamura¹⁴⁷ je politik a podnikatel, který se narodil v Tokiu, kam se přestěhovala jeho česká matka. Po otci je Okamura z jedné čtvrtiny Japonec a z jedné čtvrtiny Korejec. Dětství strávil střídavě v Československu a Japonsku. Po maturitě na střední průmyslové škole chemické odcestoval do Japonska, kde se nejprve neúspěšně pokoušel podnikat v importu českého skla, poté zde pracoval jako popelář a prodavač občerstvení v kině. Po návratu do ČR vyučoval japonštinu a působil jako průvodce v cestovní kanceláři. Později v oboru cestovního ruchu začal podnikat a získal výhradní zastoupení dvou největších japonských cestovních kanceláří v ČR. V roce 2009 se stal viceprezidentem Asociace českých cestovních kanceláří a agentur. Podniká také v dalších oblastech, jako je např. gastronomie či prodej oděvů. V roce 2012 byl zvolen senátorem Parlamentu ČR. V květnu 2013 založil hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, jehož se stal předsedou. V říjnu téhož roku uspěl také ve volbách do Sněmovny, čímž mu zanikl senátorský mandát. V roce 2015 byl Okamura kvůli

¹⁴⁷ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Tomio Okamura. [online], poslední aktualizace 16. 12. 2016 v 15:49. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tomio_Okamura a dále

dlouhodobým sporům z poslaneckého klubu Úsvitu přímé demokracie vyloučen a v květnu 2015 založil spolu s poslancem Radimem Fialou a Jaroslavem Holíkem nové hnutí s názvem Svoboda a přímá demokracie, jejíž ideologii *Wikipedie*¹⁴⁸ označuje jako eurospektismus, přímou demokracii, anti-imigraci, antiislamismus a patriotismus.

Ing. Jan Bartošek¹⁴⁹ je od roku 2014 místopředsedou Poslanecké sněmovny. Vystudoval Jihočeskou univerzitu, Zemědělskou fakultu v Českých Budějovicích, vzdělání si rozšířil specializačním studiem oboru dramaterapie na UP v Olomouci. Od roku 2000 působil jako terapeut v Terapeutické komunitě Podcestný mlýn u Dačic a jako dramaterapeut (využití divadelních prvků v terapii). Od roku 2006 je členem KDU-ČSL, v roce 2011 byl zvolen jejím místopředsedou. V roce 2013 byl zvolen poslancem PČR. Od roku 2016 je zastupitelem Jihočeského kraje a místostarostou města Dačice. Stranu KDU-ČSL lze podle *Wikipedie*¹⁵⁰ ideologicky definovat jako křesťanskou demokracii, sociální konzervatismus a pro-evropanismus.

Mgr. Vít Jedlička¹⁵¹ je český politik, ekonom, publicista a aktivista. Vystudoval obor mezinárodní obchod na VŠE Praha a poté studoval politologii na CEVRO Institutu. Pracoval v oborech marketingu, managementu, obchodu. Věnoval se také vývoji softwaru a analýzám finančních trhů. Od roku 2001 byl členem ODS a od roku 2010 je předsedou občanského sdružení Reformy.cz. V dubnu 2015 založil mikronárod Svobodnou republiku Liberland. Od roku 2009 je členem Strany svobodných občanů, do března 2016 byl předsedou sdružení Strany svobodných občanů v Královéhradeckém

---

byly využity informace z: Tomio Okamura. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2934-tomio-okamura>.

¹⁴⁸ Svoboda a přímá demokracie. [online], poslední aktualizace 19. 12. 2016 v 9:34. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Svoboda_a_p%C5%99%C3%ADm%C3%A1_demokracie.

¹⁴⁹ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Jan Bartošek. [online], poslední aktualizace 29. 10. 2016 v 18:37. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Barto%C5%A1ek a dále byly využity informace z: Ing. Jan Bartošek. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/1052-jan-bartosek>.

¹⁵⁰ Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová. [online], poslední aktualizace 17. 12. 2016 v 13:43. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99es%C5%A5ansk%C3%A1_a_demokratick%C3%A1_unie_%E2%80%93_Ceskoslovensk%C3%A1_strana_lidov%C3%A1.

¹⁵¹ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Vít Jedlička. [online], poslední aktualizace 30. 10. 2016 v 19:26. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%ADt_Jedli%C4%8Dka.

kraji. Ideologii této strany *Wikipedie*¹⁵² označuje jako klasický liberalismus, liberální konzervatismus, libertarianismus a euroskepticismus.

Ing. Miroslav Zámečník¹⁵³ je ekonomickým konzultantem. Vystudoval VŠE v Praze, poté se věnoval studiu zahraničních vztahů na Georgetown University ve Washingtonu. V letech 1994–1998 byl zástupcem České republiky ve Světové bance, pracoval také jako náměstek Konsolidační banky. V současnosti pracuje ve firmě Boston Venture Central Europe a je členem Národní ekonomické vlády (NERV). Je spoluautorem ekonomického programu Strany zelených, který je postaven na investicích do vědy a vzdělávání, zelené ekonomice a vytváření tzv. „smart jobs“, tj. pracovních míst v oborech, které absorbují a vytvářejí prostor pro výsledky vědy a výzkumu.

Ing. Aleš Brichta¹⁵⁴ je metalovým zpěvákem a hudebníkem. Vystudoval vysokou školu ekonomickou se zaměřením na zahraniční obchod. Je zakládajícím členem a kdysi vůdčí osobností české heavy metalové skupiny Arakain. Dnes vystupuje se svou vlastní kapelou Aleš Brichta Project.

10.3 Úloha moderátorky Michaely Jílkové v *Máte slovo s M. Jílkovou*

Zaměříme-li se na úlohu moderátorky v pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, je třeba hned na začátku zdůraznit, že to rozhodně není úloha jednoduchá. Vyplývá to už z pouhé charakteristiky pořadu, jehož hlavním účelem je poskytnout mediální prostor pro vyjádření souhlasných i nesouhlasných stanovisek politiků, odborníků i laiků k tématům, *kteřá působí starosti občanům*¹⁵⁵, ve formě necelých šedesáti minut ve veřejnoprávní televizi. Největší podíl na tom, jak bude daná diskuze v takto nastaveném

¹⁵² Strana svobodných občanů. [online], poslední aktualizace 12. 12. 2016 v 10:09. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_svobodn%C3%BDch_ob%C4%8Dan%C5%AF.

¹⁵³ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Miroslav Zámečník. [online], poslední aktualizace 21. 8. 2016 v 7:56. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Z%C3%A1me%C4%8Dn%C3%ADk a dále byly využity informace z: Ing. Miroslav Zámečník. In: *Vláda České republiky* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/clenove/ing--miroslav-zamecnik-51440/>.

¹⁵⁴ Údaje v tomto odstavci jsou převzaty z: Aleš Brichta. [online], poslední aktualizace 5. 12. 2016 v 20:39. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ale%C5%A1_Brichta a dále byly využity informace z: Aleš Brichta. In: *Česko–Slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/60775-ales-brichta/>.

pořadu probíhat, mají samotní diskutující hosté. Moderátor však do značné míry tuto podobu diskuze rovněž ovlivňuje. Proto se vrátíme k analyzovaným debatám tohoto pořadu a s ohledem na teoretické poznatky, jak by měl vést moderátor televizní politickou debatu, jež zmiňujeme v teoretické části této práce, se pokusíme vystihnout, jakou roli v celkové podobě debaty sehrála Michaela Jílková.

K zaužívaným normám moderátorů politických televizních debat patří úvodní pozdravení a představení jednotlivých hostů a v závěru pak poděkování a rozloučení. Jílková uvádí debaty pozdravem „*Máte slovo, hezký večer, milí diváci*“¹⁵⁵ a pokračuje stručným představením téma daného dílu pořadu, v němž pokládá názorově protichůdné dialektické otázky. Po těchto dialektických otázkách předesílá „*O tom diskutovat budou*“ a následně představuje jednotlivé hosty stojící u pultů, a to takovým způsobem, že cituje jejich stručný výrok, v němž se odráží jejich názor k danému problému, a za každým tímto výrokiem dodává, kdo ho pronesl, a poté daného řečníka pozdraví „*Dobry večer.*“. U politiků uvádí většinou nejvyšší funkci a politickou příslušnost, takže Jeronýma Tejce představuje jako předsedu Ústavně právního výboru a poslance ČSSD; Jana Bartoška jako místopředsedu Poslanecké sněmovny a místopředsedu KDU-ČSL; Tomio Okamuru jako poslance a předsedu hnutí Svoboda a přímá demokracie. Davida Karáska představuje obecněji jako představitele Sdružení pro ochranu práv majitelů zbraní. Různoroději představuje odborníky: Džamilu Stehlíkovou uvádí jako bývalou ministryni a lékařku – psychiatricku; Jiřího Švarce představuje jako primáře Psychiatrické nemocnice v Bohnicích (s přechytnutím nejprve jako ředitele a pak řidiče); Miroslava Zámečnicka uvádí jako známého ekonoma a Víta Jedličku jako ekonoma a zakladatele Reformy.cz. Nejpestřejší způsob představování je ovšem patrný u zástupců veřejnosti: Jiřího Šmoldase představuje Jílková jako občana z Prahy, který nevlastní žádnou zbraň; Petra Grubera uvádí jako milovníka zbraní z Hodonína, který jich má několik; Iva Petříka jako penzistu z Říčan a Aleše Brichtu jako metalového zpěváka a hudebníka. Sporné je představení těchto hostů: Davida Karáska, Džamily Stehlíkové, Jiřího Švarce, Miroslava Zámečnicka a Víta Jedličky. V porovnání s informacemi, které jsme uvedli vždy na konci našich analýz, lze považovat jejich uvedení za nepřesné, neúplné či zavádějící. Představení zástupců veřejnosti je rovněž sporné zejména svou

¹⁵⁵ *Máte slovo s M. Jílkovou* [online]. [cit. 2016-2-7] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/>.

¹⁵⁶ Veškeré citace a uvádění příkladů v této analýze je převzato z vlastního textového přepisu audiovizuálního záznamu analyzovaného dílu pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který je přiložen v přílohové části této diplomové práce.

nejednotností. Přejdeme-li k zakončení diskuze, ta probíhá ze strany Jílkové oslovením diváků „*Milí diváci, musíme končit.*“ Poté Jílková stručně představuje téma diskuze dalšího dílu pořadu, včetně uvedení kontaktních údajů, pomocí nichž se mohou diváci do diskuze přihlásit a pak už se s diváky loučí větou: „*Milí diváci, já vám děkuji, těším se na vás, myslím na vás a vy už víte, že ve čtvrtek máte slovo. Na shledanou.*“ Je poněkud zarážející, že se Jílková v rámci televizního vysílání neloučí také s hosty a neděkuje jim za debatu.

Máte slovo s M. Jílkovou je pořadem, který je specifický mírou intruzí, jež je nezvykle vysoká. Je to způsobeno, jak protichůdnými názory většího počtu diskutujících s různými osobnostními rysy a jejich snahou získat si diváky na svou stranu, tak zejména moderátorkou, která má zpravidla nejvyšší počet intruzí, neboť je nucena debatu vést tak, aby odpovídala dramaturgickému plánu. Hned po Jílkové nejčastěji skákala do řeči v první analyzované debatě Džamila Stehlíkové, která během hodiny pronesla zhruba 77 promluv¹⁵⁷, mezi nimiž se však vyskytoval větší počet exklamací. V druhé analýze si pak největší prostor uzurpoval Tomio Okamura – asi 87 promluv včetně mumlání, exklamací a jednoslovných poznámek. Ten také hned po Jílkové nejčastěji skákal druhým do řeči. Pokud jde o počty promluv (nepočítali jsme úvodní pozdrav) ostatních hostů debat, ty byly zhruba následující: Vít Jedlička – 42 promluv, Jan Bartošek – 37 promluv, Miroslav Zámečník – 27 promluv, Ivo Petřík – 10 promluv, Aleš Brichta – 13 promluv (včetně zvolání při zakrývání vulgárního obrázku na svém tričku), Jeroným Tejc – 11 promluv (výpovědi však byly dlouhé), David Karásek – 33 promluv, Jiří Švarc – 26 promluv, Petr Gruber – 22 promluv, Jiří Šmoldas – 15 promluv. Je pravdou, že některé promluvy byly co do počtu slov rozsáhlejší než jiné, ale už z tohoto výčtu představujícího, kolikrát se kdo dostal v debatě ke slovu, můžeme říci, že debaty neprobíhaly příliš vyváženě.

Verbální komunikace je u Michaely Jílkové v porovnání s Václavem Moravcem o poznání horší. Své otázky a námitky Jílková často pronáší velmi fragmentárně se syntaktickými, morfologickými, a dokonce i stylistickými chybami. Její styl vyjadřování kazí zejména fragmentárnost, o které už byla a ještě bude řeč, ale pak také používání hovorových výrazů (např. *Ted' mluvíme o tý situaci!; ted'kom; dyť; jo; eště; dycky; dostanem; To budete koukat!; obvodáci* aj.), slovní vata (zejména *ano, že, jo, no,*

¹⁵⁷ Číselné údaje uváděné v tomto odstavci byly spočítány na základě vlastního textového přepisu audiovizuálního záznamu analyzovaného dílu pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který je přiložen v přílohové části této diplomové práce.

tak aj.), zpřeházený slovosled a morfologické chyby (*Dál půjdem?*; *pletete jabky s hruškama*; *já bych se držela toho opravdu*; *se ptal, přihlašte se*; *se dostanem aj.*) a přeřeky (*paní* opraveno na *pan Mec*; *počkej* místo *počkejte* směrem k Okamurovi; *prosím tě* místo *prosím vás* směrem k Tejcovi; *řidič* a *ředitel* místo *primář* směrem k Švarcovi, *pan Zahradník* místo *pan Zámečník*; *abychom vedli korektní situaci* místo *diskuzi*). Fragmentárnost jejího vyjadřování souvisí zejména s častými intruzemi, ale také s nadměrným množstvím syntaktických chyb spočívajících ve vypouštění obligatorních větných členů (př. *Nebo by naopak zdražilo zboží...*; *pojďme konkrétně*; *Že do každé rodiny?*; *..., jak byste ty hranice, jo?*; *No ale potom s tím uzavřením hranic.*; *Už nehovořil.*; *..., že se budeme naopak bezpečněji...*; *S námi.*; *I o specialistech, ano.*; *Budete na obvodního lékaře, ano?*; *Tak já jenom tady poprosím.*), v anakolutech (např. *S tím nesouhlasí a nehledejme delikventy...*; *Ne, počkejte, tak jede Japonec...*; *Je situace: vystoupili jsme z Unie, musíme si hlídat, jo, ty hranice.*; *Lékaři budou mít povinnost: jeví se mi někdo nebezpečný, musím se podívat do registru a nahlásit...*), kontaminacích (př. *...co by se vám tak jako nejvíc ulevilo...*), zeugmatech (př. *pletete jabky s hruškama*).

Co se týče roviny neverbální komunikace, můžeme říci, že s ní Jílková pracuje aktivně, ale porušuje při tom některá pravidla. Zejména nerespektuje proxemiku a často se k hostům u pultů přibližuje velmi blízko, čímž je chce rozrušit. V některých fázích se debata vyostřuje natolik, že nepomáhají slova, proto Jílková používá rovinu neverbální nebo suprasegmentální komunikace. V analýzách jsme několikrát naznačili, jakým způsobem s těmito prvky moderátorka pracuje. Pokud je rozzlobená na některého diskutujícího hosta u pultu, zvyšuje na něho hlas, zostřuje celkovou dikci, přistupuje k němu na hranici osobní zóny se zónou intimní, zesiluje oční kontakt a nasazuje nejrůznější mimku. Specifická je také její gestikulace, která téměř vždy doprovází její projev, ale výrazná je zejména při rozzlobení či také v případech, kdy chce dát slovo někomu jinému (často v těchto případech připomíná dopravní policistku), případně když chce umírnit něčí projev. Všimnout si u ní můžeme i měnění postojů kongruentních na nekongruentní, kdy si dává ruce v bok a tím zaujímá dominantní pozici. V úvodu a závěru debat, kdy máme možnost sledovat nejdelší soudržné promluvy Jílkové, je patrná její důrazná dikce. V úvodu nelze nepostřehnout působivé až dramatické využívání pauz. K ozvláštění svého projevu také vhodně střídá výškovou modulaci řeči i mluvní tempo. S rovinou neverbální komunikace také souvisí způsob oblékání i

celková vizáž Jílkové v rámci pořadu. Jak sama uvádí v rozhovoru¹⁵⁸, který je součástí prezentace pořadu na webových stránkách České televize, důvodem jejich někdy extravagantních modelů je to, že divák by se měl mít na co dívat.

V provedených analýzách je možné vyzorovat nedostatečnou přípravu moderátorky. V první analyzované debatě spočívá tato nepřipravenost v představení Jiřího Švarce jako ředitele Psychiatrické nemocnice v Bohnicích a zejména v zastření zdrojů, na kterých v debatě zakládá svá tvrzení (v první premise uvádí, že četla o tom, že Kovář zastřelil osm lidí a čtyři dny na to byl vyzván k doktorovi, což však není pravda a v debatě ji na to upozorňuje i Stehlíková; v páté vedlejší premise Jílková sděluje, že se dočetla, že za prodloužením zbrojního průkazu stojí myslivecká lobby, ale opět neuvádí žádnou citaci zdroje, z něhož tuto informaci čerpala); dále v zaměnění názvu praktického lékaře za obvodního lékaře; nebo když zdůrazňuje Švarcovu připomínku, že povinné nahlížení psychiatrů do Centrálního registru zbraní by mohlo ohrozit důvěru jejich pacientů k nim, a neumí tuto připomínku sama vysvětlit. Také v druhé analyzované debatě lze doložit nedostatečnou přípravu moderátorky či dramaturgického týmu tohoto pořadu, když celou debatu staví na průzkumu nespokojenosti veřejnosti se členstvím v EU, podle něhož tato nespokojenost roste, a průzkum blíže nepředstavují. K nedostatečné přípravě lze přičíst i představení Miroslava Zámečnicka.

Pokud jde o kladení otázek a námitek Jílkové směrem k diskutujícím, můžeme říct, že v druhé analyzované debatě se Jílkové dařilo o něco více, neboť jimi nedávala tolik znát své názorové stanovisko k hlavní premise (i když lze vysledovat, že důrazněji zasahuje vůči příznivcům referenda za vystoupení z EU, což však přičítáme jejich způsobu argumentování) a také se jí několikrát podařilo vyvrátit klamné výpovědi hostů, a to i z faktického hlediska¹⁵⁹. V první analyzované debatě dává více najevo své nesympatie k odpůrcům zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu (např. v páté vedlejší premise, když chce Karásek vysvětlit svou myšlenku s principem presumpce nevinny, nebo v téže premise, když mluví k myslivci Králíčkovi). V obou debatách se jí ale relativně dařilo držet směr diskuze, což můžeme doložit vyčleněnými premisami

¹⁵⁸ KOVÁČOVÁ, I. Michaela Jílková: Nahlas a tváří v tvář. ČT+ [online]. Praha: Česká televize, © 1996–2016 [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/3133-rozhovor-s-michaelou-jilkovou/>.

¹⁵⁹ ZEMAN, M.; JANOŠKOVÁ, J.; URBÁNEK, D. Kotel nepravd, faulů a překřikování. *Demagog.cz* [online]. Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012–2016, 11. února 2016 [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://demagog.cz/kotel-nepravd-faulu-a-prekrikovani>.

v našich analýzách. Pomocí záležitostí 27, 34 a s použitím zjišťovacích, ověřovacích, upřesňujících a eristických otázek se jí většinou daří získat potřebné, i když ne vždy zcela jasné odpovědi hostů. Stejně jako Moravec se i Jílková snaží v diskuzi vkomponovat některé diskutující hosty do pozice pro ně nevýhodné, což však někdy přežene (např. ve zmíněných případech, kdy dává najevo více své názorové stanovisko k hlavnímu tématu diskuze).

11. Axiologie jednotlivých aktérů debat vyplývající z jejich argumentace

Jako cíl zpracovaných analýz vybraných politických debat jsme si vytyčili popsat axiologii jejich účastníků a následně vyhodnotit, jak efektivně jednotliví řečníci využívali dovolených či nedovolených prostředků argumentování k prosazení svých záměrů. K tomu využijeme zejména teorie mluvních aktů, kterou jsme si představili v teoretické části této práce. Při zkoumání axiologie se zaměříme na hlavní diskutující hosty, neboť ti byli klíčovými objekty našeho zkoumání.

Hosty první analyzované debaty byli **Miloš Zeman** a **Karel Schwarzenberg**, kteří vystupovali v pořadu *Otázky Václava Moravce*. Jejich diskuzi lze oproti jiným analyzovaným debatám označit za velmi kultivovanou, a to i navzdory tomu, že oba tito řečníci používali záludy a různé argumentační fauly. Zároveň můžeme říci, že jejich argumenty byly zdařilejší než argumenty řečníků jiných debat, což si v následujících řádcích doložíme. Svou roli v tom jistě sehrál fakt, že oba tito diskutéři byli v době debaty kandidáty postupujícími do druhého kola prezidentských voleb, a měli tak argumentační trénink do jisté míry za sebou, ale především se potřebovali ukázat v pozitivním světle, aby se diváci, budoucí voliči, rozhodli právě pro toho či onoho kandidáta. Jednou z důležitých hodnot Zemana i Schwarzenberga je v této debatě tedy **snaha zalíbit se divákům**. K tomu jim sloužily argumenty ad populum, ad auditorem, ad misericordiam či záludy 28, 32 a 35. Za další hodnotu obou kandidátů můžeme rovněž považovat úsilí zachovat si „svou tvář“.

V jejich axiologii se pochopitelně budou odrážet také hodnoty politických stran, které založili. U Miloše Zemana se jedná o Stranu práv občanů (SPO) a u Karla Schwarzenberga je to strana TOP 09. Protože v této diplomové práci nebyl prostor zkoumat dopodrobna, jak se odráží v jejich argumentaci všechny hodnoty, které si zmíněné strany přisvojují, zaměříme se alespoň na ideologii stran, jak ji popisuje *Wikipedie*, podle níž lze SPO¹⁶⁰ ideologicky zařadit pod sociální demokracii, přímou

---

¹⁶⁰ Strana Práv Občanů [online], poslední aktualizace 11. 11. 2016 v 17:18 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_Pr%C3%A1v_Ob%C4%8Dan%C5%AF.

demokracii, anti-imigraci a antiislamismus, přičemž TOP 09¹⁶¹ označuje jako konzervativní, antikomunistickou a proevropskou stranu. Nejvíce je z analyzované debaty patrné **Zemanovo** obhajování **sociální demokracie** a u **Schwarzenberga** se zase nejvíce projevuje lpění na **konzervatismu**. Těchto hodnot si u obou uchazečů o prezidentský post můžeme všimnout zejména při řešení sporu, co je to levice a co pravice (např. Zemanův návod Schwarzenbergovi, jak rozlišit pravici od levice v třetí premise; Zemanova explikace snížené sazby daně z přidané hodnoty, která byla součástí programu SPO v třetí premise; Schwarzenbergova obhajoba TOP 09 jako konzervativní strany v šesté premise; příp. jejich tři hlavní témata pro druhé kolo prezidentských voleb). **Schwarzenberg** dává během diskuze (v šesté premise) najevo také antikomunismus, když odmítá Zemanův argument, že pravicová strana je to samé, co konzervativní, **Zeman** zase v deváté premise uvádí, že by rád prosadil přímou demokracii.

U **Schwarzenberga** lze v rámci analyzované debaty vysledovat axiologické **tíhnutí k zájmům mladých**, což vyplývá v první premise z jeho explikace označení Zemana za muže minulosti; u **Zemana** můžeme vypožorovat zase ve třetí premise **náklonnost k nižší sociální třídě**, když vysvětluje rozdíl mezi pravici a levici. Opomenout nemůžeme ani pojmy, které jsme si vysvětlili v teoretické části, a sice **medializaci a simulakrum**, jež hrají v axiologickém pozadí **obou** diskutérů rovněž důležitou roli.

Pokud jde o vyhodnocení, jak efektivně používali analyzovaní řečníci nedovolených či dovolených argumentačních prostředků k prosazení svých zájmů, zaměříme se na nyní na zdařilé a nezdařilé komunikační akty. Bude se jednat o výběr komunikačních aktů, neboť u některých bylo sporné určit, zda byly zdařilé, či nikoli.

První premisa debaty byla směřována na **Karla Schwarzenberga**. Byla jí otázka Václava Moravce, zda neodstartoval označením Miloše Zemana za muže minulosti negativní část kampaně. Karel Schwarzenberg tuto domněnku úspěšně vyvrátil způsobem ex concessis, tedy poukázáním na to, že Moravec necitoval celé jeho vyjádření, argumentem ad vanitatem (lichotka Zemanovi, že je politikem, s nímž střet opravdu stojí zato) a vysvětlením, co tímto označením myslel.

---

¹⁶¹ TOP 09 [online], poslední aktualizace 15. 11. 2016 v 15:07 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/TOP_09.

V **druhé premise** zase **Miloš Zeman** úspěšně vyvrací Moravcovo tvrzení, že v roce 2007 přispěl k tomu, že Schwarzenberg se stal v Topolánkově vládě ministrem zahraničí, a to nejprve argumentem non sequitur a následně argumentem ex silentio.

Ve **třetí premise Schwarzenberg** používá pomocí záludu 31 nepřímý mluvní akt, když říká, že se už v tom rozdělení, co je to pravice a co levice nevyzná, avšak jeho intencí bylo poukázat na nesmyslné škatulkování v české politice. Tento mluvní akt je však neúspěšný, neboť jej **Zeman** vyvrátí záludem 35, kdy Schwarzenbergovi dává návod na rozlišení pravice a levice. Zemanovo argumentování v tomto bodě můžeme také považovat za nepřímý mluvní akt, jehož skutečnou intencí není poučit Schwarzenberga o tom, co je to pravice a levice, nýbrž spíše snaha zesměšnit ho a získat si tak diváky na svou stranu. To se mu však nepodaří, neboť **Schwarzenberg** se úspěšně brání argumentem non sequitur a ad hominem. **Zeman** argument ad hominem Schwarzenbergovi oplácí a posilňuje ho argumentem ad populum, kdy pomocí eristické otázky provokativně destabilizuje Schwarzenbergovo tvrzení, že sociálnědemokratické vlády měly mnohem vyšší daně. Zemanovi se v tomto úseku argumentace daří naplnit ilokuční akt, jehož záměrem bylo nasadit Schwarzenbergovi „negativní tvář“, prostřednictvím záludu 32 a argumentu ad populum či pomocí různých jazykových prostředků, které jsme popsali v argumentační analýze.

V **páté premise** se **Schwarzenberg** úspěšně brání proti implikovanému nařčení Moravce, že zneužívá úřední moci, když kandiduje na prezidenta a vedle toho stále působí jako ministr zahraničí s použitím taktiky vyvrácení pomocí záludu 24 a argumentu ad populum. V dalším úseku páté premisy používá **Zeman** úspěšný ilokuční akt, kdy pomocí záludu 12 a chybné analogie poukazuje ve snaze zachovat si „pozitivní tvář“ a obhájit si znovu svou definici pravice a levice na absurditu označení Schwarzenberga za levičáka a analogicky strany TOP 09 za stranu levicovou. To se nejprve neúspěšně pokouší vyvrátit **Schwarzenberg**, když s maximou zdvořilostí a záludem 1 upozorňuje, že TOP 09 je konzervativní strana, což není to samé jako strana pravicová. **Zeman** na něho však reaguje záludem 30, že v Británii jsou konzervativci automaticky nazýváni pravicovou stranou, a přidává argument ignoratio elenchi, že nic nepředstírají a nezakrývají. **Schwarzenberg** se proti tomuto nařčení úspěšně brání záludem 13, když s ironií podotýká, že je tady jemný rozdíl, na čemž trvá, a tento rozdíl přirovnává k rozdílu mezi sociální demokracií a komunistickou stranou.

Šestou premisu vyvrací **Schwarzenberg** zásluhou Zemana neúspěšně, neboť ten si předchozí porážku ve sporu o rozlišování pravice a levice nechce nechat líbit.

Záměrem Schwarzenberga bylo poukázat opět na nesmyslné škatulkování na pravici a levici a zdůraznit větší význam samotné osobnosti. **Zeman** aplikuje zálud 30 a poukazuje enumerací na různé země a politiky, kteří se jasně prohlašují za levicové politiky, což zakončuje argumentem ad personam, jehož intencí je způsobit urážku či posměch **Schwarzenbergovi**. Ten se brání záludem 26, ovšem neúspěšně, neboť **Zeman** ho poráží záludy 20, 26, 28 a 37, kde zároveň uplatňuje princip Toulminova sylogismu.

V **deváté premise** je položena oběma kandidátům otázka, jaká tři témata by podle nich měla být hlavními tématy druhého kola prezidentské volby. Zatímco **Zeman** se v tomto úseku argumentace vyjadřuje jasně a srozumitelně, **Schwarzenbergovo** vyjádření je méně srozumitelné, a tedy i ilokučně slabé, jak dokazuje Moravcovo chybné parafrázování Schwarzenberga.

V **desáté premise** sice **oba** kandidáti tvrdí, že proti sobě nepovedou negativní kampaň a nebudou rozdělovat českou společnost, čímž v podstatě popírají, že by jim šlo v kampani o to nasadit tomu druhému „negativní tvář“, ovšem tato tvrzení můžeme považovat za ilokučně velmi slabé, neboť se jim to nedařilo ani v analyzované debatě, jak jsme několikrát doložili.

V **jedenácté premise**, kdy se Moravec ptá Zemana, zda bude využívat téma amnestie a měnění postoje Schwarzenberga k ní, odpovídá **Zeman** se záludem 6 a argumentem ad populum, že bude pouze citovat Schwarzenberga, jeho intencí je však opět nasadit Schwarzenbergovi „negativní tvář“, což se mu daří naplnit. **Schwarzenberg** se chtěl bránit přesvědčením posluchačů, že amnestie může být pro stát prospěšná, a také vysvětlením, proč se od Klausovy amnestie pak distancoval, nicméně k perlokučnímu aktu díky Moravcovi a v další premise i Zemanovi nedojde. Moravec totiž nejprve upozornil prostřednictvím aplikace „chybného dilematu“ na to, že problém přeplněných věznic lze řešit také zlepšením fungování trestního řízení, k čemuž slouží trestní řád, a zároveň používá zálud 16, když podotýká, že Schwarzenberg byl součástí dvou vlád, které toto mohly učinit, ale neučinily. **Zeman** poukázal zase na to, že amnestie se stává nefunkční, když propuštění vězňové, odsouzení třeba za bagatelní trestné činy, se krátce po propuštění dopouští dalších trestných činů a do věznic se zase vrací.

Z tohoto výčtu zdařilých a nezdařilých komunikačních aktů lze doložit, že jako vítěz z analyzované debaty odcházel Miloš Zeman, neboť se mu v ní podařilo pronést šest úspěšných komunikačních aktů, zatímco Schwarzenbergovi se povedly pouze tři.

V druhé analyzované debatě pořadu *Otázky Václava Moravce* vystupoval **Andrej Babiš** a **Miroslav Kalousek**, nyní se tedy zaměříme na to, jak úspěšně komunikovali tito dva politikové. Jejich diskuzi lze v porovnání s předchozí diskuzí hodnotit jako méně kultivovanou, což bylo způsobeno především tím, že se po celou dobu odehrávala spíše v rovině osobní než věcné. Proto získávala nezáměrně podobu infotainmentu než žádoucí obraz seriózní politické debaty. Hlavní podíl na tom měla silná intence **nasadit druhému „negativní tvář“ a zároveň svou tvář si zachovat před diváky pozitivní**. K úspěšnému vkomponování této hodnoty do svých promluv používal jak Babiš, tak Kalousek nadměrné množství argumentů ad personam, ad populum, záludů 38 a 26, což mělo přímý dopad na menší kultivovanost debaty.

U obou diskutujících bylo rovněž patrné, že si uvědomují význam **medializace**. Všimnout si toho můžeme u **Kalouska** například v první premise, když se Moravec ptá, zda se necítí jako antibabiš a Kalousek odpovídá, že tento pojem chápe jako mediální zkratku. U **Babiše** lze zase vysledovat strach z mediálního dopadu, když odmítá odpovědět Moravcovi na otázku, jak bude hlasovat v zákoně o veřejných zakázkách. Medializace jako určitá hodnota u Babiše vyplývá také z jeho prohlášení, že něco se říká do novin a něco je pravda. **Kalouskovo** simulakrum se projevuje v páté premise, když apeluje na diváky, aby si uvědomili, že nejsou jenom rozpočtové a příspěvkové organizace a státní podniky, které hospodaří s majetkem státu, ale z veřejných rozpočtů dostávají dotace rovněž soukromé firmy, nebo když odkazuje nejen všechny diváky, ale také čtenáře, čímž implicitně dává najevo, že počítá s tím, že debata bude medializovaná také v textové podobě, na čísla, která v debatě z úst Babiše zazněla, přičemž upozorňuje, že Babiš mluvil o státním rozpočtu, nikoli o veřejných rozpočtech.

Andrej Babiš je předsedou a zakladatelem hnutí ANO 2011, kterou lze podle *Wikipedie*¹⁶² ideologicky zařadit pod centrismus, populismus, liberalismus a proevropanismus. V námi analyzované debatě však Babiš nedokazuje, že by byl zastáncem centrismu či proevropanismu. V první premise se ho Moravec ptá, zda se ANO začíná stávat středově levicovou stranou, na což Babiš odpovídá, že ANO není středovou levicí, ale „*stranou selského rozumu, která přináší řešení a která řeší věci*“¹⁶³. Jeho

¹⁶² ANO 2011. [online], poslední aktualizace 6. 12. 2016 v 14:50. [cit. 8. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/ANO_2011.

¹⁶³ Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. *Otázky Václava Moravce*, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv* [online]. Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

tvrzení lze vysvětlit další jeho hodnotou, kterou můžeme popsat jako **vymezování se jak vůči pravici, tak vůči levici**, což má také souvislost s Babišovým neustálým **vychleňováním se na „my“ versus „oni“**. V analyzované debatě se Babiš ovšem nejvíce vymezuje konkrétně vůči osobě Kalouska, takže označení antikalousek je na něho trefné. Co se týče pro-evropanismu, tato hodnota je v daném rozhovoru Babišem spíše popírána, neboť v sedmé premise brojí proti uprchlickým kvótám a s pomocí fallacia compositionis také proti Bruselu, potažmo proti Evropské unii. Naopak je z jeho argumentace v této debatě patrné **liberální a populistické smýšlení**.

U **Kalouska** se v rozebírané debatě projevuje zejména hodnotové zakotvení **konzervatismu**. Všimnout si toho můžeme v první premise, kde zdůrazňuje, že TOP 09 je počítána mezi tradiční politické strany. Téměř ze všech jeho výpovědí vyplývá **vymezování se vůči Babišovi**, a to ať už explicitní, či implicitní. Takže i když vysvětluje, že antibabiš je mediální zkratkou, kterou charakterizuje odpor proti uspořádání státu, které spočívá ve volné soutěži politických stran, jež jsou nějak hodnotově a ideově ukotveny, klidně bychom z jeho argumentace v analyzované debatě mohli vyvodit, že antibabiš je přílehlavým označením právě pro Kalouska, a nikoliv mediální zkratkou.

V **první premise** se tedy **Kalouskovi** nepodařilo úspěšně vyvrátit označení antibabiš, stejně jako se **Babišovi** nepovedlo naplnit ilokuční akt, že není antikalousek. Jejich argumentace se nese v podobném duchu antibabišovství a antikalouskovství i v **druhé premise**, ačkoliv Moravcova otázka zde byla spíše věcného než osobního charakteru. Ani v této premise nelze říci, že antibabišovství jednoho bylo argumentačně úspěšnější než antikalouskovství druhého. Ve **třetí premise** se mimo jiné Moravec ptá Kalouska, zda podpoří zákon o zdanění hazardu na mimořádné schůzi Poslanecké sněmovny. **Kalousek** na to odpovídá nezdařilým ilokučním aktem s pomocí argumentu ad ignorantiam, neboť Moravec jeho intenci zastříť, jak bude hlasovat, zmaří vysvětlením, že mimořádné schůze mají vždy jasně stanovený program. Ve **čtvrté premise** se **Babišovi** podaří záludem 18 převést řeč od pro něho nepohodlné otázky směrem k registru smluv, což je pro něho pomyslným odrazovým můstkem, pomocí něhož si technikou argumentu ad populum chce zachovat „pozitivní tvář“. Když však Moravec poukáže na případ, který Babišovi jeho „pozitivní tvář“ naruší, pokouší se Babiš zachránit situaci prostřednictvím záludu 26 a fallacia compositionis, kdy se snaží Moravcovu výtku odrazit a obrátit ji také zpátky směrem k Moravcovi. To se mu ale nepodaří, neboť Moravec se s maximou zdvořilosti ohradí argumentem non sequitur.

Babiš tedy záludem 29 převádí řeč jiným směrem, ovšem opět ani v tomto tématu úspěšně nenaplnil svou intenci zachovat si „pozitivní tvář“, tentokrát **Kalouskovým** přičiněním, který ale také neodchází ze čtvrté premisy coby „vítěz“, a to zejména díky trefným námitkám Moravce (zálud 26 a zálud 16).

V **páté premise** je zpočátku argumentačně silnější **Kalousek**, v druhé části ho ale **Babiš** pomocí mýtu „Kvantifikace kvality“, záludů 38 a argumentů ad personam značně oslabuje, takže opět nemůžeme určit vítěze této premisy. Toho lze stanovit až v **šesté premise**, kdy se Moravec ptá **Kalouska**, zda je schopný zastat se Babiše, neboť finanční správa jak za úřadování Babiše, tak Kalouska dala a odpustila v obou případech penále ve výši zhruba 6 miliard. Je jím **Babiš**, neboť nedovolí Kalouskovi vysvětlit, zda by podle jeho názoru Agrofertu nebylo odpuštěno penále ve výši 1,5 miliardy, kdyby nebyl ministrem financí, ale místo toho úspěšně záludem 18 odvádí řeč na téma rozpočtu na příští rok. Jeho vítězství však není natolik silné, abychom od něho mohli odvodit celkové překonání Kalouska. V **sedmé i osmé premise** se v podstatě opakuje stejné schéma vyváženého vzájemného osočování obou diskutujících.

V naší celkové analýze vybrané diskuze se nám tedy nepodařilo určit, kdo je jejím argumentačním vítězem. Vyplynul nám z ní však poznatek, že Babiš s Kalouskem nejsou schopni diskutovat s takovou mírou kooperačního principu, aby se jejich spor stal užitečný v tom smyslu, že by diváky, nebo je samotné vedl k přesvědčení a s tím souvisejícím poopravení vlastních myšlenek a získání nových pohledů na diskutovanou věc.

Třetí analyzovanou debatou byl díl pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který se týkal toho, zda by se v České republice měly zpřísnit podmínky pro držení zbraní. Debata navazovala na událost, která se odehrála dne 24. února 2015 v Uherském Brodě. Hlavními diskutujícími byli v této debatě následující hosté: za politiky Jeroným Tejc a David Karásek, za odborníky psychiatricka Džamila Stehlíková a psychiatr Jiří Švarc a za veřejnost Jiří Šmoldas a Petr Gruber. Jelikož je tento pořad nastaven úplně jinak než *Otázky Václava Moravce*, nemusíme axiologii jednotlivých hostů vyvozovat z jejich argumentace, protože se ji dovídáme hned při jejich představování Michaelou Jílkovou v úvodu. **Tejc**, **Stehlíková** a **Šmoldas** jsou příznivci zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů, zatímco **Karásek**, **Švarc** a **Gruber** jsou odpůrci toho, aby se podmínky pro držení zbrojních průkazů zpříšňovaly. Specifikována je hlavní premisa **Karáska**, podle něhož by se neměli hledat delikventi mezi držiteli legálních zbraní;

Stehlíková zase specifikuje zpřísnění podmínek držení zbrojního průkazu tak, že by se podle ní měly zavést povinné psychologické testy pro všechny držitele zbrojních průkazů. A nesouhlasné stanovisko je upřesňováno také u **Švarce**, podle něhož je nesmysl, aby téměř všichni lékaři nahlíželi do registru zbraní.

V **první premise Stehlíková** obhajuje svůj názor, že tragédii v Uherském Brodě zabránit šlo, zejména argumentem ad auditorem, když vysvětluje, že Kovář vraždil 4 dny předtím, co se měl dostavit na testy o zdravotní způsobilosti, v obavě, že o svou zbraň přijde. **Gruber** však její názor vyvrací, protože si myslí, že tomu zabránit nešlo, neboť se jednalo o zkratkovité jednání na základě nějakých životních problémů. Nařídít povinné psychotesty všem držitelům zbrojních průkazů s pomocí mýtu „Kvantifikace kvality“ označuje za nesmyslné. Nepřímo apagogou úspěšně vyvrací jeho tvrzení **Šmoldas**, když říká, že chápe, že psychotesty nejsou stoprocentní, ale i když vyřadí jen pár psychopatů, kteří by jinak mohli se zbraní vraždit, tak je lze považovat za prospěšné. První premisu tedy argumentačně vyhrává skupina příznivců zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů.

Druhá premisa navazuje na tu první a řeší se v ní, zda je možné, aby povinné psychologické testy zabránily legálnímu držiteli zbraně v trestném činu. **Jílková** doplňuje, že na psychotesty se nechodí každý měsíc a že Kovářovi měla vypršet platnost zbrojního průkazu v dubnu. **Stehlíková** se však s argumentem non sequitur a záludem 30 vysvětluje, že byl léčený u psychiatra, což je podle zákona o zbraních neslučitelné s držením zbrojního průkazu. **Gruber** se záludem 32 její tezi napadá poukázáním na lesního vraha Kalivodu, který psychotesty prošel, a přesto o pár let později zabíjel. **Stehlíková** se neúspěšně pokouší odporovat argumentem non sequitur, že Kalivoda není civilista, což **Gruber** vyvrací nejprve argumentem ad hominem, později i s Jílkovou argumentem non sequitur. Stehlíkové oponuje rovněž **Švarc**, který se slabou ilokuční silou pronáší, že psychotesty neuškodí, ale vůbec tu situaci neřeší a vykresluje zdoluhavý správní proces vedoucí k odebrání zbraně a analogií se záludem 30 navrhuje podobné zefektivnění, jaké proběhlo v zákonu o silničním provozu. **Karásek** zdůrazňuje, že psychotesty jsou ve velkém měřítku vyzkoušené, přičemž se ukázala jejich nefunkčnost. S fallacia accidentis analogií poukazuje na masakr v Devínské Nové Vsi z roku 2010 a následné zavedení povinných psychotestů na zbrojní průkaz na Slovensku v roce 2011, kdy za čtyři roky se na Slovensku od té doby odehrály další tři masakry. Jeho tvrzení úspěšně vyvrací **Šmoldas**, když říká, že jich tam mohlo být ještě víc, což se **Karásek** pokouší vyvrátit záludem 6, že je to „čirá spekulace“, ovšem opět

neúspěšně, neboť Šmoldas záludem 26 ad hominem obrací jeho argument („*To vaše je také spekulace.*“).

K této premise se vyjadřují také dva občané, **první občan** poukazuje na to, zda by místo psychotestů nebylo lepší pátrat po příčině psychické poruchy pachatele trestného činu se střelnou zbraní, protože vraždí lidé, nikoliv zbraně. S tím **Stehlíková** souhlasí, ale s argumentem *secundum quid* a říká, že pro většinu lidí jsou rizikem ti, kteří neprojdou psychotesty, a většina psychicky nemocných zbraň nemá. To však vyvrací **druhý občan**, který se rozzlobeně Stehlíkové ptá, zda nemá doma nůž, čímž jí chce naznačit, že psychicky nemocný člověk, který bude chtít vraždit, si vždy svůj prostředek k trestnému činu najde. K občanovi se přidává **Gruber**, který se neúspěšně pokouší o persvazi, že v Uherském Brodě by se stal stejný masakr i v případě, že by Kovář měl místo střelné zbraně nůž, **Stehlíková** však jeho tvrzení úspěšně dovádí ad absurdum. Přesto s ohledem na zbytek argumentace v této premise byli argumentačně úspěšnější odpůrci zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů.

Ve **třetí premise**, která se točí kolem otázky, co při tragédii v Uherském Brodě selhalo, **host z publika Jiří Hynek** napadá Stehlíkovou argumentem *non sequitur*, že z jejích úvodních slov nevyplývalo, že by tomu systému pomohly psychotesty, a že mluvila pouze o selhání lékaře a policie. **Stehlíková** se hájí záludem 6, jímž upřesňuje, že neselhala policie, ale systém, kdy kdokoli, kdo projde obyčejným lékařským vyšetřením, může vlastnit zbraň, a s intencí porazit Hynka se ho záludem 28 ptá, proč se těm psychologickým testům tak brání a jestli se jich bojí. **Hynek** však její útok odráží útokem na její nezávislost, když vyslovuje myšlenku, že mu připadá, že si na tom chce vygenerovat byznys. Poté používá zálud 30 s tím, že podle něho stačí dodržovat ten zákon, který je dnes platný. **Tejc** svou argumentaci začíná nejprve obecně záludem 19 a postupně přechází záludem 1 k specifikaci problému, který vidí v tom, že v zákoně v současné době neexistuje možnost okamžitého odebrání zbraně na základě podezření, že její držitel je nezpůsobilý k jejímu vlastnění. Ve sporu mezi Stehlíkovou a Hynkem vítězí Hynek (tedy skupina odpůrců zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů), ale Tejc coby příznivce zpřísnění těchto podmínek pronáší výpověď, kterou nikdo nevyvrátí, tudíž ji lze považovat rovněž za úspěšnou.

Ve **čtvrté premise**, která se zabývá tím, zda držitelé zbraní jsou potenciálním rizikem pro ty, kteří zbraň nevlastní, se **Stehlíková** neúspěšně pokouší vyvrátit argumentaci občana, jenž je odpůrcem zpřísnění podmínek pro držení zbrojního průkazu. **Karásek** zase na přehledném grafu ukazuje statistiku kriminality za rok 2014 a

s kvantifikací kvality na něm ukazuje na nejmenší sloupeček, který představuje kriminalitu s legálně drženou zbraní. Karáskova intence banalizovat problematiku zpřísnování podmínek pro držení zbrojních průkazů je ovšem neúspěšná, a to zejména přičiněním Jílkové, která viditelně rozzlobená Karáska argumentem non sequitur upozorňuje, že i šest lidských životů, které představuje onen sloupeček na Karáskově grafu, je hodně a že je třeba udělat všechno pro to, aby tam nebylo nic.

V **páté premise** se řeší, zda má smysl zpřísnovat podmínky pro držení zbrojních průkazů v České republice. **Tejc** tuto premisu vyvrací nepřímo instancí, kdy nejprve sděluje, že si je vědom toho, že psychotesty nevyřeší úplně všechno, ale přesto navrhuje zpřísnění podmínek pro držení zbraně v tom smyslu, že některé přestupky proti veřejnému pořádku by podle něho měly automaticky vést k tomu, že člověk, který je spáchal, bude odeslán na psychologické vyšetření. Na Tejce reaguje **Hynek** argumentem non sequitur, že to, co on navrhuje, je akceptovatelné, ale že debata je o posílání na plošné testy. I přesto lze však Tejcovu argumentaci považovat za úspěšnou.

Šmoldas a se slabou jistotní modalitou a s intencí implikovaného záludu 13 sděluje, že to neví jistě, ale že se mu zdá, že řidiči po šedesátém roce musí chodit na fyzické vyšetření pravidelně každé dva roky. Jeho zamýšlený zálud 13 je však díky zvolání **Karáska**, že to platí i pro zbrojní průkaz, neúspěšný. **Tejc** se v této premise se slabou ilokuční silou vyjadřuje k zákonu o držení zbraní v tom smyslu, že po zpřísnění je relativně dobrý. **Jílková** však s argumentem ad absurdum namítá, že je to divné zpřísnění, protože původně se zbrojní průkaz vydával na pět let a v roce 2014 se to změnilo na deset let. **Tejc** se záludem 35 a argumentem ad populum odpovídá, že je přesvědčen, že to je věc zralá na změnu. Tvrzení Tejce, že zákon o držení zbraní je po jeho zpřísnění relativně dobrý, považujeme rovněž za neúspěšné.

Dále **Gruber** zdařile vysvětluje Stehlíkové, že myslivectví je drahý koníček, pokud je oficiální, a s argumentem ad hominem na ni útočí, že pokud by zavedla psychotesty, podnítila by tím korupci.

Karásek namítá se záludem 12 a úspěšnou intencí dovést tvrzení Stehlíkové ad absurdum, že pokud 5 % z celkového počtu držitelů zbrojního průkazu mohou být psychicky narušení, a tudíž nebezpeční jedinci, znamená to, že bychom tu měli 15 000 nebezpečných ozbrojených jedinců, což by znamenalo, že tu máme válku. **Stehlíková** vyvrací jeho argumentaci ad hominem se záludem 38 a argumenty ad auditorem a ad personam, že Karásek mluví jen o sobě a o svých zájmech, že se chce cítit bezpečně, ale

většina, která zbraň nemá, se chce také cítit bezpečně a připomíná, že právo většiny převažuje nad právem menšiny. **Karásek** místo toho, aby reagoval protiúderem na některý z uvedených faulů, postupuje intencí záludu 4 a 11, když vysvětluje, za jakých okolností by k němu měl přistupovat zákon s principem presumpce nevinny. Jeho argumentace je však s přičiněním Jílkové neúspěšná. V této premise byli argumentačně o něco úspěšnější odpůrci zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů, neboť příznivci zpřísnění těchto podmínek měli v této premise víc neúspěšných komunikačních aktů (ale obě skupiny měly stejný počet komunikačních aktů vydařených).

V **šesté premise** se Jílková obrací na **Švarce**, aby zareagoval na opatření, které chce navrhnout ministerstvo vnitra. Ten se slabou ilokucí říká, že myšlenka to byla dobrá, ale přímo ad rem ji vyvrací s tím, že je nepředstavitelné, aby všichni lékaři nahlíželi po každém vyšetření do Centrálního registru zbraní, a že smyslem lékařů není dodržovat klid zbraní v České republice a nedokáže si představit, jak by to zdůvodnili a jak by to zaplatili. Také Šmoldas úspěšně (avšak proti své axiologii) vyvrací efektivitu návrhu ministerstva vnitra, když podotýká, že psychicky nemocný člověk vlastníci zbrojní průkaz nemusí přijít k žádnému lékaři deset let. Na oba reaguje **Tejc**, že je sice otázka, v kolika případech to může pomoci, ale že tady musí být odpovědnost a pokud má určitý lékař informace o tom, že nějaký pacient by mohl být nebezpečný, měl by učinit patřičné kroky. **Švarc** pak argumentuje rovněž tím, že povinné nahlížení zejména psychiatrů do Centrálního registru zbraní kazí důvěru pacientů k lékaři, se záludem 30 upozorňuje také na platnou vyhlášku, která stanovuje, za jakých zdravotních podmínek pacient není způsobilý k držení střelné zbraně a enumerací zdravotních poruch ji relativizuje, když říká, že na to není potřeba žádný lékař a že to pozná každý občan.

Sedmá premisa se točí kolem otázky, zda se lze spolehnout na praktického lékaře, že bude dostatečným sítem pro zachycení zdravotně nezpůsobilých držitelů zbraní. **Karásek** na ni nejprve odpovídá kladně a se záludem 18 dodává, že to totiž není jediné síto, které tam je, přičemž ukazuje na nejmenší sloupeček na grafu znázorňujícím násilnou kriminalitu za loňský rok. Poté však sděluje, že se nedomnívá, že by plošné preventivní zdravotní prohlídky dokázaly zabránit tomu, že nemocný člověk získá zbraň. **Tejc** tuto premisu přímo vyvrací ad rem, že sám praktický lékař není dostatečným sítem k zachycení zdravotně nezpůsobilých držitelů zbraní. Lékař by však podle něho měl reagovat, pokud má podezření, že jeho pacient je psychicky nemocný a mohl by být nebezpečný. Zároveň by podle něho však mělo mít možnost i okolí tohoto

jedince, které bude mít podezření, že je psychicky nemocný, a bude vědět, že vlastní zbraň, hlásit policii. Švarc reaguje podobně jako Tejc v tom smyslu, že sedmou premisu přímo ad rem vyvrací, když říká, že to síto není vůbec spolehlivé, poté ale s argumentem ad populum a ad auditorem podotýká, že praktičtí lékaři mají možnost přikázat pacientovi specializovaná vyšetření, a proto je v pořadu nabádá, že to nemají zanedbávat a posílat tyto lidi k psychiatrovi. Dále navrhuje, že situaci by pomohlo, kdyby ostatní lékaři mohli toto podezření hlásit přímo policii, a ne posuzujícímu lékaři, neboť tak by to trvalo příliš dlouho. Švarcovou intencí bylo při této argumentaci namířené vlastně proti jeho vlastní axiologii patrně zachovat si „pozitivní tvář“ a navrhnout nějaký kompromis zpřísnění podmínek pro držení zbrojních průkazů, na který by byli ochotní přistoupit jak příznivci, tak odpůrci zpřísnění.

V **poslední deváté premise** se **Jílková** ptá Švarce, jak občan pozná, že jeho soused může být nebezpečný a zda by to měl někam hlásit. Švarc vysvětluje, že v současném systému s tím není moc co dělat. Taková odpověď však Jílkové nestačí, tak žádá ještě **zástupkyni ministerstva vnitra** sedící mezi hosty v publiku, aby na to stručně odpověděla. Ta tedy se záludem 19 a argumentem ad populum odpovídá, že by to občané měli hlásit policii, pokud se jim bude někdo, kdo vlastní zbraň, jevit nemocný, přičemž policie by pak toho člověka poslala k doktorovi, zároveň však upozorňuje, že anonymní udání nemůže být podnětem pro odnětí zbrojního průkazu.

Debata byla sice, co se argumentační úspěšnosti týče, poměrně vyvážená, avšak díky Stehlíkové, která měla v analyzované debatě nejčastěji slovo, ale také díky obecné, a proto málo kdy vyvratitelné argumentaci Tejce či vzhledem k silnější argumentaci Šmoldase než Grubera hodnotíme příznivce zpřísnění podmínek pro vydávání zbrojních průkazů o něco argumentačně úspěšnější než jejich odpůrce. Je třeba však upozornit, že výběr diskutujících nebyl vyvážený v tom smyslu, že na straně příznivců se vlastně octli dva politikové, neboť Džamila Stehlíková je bývalou ministryní pro lidská práva a národnostní menšiny a doposud aktivní političkou.

Čtvrtou analyzovanou debatou byl díl pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*, který se týkal toho, zda by mělo být v České republice referendum za vystoupení z Evropské unie. Hlavními diskutujícími byli v této debatě následující hosté: za politiky Jan Bartošek a Tomio Okamura, za odborníky ekonom Vít Jedlička a ekonom Miroslav Zámečník a za veřejnost Aleš Brichta a Ivo Petřík. **Okamura, Jedlička a Brichta** jsou příznivci vystoupení ČR z EU, zatímco **Bartošek, Zámečník a Petřík** jsou odpůrci

vystoupení ČR z EU. Bartošek varuje před fatálními následky osamostatnění pro Českou republiku, naopak podle Okamury by se ČR konečně stala suverénním státem, kdybychom z EU vystoupili, podle něho nás totiž EU dlouhodobě poškozuje. Zámečník tvrdí, že být v EU je naše jediná možná alternativa, zatímco Jedlička zastává názor, že opuštění EU by pro nás bylo velkou výhodou. Podle Petříka by vystoupení ČR z EU bylo politicko-ekonomickým hazardem s okamžitou jásavou reakcí Ruska. Brichta je zase rozhořčen, že společenství rovnoprávných států se změnilo v kolonie pod koloniální nadvládou silných.

V **první premise** se Jílková ptá Okamury, kde bere tu jistotu, že pokud bychom z EU vystoupili, 4 základní svobody by nám zůstaly a nezaměstnanost by se nezvýšila. **Okamura** odpovídá s vysokou jistotní modalitou, jejíž intencí je vyvolat zdání samozřejmosti a přirozenosti, s klamnou analogií se záludem 30, že tyto smlouvy lze uzavřít i mimo členství EU tak, jako to má například Norsko nebo Švýcarsko, a smlouvy záludem 6 specifikuje jako Evropské sdružení volného obchodu. **Bartošek** útočí na Okamuru se záludy 12, 22, 35 a 38, když označuje jeho výpovědi za naprosté zneužití tématu a nabádá ho, aby lidem taky sdělil, že v okamžiku vystoupení ČR z EU přijde 75 000 lidí o práci. **Okamura** mu útok vrací záludem 30, 28 a 38 a argumentem *ignoratio elenchi* se ptá, zda chce Bartošek snad říct, že Německo by nám zavřelo trh, abychom k nim nemohli exportovat „škodovky“ navzdory miliardové investici Volkswagnu do Mladé Boleslavi, anebo zda chce říct, že vážne obchod s Čínou. **Zámečník** upřesňuje záludem 1, že Okamura asi myslel, že kdybychom vystoupili z EU, zůstali bychom součástí Evropského hospodářského prostoru, ale s ironií dodává, že zapomněl říct, že v tom případě bychom museli dodržovat veškerou evropskou legislativu, což například ve Švýcarsku znamená 250 smluv týkajících se volného obchodu. **Jedlička** se záludem 6 a 24 říká, že VB chce z EU vystoupit právě kvůli té „šílené“ legislativě EU, ale zároveň vyvrací Zámečnickovo tvrzení záludem 30 a 35, když říká, že státy EHP nemusí přijmout všechnu tuto legislativu a příkladem uvádí Norsko. Dále Jedlička napadá tezi Jílkové, že bychom už nedostávali žádné dotace, že ČR do EU poslala 200 miliard, Jílková mu však oponuje záludem 30, že podle NKÚ jsme od EU dostali 410 miliard. **Petřík** zase upozorňuje záludem 12, že každá smlouva je vlastně pomyslný provaz s kratší a delší stranou a my bychom byli určitě na té kratší straně. Zdůrazňuje také, že ČR musí být zejména politicky ukotvená a připomíná, že EU byla vytvořena především jako politický projekt s cílem předcházet válkám.

Na Petříka navazuje Brichta, čímž se debata posouvá k **druhé premise**, zda by nám hrozil válečný konflikt, pokud bychom vystoupili z EU. Podle **Brichty** nám válka hrozí už nyní kvůli EU a zastrašuje, že pokud se bude situace s uprchlíky stupňovat, dojde ke střetu evropských kultur s muslimským náboženstvím.

Jílková navazuje hned **třetí premisou** s otázkou, zda by se nás uprchlická krize netýkala, pokud bychom vystoupili z EU. Nejprve dostává slovo **Okamura**, podle něhož bychom měli samostatnou zahraniční politiku a mohli odmítnout přijímání uprchlíků. Pomocí záludu 35, argumentu ad populum a důrazu na peníze sděluje, že současná koalice odsouhlasila proti vůli lidí prvních 3500 uprchlíků a vyčlenila na ně 4,5 miliardy korun, přičemž na důchodce zůstalo jen 40 korun a až na základě návrhu opozice dostali 1200 korun. **Bartošek** mu však oponuje, že ČR nikdy žádné kvóty neodsouhlasila a se záludem 38 Okamuru nabádá, aby jako zástupce lidu hledal smysluplné řešení a že vystoupení z EU jím rozhodně není. Na něho navazuje **Jedlička**, který s argumentem proton pseudos vyvrací jeho tvrzení s tím, že vystoupení samozřejmě je smysluplné řešení a že jím získáme znovu vládu nad naší zemí i nad našimi hranicemi a budeme moci přijímat, kolik uprchlíků budeme chtít, a ne kolik nám diktuje EU. Na Jedličku reaguje **Petřík**, že migrace představuje v rámci vystoupení z EU jen malý úsek a že každá zahraniční politika je v určitém prostředí a musí respektovat různé věci, načež **Okamura** posměšně doplňuje slovo Brusel.

Brichta přirovnává migraci se záludem 12 k „vandru“ a se záludem 30 a s intencí zastrašovat odkazuje na prohlášení Martina Schulze, který podle něho jasně prohlásil, že pokud nebudeme jako státy Visegrádu souhlasit s kvótami, budou nuceni použít vojenskou sílu. **Bartošek** Brichtovi se záludem 30, 35 a s argumentem ad populum vysvětluje, že kvóty nemůžou být funkční a že to česká vláda říká od začátku, a Evropa na to už taky postupně dochází. **Brichta** na něho reaguje argumentem ad auditorem, že je rád, když říká, že EU na to dochází, ale se záludem 14 dodává, že ty kvóty byly oficiálně nařízené a schválené proti naší vůli, a proto bychom v EU neměli dále setrvávat (zálud 11).

V dalším úseku této premisy pokládá **občan z publika** otázku Okamurovi, jak by chtěl hlídat hranice. **Okamura** se záludem 29 podotýká, že je třeba, aby USA skončily s agresivní politikou na Blízkém východě, a také záludem 30 a mýtem „Konstatování“ dává za příklad slovensko-ukrajinskou hranici se slovy „*hlídat to tedy bez problémů jde, když se chce*“. **Zámečník** s argumentem ad hominem a záludem 29 se Okamury eristickou otázkou ptá, jaký si myslí, že bude úbytek japonských a korejských

turistů do ČR, když padne Schengen a nebudou schengenská víza. **Okamura** mu odpovídá záludem 28 a 38 s intencí zesměšnit ho, aby se nepletl do oboru, ve kterém se nevyzná. Záludem 12 a argumenty ad populum a ad auditorem s intencí zastrašovat a vyvolat zášť tvrdí, že naopak největší úbytky v cestovním ruchu mají všichni teď kvůli imigrantům, kvůli „*tý zvěři, která znásilňuje v Německu*“. **Jílková** Okamuru prosí, aby se krotil, a **Zámečník** a se záludem 27 jen podotýká, že loni měla ČR v turismu rekordní rok.

Ve **čtvrté premise** se řeší otázka, zda padne Schengen. Podle **Jedličky** už kolabuje nyní a s argumentem ad populum a proton pseudos zastrašuje, že jinak než zavést znovu státní hranice uprchlické krizi nejsme schopni čelit. **Bartošek** naopak tvrdí, že Schengen udržitelný je, jen se budou muset hlídat vnější hranice schengenského prostoru u států, jako je Řecko a Itálie. **Jedlička** záludem 32 jeho tvrzení ad rem vyvrací, když říká, že všichni o tom mluví, ale nemá to žádný výsledek. **Bartošek** mu s fallacia compositionis oponuje, že určité kroky se činí a příkladem uvádí vyjednávání s Tureckem. **Jedlička** se ho s úspěšnou intencí dovést jeho tvrzení ad absurdum eristickou otázkou ptá, zda chce, aby Řecko chránilo hranice Schengenu, když samo díky EU kolabuje. **Bartošek** neúspěšně argumentuje tím, že je důležité na samotné hranici EU rozlišovat mezi skutečným utečencem a ekonomickým migrantem, neříká však, jak by to rozlišoval.

Dále dostává slovo **občan z publika**, jenž je členem SPD. Ten se záludem 24 uvádí, že EU katastrofálně selhává v zabezpečení svých občanů a s argumentem proton pseudos doplňuje, že podle odhadů dalších 30 milionů migrantů se chystá do Evropy a než začne fungovat pohraniční stráž, tak už tu dávno budou, proto považuje za legitimní, aby si ČR vzala svá práva zpět. **Bartošek** mu odpovídá, že ČR nikdy nerezignovala na ochranu svých hranic, Evropa bohužel podle něho ano, a metaforicky dodává, že nezbývá než říct: „*Evropo, budiček!*“. **Jedlička** jeho argument záludem 26 však úspěšně obrací, když zvolává: „*Pane Bartošku, budiček, ano!*“.

V **páté premise** argumentuje **občan z publika**, jímž je docent politologie, se **Zámečníkem** o tom, zda je migrační krize nezvládnutelná. Jejich diskusi považujeme za „světly moment“ celé debaty, neboť nejen že je to diskuze kultivovaná, ale také argumentačně velmi zdařilá, neboť z ní Zámečník získá nový „pohled na věc“.

Šestou premisou se **Okamura** vrací k hlavní premise, která řeší, zda by se mělo uskutečnit referendum za vystoupení ČR z EU. Se záludem 35 a argumentem ad

populum sděluje, že SPD by ráda prosadila referendum o vystoupení z EU, aby sami občané rozhodli.

Jílková pak předává slovo dalšímu **občanovi z publika**, který žádá Okamuru, aby vysvětlil důsledky referenda, o čem se vlastně bude hlasovat. **Okamura** odpovídá argumenty ad populum, proton pseudos a záludem 30, že je pro zabezpečení naší státní hranice, protože výměnou za pár minut čekání na hranicích budeme mít pod kontrolou, zda tu nejsou nějakí teroristé, přičemž zastrašuje, že dokonce i Europol řekl, že v té migrační vlně je více než 5 000 bojovníků Islámského státu. Na to se ho **občan** ptá, čím to všechno zaplatí a čím pokryje výpadek 30 % pracovních míst. **Okamura** odkazuje na svou tabulku, která znázorňuje, že nejnižší nezaměstnanost byla před vstupem do EU. **Jílková** mu však skočí do řeči a napomene ho, že plete jablka s hruškami. Poté se **Okamura** tedy ptá občana, jakou má podle něho hodnotu znásilnění jedné české dívky a jakou přepadení jednoho českého člověka. Z publika se na to ozývá pohoršený hluk a **Jílková** se záludem 34 specifikuje dotaz občana, ovšem **Okamura** jí není schopen odpovědět, proto se odpovědi ujímá **Jedlička**, podle něhož ušetříme každý rok 45 miliard, pokud vystoupíme z EU. Dále se s dialektickými otázkami a se záludem 35 ptá, proč si lidé jako Babiš staví z peněz EU své soukromé ranče a proč z nich vznikají stovky nesmyslných rozhleden, a z toho vyvozuje, že ty peníze jsou neuvěřitelným způsobem zneužívané. Komunikační úspěšnost Okamury v této premise hodnotíme za velmi slabou, neboť nebyl schopen odpovědět občanovi na otázku a použil nevhodný, krajně populistický příměr pro vyjádření hodnoty hermeticky chráněných hranic.

Na Jedličku reaguje **Bartošek** a diskuze se posouvá k **sedmé premise**, zda umíme efektivně nakládat s evropskými dotacemi. Podle **Bartoška** ČR od vstupu do EU dostala od EU tři biliony korun a upozorňuje, že jsou to tři státní rozpočty. **Jedlička** však oponuje, že studie, o níž Bartošek hovoří, byla nejméně desetkrát vyvrácená. Podle **Bartoška** si způsobujeme sami špatné nakládání s dotacemi z EU, což vysvětluje pomocí argumentu ad absurdum, že jestliže dostáváme dotace a můžeme s nimi hospodařit, říkáme potom: „Ty zlý Brusele, my jsme rozkradli tvé dotace!“. **Okamura** se pokouší jeho tvrzení vyvrátit pomocí argumentu secundum quid, když zobecňuje svou zkušenost, kdy mluvil s jedním ředitelem gymnázia na Moravě, a se záludem ad personam a ad populum útočí na Bartoška a ostatní z jeho „názorového tábora“, že jsou demagogové a podobně, protože z dotací jde jen zlomek na tu reálnou věc a 60 % jde podle něho na nesmyslnou administrativu a školení. **Zámečník** argumentuje tím, že nám nikdo nepředepisuje, jak máme realizovat čerpání evropských dotací, a napomíná

s argumentem ad personam Jedličku, že by měl také přiznat, že těch 45 miliard je újma způsobená českým rozhodnutím. **Jedlička** namítá, že jsme přijali závazek ohledně dotací a že je musíme utrácet podle určitých evropských programů. **Zámečník** jeho námitku však úspěšně vyvrací, když ho se záludem 16 upozorňuje, že ten závazek lze realizovat za zlomek nákladů, které jsme si způsobili, a že dotace sice musíme utrácet podle určitých evropských programů, ale na projekty, které si definujeme sami.

Poslední premisa se týkala toho, zda by se nám zdražily potraviny, kdybychom z EU vystoupili. Podle **Zámečníka** by se zvýšila cena mnoha potravin, **Jedlička** však jeho tvrzení záludem 3 vyvrací, když poukazuje na cenu rýže dovážené z Číny, která se po vstupu do EU zvýšila asi o 30 %, z čehož Jedlička klamnou analogií vyvozuje, že když jsme byli samostatným státem, určovali jsme si výši cla sami, a proto byla tato cla nižší. **Zámečník** však Jedličkovo tvrzení vyvrací přímo ad rem, když říká, že naše průměrná celní zátěž se naopak po vstupu do EU snížila, a se záludem 38 Jedličku žádá, aby se držel odbornosti. **Jedlička** odpovídá, že se drží odpovědnosti a se záludem 35 a argumentem ad populum tvrdí, že kdyby byla ČR samostatná, mohla by si nastavit výši cla podle sebe a podotýká, že je velkým příznivcem co nejnižších daní a nulových cel. **Jílková** se jej ptá, zda by například zemědělci nevyrobili máslo za draž, když nebudou mít dotace z EU. **Jedlička** jí argumentem proton pseudos oponuje, že ČR si může své zemědělce dotovat sama, jak bude chtít. **Jílková** se ho ptá, zda na to máme, ale **Jedlička** záludem 29 a 26 odpovídá, že horší je, že EU prostřednictvím kvót ničí naše zemědělství, a s důrazem na rozšířený názor odkazuje na spoustu zemědělců, kteří by potvrdili, že zemědělství je kvůli kvótám daleko horší než v SSSR. **Brichta** s důrazem na rozšířený názor vypráví, že naši zemědělci jsou například v rámci výroby mléka „slušně bití“ a že nevidí důvod, proč bychom měli dovážet hovězí z Francie, když podle něho je úplně jedno, jestli jí steak z české, nebo z francouzské krávy. **Zámečník** však jeho názor vyvrací přímo ad rem tvrzením, že ČR je netto vývozce hovězího a kvóty na mléko byly zrušeny, což je naopak důvodem velkých potíží českých farmářů.

Dále diskutuje **občan z publika**, který se obrací k Okamurovi a sděluje, že četl petici zmiňující požadavek referenda o vystoupení z EU, kde Okamura a jiní podepsavší se pod ni srovnávají současné postavení ČR v rámci EU s okupací nacistickým Wehrmachtem z roku 1939 a se sovětskou okupací, což je dle tohoto občana populismus za veškerou hranou (zdůraznění záludu 13). **Okamura** reaguje záludem 28, že ho občan nepochopil a ještě že se zeptal a že tím měl na mysli, že se někde rozhoduje o nás bez nás a prokazatelně proti vůli většiny obyvatel ČR (proton pseudos, ad populum, ad

auditorem). V tomto úseku Okamura také dvakrát úspěšně používá zálud 31, nejprve v odpovědi občanovi a poté Zámečnickovi.

Následující občan z publika se ptá Petřika, jaký způsobem nám EU zajistila bezpečnost před statisícem uprchlíků. **Petřík** odpovídá občanovi, že český národ potřebuje zejména politické ukotvení a se záludem 30 připomíná, že už v 16. století si naši šlechtici dobrovolně zvolili Habsburka a s vysokou jistotní modalitou zastrašuje, že pokud bychom nebyli v EU, napadnou nás hned Rusové.

Poslední dotaz občana z publika mířil záludem 26 opět na Okamuru s eristickou otázkou, proč si myslí, že když vystoupíme z EU a odmítneme se tak podílet na různých věcech, že s námi státy EU budou chtít zůstat ve svazku v rámci jiných smluv, načež mu **Okamura** odpovídá s vysokou jistotní modalitou, že ekonomický tlak na politické elity nedovolí, aby nás vyčlenily z ekonomické spolupráce. **Jílková** tuto jeho tezi se zdařilým záludem 28 dovádí ad absurdum a ptá se, zda tím chce Okamura říct, že oni budou vlastně závislí na nás. Poté reaguje na Okamuru také **Bartošek**, který jeho přístup označuje za „typicky pokrytecký“, a závěrem podotýká, že ČR je aktivní při chránění vnějších schengenských hranic, přičemž vyjmenovává několik příkladů.

I tento díl pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* byl, pokud jde o argumentační úspěšnost, poměrně vyrovnaný. Odpůrci vystoupení z EU však hájili EU o něco vlažněji, než jak ji naopak hanili příznivci za vystoupení z EU. Dokazuje to argumentace Bartoška ve třetí premise, když vysvětluje Brichtovi postoj ČR ke kvótám EU, nebo ve čtvrté premise, když občanovi z publika, který je členem SPD, popisuje, že Evropa rezignovala na ochranu svých hranic, čímž zůstala mentálně o několik let pozadu. Také Zámečník v páté premise při argumentaci s Valešem projevuje tuto „axiologickou vlažnost“, když se s ním nakonec shodne, že některé záležitosti řeší efektivněji samy národní státy než EU.

12. Komparace pořadů *Otázky Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou*

Otázky Václava Moravce a Máte slovo s M. Jílkovou jsou televizní diskuzní pořady na aktuální témata. Oba uvádí Česká televize coby veřejnoprávní médium. V této kapitole se pokusíme porovnat zmiňované pořady na základě provedených analýz jejich konkrétních dílů. Z pořadu *Otázky Václava Moravce* jsme si k analýzám vybrali jednak debatu ze dne 13. ledna 2013, kdy v Žižkovské vysílací věži diskutovali Karel Schwarzenberg a Miloš Zeman coby dvojice kandidátů o post prezidenta České republiky postupující do druhého kola v historicky první přímé volbě prezidenta České republiky; jednak debatu ze dne 4. října 2015, kdy se v pořadu střetl Andrej Babiš s Miroslavem Kalouskem. V rámci pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* jsme analyzovali jednak debatu ze dne 2. dubna 2015, která se týkala otázky, zda by se měly v České republice zpřísnit podmínky pro držení zbrojního průkazu, v níž diskutovali Jeroným Tejc, David Karásek, Džamila Stehlíková, Jiří Švarc, Petr Gruber, Jiří Šmoldas a další; jednak diskuzi ze dne 4. února 2016 na téma, zda by mělo být referendum o vystoupení České republiky z Evropské unie, které se zúčastnili Jan Bartošek, Tomio Okamura, Miroslav Zámečník, Vít Jedlička, Ivo Petřík, Aleš Brichta a jiní.

Již víme, že zatímco v pořadu *Otázky Václava Moravce* vystupovali pouze dva politici, v pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* diskutovaly vedle dvojice politiků také dvojice odborníků, dvojice laiků neboli zástupců veřejnosti a hosté či občané z publika. To mělo výrazný vliv na celkovou podobu diskuze. Ve všech debatách účinkovali v rámci těchto dvojic názoroví oponenti, které můžeme zároveň označit za argumentační soupeře. Primární funkcí všech analyzovaných debat bylo informovat veřejnost, ale zároveň se v nich projevovala snaha účinkujících zachovat si svou tvář spojená také se snahou zalíbit se divákovi a persvazivní funkce. Co se však mimo jiné v debatách lišilo, byla míra kultivovanosti projevů jednotlivých řečníků.

V předchozí kapitole, kde jsme se zabývali axiologií diskutujících hostů analyzovaných debat a úspěšností, s jakou diskutěři tuto svou axiologii v rámci debat obhajovali, jsme dospěli k poznatku, že nejefektivněji argumentovali Miloš Zeman s Karlem Schwarzenbergem, což mělo souvislost právě s vysokou mírou kultivovanosti jejich projevu. Jejich debata měla převážně věcný charakter s nižší mírou intruzí, než jaká byla v ostatních debatách. Přesto v ní bylo mnohdy velmi rafinovaně používáno množství různých argumentačních faulů. Svou roli na této vydařené dynamické

argumentaci sehrál jistě i moderátor Václav Moravec, jemuž se podařilo přidělit oběma zhruba stejný mediální prostor pro vyjádření se.

Téměř opačného charakteru nabývala druhá analyzovaná debata tohoto pořadu, kde diskutoval Andrej Babiš s Miroslavem Kalouskem. Jejich argumentace se nesla v osobní rovině, byla plná vzájemného osočování a vymezování se proti tomu druhému. Zároveň míra intruzí zde byla v porovnání s předchozí zmiňovanou debatou velmi vysoká, a to i s ohledem na vysílací délku tohoto dílu *Otázek Václava Moravce*, který byl téměř o čtvrt hodiny delší než předchozí zmiňovaný díl, přičemž počet premis, kolem nichž se diskuze točila, byl o čtyři menší než v debatě Schwarzenberga se Zemanem. Toto všechno mělo přímý dopad na nevyváženost jejich argumentace, kdy Babiš (122 promluv a 3 846 slov) si uzmul o hodně větší mediální prostor než Kalousek (72 promluv a 2 469 slov). Diskuze Babiše s Kalouskem tak získala spíše podobu infotainmentu než seriózní politické debaty, což však bylo způsobeno samotnými diskutujícími, nikoli vinou moderátora, či nastavením pořadu.

V druhém analyzovaném pořadu je tomu ale jinak. *Máte slovo s M. Jílkovou* je nastaven tak, že debata v něm je plná vzájemného překřikování se, což je způsobeno zejména množstvím diskutujících v omezeném časovém intervale (necelých 60 minut), kdy si všichni chtějí prosadit svůj názor a zároveň zachovat si pozitivní tvář a naopak pošpinit tvář svých oponentů. Moderátorka má za úkol řídit debatu tak, aby názorové oponenti získali přibližně stejný mediální prostor, což se jí však ani v jedné námi analyzované debatě nepodařilo, můžeme se ovšem domnívat, že v tomto formátu pořadu je to úkol nesplnitelný. V rámci předchozí kapitoly jsme na základě zamýšlení se nad efektivitou aplikace dovolených a nedovolených prostředků, jaké používali diskutující hosté k prosazení své axiologie, došli k poznatku, že hosté nejsou vždy vybíráni tak, aby byl poskytnut vyvážený mediální prostor k vyjádření různorodých názorů politiků, odborníků či laiků v oblasti témat, která působí starosti občanům. Stehlíková totiž zastupuje v první analyzované debatě tohoto pořadu odborníci, ale přitom je i političkou, totéž platí v případě Víta Jedličky. Rovněž není jasná bližší specifikace, podle níž vybírají tvůrci tohoto pořadu zástupce veřejnosti. Je-li vybrán za laiky známý zpěvák Aleš Brichta a jeho názorovým oponentem je neznámý duchodce Ivo Petříček, je možné se domnívat, že pořad tímto výběrem přispívá k názorové předpojatosti mnoha diváků. Pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* proto můžeme jednoznačně přisoudit charakter infotainmentu.

Od seriózní politické debaty odděluje tento pořad také působení samotné moderátorky Michaely Jílkové. Jak jsme popsali v kapitole 10. 3, její verbální projev je v analyzovaných debatách velmi fragmentární s množstvím zejména syntaktických chyb. V prvním analyzovaném dílu *Máte slovo s M. Jílkovou* dává Jílková neprofesionálně najevo svůj názor k dané problematice. Zdá se, že celkově klade tato moderátorka větší důraz na neverbální a suprasegmentální rovinu komunikace než na verbální stránku svého projevu. Příkladem si teď jen uvedme porušování proxemiky, celkovou image Jílkové s cílem upoutat pozornost také mladšího publika a žen či její nepřipravenost spočívající zejména v neuvádění zdrojů. Efektivní uplatňování neverbální a suprasegmentální komunikace jí však v analyzovaných debatách mnohdy pomohlo v tom, aby se debata neoddálila od stanoveného tématu. V analýzách jsme také uvedli případy, v nichž oba moderátoři aktivně zasáhli proti řečníkovi kvůli porušení *Kodexu České televize*.

S přihlédnutím ke všem těmto skutečnostem můžeme říci, že debaty v pořadu *Otázky Václava Moravce* jsou obecně kultivovanější než debaty v pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou*. Úroveň jednotlivých dílů je však kolísavá a vždy velmi závislá na úrovni projevu jednotlivých diskutujících hostů, kteří se v těchto pořadech střídají. Jak jsme viděli v případě diskuze Babiše s Kalouskem, někdy se debata zvrhne i v pořadu, jenž je svým formátem nastaven na seriózní politickou debatu. Formát *Otázek Václava Moravce* lze shrnout následovně: jedná se o politickou televizní diskuzi, kde vystupují většinou dva politikové, kteří mezi sebou a Moravcem diskutují zhruba hodinu a mají tak rozhodně víc prostoru k prosazení svých názorů než diskutující v pořadu *Máte slovo s M. Jílkovou* a zároveň je v pořadu víc místa k prezentaci výsledků různých průzkumů či autentických nahrávek, u nichž Václav Moravec zpravidla uvádí přesný zdroj. Jak vyplývá z části 9. 3 této práce, Moravec má velmi kvalitní projev, a to jak po stránce verbální, tak po stránce neverbální a suprasegmentální.

Pokud jde o službu veřejnosti, jakou Česká televize v případě obou pořadů nabízí divákům, lze tvrdit, že se opět liší jak od pořadu, tak od jednotlivé diskuze. *Máte slovo s M. Jílkovou* má sice vždy pestřejší zastoupení v rámci diskutujících hostů a nabízí na daný problém tři úhly pohledu, jak jsme ale v této práci dokázali, na kvalitu diskuze má právě toto pestré zastoupení spíš negativní dopad. Jedná se ovšem o jediný pořad České televize, který nabízí, aby spolu před televizními kamerami debatovali obyčejní občané, odborníci a politici, což může být divácké veřejnosti prospěšné v tom smyslu, že do dané problematiky mohou být vnášeny další relevantní argumenty, které

by jinak pouze z úst politiků nemusely zaznít. Je ovšem otázkou, nakolik je tento formát pořadu divákům prospěšný k utřídění vlastních názorů a myšlenek a na kolik je pro ně spíše matoucí. I když se Jílkové, jak nám vyplynulo z rozboru vybraných debat, celkem dařilo vést debatu tak, aby se příliš neodchylovala od stanoveného tématu, docházelo v ní k tomu, že se diskutujícím často dařilo vyjádřit se k danému problému argumentačním faulem, přičemž v debatě nebyl dostatek času pro jeho vyvrácení. Nutnost posunout debatu dál vedla moderátorku k přeskočení určité problematiky, která by si zasloužila hlubší vysvětlení. V pořadu k této problematice pak mnohdy zůstaly vyřčené jen klamné argumenty, případně v ní sice byly řečeny argumenty adekvátní, které však z nedostatku času zůstaly nedostatečně argumentačně podpořené. Budeme-li stejně pesimističtí jako Neil Postman, můžeme dojít k závěru, že pořad *Máte slovo s M. Jílkovou* nabízí určitý mediální obsah, který divácká veřejnost konzumuje bez kritického myšlení, a mnohé z nich pak spíše utvrzuje ve výmyslech a různých nepravdách či v zkreslujících polopravdách, než aby pomáhal v posílení vzájemného porozumění, tolerance a celkové soudržnosti pluralitní společnosti.

Tím se opět vracíme k potvrzení druhé výzkumné hypotézy této práce H2, která zní: Diskuze v *Otázkách Václava Moravce* je kultivovanější, a plní tudíž službu veřejnosti ve smyslu posílení vzájemného porozumění, tolerance a celkové soudržnosti pluralitní společnosti lépe než diskuze v *Máte slovo s M. Jílkovou*. Absenci fyzického zastoupení argumentačních oponentů z oblasti odborníků i laiků (řadových občanů) totiž pořad *Otázky Václava Moravce* kompenzuje přímo osobou moderátora Václava Moravce a uváděním různých průzkumů či nahrávek s vyjádřením odborníků k danému tématu, k nimž Moravec vždy uvádí přesnou citaci.

Závěr

Když argumentuji, stojím proti síle toho Druhého. Je to moc toho Druhého, co bych chtěl překonat a čeho se bojím. Jsem fascinován mocí a toužím vystopovat její zdroj. Jestliže pochopím moc, porozumím-li její povaze a zjistím, kde sídlí, jestliže pochopím, jak ji získat a jak jí odolat, budu mít svou vlastní velkou moc. Chci moc. Potřebuji moc, abych mohl vyhrát.¹⁶⁴

V této práci jsme se zabývali argumentační analýzou vybraných debat pořadů *Otázky Václava Moravce* a *Máte slovo s M. Jílkovou*, a to zejména z pohledu eristické dialektiky. Tu Schopenhauer chápal jako umění prosadit si svou pravdu, ať už dovolenými nebo nedovolenými prostředky. Nazývá ji také duševním šermováním, jehož techniku je dobré znát nejen k útoku, ale také k obraně. Nedovolené prostředky proto charakterizoval ve své knížce *Eristická dialektika*¹⁶⁵ jako nepoctivé záludy. Právě tyto záludy, jež Schopenhauer popsal již kolem roku 1830, byly jedním z klíčových prvků, které jsme se v našich analýzách pokoušeli rozpoznat a zároveň naší snahou bylo ověřit efektivitu jejich používání v současných televizních debatách odehrávajících se v námi vybraných pořadech.

Z provedených analýz můžeme doložit, že tyto záludy jsou stále aktivně aplikované při argumentaci, což bylo možné pozorovat u všech účastníků rozebíraných debat. Někdy byla jejich aplikace záměrná, jindy byla nevědomá. Vždy však sloužila k tomu, co jsme si popsali v počátečních řádcích tohoto závěru – k moci, potažmo k dosažení vítězství v argumentaci. Nejčastěji jsme zaznamenali používání záludu 38, který je rovněž podle Schopenhauera nejoblíbenějším záludem, protože je ho schopný každý. Je však specifický tím, že se v něm člověk dostává od duševních sil již směrem ke zvířecím a tělesným pudům. Spočívá v urážení odpůrce a v útočení na jeho osobu. Dále byl často používán zálud 30, v němž se k podpoření argumentu využívá určité autority. Poměrně frekventované byly také záludy 18, 28 a 35. Oba moderátoři aktivně využívali zálud 34, jímž setrvali svými otázkami na určitém bodě, u něhož si všimli, že se mu hosté snaží vyhnout a zdráhají se jasně odpovědět na jejich otázku. V analýzách jsme uvedli také spoustu dalších záludů či argumentačních faulů, přičemž jsme využili rovněž konceptu Jiřího Krause či Davida McCandlesse.

¹⁶⁴ SPENCE, G. *Jak správně argumentovat a pokaždé zvítězit. Doma, v práci, na kolbišti, kdekoliv a každý den*. Praha: Alternativa, 1995, s. 36.

¹⁶⁵ SCHOPENHAUER, A. *Eristická dialektika*. Praha: Nakladatelství en, 1991.

V kapitole o axiologii hlavních diskutérů rozebíraných debat jsme doložili, že používání eristické dialektiky nemusí být vždy kritériem pro horší úroveň, tedy menší kultivovanost diskuze, tu více kazí například míra intruzí, neprofesionalita moderátora či to, zda má diskuze věcný nebo spíše osobní charakter. Velmi záleží na tom, kdo eristickou dialektiku používá. Pokud ji používá tvůrce mýtů a manipulátor, pomáhá eristická dialektika v tvorbě mýtů, manipulaci, zkreslování a překrucování faktů či v diskreditaci protivníka. Může ji však také využít mytolog, člověk, jenž odlišuje koncept (prázdna forma pro sekundární označované – pevně vymezený smysl přizpůsobený určitým recipientům, které chce oslovit) od formy a snaží se odhalit deformaci smyslu formou a dekonstruovat jeho skutečný význam. A právě o to jsme se pokusili v této práci. Na základě provedených analýz, kde jsme podali nejen rozbor Schopenhauerových záludů, ale také jiných nedovolených i dovořených prostředků argumentace, se odvažujeme potvrdit pravdivost první výzkumné hypotézy této práce H1, která zní: Eristická dialektika nám v rámci argumentační a diskurzivní analýzy pomáhá dekonstruovat mýty, manipulaci, zkreslování, diskreditaci protivníka a překrucování faktů ve výpovědích jednotlivých účastníků vybraných debat v pořadech *Máte slovo s M. Jílkovou* a *Otázky Václava Moravce*. Tuto hypotézu musíme doplnit ještě o skutečnost, že eristická dialektika byla v námi analyzovaných debatách také velmi účinná při obraně diskutujících proti těmto mýtům, diskreditaci, manipulacím, zkreslování a překrucování faktů ze strany jejich argumentačních protivníků.

V kapitolách 11. a 12. jsme vylíčili též další důležité závěry této práce. Mimo jiné jsme potvrdili druhou výzkumnou hypotézu, dále jsme došli například k poznatku, že při nedostatku kooperačního principu se z diskuze vytrácí to nejpodstatnější, totiž možnost poopravit vlastní myšlenky a získat nové pohledy na diskutovanou problematiku. Pokud je však v adekvátní míře kooperační princip v debatě zastoupen, může vést eristická dialektika spolu s dodržováním různých rétorických pravidel k přehodnocení a poopravení vlastních názorů a myšlenek nejen daných diskutujících, ale rovněž některých dalších recipientů, což může mít v důsledku medializace široký dopad na společnost. V provedených analýzách jsme taktéž mnohokrát doložili existenci simulakra v myslích diskutérů, které ještě zesiluje zmíněný vliv eristické dialektiky na společnost.

Vrátíme-li se tedy k začátku tohoto závěru, jehož cílem bylo vysvětlit hlavní motivační sílu v používání eristické dialektiky, musíme ji úplným závěrem doplnit ještě

jednou citací: *Moc se může stát dobrem, moc se může stát zlem, záleží na tom, kdo ji používá. Jak s ní dovede zacházet.*¹⁶⁶

---

¹⁶⁶ MŇAČKO, L. *Jak chutná moc*. Praha: Československý spisovatel, 1990, s. 169.

Summary

The main subject of this thesis is the „Argumentation in publicizing of selected debates of talk shows Otázky Václava Moravce and Máte slovo s M. Jílkovou and eristic dialectics”. In this thesis, we focused on a detailed analysis of the argumentation techniques through which the guests of the chosen debates of the talk shows Otázky Václava Moravce and Máte slovo s M. Jílkovou attacked each other, nonetheless, argumentative techniques through which these guests defended themselves were in the centre of our attention as well. We were also interested in the fact what kind of role presenters of these talk shows played.

Our main objective was firstly to describe an axiology and related efficiency of the argumentation used by the guests of these debates and secondly, to verify whether the eristic dialectics in these debates may be used for a deconstruction of the myths, manipulations, misrepresentations or for twisting of the facts. Our research samples were two debates of the talk show Otázky Václava Moravce and two debates of the talk show Máte slovo s M. Jílkovou. As regards the talk show Otázky Václava Moravce, we chose the debate that took place on 13 January 2013 and was attended by Karel Schwarzenberg and Miloš Zeman and the debate of Andrej Babiš and Miroslav Kalousek that took place on 4 October 2015. In case of the talk show Máte slovo s M. Jílkovou, we analyzed specifically the episodes of 2 April 2015 and 4 October 2016, where in the first of which the stricter conditions for possession of arms has been discussed and in the second of which the issue of whether there should be a referendum on exit of the European Union was discussed. As to research purposes, we chose a method of the argumentative analysis through which we examined the permissible and impermissible means of the argumentation. In the analysis of the impermissible means, we used primarily Arthur Schopenhauer's concept called the eristic dialectics which is understood as being the doctrine of human intransigence. Secondly, we used the concept of argumentation fallacies developed by Jiří Kraus or David McCandless. The analysis was accompanied also with the analysis of the linguistic and suprasegmental means of communication and with the analysis of the nonverbal level of communication.

Besides the description of the axiology of main debaters of the selected debates of both talk shows which was connected with the description of the effectiveness of their argumentation from which this very axiology emerged, the main outcome of our research was the finding that eristic dialectics may be used to deconstruct the myths, manipulations, misrepresentations and twisting of the facts in these debates. Finally, as we also draw a comparison between these two talk shows, we found out that the debates of the talk show *Otázky Václava Moravce* are more sophisticated and thus, in terms of enhancing mutual understanding, tolerance and overall coherence of a pluralistic society, serve the public service better than the debates of the show *Máte slovo s M. Jílkovou*.

Použitá literatura

ARISTOTELÉS a MRÁZ, Milan, ed. *O sofistických důkazech. Organon. 6.* Překlad Antonín Kříž. 1. vyd. Praha: Academia, 1978. 133 s.

ARISTOTELÉS. *Rétorika; Poetika.* Vyd. 2 Rétoriky, 9. vyd. Poetiky. Praha: Rezek, 1999. 555 s. ISBN 80-86027-14-7.

AUSTIN, John Langshaw. *How to do things with words.* Oxford: Clarendon Press, 1962. 166 s. ISBN 978-06-744-1150-0.

AUSTIN, John Langshaw. *Jak udělat něco slovy.* Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2000. 172 s. ISBN 80-7007-133-8.

BARTHES, Roland. *Mytologie.* 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2004. 170 s. ISBN 978-80-7363-359-2.

BARTMIŃSKI, Jerzy. *Językowy obraz świata.* Vyd. 2. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. 297 s. ISBN 9788322713556.

BARTMIŃSKI, Jerzy, ed. *Współczesny język polski.* Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001. 695 s. ISBN 83-227-1699-0.

BAUDRILLARD, Jean. *Dokonalý zločin.* Překlad Alena Dvořáčková. Vyd. 1. Olomouc: Periplum, 2001. 180 s. ISBN 80-902836-7-5.

BORG, James. *Umění přesvědčivé komunikace: jak ovlivňovat názory, postoje a činy druhých.* 3., rozš. vyd. Přeložil Radek BLAHETA. Praha: Grada, 2013. 236 s. ISBN 978-80-247-4821-4.

BOURDIEU, Pierre. *Co se chce říct mluvením: ekonomie jazykové směny.* 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2014. 168 s. Lingvistika. ISBN 978-80-246-2570-6.

COLE, Peter, ed. a MORGAN, Jerry L., ed. *Syntax and semantics. Vol. 3, Speech Acts.* New York: Academic Pr., 1975. 406 s. ISBN 0-12-785423-1.

ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Styl mediálních dialogů*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 314 s. ISBN 978-80-200-2267-7.

ČMEJRKOVÁ, Světlá, DANEŠ, František a SVĚTLÁ, Jindra. *Jak napsat odborný text*. Vyd. 1. Praha: Leda, 1999. 255 s. ISBN 80-85927-69-1.

DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6.

DIBLÍK, Jan a VEIT, François. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice: Media law and intellectual property law in the Czech Republic*. Praha: Linde, 2012. 259 s. ISBN 978-80-7201-863-5.

DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Sémiotika v teorii a praxi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 159 s. ISBN 978-80-7367-493-9.

EAGLETON, Terry. *Ideology: an introduction*. London: Verso, 2007. 242 s. ISBN 978-1-84467-136-6.

ECO, Umberto. *Teorie sémiotiky = A theory of semiotics*. Vyd. v českém jazyce 1. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 2004. 407 s. ISBN 80-85429-99-3.

FOUCAULT, Michel. *Slova a věci*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. 309 s. ISBN 978-80-251-1713-2.

GUMPERZ, John J. a Dell H. HYMES. *Directions in sociolinguistics: the ethnography of communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1972. 612 s. ISBN 0030777453.

HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a-: současná situace stylistiky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 1997. 200 s. ISBN 80-85573-67-9.

JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. 390 stran. ISBN 978-80-262-0743-6.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. V Praze: Karolinum, 2008. 172 s. ISBN 978-80-246-1578-3.

KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. 190 s. ISBN 978-80-246-1829-6.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988. 235 s.

LEECH, Geoffrey N. *Principles of Pragmatics*. 1st publ. London: Longman, 1983. 250 s. ISBN 0-582-55110-2.

LOTKO, Edvard. *Kapitoly ze současné rétoriky*. 2. vyd., aktualiz. a rozš. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 202 s. ISBN 80-244-0796-5.

MACHOVÁ, Svatava a ŠVEHLOVÁ, Milena. *Sémantika & pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2001. 159 s. ISBN 80-7290-061-7.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. 639 s. ISBN 978-80-7367-574-5.

MISTRÍK, Jozef. *Rétorika*. 2. uprav. vyd. Bratislava: SPN, 1980. 217 s.

MŇAČKO, Ladislav. *Jak chutná moc*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 181 s. ISBN 80-202-0204-8.

NEKULA, Marek, ed. et al. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

NERUDA, Jan a ŠPIČÁK, Josef, ed. *Povídky malostranské*. Vyd. v Melantrichu 2. Praha: Melantrich, 1971. 240 s.

NÜNNING, Ansgar, ed., TRÁVNÍČEK, Jiří, ed. a HOLÝ, Jiří, ed. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce - osobnosti - základní pojmy*. Vyd. 1. Brno: Host, 2006. 912 s. ISBN 80-7294-170-4.

POSTMAN, Neil. *Amusing ourselves to death: public discourse in the age of show business*. London: Methuen, 1987. 224 s. ISBN 978-0413404404.

Questions and politeness: strategies in social interaction. 1st publ. Cambridge: Cambridge University Press, 1978. 8, 323 s. ISBN 0-521-21749-0.

SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky*. Překlad František Čermák. Vyd. 3. V nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2007. 487 s. ISBN 978-80-200-1568-6.

SEARLE, John R. *Expression and meaning: studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge University Press, 1979. 204 s. ISBN: 9780511609213.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika*. Vyd. 1. Praha: EN, 1991. 54 s. ISBN 80-901070-0-1.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Svět jako vůle a představa*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 1997. 432 s. ISBN 80-901916-4-9.

SPENCE, Gerry. *Jak správně argumentovat a pokaždé zvítězit: doma, v práci, na kolbišti, kdekoliv a každý den*. Překlad Jana Novotná. Praha: Alternativa, 1996. 294 s. ISBN 80-85993-19-8.

STÖRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filozofie*. Vyd. 1. Praha: Zvon, 1991. 510 s. ISBN 80-7113-041-9.

ŠPAČEK, Ladislav. *Business, etiketa a komunikace*. Praha: Ladislav Špaček, 2013. 343 s. ISBN 978-80-260-4347-8.

TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe*. Vyd. 2., V Academia 1. Praha: Academia, 2000. 624 s. ISBN 80-200-0829-2.

VAŇKOVÁ, Irena et al. *Co na srdci, to na jazyku: kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 343 s. ISBN 80-246-0919-3.

VRÁNA, Karel a HAVEL, Václav. *Poslání a pokušení slova: dvě eseje*. Svitavy: Trinitas, 2009. 84 s. ISBN 978-80-86885-47-6.

E-články

KUBIŠTOVÁ, P. Demagog.cz: Kalousek lhal u Moravce sedmkrát, Babiš jedenáctkrát. *Idnes.cz* [online] Praha: MAFRA, a. s., © 1999–2016, 7. října 2015 09:19 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/duel-babise-a-kalouska-v-otazkach-vaclava-moravce-f65-/domaci.aspx?c=A151007_085053_domaci_pku.

Největší korupčník tady lže, proč tady sedí? rozčiloval se Babiš. *Echo24.cz* [online] Praha: Echo Media, a.s. © 2015, 4. října 2015 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/wrBy9/nejvetsi-korupcnik-tady-lze-proc-tady-sedi-rozciloval-se-babis>.

GREGOR, M. Žižkovská věž vrátila Babiše i Kalouska o třicet let zpátky. *Reflex.cz* [online] Praha: CZECH NEWS CENTER a.s., © 2001–2015, 5. října 2015 18:00 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/kultura/66728/zizkovska-vez-vratila-babise-i-kalouska-o-tricet-let-zpatky.html>.

DOLEŽAL, X. J. Babiš se v ČT choval jak opilý bača. *Reflex.cz* [online] Praha: CZECH NEWS CENTER a.s., © 2001–2015, 4. října 2015 20:00 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/66718/babis-se-v-ct-choval-jak-opily-baca.html>.

BÁRTOVÁ, H. E. Babišovo impérium získalo v posledních deseti letech veřejné zakázky až za 35 miliard korun. *HlídacíPes.org* [online] Praha: HlídacíPes.org, © 2014,

9. listopadu 2016 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://hlidacipes.org/babisovo-imperium-ziskalo-za-deset-let-verejne-zakazky-az-za-35-miliard-korun/>.

KASÍK, P. Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu. *iDNES.cz*. [online] Praha: MAFRA, a. s., © 1999–2016, 24. ledna 2013 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka.

ČT24. Psycholog: Nesmíme teď ukazovat na každého podivína. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, © 1996–2016, 25. února 2015 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/302821-psycholog-nesmime-ted-ukazovat-na-kazdeho-podivina/>.

KOVÁČOVÁ, I. Michaela Jílková: Nahlas a tváří v tvář. *ČT+* [online]. Praha: Česká televize, © 1996–2016 [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/3133-rozhovor-s-michaelou-jilkovou/>.

ZEMAN, M.; JANOŠKOVÁ, J.; URBÁNEK, D. Kotel nepravd, faulů a překřikování. *Demagog.cz* [online] Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012—2016, 11. února 2016 [cit. 2016-12-20]. Dostupné z: <http://demagog.cz/kotel-nepravd-faulu-a-prekrikovani>.

Audiovizuální záznamy

Miloš Zeman a Karel Schwarzenberg. In: *Otázky Václava Moravce* [televizní pořad]. ČT1, 13. 1. 2013, 12:00. Dostupné též z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/213411030500113>.

Andrej Babiš (ANO), vicepremiér, ministr financí, předseda hnutí; Miroslav Kalousek (TOP09), bývalý ministr financí, 1. místopředseda strany. In: *Otázky Václava Moravce* [televizní pořad]. ČT1, 4. 10. 2015 13:00. Dostupné též z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030501004>.

Přísnější podmínky pro držení zbraní. In: *Máte slovo s M. Jílkovou* [televizní pořad]. ČT1, 2. 4. 2015 22:25. Dostupné též z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/215411030520012>.

Mělo by být referendum za vystoupení z Evropské unie? In: *Máte slovo s M. Jílkovou* [televizní pořad]. ČT1, 4. 2. 2016 21:10. Dostupné též z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/216411030520004>.

Webové stránky

Otázky Václava Moravce [online]. [cit. 2016-2-7] Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/>.

Máte slovo s M. Jílkovou [online]. [cit. 2016-2-7] Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10175540660-mate-slovo-s-m-jilkovou/>.

Životopis. Ing. Miloš Zeman, politik a český prezident [online], [cit. 17. 11. 2016],

Pražský hrad/ Prezident ČR. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/zivotopis>.

Životopis. [online], [cit. 17. 11. 2016], *Karel Schwarzenberg. Oficiální stránky*.

Dostupné z: <http://www.karelschwarzenberg.cz/zivotopis.html>.

Můj příběh. ANO. *Politické hnutí*. [online]. Praha: ANO, © 2016 [cit. 8. 12. 2016].

Dostupné z: <http://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/blogy/12512/muj-podrobny-zivotopis>.

Miroslav Kalousek. Předseda TOP 09. *TOP 09. S podporou Starostů*. [online]. Praha: TOP 09, © 2009-2016 [cit. 8. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/osobnosti/miroslav-kalousek-512.html>.

O mně. *JUDr. Jeroným Tejc. Poslanec Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.tejc.cz/o-mne/zivotopis/>.

LEX. Sdružení na ochranu práv majitelů zbraní [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://gunlex.cz/o-lex/kontakty>.

Ochranné léčby. In: *Psychiatrická nemocnice Bohnice* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.bohnice.cz/lecba/ochranne-lecby/>.

Ing. Miroslav Zámečník. In: *Vláda České republiky* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/clenove/ing--miroslav-zamecnik-51440/>.

Webové databáze

Druhé kolo volby prezidenta. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Strategie pro druhé kolo. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Sporná Klausova amnestie. Otázky Václava Moravce, 13. 1. 2013. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Rozhovor s Andrejem Babišem a Miroslavem Kalouskem. Otázky Václava Moravce, 4. 10. 2015. Newton Media. *Mediální archiv*. [online] Praha: Newton Media a.s., © 2016. [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: prostřednictvím EZproxy.

Další internetové zdroje

Karel Schwarzenberg. [online], [cit. 17. 11. 2016], *NašiPolitici.cz*. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/116-karel-schwarzenberg>.

Strana Práv Občanů [online], poslední aktualizace 11. 11. 2016 v 17:18 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_Pr%C3%A1v_Ob%C4%8Dan%C5%AF.

TOP 09 [online], poslední aktualizace 15. 11. 2016 v 15:07 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/TOP_09.

Souboj titánů. *Demagog.cz* [online] Praha: Demagog.cz, z.s., © 2012—2016, 4. října 2015 [cit. 2016-12-5]. Dostupné z: <http://demagog.cz/diskusie/334/souboj-titanu>.

Ing. Andrej Babiš. [online], [cit. 8. 12. 2016], *NašiPolitici.cz*. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2803-andrej-babis>.

Ing. Miroslav Kalousek. [online], [cit. 8. 12. 2016], *NašiPolitici.cz*. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/122-miroslav-kalousek>.

ANO 2011. [online], poslední aktualizace 6. 12. 2016 v 14:50. [cit. 8. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/ANO_2011.

TOP 09 [online], poslední aktualizace 15. 11. 2016 v 15:07 [cit. 17. 11. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/TOP_09.

Kodex České televize. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2003 [cit. 2016-12-9]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>.

McCANDLESS, David, PÍCHA, Marek, *Argumentační fauly* [online]. 23. 9. 2012. [cit. 2016-2-15] Dostupné z: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/work/ke-stazeni/argumentacni-fauly-A4-barva.pdf>.

JUDr. Jeroným Tejc. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/330-jeronym-tejc>.

Džamila Stehlíková. [online], poslední aktualizace 14. 12. 2016 v 10:42. [cit. 15. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C5%BEamila_Stehl%C3%ADkov%C3%A1.

MUDr. Džamila Stehlíková. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 15. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/363-dzamilastehlikova>.

Tomio Okamura. [online], poslední aktualizace 16. 12. 2016 v 15:49. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tomio_Okamura.

Tomio Okamura. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/2934-tomio-okamura>.

Svoboda a přímá demokracie. [online], poslední aktualizace 19. 12. 2016 v 9:34. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Svoboda_a_p%C5%99%C3%ADm%C3%A1_demokracie.

Jan Bartošek. [online], poslední aktualizace 29. 10. 2016 v 18:37. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Barto%C5%A1ek.

Ing. Jan Bartošek. In: *NašiPolitici.cz* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/1052-jan-bartosek>.

Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová. [online], poslední aktualizace 17. 12. 2016 v 13:43. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99es%C5%A5ansk%C3%A1_a_demokratick%C3%A1_unie_%E2%80%93_%C4%8Ceskoslovensk%C3%A1_strana_lidov%C3%A1.

Vít Jedlička. [online], poslední aktualizace 30. 10. 2016 v 19:26. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%ADt_Jedli%C4%8Dka.

Aleš Brichta. [online], poslední aktualizace 5. 12. 2016 v 20:39. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ale%C5%A1_Brichta.

Aleš Brichta. In: *Česko–Slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 19. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/60775-ales-brichta/>.

Strana svobodných občanů. [online], poslední aktualizace 12. 12. 2016 v 10:09. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Strana_svobodn%C3%BDch_ob%C4%8Dan%C5%AF.

Miroslav Zámečník. [online], poslední aktualizace 21. 8. 2016 v 7:56. [cit. 19. 12. 2016], *Wikipedie*. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Z%C3%A1me%C4%8Dn%C3%ADk.